UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
BOOKSTACKS

FOLKELIVSBILLEDER

AV

JACOB B. BULL

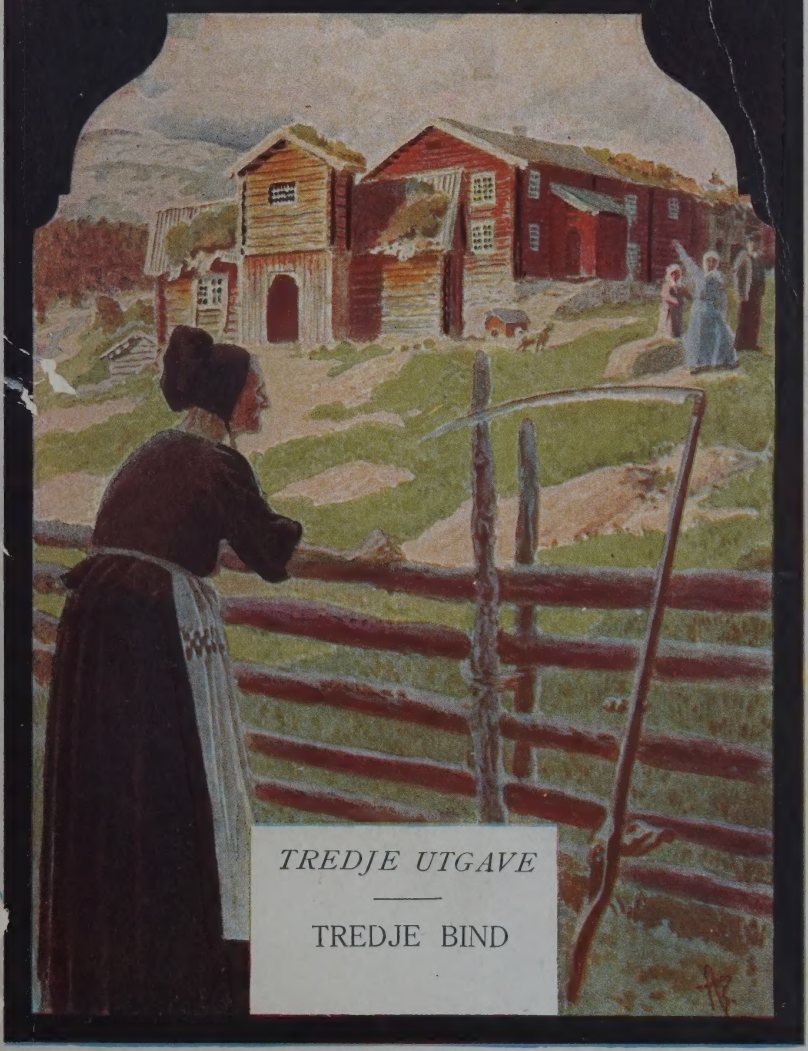

TREDJE UTGAVE

TREDJE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

JACOB B. BULL

FOLKELIVSBILLEDER

: TREDJE FOLKEUTGAVE :

JACOB B. BULL

FOLKELIVS BILLEDER

TREDJE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCCXIX

A/S P. M. BYE & CO., KRISTIANIA.

839.83
B87fo
1919
v.3

PRÆSTEGAARDSHISTORIER

Marit.

Jeg husker det saa grant, som om det var idag — endda jeg den Gang ikke var mer end fem Aar gammel.

Borte ved Præstegaardssvalen stod jeg fortapt og stirret med Luen bak paa Nakken og Tommelfingeren i Munden.

Slikt hadde jeg aldrig set før!

Midt paa Gaarden stod en stor, rar Vogn, — «Kaloschevogn» hadde Ola Styggpaajord kaldt den —, og i Stalden hadde der kommet to brune, fremmede Hester.

Men inde i selve Stuen var der fuldt av Folk, fine Barn med pene Byklær, en stor Mand med langt Skjæg og grov Røst, som hørtes, endda Døren var lukket, og en liten tynd Frue, som saa bedrøvet ut.

De drak Ribsvin og spiste baade Goderaad og Fattigmandsbakkels derinde i Stuen; men vi Barn fik ikke Lov til at komme ind; for vi var ikke pent nok klædde, og de Fremmede skulde reise videre, saasnart Hestene hadde hvilt.

Ret som jeg staar og stirrer, kjender jeg et Tak om mit Hode og et Par varme, gode Hænder over mine Øine.

Det var fremmede Hænder og et fremmed, mildt Aandedræt.

«Aa det er bare dig, som følger med dem,» sa jeg.

Hun slap ikke.

«Du med det rare Forklædet vel!»

Da løftet hun mig op i Fanget og saa paa mig med de dype, blaa Øine.

«Marit,» sa hun lavt og varmt.

Og saa lo hun, slik en lun, tryg Latter, og to dype Smilehuller kom frem.

«Hvad heter Du da?» spurte hun.

Jeg svarte ikke; jeg maatte bare stirre paa hende.

«Min Ven heter Du,» sa hun og bøide sit Hode, saa hendes Pande rørte min.

Med det samme kom Mor ut.

«Har Du alt begyndt?» spurte hun og smilte.

«Ja, jeg er nok ikke længe om det,» svarte Marit, hun holdt mig fast i Fang.

«Du har da faat fat paa den viltreste ogsaa,» sier Mor og gaar ind igjen.

Marit svarte ikke, lo bare paa sin gode Maate og svingte rundt med mig.

Jeg tok Tak om Halsen hendes for at holde mig fast, og slik bar hun mig bortover.

Dette var mit første Møte med Marit, og fra samme Stund var der et Forbund mellem os to saa inderligt og en Kjærlighet saa stærk, at den varer endnu, skjønt hun forlængst er død ifra mig.

* *
*

Hun var fra Fjeldtraktene inde paa Røroskanten og kom til os fra Præsten S . . ., som hun fulgte paa Veien nedover, da han skulde reise til et større og bedre Præstekald sydpaa.

Og da de to brune Hester stod forspændt igjen og alle sat i Vognen, stod hun der blek, Marit, med min Haand i sin og stirret paa Barnene, som reiste, og Fruen nikket saa blidt for sidste Gang, og Barnene sat tause og visste ikke hvad de skulde si; men Præsten tok Tømmene og kunde ikke faa et Ord frem.

«Farvel, farvel,» mumlet han og kjørte til.

Hestene tok et Rykk; der blev nikket og viftet paa ny, og Vognen svingte hurtig ut av Gaarden.

«Marit,» sa Mor og tok hende om Skuldrene, der hun stod, ensom. «Vi faar stelle det saa godt vi kan,» la hun hviskende til.

«Ja, je ska' freste,» svarte Marit og saa trofast paa hende.

Saa fulgte vi Mor ind.

* *
*

Inde i Lillestuen, samme Stue, hvor jeg blev født, hadde Marit og vi Barn vort Tilhold. Der sat hun ved Vinduet og kardet og spandt og fortalte om Verden viden omkring. Om Røros-gruber med de dype, farlige Ganger, om Nordmands-karerne, som kom kjørende med Kul fra Tønsett og Tolgen, Kvikne og Aalen i de strænge Vinternætter under Nordlys og knistrende Kulde, tyve, tredive Lass om Gangen; om Finn og om Ren, tusinde Dyr over alle Vidder, saalangt ens Syn kunde se.

Og naar det var fortalt, kom Bøker frem, gamle og graa med Billeder indi, bleknende Farver og underlig Lugt av gammelt, indestængt morkent Papir.

Og saa maatte vi da fortælle.

Men da vi kom i Trætte og røk ihop, saa lo hun saa lunt og saa bare paa os.

«Skjøte paa Taalmo'; naa blir det for stut,» sa hun.

Kokte vort Blod over, stærke og viltre som vi var, og hørte vi ikke paa hendes dæmpede Ord, reiste hun sig ganske stilt, la Arbeidet fra sig, tok Tørklædet paa, gik og kom ikke igjen.

Og naar hun vel hadde gaat, blev det saa underlig lummert i Stuen. Vi sat og saa paa hverandre, raadvilde; det blev stillere og stillere og tilslut saa tungt at puste.

Hun fortalte det ikke, hverken til Mor eller Far; det visste vi; men kanske hun sat for sig selv alene ensteds og graat; for det hadde hændt; eller kanske hun holdt paa at lægge ihop Klærne sine for at reise!

Og, ret som det var, smøg én sig sagte ut for at lete, saa én til, og før vi visste Ordet av, stod vi alle rundt omkring hende borte i en Krok, ute paa Gangen

Nordmandskarerne: Karer fra de nordre Bygder i Østerdalen.

eller ute paa Gaarden, og hun snakket til os og strøk os over Haaret, men nævnte aldrig noget om det, som nys hadde hændt.

Saa faldt der et skjæmtsomt Tilgivelsens Ord, og vild av Glæde var hele Flokken over hende og drog hende med.

Naar saa Far møtte Toget, nikket han lyst:

«Naa Gutter! Riv hende ikke ihjæl,» sa han.

«Aa, en faar traatte,» svarte hun da gjerne og lo, saa de dype, betagende Smilhuller syntes.

* *
*

Da Marit hadde været i tre Aar paa Præstegaarden, blev jeg en Vinter heftig syk. Doktoren blev hentet, og han forklarte, at jeg hadde den trondhjemske Halsesyke, som gik over alle Bygder paa de Tider.

Jeg hørte gjennem Feberen, at Mor spurte, om det var farligt.

«Kan bli,» svarte Doktoren.

«Men smitsomt er det under alle Omstændigheter,» la han til.

Og saa blev det bestemt, at jeg skulde lægges paa Nysalen alene, langt borte fra de andre.

Jeg reiste mig op i Sengen i Rædsel.

Nysalen! Der, hvor den druknede Mand hadde staat Lik! Der, hvor det bar sig og stønnet om Kveldene! Der, hvor bare Bispen turde ligge, han, som var saa godt kjendt med Gud!

Og jeg graat og bad for mig!

Da kom Marit bort til Sengen.

«Du kan da skjønne, vi ikke er rædde Du og jeg!» sa hun.

Du og jeg! Det sank som Fred over mig! Det hadde jeg ikke tænkt paa.

Jeg laa en liten Stund stille.

«Men da skal Du aldrig gaa ifra mig!» sa jeg.

traatte: holde ut.

«Nei var det likt sei.»

«Og være hos mig hele, hele Tiden? — Du skal love mig det, hører Du!»

Marit stod og saa paa mig med sine dype, trofaste Øine.

«Det kan je laavaa dei trygt,» sa hun.

Mor og Doktoren vekslet et hurtig Blik.

«Det kan vare hele tre Uker det, Marit,» sier Doktoren.

«Jeg har hørd saa,» svarer hun.

«Det kan bli farligt for dig ogsaa.»

«Ja det er vel saa det.» Hun la Puten bedre under Hodet mit og satte sig ved Sengegjærdet.

Mor og Doktoren saa igjen paa hinanden. «Marit er Marit,» hvisket Mor.

Doktoren vendte sig hurtig og gik.

Men da Marit og jeg blev alene, stønnet jeg gjennem Feberheten:

«Og saa skal Du være hos mig hele, hele Tiden!»

Hun strøk mig over Haaret. «Jeg har lovet dig det,» sa hun.

Og hun blev hos mig hele Tiden. I de tre Uker, Sykdommen varte, satte hun ikke sin Fot utenfor Sykeværelset paa Nysalen.

Jeg mindes ikke andet fra denne Tid med dens Feberdrømme og Smerter end Marits bleke, velsignede Ansigt, som altid var der ved Dag og Nat, gav Smerten Lindring, strøk Uroen bort, bragte Søvn i de lange Nattetimer og Eventyrglans over de lange Dager, da Bedringen endelig kom.

Ofte siden, naar Sorg har rammet eller Livet har gaat mig imot, har jeg brukt at drømme Fars og Mors Billeder frem for at kjende mig sammen med gode Mennesker; men bakom dem, i stærkt Lys stiger uvilkaarlig Marits Ansigt frem med det gode Smil og de dype, tro Øine. Det er Mindet fra hine Dager.

Treukersdagen, efterat jeg var blit syk, gik der bortover Veien ved Præstegaarden to bleke Mennesker, øre og betagne av den stærke, solfyldte Vinterluft.

Det var Marit og jeg, som var ute første Gang efter Sykdommen.

Borte ved Havesvingen møtte vi Far.

«Naa endelig!» sa han, stanset og saa paa os.

«Ja, vi vart klene længe vi; men naa staar det tel Liv,» svarte Marit og lo sin lyse, dæmpede Latter.

* *
*

Hverken jeg eller Marit bar Mærker længe efter Vinterens tunge Uker. Da Sommervarmen kom i Veiret, var jeg den viltreste i Leken som før, og Marit gik der som Sundheten selv, fast og frisk, med det fine, unge Ansigt, det store mørke Haar flettet i tykke Fletninger under Tørklædet og Holdning som en Dronning.

Og saa gik Dagene som Eventyr. Snart plukket vi Harelabb baade hvit og lyserød paa de varme, bare Hauger borte ved Smien; snart drev vi langs Skigarden i stekende Solskin og bandt Kranser av Blomstermylderet i det høie, yrt duftende Græs, mens Humler surret og Mygg sang; snart sat vi nede ved Elven i Skumringen og saa Fisken slaa, mens Marit nynnet underlige, fremmede Sanger fra fjerne Bygder, som vi ikke kjendte.

«Hvor gammel er Du, Marit?» brukte vi ofte at spørre, naar vi klængte paa hende og hun i spøkende Ord mente, vi maatte være «andægtige» mot Mor vor.

«Skjøt paa!» svarte hun da gjerne og lo saa inderlig godt; men hvor gammel hun var, fortalte hun aldrig, og ikke vilde nogen ha trodd hende heller om hun hadde fortalt det.

Vi Barn gjorde nu imidlertid den Utregning, at hun kunde leve forfærdelig længe, og da var der jo ingen Fare.

Men saa hændte der en Dag noget, som blev en av mine Barneaars heftigste Sorger:

Marit gik hen og forlovet sig. — Ordentlig, med Ring og alt!

skjøt paa: gjæt.

Og en fremmed Mand fra den Bygd, der hun hadde hjemme, sat dagstøtt ute i Drengestuen, talte med hende, naar hun bar ind Ved, og tok Farvel med hende borte ved Skigarden.

Det skar mig i Hjertet med en ukjendt Smerte; jeg gik for mig selv og sørget, og jeg kjendte mig syk over hele Kroppen.

En Dag traf hun mig slik, tok mig tæt indtil sig og spurte, hvad som feilte.

Jeg gjorde først Motstand, saaret og syk; men saa fik den gamle Kjærlighet Overtak, og saa brast det ut:

«Du vil gifte dig fra mig,» storhulket jeg.

For det hadde jeg lovet mig selv, da jeg første Gang for Alvor tænkte paa at gifte mig — jeg var dengang syv Aar gammel — at med Marit skulde det bli og med ingen anden.

Marit var blit svært alvorlig. Hun stod og strøk mig ned over Hodet Gang paa Gang, og stirret hen. Hun vilde til at si noget, men kom sig ikke til.

Saa vendte hun sig langsomt bort og gik.

Nogen Dager efter reiste den fremmede Mand, og nu gik jeg som i en Feber og drømte, at Marit ikke vilde gifte sig allikevel.

Men saa en Dag fortalte Mor os, at det var bestemt, hun skulde nordover til Høsten og gifte sig og aldrig mer komme tilbake.

Fra den Stund var alt som dødt. Det var ingen Glæde længer i Lekhuset under Trappen, hvor alle de forgyldte Brott av fine Kopper og Krus laa. Det var ingen Moro mer at rive Farve av rød Mursten og male paa Kvernen, som vi bygde nord ved Bækken, og i Høiet paa Høitrævet hoppet jeg aldrig mere. Jeg gik bare bakom Laaven eller nede paa Jordene alene, alene og tænkte paa Marit, som vilde reise.

Den tunge Dag kom.

Utenfor Svalen stod Storblakken forspændt for Kjærren. Den kjendte rødmalte Klædeskiste med de hvite, snirklede Navnebokstaver var bundet bak paa, og Marit

kom blek og forgraatt ut fra Gangen med sit sorte Helligdagstørklæ om Hodet.

Hun hadde tat Avsked med Far og Mor og begge de smaa Brødrene mine; nu saa hun sig om efter mig; for jeg hadde ikke været inde.

«Kjære, hvor er Gutten blit av!» undret Mor; hun gik ut i Kjøkkenet for at se, men kom straks tilbake.

Ingen hadde set mig der.

Saa ropte hun. Der kom ingen.

Far gik ut i Drengestuen og kom igjen. Derfra bort til Vedskaalen, ropte ut over Jordet — og kom igjen.

— — — — —

«Vi faar hilse fra dig,» sa Mor.

«Nei det gaar aldrig for sei,» hadde Marit svaret svært alvorlig. Dermed hadde hun git sig til at lete selv. Først paa alle de Steder, hun visste, jeg holdt av. Senere overalt, hvor der kunde være Fare.

Endelig som efter en fin Sjælens Indskydelse — oppe paa Nysalen.

Og der fandt hun mig.

Dit, til Sykeværelset fra i Vinter, hadde jeg listet mig, trods Rædselen for de øde Rum, og der, paa Gulvet, laa jeg, bortsovnet fra al Verdens fortidlige Sorg.

Jeg vaaknet ved at kjende Marit kysse mig Gang paa Gang, mens Taarer dryppet. Hun hadde løftet mig op, og nu slog jeg Armene fast om Halsen paa hende.

Slik bar hun mig ned.

«Kjære, var han der!» utbrøt Mor grepen; hun forstod med ett Dybden av dette barnlige Forhold og saa halvt spørgende bort paa Far. Saa gik hun bort for at ta mig.

Da bøide Marit Hodet ned mot Mors Skulder.

«Je er it' god for aa rese,» hvisket hun og brast i Graat.

De andre stod undrende omkring.

«Marit, kjære Marit,» mumlet Mor og strøk hende nedover Kindet, raadvild, bevæget.

Og da jeg snudde Hodet, fik jeg se Far staa paa nogen Avstand, stirre paa os og gni sig i Hændene, saa

de hvitnet, hvad han altid brukte naar noget grep ham stærkt.

Saa hostet han, denne trykkende Hoste, naar noget vanskeligt skal sies.

«Mor,» sa han halvhøit.

Hun gjorde sig sagte løs og gik bort til ham. Marit satte mig ned og blev staaende og se ned paa min Haand, som hun strøk og strøk.

Far og Mor talte en Stund sagte sammen, han forklarte og hun spurte. Saa vendte Mor sig endelig. «Ja, det maatte kunne gaa an,» sa hun halvhøit og kom langsomt bort til os.

Marit saa op mykt, skamfuldt, som hun skulde be om Forladelse.

«End om Dere kunde bo paa Nysalen?» sa Mor høit.

Marits Ansigt lyste op, stærkt. «Kunde det gaa for sig?» spurte hun.

«Ja, det fik gaa an, Marit,» sa Mor.

«Aa nei, Herregud da!» sa Marit, gik bort og tok Mor i Haanden.

Men da brøt ogsaa Jubelen løs hos os Barn!

Fra Mor bort til Marit, fra hende til Far, saa paa fire bort over Bakken: «Ha, ha, ha!» — saa op over Stigen og ned igjen, indtil Far smilende ropte:

«Naa, naa, naa, Gutter!»

Men alle Gaardens Folk stod fornøiet og saa paa. Ja selv Tull-Erik stanset Huggingen borte ved Skaalen.

«Det er bedst, je snur, je da,» sier Ola Styggpaajord lunt, han tar Tømmene og smatter paa Blakken.

«Ja skulde Du set slikt da,» sier Marit og ler med den gamle gode Latter.

Saa ser hun paa Mor og følger Lasset for at faa Klædeskisten sin av igjen.

* *
*

Mange Aar hadde gaat siden den Dag.

Marit og hendes Mand hadde flyttet fra Nysalen til

en liten Stue, som laa paa Præstegaardens Grund ved Almandveien en Halvfjerding borte. Og jeg hadde byttet Barneleken og Barnedrømmene med Livet i den larmende By, hvor jeg var sendt ind for at gaa paa Skole.

Men om Kveldene, naar jeg sat alene og læste, kunde jeg ofte synes, jeg saa Marit staa graatende ved Præstegaardsgrinden og si:

«Du glømmer fuill bort mei!»

Og naar jeg fik noget godt indsendt paa Værelset om Kvelden, stod altid Honningkakebiten med den underlige Smak av Marits rene Skuffer for mig som det bedste i Verden. For den kom selvsagt frem, hvergang jeg gjennem de lange Aar besøkte hende i den lille Stue ved Veien, og det gik ofte paa.

* *
*

Det var en sval Julinat paa Morgensiden, at jeg naadde frem til den første Ferie.

Fra Storsjøen og op til Præstegaarden de to sidste Mil gik jeg, i Følge med et Par Lass-kjørere, kjendte Bygdefolk.

Duggen laa graa over Engene; Skogen stod lun og søvntung langs de øde Veier. Bygden laa og sov i Dæmringen, og Fuglene hadde endnu ikke begyndt.

Krasningen av Hjulene hørtes langt og lydt, og vore Stemmer klang saa underlig vaakent i Natstilheten.

Hvor alt var blit smaat og vemodig paa det ene Aar! Skigardene var avfældige og lave; jeg syntes, jeg kunde skræve over dem. Og Husene med de fattige Græstak! Jeg syntes, jeg kunde naa Mønet med Haanden!

Nu kom vi forbi Baardteigen, hvor jeg plukket Bringebær mellem Stenrøsene langs Rødbækken i gamle Dager. Litet som en Dukkestue laa Jordet der, og det, som før hadde været saa uoverkommelig stort!

Jo, jeg kjendte den stærke Lugt av Hægg borte ved Leet, og den vilde Ribsbusken stod der visst endnu tæt ved Elvekanten!

Der laa Marits lille Stue i Bakkehældingen til venstre. Jeg kjendte det trangt for Pusten, da jeg gik forbi. For gjennem Breve fra Mor hadde jeg hørt, at Marit hadde været daarlig hele Vaaren utover.

Da vi hadde gaat en Stund, spurte jeg dem, jeg fulgte, hvordan det stod til med Marit.

«Aa, det er nok paa det sidste,» svarte den ene. Det fór som et kjøligt Støt igjennem mig.

«Paa det sidste!» gjentok jeg brutt.

«Ja, det ska' nok itte væra langt igjen.»

Jeg fik ikke frem et Ord mere. Bare gik og gik, saa de andre maatte slaa paa Hestene for at holde Følge. Ved den lille Bakke i Havesvingen sa jeg Takk for Følget, fik min Randsel av Lasset, gik frem til Grinden og løftet den slitte Krok.

Saa aapnet jeg stille Porten, som stod paa Klem, gik varsomt op over Trappene, snublet i de for smaa Trin, famlet langs det kjendte Rækværk — og kom ind til Mor.

* *
*

Fire Timer senere stod jeg ved Marits Stue med Haanden paa Klinken, ør av Nattens Gang.

De talte derinde. En spæd, syk Stemme med hyppig Stans som av Træthet — og indimellem de korte, dæmpede Svar av en Mandsrøst og Lyden av Trin, som gik til og fra.

Jeg løftet varsomt Klinken og kom ind.

Der laa hun med et fremmed Uttryk i de store Øine og det mørke Haar løst utover.

Øienbrynene var trukne sammen av Smerte, og Munden sat smal og stram i det magre Ansigt.

Manden stod borte ved Dreierbænken med noget Arbeide.

Jeg vekslet Blik med ham, nikket stilt, da han la fra sig for at hilse, og gik saa langsomt bort til Sengen.

Hun stirret først paa mig, fremmed, uten Forstaaelse;

— da klarnet det op, drivende hvitt, i hendes Ansigt, og jeg kjendte hendes Øine igjen.

«Aa nei Herregud da!» mumlet hun og vætte de tørre Læber med Tungen.

Da maatte jeg i Knæ.

Hendes Haand kom famlende bort paa min Skulder.

«Gud velsigne dei da,» sa hun. Ordene døde hen.

Jeg fik Tak i Haanden uten at se op og blev liggende slik. Og Fred sank som Skygger over Stuen.

Om en Stund tok hun Haanden til sig igjen. Saa sa hun lavt og anstrængt:

«Du skulde ikke kommet naa! Jei er blit saa altfor daarlin.»

Jeg saa op.

«Skal Du dø nu da, Marit?»

«Ja jei skal nok det.»

Jeg tok Haanden for Ansigtet og bet Tændene sammen for ikke at graate.

Hun skjønte det, fik lindt Tak i den ene efter den anden av mine Fingrer og drog Haanden væk.

«Du faar ikke graate,» sa hun.

Jeg saa op paa hende. «Det er saa vondt dette, Marit,» hvisket jeg.

Hun laa en Stund og stirret. De store, svømmende Øine saa fjernt hen. «Aanei,» sa hun sagte.

Det blev atter stilt.

Manden borte ved Dreierbænken drog et dypt, skjælvende Pust. Saa satte jeg mig op paa Stolen ved Siden av Sengen.

Som jeg sat der, begyndte Marit at se sig om — med bekymrede Øine.

«Slik som her ser ut da,» sa hun.

Jeg strøk hende over Haaret. «Nei, nei da,» sa jeg. Hun forsøkte at smile.

«Og litt Traktering skulde Du vel ha ogsaa,» hvisket hun. «Du faar se efter Du,» sa hun til Manden.

Jeg maatte vende mig bort og gaa hen til Vinduet. At hun tænkte paa dette tok mig næsten mer end alt.

Jeg hørte de to snakke, hørte ham gaa og lete frem,

og saa om en Stund kom han bort til Bordet med et litet Bret. Det var Vin av Mors i et Glas med Træstett og en liten tørket gammel Honningkakebit.

«Det blir itte rar Traktering,» sa han og satte Brettet ned. Men med ett grep Erindringen ham; han gav en kort, underlig, hikstende Hulk, som straks stanset, vendte sig og gik bort til Dreierbænken igjen.

Jeg kunde intet smake; men den vesle Honningkakebiten stak jeg til mig. «Den tar jeg,» mumlet jeg med Graaten i Halsen. Og jeg skammer mig ikke over det: Jeg har dens smuldrende Smuler endnu.

Fjorten Dager efter døde Marit, en Nat, saa jeg ikke fik være der.

Hun blev begraven i vor Familiegrav tæt ved Siden av lille Johannes. Gamle Blakken drog Likkjærren, den samme Kjærre, som stod forspændt den Dag, Marit skulde reise fra os, men ikke orket.

Straks, hun var kommen i Jorden, reiste jeg til en gammel Ven, som aldrig har svigtet i nogen Sorg, det svale store Høifjeld.

Vesleblakken.

Min første Barndomskjærlighet var en liten gulhvit Folunge, som danset og sprang fra Morgen til Kveld op og ned i Søberglien fra øverste Toppen langs Skigarden ned til Almandveien og samme Vei tilbake igjen uten Stans i timevis. Av og til kunde den stoppe op midt i Bakken, snu sig og sende sin fine, kvirve Knægg nedover mot Storblakken, som gik nede paa Flaten og gjorde sig tilgode; saa drog den paa igjen. Denne Folunge var Begyndelsen til Vesleblakken.

Far hadde kjøpt den av en Mand nord i Lilleelvedalen, mest for at faa Parhest til Storeblakken, og fordi Folungen var av et kjendt, godt Slag. Men Gud bedre os, for Parhester det blev! Storblakken var av det brede, tunge Slaget, som la Ørene og slog Halen over Tømmen, naar den fik et Rapp av Svepen i Kirkeveien, men som tok Tømmerlasset, saa det knaket i Redskapen, naar det gjaldt et Knipetak; men Vesleblakken blev, eftersom den vokste op, den største Skuffelse, som nogen Gaardbruker kunde lide. Stod den alene for Lasset, sprængte den enten paa slik, at Skummet valt, eller ogsaa flyttet den sig ikke av Flekken; gik den sammen med Storblakken i Plogvelten, tok den altid i Smaasprang og laa en halv Alen foran, saa længe den orket; men kjendte den, at Kræftene ikke strak til, la den paa Galop; — den var rent sørgelig umulig til alt tungere Bruk. Og allikevel, trods al sin Umulighet, blev Vesleblakken alles Yndling. Alle skulde ha fat i dens lyse, fine Hode med de store, sorte Øine og dens fløielsbløte Mule — alle, som skjønte sig paa Hest, skulde kjende

paa de faste, rene Ben eller maale det dype, brede Bryst. Og paa den Maate blev der noget kjælent, næsten menneskelig ved Vesleblakken. Ivrig som Ild fik den aldrig et Svepeslag; saar av Gemyt og let fornærmet maatte den opdrages med Godord og Sukkerbiter og blev saa tam, at bare vi ropte «Vesleblakken,» saa kom den knæggende og humrende frem paa Sørbergliknækken og saa utover.

Vesleblakken kunde være saa omtrent tre Aar, da Far første Gang skulde prøve den til Annekskirken. Ola Jonsen, Drengen, ogsaa kaldet Ola Styggpaajord, hadde sat sig i Hodet, at Vesleblakken maatte bli en bra Kjørehest, akkurat lagom for Præsten. Far og Storblakken var nu vant til at fare hver anden Søndag mellem Præstegaarden og Otnæs Annekskirke de halvanden Mil paa tre Timer frem og tre Timer tilbake, og det var nok ikke frit for, at det mest var Blakken, som kjørte; for Far var ingen Hestekar.

Vel. Far skulde prøve Vesleblakken. Men Ola Jonsen maatte være med — første Gangen.

Da Far kom igjen halvanden Time tidligere end vanlig var han ikke i Humør.

«Nu, hvordan gik det?» spurte Mor.

«Aa jo —,» svarte han; men han forlot straks Emnet. Onsdagen, mens vi klædde paa os om Morgenen, kom det: «Du Mor, jeg faar kjøpe en ordentlig, stø Kjørehest. Det gaar ikke hverken med Vesleblakken eller Storblakken; — jeg hader alle Slags Overdrivelser!»

Saa blev Borka kjøpt.

Men Ola Jonsen Styggpaajord, Drengen, sat i Drengestuen og lugtet Hest og fortalte til stor Moro for alle, hvordan det egentlig hadde gaat til med Kjøringen den Søndagen, da Præsten skulde prøve Vesleblakken.

Aajo utover gik alt bra, endda Hesten la sig dygtig paa Tømmene, saa Præsten maatte levere dem den sidste Halvmilen; men hjemover, da de kom til Hornsett, traf det sig saa ilde, at Hornsetten netop svingte ut med den graa Traveren sin og skulde nordover.

«Du faar kjøre foran, Du,» hadde Far sagt. «Aa ja, Præsten har fuill likere Taalmot heil je,» mente Hornsetten og slog paa.

Men da var det slut med at holde Vesleblakken. Den la sig paa, saa Sneflingrene fløi omkring Ørene paa Præsten. «Dette blir galt,» sa han og saa ræd ut. Saa gav han fra sig Tømmene paanyt. Men da Ola Jonsen reiste sig i Sætet og tok dem, forstod han, at her var det Trav og Trav til Gagns; for det var ikke langt igjen mellem Sjækene og Bakfotkastet hverken tversover eller i Høiden, og Hodet kom høiere, jo fortere det gik.

Nu var Hornsettgraaen en av de frakeste Traverer i Bygden, saa det kom til at gaa fort dette; for Vesleblakken vilde endelig foran, maatru. Hornsetten snudde paa sig i en Bakkeknækk og saa sig attender.

«Præsten har nok faat ny Hest,» sa han.

«Ja, det er en Unghest,» sier Præsten.

«Du faar kjøre unda; hain læg sei paa, saa længe hain sir Dei,» sier Ola Jonsen og strammer Tømmene.

«Je faar fuill det da,» sier Hornsetten; han sætter sig til Rette i Spidsslæden. Saa drar det i Vei fremover flate Moen langsmed Kvarsevjen.

Hornsetten slaar paa, og Ola Jonsen holder igjen. Da begynder Vesleblakken at reise sig og knægge.

«Nei — nei — — dette —,» sier Præsten ræd og vil op. «Ja saa faar'n gaa da,» mente Ola Jonsen og slakket Tømmene. Men da kan Du tru, det gik! Hornsetten visste ikke Ordet av, før Vesleblakken laa like indpaa, og ret for Haarsettstujordet, der den vesle Smien staar, vilde den forbi. Da stanset Hornsetten. «Præsten har faat en gild Kjørhest,» sier han.

«Det er slemt, jeg ikke kan holde den,» svarer Præsten.

«Hain er het, hain vil føre,» sier Hornsetten. «Præsten faar kjøre føst,» sier han og viker av. «Tak, det var rigtig snilt, det,» sier Præsten og kjører forbi. «Nu vil det vel gaa mere rimelig.» Men da smækker Ola Jonsen med Tungen, og avsted bærer det fortere end før, saa det glufser om Ørene og biter i Øinene. «Nei,

Ola, dette gaar ikke,» roper Præsten, han tar efter Tømmene. «Synes itte Præsten, det gaar?» «Nei, jeg mener, det gaar galt.» «Kain Hornsetten kjøre, saa kain fuill vi au,» svarer Ola Jonsen og slakker igjen paa Tømmene. Kommen ned paa Flaten, sidste Halvfjerdingen, snur Præsten sig og ser tilbake. «Hvor blev det av Hornsetten, Du Ola?» «Hain vart nok etter, hain,» svarte Ola Jonsen. Men saa meget skjønte han, at dette var ingen Kjørehest for Præsten.

Fra den Dag av indtok Vesleblakken en egen Slags Stilling i Præstegaarden, halvveis Kjælebarn, halvveis Stasplagg. Ola Jonsen maatte altid kjøre den, og aldrig maatte der brukes Svepe. For det mindste, den kjendte av Svepesnerten, blev den som tullet. Men aldrig taalte den, at nogen anden Hest laa foran den i Veien, og det var en Jubel for os Smaagutter, naar vi i Julehelgen sent om Kveldene blev hentet hjem fra Julemoroene Bygden rundt og der ofte kunde være baade ti og tyve Hester foran. Da la Vesleblakken sig slik i, at det hven om Ørene og Taarene fløt av Øinene, og Ola Jonsen sat paa Hundsvotten stolt som en Konge og ropte: «Halv Vei!» til hele Bygden.

Vesleblakken var barnekjær over al Maate. Naar vi Gutter ikke hadde Fars eller Mors aarvaakne Øine paa os og vi traf Hesten bortom Stalden eller bakved Laaven, gik der det vildeste Spil. En hang oppaa, en haket sig fast i et Ben, Forben eller Bakben, en gav Sukker, og Vesleblakken stod som spikret. Især var det min næstyngste Bror, en Gut paa fem Aar, den hadde lagt Elsk paa. Ham kunde den staa og snuse paa, staa og stryke sin Mule imot lange Stunder, og av ham taalte den alt. Til ham blev da ogsaa dens Skjæbne knyttet paa saa underlig og kjær en Vis, at det her skal fortælles.

* *
*

Det var midtvinters og knakende koldt. Inde var alle Ruter fast tilfrosne, somme med eventyrlige Roser,

hvor det rødgule Solskin lekte og brøt dæmpet igjennem, andre med tæt, graa, lubben Frost, som ikke slap nogen Straale ind uten der, hvor vi Barn hadde moret os med at smelte runde Huller ut efter alle Fingertopper for at kike ut i Vinterglæden. Ti derute var det som et Hav av Lys. Himlen staalblaa og dirrende av Sol; den frosne, ryre Sne tindrende hvit med skarpe, blaalige Skygger efter Skigarder og Busker, Spurvene langs alle Møner og i Flokker paa Laavbroene som store, graabrune Nøster av løs Uldtraad og alle Mennesker hurtige i Gangen og rimfrosne efter Aandedrættet.

Bortved Præstegaardsbakken hadde vi i disse Dager drevet vor Lek. Der hadde det laget sig Istapper og fantastiske Hvælvinger, hvor vi lekte Hus og laa og indbildte os, at vi hadde det godt og varmt; der hadde det frosset buklet Is og underlige Figurer i Smaastrykene, med Revner, hvorigjennem vi saa det sorte, hemmelighetsfulde Vand dypt nede og hørte det mumle og fortælle, naar vi la Øret nedtil.

Her ved Bækken, hvor vi holdt Gjæstebud med Isbiter og kjørte til Kirke paa de staalblanke, snebare Sklier, hadde min Bror hentet sig Sykdom, farlig Sykdom. Nu laa han i stærk Feber med kort Aandedræt og stønnende Hoste med rustrøde Striper i det seige, han fik op. Det var ikke til at ta Feil av længer. Det var den Sykdom, som deroppe i Bygden tok de Smaa, knækket de Voksne og befridde de Gamle — Lungebetændelse. Og saa var det fem Mil til Tønsett til nærmeste Doktor.

Tredje Døgnet tidlig om Morgenen, netop som Ola Styggpaajord sat i Drengestuen og fik sig Aabit, kom Far ind, blek og bevæget.

«Du faar reise efter Doktoren, Ola, straks,» sier han i Døren.

«Er det saa klent idau?»

«Ja, daarligt da ser Du, Ola.»

Ola tar sig i Hast en to-tre Mundfuld, stryker saa Skeen av i Haanden og reiser sig.

«Naar tror Du, Du kan være her igjen da, Ola?»

«Aa je vet itte je; — det er naa ti Mil aa kjøre, og saa er naa Tønsettkjøln slem Vinterstia.»

«Saa er Du vel ikke her før ut paa Morgensiden igjen da, Ola?» Far ser urolig ut.

Ola Styggpaajord staar og grunder. Pludselig ser han fortrøstningsfuldt like ind i Ansigtet paa Præsten. «Je tær Vechlblakken,» sier han.

Far stryker sig over Øinene, gaar et Par Skridt og stanser igjen. «Saa er Du her kanske tidlig i Nat da, Ola?» sier han.

«Je ska' væra snar,» sier Ola Jonsen, han tar Trøien ned fra Slinden.

«Ja, Du faar gjøre dit Bedste denne Gangen, Ola; for det kan gjælde et Liv.»

«Je faar freste.»

Far gaar.

Paa Slaget seks holder Ola Styggpaajord for Svalen med Vesleblakken og Fars lette Kirkeslæde.

Hesten staar der tæt og stærk, med Dumbjældkransen høit baaren over den løftede Hals og de store, sorte Øine lysende av Kraft. Far kommer ut i Døren.

«Gutten er daarligere, Ola. Du faar kjøre, hvad Hesten orker.»

«Ja, som Præsten vil,» sier Ola og tar Tømmene.

«Bi litt, Ola.» Præsten gaar ind og kommer straks igjen ut. Han rækker Ola Svepen. «Du faar bruke denne idag.»

«Ja, om de trøngs,» sier Ola haardt, men tar imot den. Far gaar bort og klapper Vesleblakken paa Halsen. «Ja, saa i Guds Navn da!» sier han. Ola kjører.

* * *

Det blev en lang Dag for Vesleblakken og en lang Dag for os derhjemme. Sykdommen tok til. Og jeg for min Del var stor nok til at læse av Fars og Mors Ansigter, at Faren steg. En underlig Uro drev mig;

tær: tar.

der var ikke Fred inde og ikke ute; det, som skulde ske, tok angstfuld Form i min Fantasi; jeg saa Døden, jeg saa Gravølet, jeg saa al vor Elendighet. Og jeg saa Doktoren komme; jeg saa Redningen, Bedringen Dag for Dag og al vor varsomme Glæde.

Slik stod jeg ute i den stærke Kulde, barhodet, glohet i Øreflippene og med Øienhaarene klistret av frossen Graat, lyttet efter Dumbjælder og hvisket alt imellem: «paa Kveldsiden, paa Kveldsiden;» for ved den Tid maatte Vesleblakken naa frem. Jeg mindes saa grant, at jeg bad til Gud, at han vilde gjøre et eller andet Underverk, saa Vesleblakken kunde naa frem paa Kveldsiden og den vesle Broren min ikke maatte dø; for bare Doktoren kom, saa — — —

Urolig listet jeg mig ind igjen; sneg mig paa Tærne ind i Sykeværelset, hvor Far gik frem og tilbake med varsomme Skridt og Mor sat forgrædt og sammensunken fremved den lille Seng. Jeg hørte den korte lille Pust gjennem Halvmørket, ujevn og ængstelig, Ynk indimellem; av og til et Hosteanfald, kort, træt, resultatløst — og atter samme jagende, bange Aandedræt. Hvergang et Hosteanfald kom, vendte Mor sig og saa fortvivlet ut mot os andre.

Far stanset. «Han kan maaske være her ved Tolvtiden,» hvisket han.

«Hvor mange er den nu?» «Fem.»

«Da blir det forsent; — det er mange, mange Timer!» — Mor graat.

Nei! — dette var ikke til at holde ut. Halvkvalt av Taarer listet jeg mig ned igjen i min Ensomhet, ingen ænste mig, hvor jeg gik eller hvad jeg gjorde.

Saa stod jeg atter i Svalen med det bare Hode og det hete Ansigt og led al den bitre, barnlige Sorg. «De mange, mange Timer! —» Og jeg talte dem høit, likefra fem og op til tolv og delte dem i halve Timer og i Kvarter og Minutter; — og i al denne lange Tid skulde han ligge der og ikke faa Hjælp.

Det syntes mig saa forfærdeligt dette, saa umuligt, saa raadløst av Vorherre; og Vesleblakken, som kanske

endnu ikke var kommen længer end til Tyldalen og hadde igjen den lange Midtskogen og Ellevoldsmoene bortover og alle Bergene!

Jeg lyttet paany, endda det jo var faafængt. Gaar ut og lytter med aapen Mund. Var det ikke en Bjælde? Aa nei — det var nok ikke det! Ikke Dumbjælder i alle Fald. Men likevel som et Slags underlig Sang i Luften. Jeg hørte Hundene gjø baade paa Bergsett og længer nord; men ingen Bjælder. Nu kommer denne underlige Sang igjen! Blir borte og kommer igjen! Det e r da Bjælder, men ikke som av en Hest i Sprang, ikke i Takt og Klang, men som om hele Luften var fyldt av fjerne Toner, som sprængte sig ut, ut! Det er Bjælder! Nu hører jeg det. Det er Dumbjælder! Det er vore, ja det er vore! Der hører jeg jo saa tydelig det store, grove Tingel, som staar fast over de andre, synge sin klare Tone saa kringt, saa kringt som en Ildstrøm gjennem al Kulden, i ett, i ett, og som en Strøm av Varme gjennem mig selv! Og nærmere kommer Sangen, høi og klar og stærkt baaren, og indimellem slaar de knappe, korte Tak av Hestehovene tre og fire i Sekundet. Jeg holder Aanden og stirrer ufravendt opover mot Bergslien. Nu bryter Bjældeklangen stærk og rislende igjennem; — bare det nu er dem! Jo, der ser jeg alt det kjære gulhvite Hode, høit baaret; — jeg braasnur og springer ind, opover Trappen, falder og op igjen, kommer larmende og hæsblæsende ind i Sykeværelset og bort til Sengen: «Mor, Vesleblakken kommer!»

«Hvad sier Du?» Hun reiser sig som stukken.

«Du maa ta Feil Gutten min,» sier Far, han blir blodrød i Ansigtet og gaar hurtig til Vinduet.

«Nei, det e r Vesleblakken; hører Du?» sier jeg høit og ivrig og trænger mig frem for at se med. Da hører jeg Far hikste til, et Par underlige Hikst; — Doktoren svinger netop ind paa Gaarden. «Jo, det er Vesleblakken, Gutten min,» sier han med tykt Maal, vender sig bort, saa hurtig mot mig igjen, stryker mig flere Ganger nedover Haaret, retter saa med et raskt Tak paa sit stive, hvite Halstørklæ, tar Huen og gaar.

Men nede foran Svalen staar Vesleblakken, skummende av Sved, med Rimfrost om Næseborene og i det krøllede, vaate Haarlag. Den kaster med Hodet, tygger i Bigslet og flytter med Benene, bævrer av og til over Lænder og Ryg, opøst til det ytterste. Den har sprunget de ti norske Mil i Snedrev og Storm over Midtskogen og Tønsettkjølen frem og tilbake paa tolv Timer.

Far stod i Svalen og tok imot Doktoren; — den eiendommelige Medicinlugt fulgte, da han gik foran ind. Men i Døren vendte Far, gik ut, tok Hesten om Hodet og strøk den nedover den skumvaate Hals. Den humret og søkte som vanlig efter Sukkerbiten; men denne var glemt idag.

«Brukte Du Svepen, Ola?» spurte Far.

«Je gjorde som Præsten sae,» svarte Ola, han stod og tok ut Sælepindene. «Det sto om Live' væ,» la han sagte til, tok Hesten ved Bigslet og drog til Stalds.

Han hadde Ret: Det stod om Livet.

* *
*

Da Doktoren næste Formiddag satte sig i Slæden med Borka forspændt, var min lille Bror frelst. Far stod bevæget, næsten høitidelig stemt.

«Ja, næst Gud har vi nu Doktoren at takke for, at vi fik beholde Gutten vor,» sa han og trykket hans Haand til Avsked.

«Nei,» sa Doktoren og satte sig til Rette i Ulveskindspelsen; «det var Vesleblakken, som reddet Gutten; for hadde jeg kommet en Time senere — ja Farvel, Farvel da, Præst!» — Doktoren kjørte.

For mig, som stod ved Siden av og hørte dette, drog Oplevelserne fra igaar igjen lyslevende frem. Jeg hørte den høitbaarne Klokkeklang og de stærke, ivrige Hovslag; jeg saa Vesleblakken med det løftede Hode kastet uavladelig fra den ene Siden til den andre for at gi Rum for Travet — den stærke, spænstige Krop ar-

beide sig i Smasprang opover de bratte Bakker og holde ut over de endeløse Vidder, Time efter Time, halve Døgnet rundt.

* *
*

Tre Dager efter, at dette hadde hændt, kom Ola Jonsen, Drengen, op og bad om at faa tale med Præsten.

«Naa Ola, hvad var det?» sier Far og ser op fra Protokollen med Fjærpennen mellem Tændene.

«Det staar nok itte rekti tel med Vechlblakkøm,» sier Ola raadløst og ser ned paa sine krokete Fingrer.

«Hvad feiler Hesten?» Far er blit blek og har reist sig.

«Je trur'n har faat Longebetegnels,» sier Ola vekt.

Far steg til som i Vrede. «Da har Du skamkjørt den, Ola.»

Ola snur og vender Skindluen mellem Fingrene. Saa ser han op. «Det fekk bli enten Vechlgutten din heil Hesten din,» sier han skarpt. Far tier; — han mindes.

«Se til at faa Bud efter Dyrlægen straks,» sier han saa.

«Hain er her alt,» svarer Ola.

«Hvad tror han?»

«Hain ska' gjøra sit, seier 'n; ellers saa vet'n naa itte.» — Far tar Hat og Frak og gaar ut. Ola følger.

Vesleblakken stod paa Stalden og skalv. Hodet lutt, Ørene hængende, Øiet dødt og lidende, kort Aande og Hoste alt imellem. Og mens lille Johannes laa i sin første, rolige Søvn, blek, men med jevne Aandedrag efter den overstandne Krise, droges Vesleblakken med alle Sygdommens Smerter, baarne for at redde Guttens Liv.

Der blev ikke spart hverken paa Gnidning eller Tepper, hverken paa Terpentin eller svart Kaffe til Indgivning, og hver Morgen maatte Ola ind med Nattens Bulletin. Og alle Gaardens Folk var i Sorg, fordi Vesleblakken var syk.

Det var blit Søndag Morgen. Vesle Johannes var alt oven Sengen og al Fare der overstanden; men Sygdoms Vemod laa endnu over Huset; ti i Stalden stod fremdeles Kampen paa Liv og Død. Uvilkaarlig tok Jentene varsomt i alle Dører, og Snakket gik fremdeles dæmpet ute som inde — for Vesleblakkens Skyld. Jeg var kommen sent ned til Frokost den Dag, hadde heller ikke synderlig Appetit mellem de alvorlige Ansigter. Jeg fik nu allikevel svælget Smørrebrødet; ti uten Mat gik det ikke i den Alder; men saa bar det avsted bent ned i Stalden.

Den stærke, varme Hestelugt slog mig i Møte idag som altid; Storblakken knurpet og skar det frodige Høi mellem Tændene som vanlig; Borka sølte med sin graa, myke Snute i Vassbøtten; men da jeg kom til Vesleblakkens Spiltaug, saa jeg ikke det kjære gulhvite Hode mere. En usigelig Angst kom over mig. Næsten fra mig selv krøp jeg op paa Krybben for at faa se. Spiltauget var tomt. Men midt paa Staldgulvet, der hvor Vintersolen la en skraa, kold Stripe ind gjennem Staldgluggen og lyste op i Mørket, der laa Vesleblakken strak og stiv.

Det rislet som koldt Vand over mig. «Vesleblakken!» hvisket jeg med snørt Strupe. «Vesleblakken!» Den humret ikke, den løftet ikke Hodet. Det var stilt omkring. Bare Storblakken, som tygde likegyldig, og Borka, som tungt satte sin Fot ned.

I Graat kom jeg ned av Krybben, ut av Stalden og like ind til Mor, henover hendes Fang i stærk Hulken.

«Hvad er det, Gutten min?»

«Vesleblakken er død, Mor! Den lever ikke længer, Mor!» Og jeg storgraat. Men Mor reiste sig braatt, som hadde hun faat et Knivstik.

— Snart var Stalden fyldt av alle Gaardens Folk, som stod to og tre og saa og talte og forklarte i denne syngende, sørgmodige Tone, som er egen for Landsens Folk i Sorg.

Budeien mente nu det, at Vesleblakken hadde levd, hadde de sendt Bud paa'n Pær Fonnaas; for han skjønte

sig naa bedst paa den Sjuken, han. Den Kua, som hadde Longebetegnelsa i Høst, rettererte; men den som Dyrlægen stelte med ifjor, gik til.

Helge, Husmanden, ansaa det naa slik han, at aldrig fik Præsten slik en Hest; for dens Make skulde en lete efter Bygdene rundt — ja snøtt nok for Hundrede Speciesdaler au, endda Præsten bare hadde git Halvtres for denne.

Og Marja, Kjøkkenjenten, undret, hvad han Far vilde si, naar han kom hjem fra Kirken og fik høre detta; han holdt slik av denne Hesten; — ja han var naa mest som i Menneskje au.

Milde og myke faldt alle Ord, med lang Stans imellem. Saa tok Mor Mot til sig. Hun gik hen til Hesten og klappet den paa Halsen. «Ja, Gud signe dig da Vesleblakken, og Tak for alt,» sa hun fast, men lavt. Saa gik de stilt, en efter en, som de var komne.

Men den, som intet sa og intet gjorde, var Ola Jonsen Styggpaajord, Drengen. Blek stod han op mot Spiltauget og stirret ned for sig.

«Skal Du ikke gaa Du, Ola,» spør Mor i Døren.

«Je synes itte, je er god før aa gaa fraa,» kom det fort og brutt, og saa med ett tar Graaten den stærke Mand.

Mor blir taus. Denne dype Sorg over et Dyr grep hende mægtig, allerhelst da hun vidste, at dette Dyr hadde ofret Livet for hendes Barn.

«Det maatte saa ske, Ola,» sier hun mildt og klapper ham paa Skulderen.

«Det maatte fuill det,» svarer han. Det var alt. Mor gik.

Jeg vet ikke, hvordan det gik for sig, men slik blev det, at saasnart vi to, Vesleblakkens bedste Venner, blev alene, saa kom jeg paa Knæ paa det vaate Staldgulv med Haanden bortpaa Vesleblakkens Hode. «Du kjære, kjære Vesleblakken,» hvisket jeg; — og Ola Jonsen, Drengen, Styggpaajord stod taus, hvor før han stod, og lot mig kjæle det døde Dyr.

Det var et fattigsligt Billede og kanske litet at ned-

tegne: den døde Hest med det store, sorgfulde Øie stirrende vidtaapent ut i Dødens Ubarmhjertighet; Drengen, som sørget over sin tapte Ven, og en liten ulykkelig Gut paa Knæ foran i Halvmørket, hvor et eneste skraat Solstreif hændelsesvis kastet sit Lys — det var alt.

Men saa hugg Kirkeklokkerne i, festlig, næsten vildt. Og i min barnlige Fantasi blev det til, at Vesleblakken var kommen til Gud og var blit stor, saa stor, med Bjælder, som klang ut over al Himlens Hvælv; — og saa var det bare øvre Rendalens Kirkeklokker, som ringet ind en vemodig Søndagsmorgen.

Her ender Vesleblakkens Saga.

Og jeg har reist den dette enkle Minde.

Ulveslaget.

I øvre Rendalens Præstegaard stod der i Præsten Storms Tid et høit Gjærde av opreist Garstaur rundt Hundehuset ved Drengestuen. Dette Gjærdet kom op, efterat Ulven en forrykende Uveirsnat indunder Jul hadde revet ihjel Bandhunden like utenfor Drengestudøren og sat til Skogs med den.

Endnu i min Fars Tid stod det gamle Hundehus der; men efter Gjærdet var der bare Mærker igjen, og Far tænkte aldrig paa at faa det op igjen; for det hadde været noksaa fredeligt for Ulv i Bygden i flere Aar.

I Præstegaarden hadde vi to Hunder, Ajaks og Hektor.

Ajaks var en almindelig Harehund, sort- og hvitsadlet og heller liten end stor. Den var det viltreste Dyr, jeg har kjendt, altid oplagt og altid leken. En Sten, som blev kastet, eller en Fille, som blev slængt, var nok til at faa den i vildeste Jubel. I kaate Spræt og overgivne Glæfs fór den Gaarden rundt, og vi Smaagutter efter.

Med Hodet mellem Labbene og Øinene lysende av Skøieragtighet laa den og ventet, til vi kom, og da vi saa skulde faa Tak i den, bar det avsted i behændige Skvætt hit og dit, ind under Stabburet, ut under Laaven, bortover Jordene, til vi hæsblæsende kastet os ende ned og ikke orket mere. Da kom den styrtende, tok Tak i Bukseben eller Trøieærmer og væltet sig overgivent mellem os. Og ikke et Glæfs og ikke et Knurr, hvor haardhændte vi end var.

Ajaks var en Slagsbror paa sin Hals. Der kom ikke

en Hund, stor eller liten, gaaende efter Veien, uten at Ajaks røk paa den. Ofte fik den Bank; men oftere vandt den; ti den var saa lynsnar i Vendingen, saa skarpbitt i Kjæften, saa uopslitelig paagaaende og saa ubændig modig, at den som oftest blev Mester tilslut. Og hvor det rigtig knep, kom gjerne Hektor til og knurret, og dermed var Saken avgjort.

Hektor var en stor Bernhardiner og av det langhaarete Slaget, gulhvit med brandete Flekker. Av os Barn taalte den alt, blev redet paa og kjørt med og fulgte os som en Skygge. Naar Fremmedfolk kom til Gaards, meldte den gjerne fra med et Par grove Glæfs, men tok forøvrigt Saken med stor Ro og lot Ajaks besørge Musiken. Mindre Hunder bet den aldrig, og større Hunder fandtes der ikke i mange Miles Omkreds. For Ajaks næret den et trofast og taalmodigt Venskap, og om Nættene laa gjerne Ajaks i det gamle Hundehus og Hektor utenfor.

* *
*

Saa var det en iskold, stjerneklar Vinterkveld i Februar 1858. Oppe i Bergslibakken nordenfor Præstegaarden drev vi Smaagutter paa med vore Kjælker som vanlig, med Topluen ned over Ørene og de spekte Grepvaatter paa Hændene. Sneen gnistret under Hælene, naar vi gik opover Bakken, og skrek under Staalstængene paa Kjælken, naar vi satte nedover. Maanelyset kastet skarpe Eventyrskygger paa den blaalige Sne, og Hektor og Ajaks, som stadig fulgte, saa fremmede ut i det mystiske Skjær. Nede fra Vedskaalen i Præstegaarden skar Lyset fra Furuspikstabben rødt og varmt igjennem; Huggene, som faldt, gav den Tryghet, som Folks Nærhet altid gir; men ellers var Kniksen av et enkelt Lass, som kom kjørende, eller Smeldet av en Dør, som sloges igjen langt borte, det eneste, som hørtes i den snetunge Vinterstilhet.

s p e k t e: frosne.

Med ett tar min Bror mig i Armen og stanser.

«Hør,» sier han.

Og fra Skogsnaret oppe i Grova høres et langt, sultent Ul, syngende ut i Stilheten. Det svarer fra en Haug længer borte og om en liten Stund fjernt og finere fra den anden Side av Dalen.

Hektor staar med høit løftet Hode og lytter; Ajaks reiser Bust og knurrer.

Vi kjendte denne Lyd fra før, vi Smaagutter; for vi hadde ofte hørt den om Vinterkveldene; men det gik grøssent over os allikevel; — det klang saa underlig vildt og farlig i Skogensomheten.

«Jeg tror vi gaar hjem jeg,» sa min Bror og snudde Kjælken.

Da ropte det nede fra Gaarden — vi satte os paa Kjælken og i Vei bar det.

Nede paa Gaarden stod Far.

«Hører dere Ulvene Gutter?» spurte han.

Vi stanset og lydde igjen; men nu var det blikstille.

«Ja det er det samme. Ind med dere;» han klappet Hektor paa Hodet og saa paa, at vi satte op Kjælkene, fik av os Sneen og kom ind.

«De er der nu igjen,» sa han til Mor, idet han satte sig og tok Avisen.

«Huf, dette begynder jo at bli rent uhyggeligt,» svarte Mor; hun saa op og la Boken fra sig. «Hørte dere noget, Barn?» la hun til og reiste sig.

Jo, vi hadde nok hørt.

Og saa blev der en Fortælling uten al Ende om Bok-Simen, som hadde møtt en Ulv nord i Ellevoldsveiene, og det Bæstet var saa paagaaende, at den blev sittende og vise Tænder til ham midt i selve Almandveien — og om Nils Skomaker, som hadde kapkjørt med to Stykker hele Lomnæssjøen opover, og om Søn til Klokkeren, som saa tydelig syntes, han hadde set en i Grisehuset en Søndag Morgen; men da han sprang ind efter Far sin, og de kom ut med Børsen, var den borte.

«Ja, Barn, der ser dere, det er bedst at være forsigtig,» sa Mor.

Saa gik hun til Kjøkkengluggen og bad Piken komme ind med Kveldsmaten.

Den store Moderatørlampe med det milde, gule Lys blev flyttet; Maten kom paa Bordet, og vi satte os. Saa læste lille Johannes Bordbønnen, og der blev stilt i Stuen.

Ret som vi sitter, kommer Ola Jonsen, Drengen, ind fra Vedskaalen, kold av Veiret og med Sagmug og Sne over de frosne Sokker. Han blir staaende i den aapne Dør.

«Det var kainskje likest aa ta ind Hundan i Nat; før her er nok itte frit før Graaben,» sier han.

«Har Du set nogen?» spør Far og reiser sig.

«Nei; men jeg hørde en to-tre av døm oppi Groven ista,» svarer Ola Jonsen og tar av sig Luen.

«Du faar ta Ajaks ind i Drengestuen, saa kan Hektor ligge i Barnekammerset — det er kanske sikrest,» sa Mor.

«Ja-a!» jublet vi tre Smaagutter paa en Gang; for det at ha Hektor til Sovekamerat var da saa usigelig trygt og morsomt.

Og mellem os Barn blev der, da vi gik fra Bordet, megen ivrig Tale om, hvad Hektor vilde gjøre, om Ulven kom og vilde ta os. For Hektor var den stærkeste Hund i hele Verden, og han bet nok ihjel baade en og to og tre — ja ti, tyve, hundrede Ulver, mange, mange fler, end der var i hele Bygden.

Men gjennem alt vort Mot sang Ulvehylene og Nattens mystiske Stemning med sin uvilkaarlige Rædsel; vi sprang, den ene ræddere end den andre opover Trappene, da vi skulde lægge os, og da Marit, Barnepiken, kom med Hektor, skrek vi til i Rædsel — vi trodde, det var Ulven selv, som var kommen i Huset. Og Tanker paa Ulv og Rædsel for Skog og Skjælven i øde, iskold Nat fulgte os længe, efter at vi var komne i Seng, lurte paa os bak de frosne Ruter, tasset paa de mørke Ganger og døde først hen, eftersom Kveldsstilheten kom med sprakende Varme fra Ovnen og Hektors tunge, sikre Pust fremme ved Døren, hvor den laa Vakt. Da

endelig tok den barnetrygge Søvn os med sine halvt utviskede Drømme.

Jeg vet ikke, hvor længe jeg kunde ha ligget slik, da jeg med ett farer op i unævnelig Angst. Ute, fjernt høres der et underlig vildt Mylder av Ul og Raul, og mot Vinduet ser jeg et Dyrs store, mørke Hode tegne sig med aapent Gap.

Jeg sætter i et Skrik og slaar Hændene for Øinene. Barnepiken, som laa i Værelset tæt ved, kommer ind, opskræmt og spør med søvndrukken Pust, hvad der er paa Færde.

«Ser Du ikke der da?» roper jeg og peker.

Men med det samme gir Hektor — for han var det — et knurrende Glæfs og reiser sig høit med begge Labber i Vinduskarmen.

Marit kommer bort til Vinduet og skurer Rimen av for at se ut, men blir staaende og stirre som fjetret ut i den iskolde Vinternat. Og ved Siden av staar jeg barbent og skjælvende. For borte paa Jordet, nordenfor Gaarden, ser vi et Syn, jeg sent skal glemme.

Ut over Sneen væltet og vred der sig mørke Klumper av Dyr, som sloss, store og smaa, under Skrik og Vræl, der steg og faldt som en fjern Foss gjennem Natten.

«Ulv!» hvisket Marit og snudde sig blek, tok mig i Armen og drog mig unda. Men Hektor laa med begge de brede Labber høit op paa Døren, trykte paa og vilde ut.

Da aapnet Mor. Hektor la paa Sprang ut gjennem Gangen og nedover Trappen, men blev stanset av Gangdøren, som var stængt.

«Klæd paa Barna,» sa Mor. «For dette her er gyseligt,» la hun til, gik hen til Vinduet og stirret ut, men vendte sig hurtig bort for ikke at se mere.

Inden faa Minutter var alle i Huset paaklædd og oppe og blev staaende og stirre og lytte nordover Jordet, til alt var slut.

For i denne Time stod det, det navngjætne Slag mellem seks syv Ulver og alle Bygdens argeste Finnehun-

der, nordenfra og søndenfra, som de kom dragende efter Lyden og Larmen. Langtrukne Hyl og skarpe Skrik skar gjennem Luften, hidsige Glæfs og kvalte Raul, naar Strupetak tokes! De stærke, magre Rygger av Ulvene, som stod, og de lynsnare hidsige Kast av Finnehundene, som slængtes og væltet sig, sprat op og røk paa igjen — det hele gav en Spænding, saa jeg dirret i hvert Lem.

Med ett hører vi et Rop og ser en Mand komme springende fra Drengestuen og op mot Svalen. Det var Ola Styggpaajord, Drengen.

Far slaar Vinduet op.

«Gaa ikke ut!» roper han.

«Hain Ajaks er med!» skriker Ola op og blir staaende barhodet og halvklædd i Iskulden.

«Slip 'n Hektor!» roper han igjen, lægger i Vei til Vedskaalen, faar Tak i en Øks og vil nordover.

«Du gaar ikke av Flekken! Er Du blit splitter gal!» roper Far av al sin Magt.

Ola stanser og staar, raadvild.

Da stiger der gjennem Larmen et høit, hjælpeløst Skrik av et Maal, kjendt blandt Hundrede. I Førstningen stærkt, jamrende, saa mer og mere kvalt og svakt og tilslut bare som et gurglende Gaul i den rædsomme Larm.

«Døm riv ihæl 'n!» ropte Marit, hun tok Tak i Vinduskarmen med begge Hænder og graat høit.

«Ta ska' ailler ske,» hører vi Olas Røst gjennem Larmen og ser ham lægge i Vei.

Men i samme Øieblik klinger der et grovt, vældigt Gjø nede i Gangen, og en stor Larm høres.

Hektor hadde kjendt Ajaks Maal. Den la sig paa Gangdøren med al sin Makt, rev og slet med Tænder og Labber og vilde ut.

«Saa i Guds Navn slip Hunden,» ropte Far — og Marit ned.

Med høit løftet Hode sætter det store Dyr i tunge Sprang nordover, forbi Ola Styggpaajord, som springer andpusten med Øksen i Haanden, og ret ind i Ulveflok-

ken. Den gjør et Slag hit og et Slag dit med det vældige Hode, før den finder det den søker. Men saa tar den Tak, og Ola Styggpaajord stanser og stirrer, og vi i Vinduet staar betagne og revne med i det Skuespil av ubændig Kraft og Vildhet, som nu tok sin Begyndelse.

En høi, mager Ulv blev løftet og slængt, saa vi saa hele dens Krop mot Himlen. Taket glap; men med et voldsomt Sprang laa Hektor over den, tok Strupetak straks og slængte den hit og slængte den dit, saa Sneen sprutet høit.

Et helt, langt Minut holdt den Taket fast, mens Ulven kastet og vred sig i Dødstrækningene. Saa slap den med ett, løftet Hodet stolt og saa sig om efter Ajaks.

Og da den fik høre denne jamre i nærmeste Klynge — fire Hunder om en Ulv, — søkte den dit, prøvde Gang paa Gang at finde en Flek, hvor den kunde faa Tak, traf endelig paa Ulvens bare Ryg, just som den slog Ajaks under sig, — og nu hugg den til.

Ola Styggpaajord, som stod nær, men intet turde gjøre, fortalte os det altsammen siden.

De andre Hunder slap som skræmt og gøv unda til alle Kanter, da Hektor tok Tak. Ulven, et stort kraftigt Dyr, gjorde et voldsomt Kast for at fri sig; men Hektor reiste sig i hele sin Høide og brøt Ulven ned, saa Ola Styggpaajord hørte det knaset og knak i Rygbenene paa den. Et langt, døende Hyl hørtes. Hektor hugg nye Tak, Knæk paa Knæk fremover Ulvens Ryg og Nakke og begyndte at riste og slænge den som rasende. Saa løftet den med ett Hodet — Ulven var død.

Men borte ved Drengestudøren stod alt Ola Styggpaajord med Ajaks i Fanget og ropte. Hektor saa sig om et Par Ganger og kom saa dragende i store Spring, snuste paa Ajaks, som skalv og blødde, lyttet efter Larmen og Hylene og satte saa i Vei igjen. Ola Styggpaajord bar Ajaks ind i Drengestuen, fik Klær paa sig, og nu drog de, han og to Unggutter, hver med sin Øks nordover.

Men da de kom dernord, var Slagets Utfald avgjort.

Av Ulvene laa fire døde eller døende mellem ihjelrevne Hunder; de andre hadde lusket væk, og en hørte av og til Hylene av dem oppe i Skogkanten, hvor de sat. Hektor gik omkring fra Klynge til Klynge, snuste paa de Døde og logret for de Skambitte, som laa eller sat og slikket sig i Sneen. Der kom Bruhunden hinkende og skjælvende bort til Ola Styggpaajord. Øret var revet av, og den hadde et stort Saar over Lænden; men Pigghalsen hadde reddet dens Liv. Der laa Enkegardshunden med opreven Strupe, levende endda. Ola Styggpaajord gav den et barmhjertigt Slag med Øksehammeren. Av Svehunden var der bare Hodet og noget av Halsen igjen. Men Haarsetthunden stod med flammende Øine og bloddryppende Mund og stirret opover mot Skogene og lyttet.

Ola Styggpaajord fik Tak i Hektor og vilde ha den ind; men den var som vild. Den knurret og flekket Tænder, saa han maatte slippe. Og i over en halv Time gik den frem og tilbake paa Jordet, la sig ned og reiste sig igjen. Endelig, da de andre Hundene en efter en hadde lusket hjemover, kom den, gav et Glæfs ved Døren og vilde ind. Saa gik den bort til Ajaks, snuste og logret og slikket dens Saar, la sig saa endelig med et langt Pust ned og tok fat paa sine egne.

Men Ajaks krøp skjælvende bort mellem dens Ben, gik et Par Ganger rundt i Ring og la sig der. Den hadde et dypt Saar i Ryggen og et langt gapende Risp i Halsen.

* *
*

Morgenen efter var der stort Likskue paa Præstegaardsjordet.

Sneen var rødflekket vidt omkring med Traakk og Risp efter tusind Klør. Hist og her sortnet det paa en ihjelbitt Hund, som laa der stiv og strak med frosne Øine og gapende Strupe.

Til og fra Stedet gik der Slagspor, store og smaa,

paa Kryds og paa Tvers, og rundt omkring hang graasvarte Haartavser bævrende i Morgenvinden.

Snart kom der Folk fra alle Bygdens Gaarder for at se og høre. Somme stod i Vedskaalen, hvor Ola Jonsen fortalte, mens han flaadde Ulvene, andre lette mellem Hundeskrottene borte paa Jordet, til de fandt den, de søkte. Men Ajaks laa i Drengestuen, skjælvende av Blodtap og av Saarfeber, og foran ham laa Hektor ubevægelig paa Vakt, mens de mørke, alvorlige Øine gik langsomt fra den ene til den andre av dem, som kom.

Ret som vi stod der i Vedskaalen, blaafrosne av Kulde, vi Smaagutter og saa paa, kom en liten Jente graatende borttil.

«Aa er'n Flink etter?» spurte hun.

«Aa seier Du?» sa Ola Jonsen litt kvasst.

«Aa er'n Flink etter,» gjentok hun, bet i Vaattene og saa sig raadløst omkring, mens Taarene randt.

«Du faar sjaa nordpaa,» svarte Ola Styggpaajord, han drog i Ulveskindet, saa det knaket i den magre Skrot.

Jenten saa paa ham, hjælpeløst, vendte sig og stirret nordover; saa gik hun langsomt.

Jeg vet ikke, hvordan det var; men jeg blev saa underlig ved den lille Jentens Sorg. Jeg kjendte hende, og jeg kjendte Flink, en liten brunsvart, spædvoksen Hund fra en av Husmandspladsene. Uten næsten at sanse det fulgte jeg i Avstand, men blev staaende oppe ved Ildhuset og saa hende gaa bortover Jordet og lete, fra den ene sorte Klump til den andre, altid med Vaattene op i Ansigtet og Hodet bøid.

Med ett stanser hun ved noget, som sortner længst nord paa Jordet, stirrer og slaar sig ende ned i Knæ, løfter Hodet som i Fortvilelse høit, bakover, slænger det saa voldsomt frem, ned, fremover i Sneen.

Hun hadde fundet Flink.

Jeg var ikke god for at flytte mig av Flekken.

Jeg syntes, jeg maatte gaa bort til den vesle Jenten, som var saa alene; men jeg blev staaende.

a a e t t e r: hvorhenne.

Hun reiste sig om en Stund, men slog sig ned igjen og blev sittende slik. Da kom Ola Jonsen ut av Vedskaalen og bort til Bækken for at vaske av Fingrene sine. Han snudde sig dit, jeg stirret, og fik se Jenten.

«Hm,» mumlet han, strøk av Fingrene i Sneen og ruslet bortover.

Da tok jeg mig sammen og fulgte.

Kommen borttil blev Ola Jonsen staaende længe, stilt og se paa.

Saa sa han mykt og lavt:

«Du faar gaa op att naa, Vechla mi!»

Jenten snudde sig halvt unda og saa bort, saa fremmed, saa fremmed.

«Du frys dei fordærvet,» sier han endda mildere, gaar tæt borttil og vil løfte hende op.

«Vær rolig,» svarer hun, som bange, og synker ihop igjen.

«Er det Vechlhunden din detta kainskje?» Han bøier sig over hende og godsnakker.

«Ja-ah,» kom det som et skjælvende Pust.

Ola staar en Stund og tygger Skraaen hardt. Saa bøier han sig atter ned over Jenten.

«Je ska' hjælpe dei je kainskje,» sier han. Hun ser op paa ham, undrende; hun skjønner ham ikke.

Saa tar han varsomt under det stivfrosne, døde Dyr for at løfte og bære. Men straks han faar se, hvad der er igjen, slipper han fort.

«'Ta er ittnaa for dei det — længer,» sier han lavt og tar hende varsomt ved Armen.

Jenten ser paa ham, skræmt, men følger. Saa vender hun sig med ett, stikker i at graate og sier:

«Ska'n ligge att, 'n Flink da?»

«Far din tær'n nok,» svarer Ola og drar hende med sig.

Hun vender sig endnu et Par Ganger og stirrer med store, længtende Øine nordover; saa følger hun viljeløst.

Men inde i Drengestuen er alt Mor hendes kommen, og der gaar Pratet om Nattens Rædsler mellem store og smaa hele Dagen utover. Og Hektor, Nattens Helt, blir kjælet for og skrytt av, der han ligger og vender

de store forstandige Øine fra den ene paa den andre, nu som før urørlig Vakt fremfor Ajaks.

* *
*

To Dager efter holdt vi Gutter en underlig Høitid i Præstegaarden. Ola Styggpaajord hadde baaret Skrotten av Flink frem til Gaarden, og der hadde den nu ligget urørt bak Skaalen i to Dager, uten at nogen kom og hentet den. Og saa hadde vi Barn bestemt os for at holde Gravøl over den. Med Økser og Græv hadde vi hugget op en Grav i Is og Sne nordved Bækken; et gammelt Grisetraug var Kiste, og nu drog Følget avsted: Hektor for Jernstangkjælken med Dombjælder paa, Kisten paa Slæden og vi tre Gutter sørgende bakefter.

Og der blev sunget ved Graven, og der blev talt; og den kolde Gravmuld blev kastet i en Haug med Ildskuffer og Spader. De smaa Luer kom av og blev holdt frem for Øinene paa voksent Folks Vis, og vi kjendte os saa besynderlig sørgmodige, da vi gik derfra.

Om Eftermiddagen gik Far ned for at se. Og han fandt det skjæve Trækors i Sneen, og han læste den klodsete Barneskrift:

Her viler Hunden Flink
død i
det svære Ulveslag
staaet paa
Rendalens Præstegaard
den 18de dennes
1858.
Fred med dit Støv
velsignet vere dit
Minde.

Og da han kom opover igjen, strøk han mig over Hodet saa mildt, saa mildt, der jeg stod og ventet for at læse i hans Ansigt.

Nu er mange Aar gaat. Far og Mor er døde for længst, Ajaks og Hektor længe før dem. Men gaar du forbi Rendalens Præstegaard nordover, saa har du Haven tilhøire. Der tæt ved Grinden ser du en Haug, lav og forsømt. Det er Hektors og Ajakses Grav, og længer oppe, like ved Grindstolpen, under den visnende Rogn, ligger Vesleblakken.

Jakkelin.

I Præstegaarder paa Landet var det i gammel Tid Skik, at hvert Barn, som blev født, fik sin Ko, som blev opkaldt efter Barnet.

Min Ko hette Jakkelin, og jeg kunde vel være saa en fire Aar, da den kom til. Den var hvit med svarte Dropler, kulsvarte Ører og et Par store, mætte, svartblaa Øine med lange, frynsete, svarte Øienvipper.

Jeg mindes saa grant første Gang, jeg kom ned i Fjøset og fik se den. Den stod løs for sig selv i en Baas med en gammel Grind for, og da jeg strakte Haanden frem for at ta bortpaa den, tok den Tak med sin kolde, vaate Snute og vilde suge. Den, som fik Haanden fort til sig, det var mig, og det var ikke frit for, at jeg var paa Jepen og kom bakom Fjøsjentens Skjørt. Men før jeg visste Ordet av, var jeg bortved Baasen igjen og stod og stirret med Haanden vel gjemt; og Kalven stirret paa mig igjen. Saa gjorde den et Par underlig klodsete Kast med Bakbenene og slog Halen op, som vilde den springe, men kom ingen Vei, braastanset og stirret igjen paa mig.

«Mø,» sa den.

Da maatte jeg le og gik borttil. Men saa husket jeg med ett Haanden, drog mig fort unda like bort til Budeien og fik Tak i Kjolen; men stirre paa Kalven gjorde jeg, baade da jeg sprang, og da jeg stod.

Utover Vinteren og Vaaren vokste vi op begge to. Men det var nok ikke frit for, at Kalven vokste fortere end jeg, og det var noget, jeg i Begyndelsen slet ikke kunde gaa med paa. Først andre Aaret, da den var blit

fuldvoksen Ko og jeg skjønte, det ikke nyttet mere, slog jeg mig tiltaals, og da den hadde faat sin første Kalv, tænkte jeg ikke mere paa det.

Den første Sommer, Jakkelin levde, var den med Hjemkjørene, og naar det var varmt, stod den paa Fjøset. Men hver eneste Gang, den ikke var med Kjørene, holdt jeg til i det ensomme, svale Fjøs med sin stramme Fælugt og moret mig med Kalven, som danset og holdt Leven i Baasen.

En og anden Høne kunde av og til ha listet sig ind, før jeg kom, og smøg usikker og nødig ut igjen; ventet gjerne i længste Laget, trippet og stak med Halsen og var færdig til at ta til Vingene, og naar den vel var kommen forbi og frem til Fjøsdøren, tok den tilbens det forteste, den kunde; for da kom al Rædselen med engang.

Og Kalven snuste og blaaste, hvergang jeg kom borttil; og jeg holdt Arvegræs frem, grønt, fett Arvegræs, som jeg hadde plukket i Skyggen bakom Fjøsdyngen, og den tygget og tok nyt alt i ett. Midt i Tyggingen kunde den stanse, slaa Ørene frem og lye — og saa drog den paa igjen. Men hvergang jeg gik og slog Fjøsdøren igjen, hørte jeg den raute fjernt og ømt.

«Mø,» sa det.

Og da hændte det, at jeg snudde for at se engang til. Og saa maatte jeg efter nyt Græs til den, forat den skulde tie, naar jeg gik. For jeg hadde andet at bestille ogsaa maavite. Den halte Hønen skulde jeg passe; Æg skulde jeg finde frem under Laavegulvet, der andre ikke kunde komme ind, og i Lekhuset under Stabburet var der Kjør og anden Buskap baade av Glas og Stentøi, og Fôr skulde de alle ha, ellers vilde de ikke melke.

Da jeg var blit otte Aar og Jakkelin fire, fulgte jeg Gjætergutten, naar Buskapen gik paa Engene om Høsten, og der drev vi det til at kjøre med Tømmer paa Jakkelin akkurat som en Hest, og jeg sat oppaa og red; men Mundbitt vilde hun ikke ha, saa vi maatte nøie os med at bruke en gammel Grime. Hun hadde fine, vakre Horn, Jakkelin, og dem hadde Tusenmikkel sat blanke

Messingknapper paa, saa hun skinte og blinket lang Vei, naar hun kom i Solskinnet.

Mig kjendte hun paa langt Hold; for jeg hadde Salttaske, jeg som Gjætergutten, og hun fik nu fremfor alle andre, som rimeligt kunde være.

En Ting kunde jeg aldrig forsone mig med hos Jakkelin og aldrig skjønne. Hun taalte ikke Ajaks.

Hektor, den digre, svære Hektor, var hun gode Venner med; men Ajaks satte hun ende paa, bare hun saa ham paa lang Avstand. Og Ajaks, som var saa snild og saa liten! Skulde hun være sint, saa maatte hun da være sint paa en stor Hund og ikke paa en liten.

Naar hun var efter Ajaks, gik det gjerne for sig paa den Maaten, at Hunden fløi i Kors og Krok bortover Bakken og Koen efter med Hornene bent frem og Hodet ned i Marken; men just, som hun skulde ta ham, saa var han som en Klægg bak paa hende og glæfset efter Benene hendes. Hun gav et Spark, som aldrig traf, og snudde sig tungt for at faa Tak paa ham igjen; men like ilde gik det, og Far eller andre, som saa paa, stod og lo; men jeg var skamfuld; for jeg syntes Jakkelin var saa gruelig sen i Vendingen. Saa sluttet det gjerne med, at Ajaks hoppet over Skigarden og stod paa den andre Siden med lysende Øine og gjødde og ærtet, og hun stod paa Indsiden og kunde ikke komme længer og blaaste og glodde med store Øine og saa forfærdelig dum ut.

Men ikke nyttet det, hverken for mig eller andre at snakke hende til Rette; hun bare stirret paa Ajaks hun — skulde Du set slikt!

Jeg kunde længe ikke forstaa, at en Ko, som var saa stor, kunde ha saa litet Vet; men saa hørte jeg, Ola Styggpaajord sa, hun var et Naut, og det forstod jeg, hvad var. For alle Naut er dumme. Og det var ikke ganske frit for, at min Kjærlighet til Jakkelin tapte noget fra dette med Ajaks; men saa kom der en vakker Dag noget andet, som gjorde, at jeg blev stolt av hende igjen.

Der var Fæsjaa i Bygden. Alle skulde sende sine bedste Kjør dit, og vi sendte to.

Det var Jakkelin naturligvis og saa Fransor.

Det var om Høsten dette, og Fæsjaaet stod paa Klokkergaarden oppe ved Kirken. Dit kom de kjørende fra alle Byens Gaarder med Buskap i Baand efter Lasset, og hele Gaarden var fuld av Kjærrer, og i Fjøset stod der Ko ved Ko med Mærke og Navn, og midt paa Gaardspladsen solgte Ola Nordlien fra Hedemarken Søtepler fra Kjærren sin, og inde var der Kaffe med Biteti. Men en høi fremmed Mand med graat Skjæg gik omkring og saa og skrev op, fulgt av Far og de andre.

Da Jakkelin kom hjem om Kvelden, hadde den en gild Sløife om Hornet, og Mor viste frem en stor Sølvske. Den hadde faat første Præmie.

Aajo, den som var vigtig om Kvelden, det var mig. Jeg gik der og spyttet voksent i Drengestuen og hadde noget skrevet op i en Lommebok, jeg aatte. For Koen var min, maavite.

Og av og til, som jeg gik, kunde jeg pludselig sprætte høit op og le og gik saa igjen like vigtig.

Tilslut maatte Mor ta mig til Side og fortælle mig, at det var nu ikke egentlig mig, som aatte Koen, og ikke var jeg Far til den heller; men det var jo morsomt likevel, at den fik Præmie, og det fik en ta pent og stilt og prøve at være saa flink paa Skolen, at en gjorde Jakkelin Ære.

Det begyndte jeg at grunde over.

Gjøre Jakkelin Ære! Jeg tænkte, det var Jakkelin, som skulde gjøre mig Ære, og det var, som om der var lukket op en ny, bakvendt Glugg i Verden for mig.

Men saa hadde jeg det med en Gang. Uh! Det var jo ingen Mening i det! — Det var bare noget, Mor sa for at faa mig til at være flink paa Skolen og være ydmyg, som det stod i et eller andet Bud. Kanske det stod i den store Katekismussen, som jeg aldrig kunde huske?

* *
*

Jeg blev tolv Aar. Hele Vinteren glemte jeg Jakkelin; men Vaar og Høst, naar Buskapen drog og naar den kom igjen, var jeg med. Og klappe hende gjorde jeg, naar hun gik forbi. Og stolt var jeg, naar de stangedes Buskapene; for hun var av de stærkeste, — ja hun bar nu ogsaa Bjælden. Haarsettbjældkoen tok hun engang, saa den blev liggende overende i en Buske; men det naget mig, at det var en Ko paa Bergsett, som hun ikke magtet, og jeg hadde det paa min Samvittighet, at jeg hadde hjulpet til engang, da de to var i Kast med hinanden, og den Gang vandt Jakkelin.

Saa var det en Dag i September. Jeg og Gjætergutten var med Buskapen paa Engene. Nedved Bursledammen sat vi i Skyggen av nogen Orebusker og skar «Ringstav;» og vi tygget Orebark og farvet Staven rød, og der stod baade Navn og Aarstal.

Buskapen gik og beitet i Myren rundt Dammen. De stod i Vand til langt op paa Siden, og der fandtes dem, som la paa Svøm for at komme over i det frodige Græs paa den andre Siden. Derfor hadde vi ogsaa en liten Baat i Dammen.

Ret som vi drog os fremover, fik vi se, at en Ko laa i uti Myren og ikke kunde fri sig. Det var Jakkelin. Den arbeidet tungt, saa Plasken hørtes lang Vei, men seg bare dypere, og ikke fik den frit Vand til Svøm heller.

Gjætergutten kastet Kniven og la paa Sprang hjemover. For det skjønte han, at her maatte Folkehjælp til. Jeg stod igjen og stirret.

Og som Koen laa der og arbeidet i Myren, kjendte jeg, at jeg blev saa svett, at det dryppet av mig, og for hvert Tak, den tok, stønnet jeg til og vilde likesom hjælpe. Men den sank og sank, og nu saa en bare Hodet og Halsen.

En forfærdelig Angst rislet over mig.

«Jakkelin!» ropte jeg.

Da gav den et Raut, et eneste ett, jeg aldrig glemmer. Men den snudde ikke Hodet og arbeidet ikke længer. Den likesom bare sank.

Da husket jeg den vesle Baaten og la i Vei. Jeg stræ-

vet at faa den løs, men fik ikke — jo endelig gled den ut. Og med Hænder, som nappet og skjalv av Spænding, rodde jeg forsigtig utover.

Da jeg kom borttil, hugg jeg Tak i Hornene og holdt fast, og saa skrek jeg, skrek, saa det sang i mine egne Ører og jeg kjendte Øinene vilde sprænge ut.

Jakkelin begyndte at arbeide igjen, med det samme jeg tok Tak; men jeg holdt fast, og snart stanset hun. De store, mørke Øine var saa underlig graablanke, og jeg kjendte den varme Pust, hvergang hun støtte den ut.

Jeg bet Tændene sammen og holdt. For nu visste jeg, at det var paa mig Jakkelins Liv laa.

Jeg vet ikke, hvorlænge jeg sat slik, da hørte jeg Folk rope. Der kom de paa Stranden.

«Kom med Baaten!» ropte de.

Men jeg holdt, og de maatte rope og forklare mange Ganger, før jeg kom mig til at slippe.

Og i det Minut, fra jeg rodde fra Jakkelin og til de kom ut med Baaten igjen, kjendte jeg det, som om jeg skulde dø selv.

De slog Rep under Jakkelin, der hun laa, tok Tøm over Hornene, og saa satte Ola Styggpaajord sig til Aarene.

Med det samme Koen kjendte, at Taket i Leren slap og Føttene kom fri, slog den tungt paa Svøm og fulgte stønnende Baaten; men den var ikke likere, end at de maatte støtte under den, der den gik opover Bredden. Og da den vel var kommen op, la den sig.

Som de drev der og striglet og gned den med Løv og Kvist for at faa den varm, kom Far.

«Naa?» spurte han, han stanset og saa paa.

«Greier det sig?» la han til.

Jo, Ola Styggpaajord mente, at hun nok kunde følge Buskapen, naar det led paa.

«Det var godt gjort det, Gutten min,» sa Far til Gjætergutten.

«Det kunde ellers blit for sent,» føiet han til.

«Aa, ho hadde nok den, som holdt ti sei,» mente Gammel-Helge, han satte Staur under for at faa Koen op.

Far saa fra den ene paa den andre. Saa med en Gang paa mig, spørgende.

«Du vet, det var Kua hass,» sier Ola Styggpaajord, han tar Tak og løfter.

Far kremtet. De lyse, buskete Øienbryn løftet sig men sank straks igjen, skarpt.

«Naa, saa Du holdt hende oppe Du, Gutten min?» sa han.

Jeg saa op paa ham. Saa gav han sig til at gaa frem og tilbake.

Ret som det var, stanset han igjen.

«Saa han virkelig holdt Jakkelin, han,» spurte han med ett.

«Hain sto i Baatøm og skrek, ma vi kom; men holde ti gjorde 'n og itte vilde 'n sleppe heil,» sa Gammel-Helge lunt og spyttet.

Far stanset igjen.

«Naa, saa han hadde faat ut Baaten?» sa han

«Hain var itte rar att, da vi kom,» mente Gjætergutten.

«Aa, hain hadde nok heldi ti i Staain teil hain,» sa Ola Styggpaajord.

«Hain er stærk, sir Du,» mente Gammel-Helge.

Far stod og smilte og saa paa mig, kjølig. Saa satte han begge Hænder i Bukselommene, snudde sig og gik bortover. Stod en Stund og stirret utover Dammen.

«Ja,» sa han. Saa gik han.

Ved Auftstider kom de dragende nordover til Præstegaarden hele Redningsmandskapet. Og jeg ved Siden med lange Skridt. For jeg mente, at her hørte jeg med.

Og da de satte sig til Bords i Drengestuen, Ola Styggpaajord og de andre, sat jeg der med, og jeg aat Blandsmør og Poteter og sur Myssmørsuppe, den jeg ellers ikke likte; for jeg syntes, jeg skulde ha den Kost, som det sømmet sig voksent Arbeidsfolk.

Men da jeg om Kvelden i Skumringen kom ind i Storstuen til Mor, tok hun mig ind til sig og strøk mig lunt over Kinden.

i Staain: en Stund.

«Gutten min,» sa hun.

Og jeg kjendte mig mindst, som om jeg skulde kunne løfte hele Huset.

* * *

Jakkelin frelste Livet; men den fik Mærke efter den tunge Strid. Den stak paa den ene Bakfot utover hele Høsten, og Per Fonnaas, Dyrlægen, kom indom ret som det var.

Saa var det en Morgen ute i Oktober. Jeg hadde vaaknet tidlig ved Uro i Huset og kom mig op og ut for at se, hvad som var paafærde.

Det var kold, klar Høstmorgen. Tynd Rim laa langs Skigarder og paa Husvæggene; det visne Løv hang stivt og frossent. Det knakk i Is, der en gik over Vasspyttene, og Marken var saa vidt den gav efter for Foten, der det var Græs.

Skjærer sat lubne paa Hustakene og ventet; tynd Morgenrøk steg fra Murpipene; Trost holdt Leven i Løvskogen unda Husene.

Men nede mellem Drengestuen og Laaven stod en Slæde trukken frem, og i Fjøset var det Folk.

Jeg kjendte mig med en Gang saa underlig kvalm, og en Angst kom over mig.

Da faar jeg se Fjøsdøren aapnes, og to Mand kommer med Jakkelin.

Jeg snudde tvert og sprang, iskold fra Hode til Fot, over Gaarden, bent op Trappen og ind til Mor, som laa endnu.

«Mor, de vil slagte Jakkelin,» ropte jeg. Jeg stod i Døren.

«Ja, Gutten min — det maa saa være det,» svarte hun.

«De gaar med hende nu!» ropte jeg igjen.

«Kom hit Gutten min!»

Og jeg kom ind, men stod, som jeg brændte.

Og hun gav sig til at forklare, og jeg hørte, men med ett skrek jeg ut:

«Nei de skal ikke slagte hende!» Og jeg smeldte Døren i og styrtet ned over Trappene og bent ned til Laaven.

Men som jeg kom dit, hørte jeg det matte Knepp, da Økshammeren slog ind og det bar overende paa Slæden.

Frossen vendte jeg mig bort og gik. Og jeg kunde ikke graate — det var første Gang, jeg ikke kunde graate. Og jeg gik for mig selv, op over Sørberget, langt ind i den øde, døde Løvskog, og jeg syntes, at Verden var saa fuld av Kvide.

Tull-Erik.

Det var en rimfrostgraa, kold Høstmorgen. Skjærer skvatrer fremved Grishusdøren; Trost hænger i Flokker rundt Rognebærklasene i de store, gamle Rogner ved Veien; en tynd Røk stiger fra Drengestupipen, hvor Varmen netop er tændt paa, men fra Vedskjulet hører jeg gjennem Halvsøvnen den jevne Dunk av en, som hugger.

Det er Tull-Erik.

Han var kommen Kvelden i Forveien til Præstegaarden paa sin Rundgang i Bygden som Lægdslem og skulde nu være der en otte Dagers Tid eller saa.

Vi Gutter hadde hat svær Lyst paa at gi os i Kast med ham allerede igaar Kveld. Men Mor hadde kaldt os ind fra Drengestuen og strængt forbudt os at ærte ham eller i det hele tat gjøre ham noget ondt.

Nu laa jeg altsaa i Halvsøvne og hørte det hugge og hugge i Vedskjulet, hvor han stod. Og tidligere end jeg ellers brukte kom jeg op og ut. For det var noget som av et Eventyr over Tull-Erik med det brune, tætkrusete Haar og Skjæg, det rødlette Ansigt med de vassblaa, urolige Øine og saa den underlig vaggende Gang.

Dertil kom, at han paa en Maate var døvstum. Han fik nok frem en og anden forstaaelig Lyd, men mest uttrykte han sig ved Tegn og Fakter, og dem skulde der god Vane til at forstaa.

Alle Bygdens Gutter hadde Moro av at svare paa disse underlige Tegn, og saa kan en skjønne, hvad Slutten maatte bli paa det hele.

Tull-Erik, som ellers var saa fredsommelig som nogen, kunde bli aldeles rasende, bare han saa en Gut nærme sig Vedskjulet, hvor han altid holdt til, da Folk nødig vilde sætte ham til andet Arbeide.

— Da jeg vel var kommen op og ut, gjorde jeg mig en stor Sving over Gaarden, hadde Ærend bort ved Stabburet, ved Ildhuset og ved Nysalen, altsammen bare for at faa en Gløtt av Tull-Erik.

Jo, der stod han utenfor Vedskjulet og hugg Bakstved.

Svart og underlig stod han der. En gammel, slitt Skjoldlue over det krusete Haar, en lappet, graabrun Vadmelsbukse. Ellers i Vest og Skjorteærmer midt i Vinterkulden. Jeg kunde se ham gjennem Sprinklene i Nysalsdøren. Han hugg jevnt og smaat, men gløttet av og til bortover mot Nysalen. Han hadde faat Øie paa mig.

Jeg drev tilbake igjen, tvers over Gaardspladsen, stanset et litet Øieblik og saa paa ham. Han saa op, saa atter ned, hugg et Par Hugg, saa atter op.

Saa med ett slængte han Øksen og tok paa Sprang bent imot mig.

Jeg foran og han efter, tvers over hele Gaardspladsen. Der smatt jeg ind i Stuesvalen, smeldte Døren igjen og var halvveis oppe i Trappen.

Da hørte jeg ham stanse, mumle noget uartikuleret — og saa blev det stille.

Jeg listet mig ind i Stuen og saa ut gjennem Vinduet.

Jo, der gik han langsomt tilbake til Vedskjulet, med sin eiendommelige, vaggende Gang, saa sig tilbake av og til, men tok saa endelig Øksen.

Og saa hørtes atter fra Vedskjulet de jevne Dunk av en, som hugg i Morgenkjøligheten.

Da jeg om en Stund satte mig til Bords, sa Mor:

«Hvad var det for Leven, Du holdt med Tull-Erik?»

Jeg satte et uskyldigt, spørgende Ansigt op.

«Jeg? — Jeg holdt ikke noget Leven.»

Mor saa længe paa mig.

«Han fløi jo efter dig,» sa hun tilslut.

«Ja; men —»

«Ikke noget men, Gutten min!» Mor saa stræng ut.

Jeg fik et fornærmet Uttryk i Ansigtet; Munden kom frem — jeg stirret hen for mig.

Saa vaaget jeg mig endelig til.

«Jeg bare gik over Gaarden —»

Mor saa atter paa mig, strængere end før.

«Ikke noget bare, Gutten min —! Du kan b a r e gjøre den Slags en Gang til» — her banket hun i Bordet med Langfingeren, og Øinene blev mørke under Brillene.

Jeg taug.

Men det kjendtes tykt i Halsen, og efterhaanden blev Øinene virkelig vaate. Jeg saa av og til paa Mor; men hendes Blik var ikke at finde.

Jeg rynket Brynene saa smaat.

Det var da forargerligt, at det skulde staa en slik Fyr ute paa Gaarden, slik at en ikke kunde faa gaa over Gaardspladsen engang!

Jeg knep Tærne sammen inde i Skoene; saa forarget var jeg.

Og i over et Kvarter sat jeg der og svælget og svælget Morgenmaten i dype Funderinger over, hvor uretfærdig Verden dog var indrettet, naar selv Mor kunde ta Tull-Eriks Parti i dette.

Som om hun hadde læst mine Tanker, sa Mor med ett:

«Du gik saapas nær, Gutten min, at Du tænkte, det var muligt at faa Tull-Erik til at springe efter dig! — Ja, det nytter ikke, at Du undskylder dig indvendig!»

Jeg saa ned.

Mor hadde truffet midt i Blinken av den skjære Sandhet. Det arbeidet av Harme og Skam indeni mig; jeg prøvde at gjøre mig haard — det maatte gaa an at hade Mor! — Men saa med engang sank der over mig som en forunderlig svak Fornemmelse — en Trang til at være under en andens Magt — jeg gled langsomt og med nedslagne Øine bort til hende, Fot for Fot, indtil jeg stod tæt ved.

«Ja, Gutten min,» sa hun lavt, — og dermed var jeg i Fanget hendes.

«Det er ganske rigtigt det, Gutten min!» Hun strøk mig over Haaret.

Jeg syntes, jeg burde graate, men fik det ikke til.

Jeg kjendte bare alting saa trygt og overstaat.

Saa hvisket Mor:

«Om Du prøvde at være snild mot et slikt stakkars Menneske, saa skulde Du kjende —»

Snild mot Tull-Erik! Det var da umuligt at være snild mot en, som fløi efter Folk, bare de gik over Gaarden!

Med det samme kom Far.

«Naa! Hvad er det, dere to —?»

Han stanset. Han saa jeg var rødøiet.

«Aa, det er bare noget, vi snakker om,» sier Mor med lav, rolig Stemme, glatter sin Serviet og tar fat paa Maten.

Far kremter og sætter sig.

Da vi hadde spist og reist os, kom han borttil mig, strøk mig under Haken og smilte.

«Naa, Gutten min,» sa han og nikket.

— — — Være snild mot Tull-Erik! Jeg stod ute i Gangen og grundet over dette. Saa aapnet jeg Porten, smatt ut og gik en Omvei, saa stor som det var muligt at opdrive, for at komme over til Uthuset, hvor jeg ingenting hadde at bestille.

Mor stod i Vinduet, og jeg glædet mig i al Hemmelighet til, at hun i sit Hjerte skulde le, naar hun saa den Maate, hvorpaa jeg utøvet min tause Kritik. For vi hadde det saa, Mor og jeg, at jeg gjennem det humoristiske hadde et Tak paa hende, en Benvei over alle Vanskeligheter.

I flere Dager drev jeg det paa denne Maaten med Forholdet til Tull-Erik. Bad Mor mig hente noget paa Nysalen, gik jeg en stor Sving nedom Fjøset forbi Laaven og dukket op paa den andre Siden, hvor jeg listelig sneg mig frem til Nysalen. Bad hun mig gaa et Ærend til Uthuset, krøp jeg paa alle fire langs Gjærder og Hus — for ikke at genere Tull-Erik, og det var mig en Fryd, naar jeg kunde gripe Far i at staa og le i Kon-

torvinduet. Mor holdt sig; men inderst inde i Brillekroken laa der nu allikevel et overvundet Smil. Men saa blev hun med engang svært alvorlig.

«Dette er ikke at være snild,» sa hun. Og saa om en liten Stund, mens hun drev og vandet Blomsterne i Stuevinduet: «Det er ikke saa let at være snild mot en Stakkar, som Vorherre har sat paa Prøve i denne Verden.»

Da jeg igjen gik ut, begyndte jeg at grunde paa dette. Jasaa, saa han var her paa Prøve bare, Tull-Erik! Kanske han en vakker Dag skulde til at dø og bli borte! Og før jeg visste Ord av, kom der over mig slik forfærdelig Angst, at kanske jeg ogsaa var bare slik paa Prøve!

Vær snild mot en Stakkar! Ordet dunket og dunket i mit Hode, og jeg spekulerte paa, hvordan i al Verden det skulde kunne gaa for sig at faa Lov til at være snild mot Tull-Erik, som slængte Øks efter Folk, saasnart de kom paa hundred Alens Avstand. Men det maatte nu vel findes en Raad allikevel; for jeg var nu vel kanske selv en slik Tufsing for Vorherre, og endda var han snild mot mig baade med Juletræ og andet.

* *
*

Tull-Erik hadde været hos os i fire Dager. Hele den Tid hadde jeg aldrig kommet ham nær. Og han gjorde heller ikke Tegn til at gripe mig.

Saa var det en Dag, at jeg hadde faat tolv Skilling av en Engelskmand, jeg hadde skysset. Jeg sat just inde hos Mor, og der blev talt om, hvad jeg skulde bruke Tolvskillingen til. «Den skal du kjøpe Tobak for, Gutten min,» sa Mor alvorlig.

«Tobak!» Jeg gjentok Ordet og vrængte det endda — jeg skjønte jo, dette maatte være Mors Spøk og vilde da vise, jeg var gløgg nok til ikke at la mig narre.

«Jo, Gutten min — Tobak.» Mor saa fast paa mig.

Jeg lo. «Petum!» sa jeg.

«Nei, Skraatobak.»

Jeg blev med ett opmærksom. En Forstaaelse begyndte at dæmre i mig. «Aa!» — utbrøt jeg langt og saa paa Mor.

«Ja, saa gaa da, Gutten min.»

Jeg gik grundende opover til Hans paa Bua. Det er ikke saa let at være snild mot en Stakkar!

Det dunket i min Hjerne, dette underlige tunge Ord.

Hans paa Bua var vant til, at jeg kom. Han kjendte mine Vaner.

«Bronsokker vet je?» sa han og tok Vægtskaalen.

«Nei, — Tobak.»

Han saa paa mig. «Æh, saa Du er begyndt aa bruke Bussen?» spurte han langsomt og smilende.

Der blev maalt av en Alen Skraatobak; — den stærke Lugt, halv søt, halv døvende, stod mig i Næsen, — saa tok jeg Pakken og sprang hjem, like ind til Mor. «Her,» sa jeg og viste frem.

Mor fik Tak i en Kniv, skar en Kvart Tobak av og la Resten i Skatollet.

«Kom nu,» sa hun, hun stak Tobakskvarten til mig og gik.

Jeg fulgte nølende. For det bar bent bortover Gaardspladsen, dit, hvor Tull-Erik hugg Ved.

Jeg var ræd; jeg kan ikke negte det.

Tull-Erik stanset med at hugge, da han saa Mor og mig. Saa fra hende paa mig og blev hængende ved mit Ansigt. Han saa ut, som han vilde æte mig levende.

«Saa — giv ham den nu,» sa Mor. Jeg rakte Haanden frem, men kjendte, hvordan jeg blev kold med det samme.

Tull-Erik gjorde et Par Skridt, som vilde han springe paa mig — saa fik han se Tobakken og stanset. Saa fra mig og paa mig alt i ett, men blev staaende.

«Giv ham den nu,» sa Mor igjen.

Jeg gav mig Gud i Vold, gik et Par Skridt frem og holdt Tobakskvarten høit op foran mig.

Tull-Erik rakte Haanden ut, lindt, tok Tobakken og blev staaende. Og saa begyndte han med alle Slags

underlige Lyd og Tegn, som gik rundt i Hodet paa mig — og jeg mindes bare hans ubehjælpelige Smil, at Mor klappet ham paa Skulderen og at han nikket.

«Ser Du d e t,» sa Mor, da vi vel var inde. Og i mit forskræmte Sind vokste der med ett op en stor Glæde, som vilde jeg til at synge eller graate.

* *
*

Fra den Dag av var jeg Venner med Tull-Erik. Hadde ham saa at si i min Lomme. Hver Gang, jeg gik over Gaarden, stanset han med at hugge, og naar jeg kom nærmere med min Tobak i Haanden, lo han og strakte Haanden frem. Og snart sat jeg tryg paa Stokken ved Vedskjulet, stolt over, at jeg var den eneste Gut, som Tull-Erik ikke rørte.

* *
*

Mer end én Vinter kom Tull-Erik paa Omgang til os. Det gamle Venskap holdt sig, og jeg lærte, bedre end de fleste, at forstaa hans underlige Sprog. Og det blev ikke Tobak alene, jeg stak til ham. For jeg fandt ut, at han hadde Sind og Sans for, hvad godt var, han som alle andre. Saa kom det Aar, da jeg skulde dra fra Dalen ind til Byen for at studere. Jeg hadde tat Farvel med de fleste, og Tull-Erik hadde jeg forlængst glemt. Han var paa Lægd langt Nord i Bygden nu, og jeg ventet mindst at træffe ham. Men om det nu var et Tilfælde, eller han hadde nogen Mening med det: Da jeg kjørte forbi Broen, stod han der. Og han hadde travelt med at gjøre sine Tegn, og de underlige, uartikulerte Lyd fra hans hæse Strupe kom alt i ett.

Jeg hoppet av og gik bort til ham. For jeg skjønte, han hadde ett eller andet paa Hjerte. Da jeg var kommen borttil, drog han noget op av Lommen, indpakket i et graat Papir, stak det borti Haanden paa mig og

nikket. Det var en Kvart Tobak. Og under alskens Utrop og Tegn lot han mig forstaa, at jeg skulde beholde den. Saa gik han, fort, men saa sig alt i ett tilbake, smilte, nikket og mumlet.

Jeg var paa Graaten, som jeg stod der med Tobakken i Haanden. Skyssgutten, som sat bakerst, smilte. «Skulde Du ha set slikt!» sa han som i største Undring. For at Tull-Erik gav bort noget og det til og med Tobak — det var et Under, hvis Make ikke var set i hans Tid.

* *
*

Det var ti Aar senere. Jeg kjører som vanlig en Høstdag opover Hjemdalens kjendte Veier. Mærker de smaa Forandringer, som Tiden har gjort, fæster mig ved ethvert ukjendt Ansigt, helst de unges, for om mulig at kjende Slægternes Træk igjen.

Kommen op under Haarsettstubakken, møter jeg en Mand. Han er middelshøi, med graat, kruset Haar og Skjæg og en underlig vaggende Gang. Denne underlige Gang kommer over mig som et Minde; men jeg kan ikke i Øieblikket faa Tak i, hvorfra det stammer.

Det er en Grind, der Manden staar. Jeg stanser.

«Du vil ikke lukke op den Grinden vel?» roper jeg.

Manden svarer ikke, blir bare staaende og stirre.

«Hvem er den Mand?» spør jeg Skyssgutten.

«Aa, det er 'n Tull-Erik!»

Skyssgutten hopper av med det samme for at aapne Grinden.

«Vent litt!»

Jeg stiger selv av Karjolen, gaar bort til Manden, som fremdeles staar og stirrer, og rækker Haanden frem.

Han tar den; han ser paa mig længe. Saa med ett lyser de døde Øine op som til en Gjenkjendelse, og det begynder med en Strøm av uartikulerte Lyd og underlige Fakter, som fik det til at dirre inde i Bringen paa mig. Det er saa underligt at træffe Mennesker!

Tusen-Mikkel.

Enhver Fjelddal har sit Bygdegeni, med Raad for al Verdens Uraad, med Kjendskap til al Verdens Mekanik og med et bredt, saftigt Lune, saa en kjender sig let og glad, selv naar en gaar raadløs bort.

I den Dal, hvor jeg blev født, het Manden Tusen-Mikkel, og Opnavnet bar han med Rette; for der fandtes ikke den Ting, han ikke drev med, ikke den Bestilling, hvori han ikke var fuldlært eller i alle Fald fusket saapas, at det gjorde Nytten efter Bygdens Krav. Han var Smed og Dreier, Snekker og Skomaker, Blikkenslager og Bøssemaker, Hestedokter og Kudokter; ja, knep det rigtig, var han ikke ræd for at gi sig i Kast selv med Folk, som hadde faat en eller anden Sot eller Verk og ikke kunde naa frem til Doktor.

Tusen-Mikkel og jeg var gode Venner, og det var intet Under; ti han var gift med Marit, Barnepiken, og bodde paa Nysalen i selve Præstegaarden. Hverken han eller hun var Bygdefolk, men hørte hjemme helt Nord ved Rørosen, født og baarne paa de øde, stenete Fjeldflaaer øverst i Viddene.

Jeg hadde fra først av imot Tusen-Mikkel, fordi han uten videre brøt ind i Bygden og giftet sig med Marit, til hvem jeg hadde en Barnekjærlighet uten Grænser; men da det vel var skedd, og jeg stod der paa Nysalen mellem alt Tusen-Mikkels forunderlige Verktøi og mystiske Redskaper, begyndte Eventyrsansen at vaakne, og da jeg fik Lov til at rote i hans gamle Kasser med deres forunderlig fremmede Lugt av Rævesmurning, gammelt Skind og Kobberspænder hadde jeg ganske til-

git ham, og nu var det ikke en Dag, uten at jeg var paa Nysalen flere Timer i Træk, saa paa Tusen-Mikkel mens han svarvet Benknapper av Elgsdyrhorn til Jakkelins eller Morigarns Horn, hørte paa ham, mens han fortalte sine forunderlige Historier fra Røros Kobberverk og fik altid en Koksukkerbit eller Honningkakebit, naar han og Marit drak Kaffe, og det gjorde de flere Ganger om Dagen.

Da et Aar var gaat, var Tusen-Mikkel min erklærede Ven og jeg hans erklærede Yndling. Jeg fulgte ham, hvor han gik og stod, tydde til ham med alle mine Bekymringer, og altid visste han Raad.

Av ham fik jeg disse store, tunge, gammeldagse Messingknapper til at kaste paa Stikken med, Knapper, hvis Make ingen anden Gut i Bygden hadde. Han sprættet dem ut av gamle, rare Skindbukser og Skindtrøier, og de hadde altid en forunderlig Lugt av gammelt Kobber. Av ham fik jeg Armbrøst med Pil til at skyte Spurv med og Sneskøiter med blanke Staalstænger, naar Vinteren kom. Han var det ogsaa, som skaffet mig mit første Par Ski, egte gammeldagse Fjeldski saa myke og spænstige, at en kjendte sig lettere paa Foten, naar en fik dem paa.

Mellem Mor og Tusen-Mikkel blev der snart stor Velstand. Ti i en Præstegaard paa Landet er det altid tusen Ting at lage og finde paa av nyt, og Tusen-Mikkel stod ikke Bet for noget av alle de tusen Tilfælde.

Lerkop og Porcellæn, som var gaat i Stykker, klinket og kittet han ihop; Klover paa Kjør skar han, og Horn paa sinte Okser saget han; Blomsterpinder til Haven og Klaver paa Grisene laget han, Kaffekjeler og Gryter loddet og fortinnet han; Katunger og Bikkjehvalper druknet han net og i al Stilhet; stivfrosne Kyllinger fik han Liv og Rørelse i ved at sætte dem i en Gryte nær ved Varmen; manglet vi et Spisebord, laget han straks et ved at sage Himmelen av en gammel Himmelseng, som stod paa Nysalen, og manglet vi en

svarvet: dreiet.

Seng til et Lægdslem, spikret han en Karm paa et gammelt Bord, som stod i Drengestuen.

Mellem Mor og ham var der et Slags Opfindelsens Slægtskap. Det var ikke den Ting, hun ikke kunde utnytte, og det var ikke et av hendes Indfald, han ikke magtet at realisere.

Han kunde gaa længe og spekulere; men en vakker Dag kom han stikkende med Løsningen.

En eneste Gang stod han fast.

Vi hadde en gammel Spilledaase, som jeg hadde faat i Foræring av Tante Lena. Den var noksaa stærk i Tonen, og Optrækningen var i fuld Orden; men den hadde bare en eneste Melodi, og det var en Vals. Denne Vals kunde Mor ikke utstaa og hadde sat sig i Hodet, at den maatte kunne gjøres til en Salmemelodi.

Saa bad hun en Dag Tusen-Mikkel komme ned i Storstuen.

Han kom, stod med Skjoldluen i Haanden bortved Kakkelovnen, som han brukte, og ventet paa, hvad Mor vilde si.

«Du Mikkel!» Mor sat med Sangdaasen og saa paa den.

Mikkel snufset, som han brukte, naar han var stærkt optat med noget, og kom langsomt nærmere.

Mor saa bort paa ham.

«Det er denne Sangdaasen da ser Du, Mikkel.»

Mikkel kom endda nærmere, svært forsigtig.

«Aa er det, som mankerer?» spør han og snufser igjen.

Mor rakte ham den. Han tok den varsomt.

«Vil a itte spelle?» spør han.

«Jo, det er ikke det. Men det var, om det gik an at forandre Melodien.»

Mikkel snufset og saa paa Mor, noksaa raadløst. Slikt hadde ikke truffet ham før. Mor forstaar, at han er i Vildrede.

«Jo, ser Du,» sier hun. «Jeg er saa inderlig kjed av denne Gnagingen paa denne Valsen. Kan Du ikke faa gjort den om til en pen Salme?»

Mikkel staar og dreier og vender Sangdaasen.

«Aa for e Salme skulde det vær?» spør han saa, ængstelig.

«Det er det samme, Mikkel,» sa Mor og lysnet op. «Du kan altid en eller anden Salme?»

Jo, Mikkel kunde da det.

«Ja, sæt ind den Du vil, Du Mikkel,» sier Mor, nikker til ham og reiser sig.

«E ska' prøve,» svarer Mikkel, han gaar langsomt og reserveret med Sangdaasen i Haanden. Snur sig borte ved Døren og ser paa Mor, snufser, sætter Luen paa sig og gaar, idet han lukker Døren forsigtig efter sig.

I otte Dage hørte Mor intet fra Tusen-Mikkel. Men Lørdag Kveld stod han der igjen ved Ovnen i Storstuen med Luen i den ene Haand og Sangdaasen i den anden.

Mor, som sat ved Sybordet og arbeidet i Skumringen, saa op. Saa la hun Hekletøiet.

«Naa Mikkel, er Du virkelig færdig?»

Mikkel kom forlegent nærmere, snufset flere Ganger og sa saa:

«E kan itt faa nåa Salme ti a;» han ser fortrædelig paa Daasen.

«Hvorfor ikke det da Mikkel?» spør Mor.

«E kan itt faa Valsen tur a,» svarer han forarget. «E ha prøvd hele Vukua; men Vals æ det og Vals bli' det» — han rakte Mor Sangdaasen.

Mor tok Daasen, hentet Nøklen og trak den op.

Og saa begyndte den forunderligste Musik, som nogensinde har været hørt.

Mikkel hadde sat ind Tonen hist og her — men i Valsetakt gik det, og det nye og det gamle snublet og datt over hinanden med Ulyd saa løierlige, at Mor slog ut i en Latter og vi Smaagutter kom forbauset ind.

Der stod Tusen-Mikkel og smaaknegget ved Siden av Mor, som storlo, og Sangdaasen drog i Vei fra den ene Umulighet i den andre, indtil den pludselig stanset med en høi Tone og et Knepp.

«No ha dokk faat nyt Musikverk, Guter,» sa Tusen-Mikkel tørt, saa bort paa Mor og smaaknegget igjen.

Og under vor ustanselige Jubel og Latter blev Musikdaasen paany trukket op og spillet sin originale Salmevals til Ende.

«Nei, me lyt holle os fraa Musiken,» sier Mikkel tilslut, han snur og dreier paa sig og vil gaa.

Men da tar Mor ham i Haanden.

«Ja, vi har gjort vort bedste, Mikkel,» sier hun smilende.

«Ja æ Frua nøgd, saa æ altiss e nøgd,» svarer Tusen-Mikkel, smaaknegger som før, snur og gaar bortover mot Ovnen.

Der staar han et litet Øieblik.

«Ja det er fuill itt mer taa sama Slaga da, vet æ,» sier han tørt og ser fra den ene til den andre.

Mor ler igjen.

«Nei, Mikkel — vi faar holde os fra Musiken!» sier hun og nikker til ham. Tusen-Mikkel gaar.

Men fra den Dag av het det altid, naar Tusen-Mikkel fik en vanskelig Opgave:

«Bare det itt blir naa' Musikverk!»

* * *

Tusen-Mikkel levde i Dalen, til han blev gammel Mand. Marit, Konen hans, døde; der kom ny Præst, og han maatte flytte fra Nysalen; men Dalen forlot han ikke, før han blev henmot de sytti. Jeg traf ham ofte like til de allersidste Tider, og altid var han sig selv lik. Men gjennem alle Aar hadde han en besynderlig Vane, som gjentok sig like saa visst, som at Sol stod op. Hver Vinter i Mars Maaned, naar Solen stod lys over Fjeldenes tindrende Sne, og Veiret var stilt og Luften klar, drog han paa Ski indover Fjeldene til sit gamle Hjem, blev borte i fjorten Dager og kom igjen likesom yngre end før. Og denne eventyrlige Vinterfærd drev han med like til op i Syttiaarene, saa Folk ofte undret paa, om de fik se ham levende igjen.

En Sommer, jeg kom op i Dalen, stod han paa Flytningsfærd. En Kløvhest var kløvjet; Tusen-Mikkel selv, kroket og med sin gamle Børse paa Akslen, holdt i Bigslet; — en halvvoksen Gut med Skræppe paa Ryg fulgte for at ta Hesten igjen.

Det var ved Broen over Rena, jeg møtte ham.

«Hvor skal Du hen nu Mikkel?» spurte jeg, da der var hilst.

«Aa, naa ska' je strast aat Jorden,» svarte han.

«Saa? Hvor gammel er Du nu da Mikkel?»

Tusen-Mikel snufset og tørket Næsen med Ærmet.

«Aa, naa er jeg oppi det fjorde Tjuget,» sier han.

«Hvor skal Du hen først nu da?»

«Aat Tufsingdala.» — Der var han født. Jeg gik borttil.

«Ja, jeg træffer dig vel aldrig mer da Mikkel.» Jeg tok hans Haand.

Han tok Skjoldluen av. Det graanende, smuskete Haar laa tyndt og tæt i Striper og Tavser rundt det bare Hode.

«Nei, Du gjer fuill it det,» plumpet det frem.

«Ja, Takk og Ære før alt da,» sa han, han strævet og strævet med Ordene. De smaa Øine blev næsten borte mellem Øienfoldene — det bævret om den ihopklemte, urakete Mund.

«Selv Takk da, gamle Mikkel!» fik jeg frem.

«Du blir vel hundrede Aar Du?» føier jeg til for dog at faa en Overgang til noget lysere.

Tusen-Mikkel stod en Stund taus. Der arbeidet sig langsomt noget, likt et Smil op i hans Ansigt.

«Skulde Du tru, Vorherre ha gløm att mei da,» sier han saa.

«Aa ja, han har naa saa mykjy aa ta vare paa,» føier han til, det klukker saa smaat i ham, mens han stirrer paa mig.

«Du kan ikke vente andet, naar Du reiser til Tufsingdalen,» sier jeg og slaar ham paa Skuldren.

«Aa, det var naa der, Vorherre sleppte mei ned paa Jora, saa ska 'n finn att mei, saa fær det bli der,» svarer

han, vender sig langsomt, ser efter Hesten og gaar. Men jeg lægger Mærke til, at han snur sig flere Ganger og ser efter mig, der han arbeider sig frem over Broen.

Hvert Aar, jeg siden har besøkt Dalen, har jeg altid spurt efter Tusen-Mikkel; men ingen har visst noget at berette, indtil her ifjor, da jeg traf Tufsing-Torberg. Av ham fik jeg at vite, at Tusen-Mikkel var død forlængst. Vinteren efterat han forlot Dalen.

Keiser Dal.

Et Minde.

Det var en mild, tinende Vaarkveld. Utenfor Drengestuen i Præstegaarden drev vi vor Lek, jeg og et Par Gutter fra Nabogaarden. Av Sneen laa der bare enkelte haarde Flaker igjen bortpaa Gaardspladsen; der kom en Duft av vaat Jord i de linde Vindgufs; en Skjære skvatret og drog til Rede i den store Rogn ovenom Husene i Sørbergtrøen. Men de nakne Trær hadde Vaarens unge, brunrøde Farve i sine myke Kvister, og Bækkene gik med Bobbel og Spektakel, store av Snevand fra Fjeldene og den kolde, dyvaate Skog.

Ret som vi driver og leker med Gaard bygd av avsagete Bordstumper og Buskap av Sten og gilde, rosete Skar av isundslaatt Porcellænskop, tar det i Grinden. Og vi blir staaende i halvræd Undren og stirre paa den, som kommer.

Han var før og bred, der han snudde sig og lukket Grinden. Over Akselen hadde han et bredt gult Baand og Patrontaske med Norges Løve hængende i en Messingkjæde paa Ryggen. Sabel av blinkende Staal klirret ved Siden, og en underlig blank Krone hadde han paa Hodet.

Nu snur han sig og kommer. Foran var han drivende hvit, klædd i brusende Hareskind; men over hele Brystet hang der blinkende Plater som av Sølv og av Guld og krusete Roser i rødt og blaat og grønt. Men Ansigtet var rødt med stiklet Skjæg.

Vi stod paa Sprang. Det var kanske en, som kom

og vilde føre Krig, en General eller en Viking eller en Sjørøver eller slikt!

Han gik bent mot Svalen og strøk ind.

Vi gik varsomt nærmere, saa vi kunde se ham aapne Kjøkkendøren, og i den blaffrende Ild fra Aaren saa vi det blinke og lyse paa ham, der han kom fremtil og satte sig.

Litt efter kom en av Jentene ut; hun tok i Stuedøren og talte til Mor, som nok var inde. Saa snudde hun og gik fort ut i Kjøkkenet igjen. Mor kom ut og gik samme Vei.

Jeg var kommen fremtil Svalen og stod uviss. De to andre Gutter holdt sig i nogen Avstand færdige til at kunne ta Spranget, naar det var.

Mor blev længe inde. Men endelig kom hun.

«Mor!» ropte jeg hviskende.

Hun kom ut i Gangen.

«Hvem er det, Mor?»

«Det er Keiser Dal, Gutten min.»

«Hvad er det for en Keiser?» Jeg gik like borttil hende og hugg Tak i hendes Kjole.

«Aa, det er bare en, som tror, han er Keiser, Gutten min,» sier Mor og gaar mot Stuen.

«Ja men — kan en tro, at en er Keiser da, naar en ikke er det?»

Mor stanset. Hun tok mig ind til sig og strøk mig over Haaret.

«Jeg skal si dig. Vorherre har skapt den rare Manden litt underlig. Han er ikke som andre. Og slike skal en være snild imot.»

«Ja men — hvorfor har Vorherre» — og jeg fulgte hende ind Stuen og spurte og grov og fik Forklaring, og tilslut stod jeg med store, rædde Øine og stirret og tænkte paa den underlige Mand, som hadde hat saa stor en Sorg.

«Har han gjort noe stygt da?» spurte jeg tilslut.

«Det vet jeg ikke, Gutten min.» Mor sat og strikket.

Jeg stod en Stund og grundet. Det lyste og spraket fra Ovnshullet i den store, lune Ovn. Underlige

Skygger og Lysninger gik og kom paa Væggen midt imot.

«Kanske det kan være en Straf,» sa jeg tilslut lavt.

Mor saa op, svært alvorlig. Hendes Ansigt blev likesom saa stort og fremmed i Halvmørket.

«Eller kanske av Barmhjertighet,» sa hun.

Jeg kjendte, som om jeg frøs. Det kunde jeg umulig forstaa.

«Er han farlig?» spurte jeg om en Stund.

«Nei Gutten min, det er han ikke.»

Det var længe stilt. Saa drog jeg mig bort mot Døren, lettet uhyre langsomt paa Klinken og smøg ut.

* *
*

I Gangen var det mørkt. Bare det lille, avlange Hul ved Klinken til Kjøkkendøren lyste. Og derindefra hørte jeg i Stilheten en hæs Stemme tale længe og meget. Saa indimellem kom Kjøkkenjentens lave, korte Svar, og jeg hørte forte Trin, naar hun gik til og fra og stelte.

Jeg smøg mig like bort til Døren, la Øret til og lydde. Jeg holdt Pusten i skjælvende Spænding.

Og jeg hørte den hæse Stemme tale fint og kringt og ustanselig som en lang, saar Strøm bortover.

«Præsten er vel en snild Mand det? — Ja for jeg har hørt, det skal være en snild Mand det — kanske han er Syskendbarn til Prosten i Elverum — ja for det var en snild Mand det; det var Frua hass, som ga mig den Stjerna som en Udmærkels — ja jeg laag der flere Daer — ja der laag jeg i flere Daer; aa ja, ja!» Han hostet til og flyttet paa sig. Jeg hørte det raslet i Sabel og Gehæng, og jeg stod atter færdig paa Sprang.

Det var stilt, kanske et halvt Minut.

Saa talte Jenten.

«Det er fuill kaldt aa gaa naa?»

«Aa ja, det er kaldt. Endda jeg er godt klædd. Ja for je fik Klær av General Lowzow — han klædde mei op han den Gongen, je blev gjort til Keiser, han. Ja,

det var en gild Mand — han gav mei den Sabelen og han — ja det var vist Bror hans, som ga mei Sabelen, og det skulde være Kongen, som befalte det, sa dem — det var endda den Gongen efter Grue Kirkes Brand, da alle de ni Brødrene mine brand op. Ja for Di har vel hørt om Grue Kirkes Brand? Je hadde ni Brødrer, og dem brand op — ja det var en bedrøvelin Uløkke, som kom over mei. For vi var i Kjerka, ser Di, allesammen og bad til Guds Ord, og saa blei det en Brand, saa svær, saa svær, og saa maatte en ut, ser Di, og saa hørte je Brødrene mine rope, men da je kom ut saa var dem brændt allesammen, ser Di.

Men Natta etter, saa brændte Kjerka en Gong til, og je hørte alle Brødrene mine rope. Da blei je gælen, je. Og saa laag je paa Daarhus i Kristjan i ti Aar je, og saa kom je ut, og saa blei je ret att. Og saa maatte Kongen gjøre mei til Keiser som en Slags Opreisning da, ser Di. Aa ja ja ja! Det er godt det finns mange gilde Folk, fine Folk opover Dalene her — Prosten Gløersen i Aamoten ga mei dette Bæltet han —»

Det raslet igjen. Han reiste sig. Og jeg sprang paa Dør ut i Mørket.

Derute stod endnu de to Gutter og ventet. Jeg borttil dem. «Det er Keiser Dal, Gut,» hvisker jeg.

«Keiser Dal? Aa er det for en?» spurte de begge varsomt.

«Aa, det er en, som tror, han er Keiser, ser Du; men han er ikke farlig — han er bare slik underlig, mest som 'n Tull Erik.»

Litt efter tok det i Kjøkkendøren. Han kom. Vi fik uvilkaarlig Tak i hinanden, der vi stod, men blev dog staaende og saa paa ham. Han kom svært langsomt, og vi hørte ham stønne til et Par Ganger.

Der faar han se os. Han stanser.

«Fantguter!» sier han, hæst og kvasst.

Vi paa Sprang, men stanser længer inde i Mørket. Han staar en Stund — gaar saa mot Grinden og aapner. Saa staar han igjen stille.

«Hils den velsignede Frua!» sier han med ett, hæst, og slaar klodset ut med Haanden.

Vi tier.

Saa lukker han langsomt Grinden.

«Aa ja,» sukker han og gaar opover.

* * *

Siden den Tid kom Keiser Dal hvert evige Aar til Præstegaarden. Enten tidlig Vaar eller sen Høst. Min Rædsel for ham var forlængst forbi; og det var min store Glæde, naar Mor gav mig Lov til at gi ham den blanke Tolvskillingen, naar han skulde til at gaa.

Ofte fik han ligge i Præstegaarden Natten over; men Drengene fortalte, at han aldrig klædde sig av; han sov i Klærne med al sin Stas med Sabelen over Knærne, sittende i en Stol. Og Klær hadde han Lag paa Lag indover, saa han rent gik stiv og ubekvem. Alle var de broket, og hvert Plag hadde sin Historie.

Et Aar, det var det sidste, jeg saa ham, kom han til Præstegaarden like indunder Jul. Der blev han i hele tre Dager, og vi blev saavidt kjendt, at han endog snakket til os Barn. Han var inde om Kvelden, da Juletræet tændtes. Og han undret og aajet over alt, hvad han saa, og vi læsset paa ham Haug i Haug av de glitrende Barnestjerner, som lyste og skinte i Julens Fest, og han snakket med sin hæse Stemme og hadde det travelt, og han sang underlige saare, forstyrrede Viser, og han lo en eneste Gang — saa jeg skvatt til — en uvant, bortglemt Latter.

Saa gik han tredje Dagen.

Jeg og min vesle Bror stod ved Grinden.

Bror min har en blinkende Messingtrompet i Haanden, noget han fik Julkvelden.

Keiser Dal stanser og stirrer paa Trompeten.

Min Bror rækker den frem, halvt ræd.

Han tar den med et Ryk. Det isner til i de graa Øine.

«Fantgut,» roper han og springer hidsig nogen Skridt frem for at faa Tak i ham.

Min vesle Bror skriker til og styrter ind i Svalen. Men jeg blir staaende, kold og harm.

Keiser Dal stanser med ett. Ser længe paa Trompeten og saa paa mig. Det er likesom noget dæmrer i ham. Med ett løfter han Haanden næsten som bedende mot mig.

«Takk og Ære!» kom det hæst som en skjælvende Ynk.

Jeg kjendte som et Sting for Brystet.

Haanden kom langsomt ned i den høire Bukselommen. Der laa en Sølvmark, som jeg hadde tjent ved at hugge Ved for Hans paa Bua. Den Marken hadde jeg faat Lov til at gjøre med, hvad jeg vilde, og hver Morgen, naar jeg hadde vaaknet med et usigeligt Velvære og hadde tænkt efter, hvad det var, saa hadde jeg husket paa, at jeg eide den Marken.

Haanden kom langsomt ned, famlet og fandt den. Kom endda langsommere op igjen, dreven av noget uimotstaaeligt, som jeg kjendte vemodig rundt omkring Hjertet. Saa gav jeg ham Pengen.

Han tok den, likesom han ikke skjønte det. Sa ikke Takk, sa ikke et Ord. Saa saa han paa mig.

Har Du set saarede Dyr? Dyr, som skal dø? Jeg har set det ofte. Og det var noget slikt bristende, ensomt i Øinene paa ham, da han gik.

Siden har jeg aldrig set Keiser Dal.

* *
*

Det er en sne-yrende Nat i Januar. Gjennem de øde, vilde Skoger i søndre Østerdalen har Sneplogen gaat. Mandskap og Hester har slitt sig skumsvette frem gjennem Fonnene; Posten har hat nok med at komme frem, der hvor Plogen har gaat foran, og alt i et sner det.

En Unggut kommer dragende paa Ski. Han ser sig

om tidt og jevnt for at holde Veien. Skogen er saa still saa still. Skiene gaar lydt og bløtt og tar Klumper i Nysneen.

Av og til falder et Sneras ut fra en Gran og klapper dumpt og bløtt i Marken, som naar der kastes Jord paa en Kiste i en Grav.

Med ett stanser han, som gaar paa Ski, og lyer. Han hører som en underlig Sang.

Saa er det atter stille.

Saa mumler det som av en Mands Stemme. Det maa være Folk. Bare det ikke er Fant! Han tar efter Kniven. Saa gaar han vårt fremover.

Det svartner paa noget i Sneen ved Veikanten.

«Aakken er 'ta?» roper han.

Der kommer intet Svar.

«Aakken er 'ta?» roper han igjen.

En hæs Stemme farer og svarer noget, som han ikke kan forstaa.

Han gaar bent borttil og ser.

«Er'n Keiser Dal ute og gaar?» sier han.

«Aa ja, je er saa.»

Saa drar Gutten videre.

Og Natten falder paa, og Sne-yret hvirvler. Og den gamle Krok reiser sig og stavrer frem efter Veien og mumler alt i ett med sig selv.

Kommen en halv Mil eller saa længer ind i Ødet, sætter han sig i Snefanen.

«Aa Herregud,» sier han. Gjæsper tungt og strækker sig rak bakover. Saa slaar han sig om paa Siden. Hodet synker ned paa Armen. Han mumler et Par Ord og lukker Øinene. Saa sovner han, som han har gjort hundred Ganger før i Skogen.

* *
*

Sneplogkjørerne, som kom dragende tilbake til Bygden næste Dag, hadde paa Langslæden, som fulgte, en

underlig Klump liggende. Og Folk, som de mødte, skulde alle bort for at se.

Det var Keiser Dal, som Vinternatten tilslut hadde forbarmet sig over.

Nu hadde han ikke længer Sorg for Brødrene sine, som brændte op i Grue Kirkes Brand.

En tung Stund.

Jeg mindes det, som om det var igaar.

Vi sat sammen i Storstuen paa den gamle Præstegaard en sen Høstkveld. Moderatørlampen lyste mat op i Stuen med sit gule, stille Lys bak den dæmpede Kuppel. Paa Vinduerne laa Høstkveldens svartblaa, kolde Skjær med sin skræmmende Tyngde; et Drag av nordlig Vind drog grøssent gjennem Gangene og sang i den gamle Kakkelovn fra Bærums Værk; Ovnshullet stod som et stort glødende Øie i Skumringen; Ilden blaffet i skiftende Eventyrstreif henover Gulv og opover Væg; Mor sat med Sjal paa og stoppet gammelt; Far læste Aviser, og det var ingen, som talte. Allikevel var der en Tryghet ved at være inde; ti den, som kom utenfra, hørte ikke andet end Bladraslen av Løvfaldet fra de store Rognetrær rundt Præstegaardshaven og saa ikke andet end de svartnende Skygger av Granbuskene, som var plantet i Rad og Række nordover Veien forbi Nysalen, hvor Præstesønnen, som var kommen reisende og hadde druknet i Storsjøen, nu laa Lik.

Dagen efter skulde han begraves. Familien, den gamle, hvithaarede Præst og den bleke, brunøiede, forgraatte Præstefrue der nordfra var komne for nogen Dager siden og laa nu paa Bergsett nordenfor Kirken, en halv Fjerdings Vei fra Præstegaarden.

Vi var noget underlige alle Guttene den Kveld. Arbeidet med Likfærden optok vort Sind. Vi hadde været med paa at sætte Granbuskene op; vi hadde set dem bringe Kisten ind i Nysalsvognskjulet; vi hadde med

stort Stræv jaget Enkegardsoksen bort, der den med Brøl og vilde Fagter hadde revet den ene Granbusken efter den andre overende, da Buskapen gik hjem om Kvelden.

Nu sat vi der rundt Bordet i Stuen alle, svært stille. Hørte Raslingen, naar Far vendte Aviserne, hørte Folkene, som kom og gik i Gangen, men tænkte alt i ett paa Morgendagen og alt det underlige, som da vilde hænde.

Med ett lægger Far Avisen.

«Nei, hvor glædelig!» bryter han ut og reiser sig. Mor ser paa ham.

«Tænk, her staar Utnævnelsen.» Og han læser op av Avisen. Den gamle, hvithaarede Præst, som hadde mistet sin Søn, var netop blit utnævnt til Præst i et stort Kald langt sørpaa — en uventet Glæde midt i al Sorgen.

Mor la Arbeidet. «Saa underlig!» sa hun.

Far gik, som han brukte, naar noget tok ham, op og ned paa Gulvet, fort. Stanset saa pludselig foran Mor. «Vi maa sende Bud, straks,» sa han.

«Ja, naturligvis,» sa Mor; hendes Blik streifet os Gutter, der vi sat.

Det fôr gjennem mig med en ræd Anelse. Jeg var den, som mest blev brukt til Ærinder.

Far foldet Avisen sammen. Saa kom han hen. «Du faar gaa Du, Gutten min.» Han rakte mig Avisen.

Jeg kjendte jeg blev hvit i Ansigtet. Jeg saa bortpaa Mor, men svarte ikke, tok ikke heller Avisen.

«Det er en vigtig Ting, en stor Glæde for en, som har saa megen Sorg,» sa Mor og saa længe paa mig.

Jeg blev fra isnende kold til febervarm. Det brændte i Øreflippene; det flimret for Øinene.

«Vil Du virkelig ikke, Gutten min?» Det var Far, som spurte. Hans smale, hvite Haand laa paa Avisen.

Jeg saa i Angst bortpaa Mor. «Det er saa mørkt,» kom det hviskende.

Far snudde sig bent fra mig, gik et Par Ganger op og ned, stanset saa igjen foran mig.

«Du gjør en god Ting, Gutten min. Du kan gaa tryg.» Han snudde sig igjen, tok sin Hue og gik op

paa sit Kontor. Lyden av Laasen, da han lukket Døren, skar gjennem mig.

Mor sat længe stille. Jeg stod som før, brændhet.

«Naa, Gutten min,» sa hun omsider. De to Brødrene mine sat bleke, hver paa sin Stol, tause og rædde hele Tiden.

«Tør ikke for Kirkegaarden,» brøt jeg endelig ut.

Mor saa paa mig, reiste sig saa, gik bort og strøk mig over Hodet. «Kirken er Guds Hus. Du gjør en god Gjerning. Sammen med Vorherre er Du vel tryg?»

«Jeg tør ikke,» kom det igjen.

Mor ristet paa Hodet. «Stor, som Du nu er,» sa hun og tok Avisen. Jeg stod som før.

«Vil Du bedrøve mig idag?» sier hun med ett.

«Jeg tør ikke, Mor!» Og jeg begyndte at hulke.

«Ja, det er det samme — nu s k a l D u gaa!» Hun saa strængt paa mig. «N u s k a l Du gjennemgaa dette.» Ordet fôr gjennem mig som Ild. Men jeg skjønte, det var hendes Alvor. Jeg hadde sjelden set hende saa alvorlig. Dirrende fra Hode til Fot tok jeg Avisen, fik Tak i Luen og gik. Mor fulgte ut i Svalen.

«Vær nu modig Gut,» hørte jeg efter mig ind gjennem Mørket, der jeg hægtet Kroken av Grinden.

«Ja, Mor!» ropte jeg for at høre min egen Stemme og døve Angsten. Jeg hægtet ikke Grinden igjen for ikke at høre den klingrende Lyd av Kroken — jeg sprang opover. Forbi Nysalen, der Liket stod, frem mellem Granbuskene og opover Bergslien sprang jeg; Hjertet dunket, saa det hørtes høit; saa stanset jeg øverst i Bergslien, bet Tændene sammen og knyttet Næven.

«Ingen skal ta mig!» ropte jeg høit; saa gik jeg paa igjen Veien fremover. Jeg prøvde at faa Sinnet op, jeg tygget Spyttet i Munden til Skum. «Ingen skal ta mig,» sa jeg Gang paa Gang, men hver Gang sagtere. Jeg skottet efter hver graanende Sten — langt oppe i Gaardene lyste det; jeg gik fortere forbi hver øde Stue — ikke et Menneske var at møte. Av og til raslet der Løvfald fra et Træ. Da stanset jeg i Rædsel. «Er der nogen?» skrek jeg av al min Stemmes Magt.

«Du gjør en god Gjerning, Du gjør en god Gjerning — Du —» og jeg gik fortere og fortere, liketil jeg naadde Bakken ved Kirken. Da stanset jeg iskold. Den røde Kirke med det sorte Spir og det sorte Stakit — og de hvite og sorte Kors derindenfor! Og alle de, jeg visste laa der. Men jeg maatte forbi, og Bergsett laa jo like nordenfor Kirken. Jeg begyndte paa Fadervor; men jeg kom ikke længer end til de første Ord; det gjentok jeg alt i ett, fortere og fortere, like til jeg sprang. Men saa var jeg ogsaa forbi Stakittet. Jeg stanset, snudde mig og knyttet triumferende min Haand. «Kom naa!» ropte jeg. Men saa erindret jeg, at Per Volden, som hadde forgit Mor sin, laa nordom Kirkeplanken, og saa gik jeg igjen, fort. Snudde mig et Par Ganger og syntes, det hvitnet paa noget derborte, men gik igjen. Nu var jeg jo snart fremme, og det lyste paa Bergsettgaarden.

Da jeg tok i Klinken og kom ind, var det, som jeg hadde reddet Livet; men da jeg blev buden frempaa for at sitte, kjendte jeg mig som voksen Kar.

«Saa Du er ute og gaar saa sent Du au?» spurte Konen.

Jo, jeg var da det. Jeg hadde en Avis til Præsten S....

Jasaa? Naar saa var, fik jeg følge med op paa Salen. Konen gik foran med Lys, og jeg fulgte.

«Her er en liten Kar, som har en Avis aat Præstøm,» sa Konen, hun skjøv mig frem. Den gamle, hvithaarede Præst reiste sig. Præstefruen som sat ved Siden, saa sørgmodig op.

«Tak,» sier han og rækker Haanden ut efter Avisen. «Hils Din Far og si Tak.» Han ser ned over første Side. Jeg blir staaende og stirre paa ham. Han blader om — læser igjen; saa reiser han sig braatt.

«Gud i Himmelen,» hvisker han. Rækker sin Hustru Avisen og peker. I det bleke, bedrøvede Ansigt stiger en stor Glæde op; Rødme farver de hvite Kinder; hun ser paa ham, faar Tak i hans Haand, slipper igjen, støt-

ter Ansigtet i begge Hænder med Albuene paa Bordet og blir sittende slik, længe.

Men den gamle hvithaarede Præst sprætter op og hen til mig, forunderlig fort i alle Bevægelser.

«Og saa er Du gaat i Mørket den lange Vei med denne Glæde til os! Gud velsigne Dig, Gutten min!» Og han tok min Haand og la den mellem begge sine. Jeg kjendte mig varm og glad, der jeg stod.

«Ja det var snilt gjort,» sa Fruen med sin milde, trætte Stemme. Hun saa paa mig længe med de store brune Øine. Jeg syntes hun var vakker, underlig fremmed og vakker.

«Hvad skal Du ha nu da?» spør Præsten igjen. «En Kake? Har Du en Kake, Charlotte?»

Nei Tak, jeg skulde ingen Ting ha!

«Nei, Gud ske Lov!» Og Præsten foldet sine Hænder, og han gik hen og slog dem om sin Hustrus Hals.

«Ser Du, Charlotte. Gud lever endnu. Han tar og han gir.»

«Ja, Tak skal Du ha da, Gutten min og hils din Far!» Han rakte mig Avisen.

«Vil Du nogen skal følge Dig?»

«Nei Tak!» svarte jeg modig; men indvendig var jeg svært tvilsom.

«Du er nok en modig Gut, Du. Ja Farvel da og hils!» Han lyste mig ut.

Hjemveien gik bedre, end jeg hadde tænkt. Hh! Jeg var nok ikke ræd jeg. Den, som hadde gaat én Gang i slikt, han var voksen Kar. Modet holdt sig til bent for Kirkeporten; men da maatte jeg igjen til med Fadervor og det fort; for det hvitnet paa et Kors derinde, og Klokkegluggen i Taarnet stod oppe, saapas saa jeg. Men nede ved Klokkergaarden møtte jeg Lensmanden, som var paa Vei med samme Budskap, som jeg hadde bragt.

«Tør Du gaa saa sent?» spurte han. «Naah! Det hadde jeg ikke trodd. Ja, saa kan jeg snu.» Og saa blev vi i Følge nedover.

Da jeg kom ind i Stuen hjemme, sat Mor der urolig

og blek. Men da hun fik se mig, glattet Ansigtet til, og jeg hørte, hun drog en lang Pust.

«Naa Gutten min, hvordan gik det?» spurte hun.

«Jo, jeg skal hilse,» svarte jeg andpusten og la Avisen paa Bordet.

Hun tok mig ind til sig.

«Ser Du, Gutten min, at det gik an. Naar en bare gjør det, som godt er,» føiet hun sagte til.

Jeg svarte ikke; men det var ikke frit for, jeg syntes, jeg var haardt behandlet.

Da kom Far. Han stanset op like foran mig. «Naa?» spurte han. «Er Du nu daarligere eller bedre, end da Du gik?» Hans mandige blaa Øine under de buskede Bryn stod ubarmhjertig, men halvt smilende paa mig.

Jeg sænket mine Øine under det Blik.

«Bedre,» hvisket jeg.

Præstgards-Rosa.

Hun kom til Dalen som et Eventyr.

Ung, betagende vakker, med en gyldenhvit Straahat over det brunbuklede Haar og de varme blaa Øine i et eneste Smil svingte hun ind gjennem Præstegaardsgrinden med Ola Styggpaajord dryg og bred bak paa Karjolen og Storblakken foranspændt.

Det var Høisommer, da hun kom; Solskin over Dalen, Duft av ung Eng langs alle Veier, nylig Regn falden og Blomstermyldret utover alle Jorder rentvættet og tindrende mellem regntunge Straa. Elven gik blank og sval med graahvit Frivil seilende; Fisk vaket sulten efter Regnskuren; Rogn og Hægg med drivhvite og grønhvite Blomsterklaser tørket duftende op i Sommervarmen. Og Luften glad og blaa med hvite Skyer paa Færd ind over Fjeldene mot Øst.

Hun kom like ut av Giggen og ind i Fanget paa Mor, som overvældet tok hende ind til sig.

«Velkommen,» blev der hvisket.

«Hvad heter nu De da?» Mor stod og holdt hendes Hænder.

«Rosa!». Hun lo og kastet sig paany indtil hende.

Saa fridde hun sig og stelte paa sit Haar med de unge, myke Albuer løftede, saa en fornam hele den faste, smidige Skikkelse. Ola Styggpaajord, som stod ved Siden og holdt Tømmerne, skottet og kremtet betagen.

Hun var færdig og rakte ham sin Haand, en liten hansket, duftende Haand.

Ola Styggpaajord med den krokete Næse og de graa-

grønne Øine under rødgule buskete Bryn kremtet igjen, forlegen.

«Aa, itte mei aa takke,» svarte han, rykket i Tømmerne og kjørte, svært langsomt, nedover mot Stalden for at spænde Storblakken fra.

Saa kom hun med Hatæske i Haanden og Kaape over Armen ind i den sommersvale Stue, hvor der duftet av Geranium og ung, blomstrende Myrt, mens Stueurets dype, ensomme Knepp fyldte Stilheten med Tryghet og Forventning.

Far sat i Gyngestolen fremved Bordet og læste Aviser.

Han reiste sig, la Avisen fra sig og saa spørgende paa hende, som kom.

Hun satte Hatæsken fra sig paa Stolen ved Pipebordet, la sin lette Kaape over og kom frem og like hen.

Far skjøt Kalotten op paa Panden. «Er det —?» Han saa bort paa Mor og rakte halvt Haanden frem.

«Ja, det er hende —,» svarte Mor; hun stod med Hænderne korslagt over Fang og nød den unge Skikkelse.

Far satte hurtig sit aller venligste Ansigt op.

«Aa velkommen!» sa han, holdt den unge Haand fast og saa hele Tiden forskende paa hende.

Hun svarte ikke; men der fulgte Smil med Aandedrættet, og den lille varme Haand laa tryg i hans.

Hun saa litt paa ham. Saa vendte hun sig mot Mor.

«Saa deilig herinde,» brøt hun ut.

«Aa ja!» Mor tok varmt imot Haanden, som smøg ind i hendes, og smilte.

Far stod fremdeles og forsket.

«De kommer med et deiligt Veir,» sa han.

«Det gjør jeg bestandig!» — Hun lo, en skjælmsk Latter, og stod nu borte hos Mor.

«Ja, det later næsten til det,» sa Far — han søkte Mors Blik, hurtig.

«Nei kjære — denne skal nok ikke staa her!» bryter Rosa ut og er henne ved Stolen efter Hatæsken.

Mor ler varmt. «Kanske vi skal gaa op paa Værelset?» sier hun.

«Ja Tak!» Den unge Pike har atter Kaapen over Armen og Hatæsken i Haanden.

«Farvel da saalænge!» Hun nikker til Far. Mor har Haanden paa hendes Skulder og skyver hende lempelig foran sig, men snur sig i Døren og veksler Blik med Far — de synes begge, Stuen med ett er blit fyldt av Lykke, Ungdom og Blomsterdrømme.

Men da Rosa sprang Trappen op foran Mor, strøk hun mig, som stod i Gangen himmelfalden, i Forbifarten over Kindet; jeg kjendte det som Solskin og blev saa forunderlig glad; jeg hørte den fine Sus av hendes Skjørter, der hun sprang; jeg hørte Mors tunge, moderstolte Trin, der hun fulgte for at ta sig av den unge Pike.

Da tok Far i Døren, og jeg hørte ham si dæmpet for sig selv, idet han lukket:

«Ja kan dette vare, saa —» Han gik ut gjennem Svalen.

Slik kom Rosa til Præstegaarden.

* *
*

Det var blit Søndag, og Rosa skulde i Kirke. Storblakken med Giggen stod forspændt; Mor vilde til en Forandring kjøre. Hun hadde ogsaa slaat paa for Far at ta Borka; men han, som var en Hader av alt, der saa ut som Prunk, hadde avslaat det og var gaat sin vante, ensomme Gang nu som altid, foran de andre.

Da Præstegaardsfolket med Rosa og Mor i Giggen og Ola Styggpaajord renvasket og i fine sorte Vadmelsklær ved Siden holdt foran Kirkeporten, blev det stillere end vanlig mellem Kirkefolket. Alles Øine forsket; alle Stemmer sank til en lav Hvisken, og Gælensimen, Kirketjeneren, som ellers hadde et muntert Ord til alle og et frit Smil selv til Mor, blev med ett saa forunderlig alvorlig og stirret efter den unge Pike, der hun gik Kirkegulvet op til Præstegaardsstolen ved Mors Side, som efter en Aabenbaring.

Saa begyndte Salmen. Og da jeg, som sat paa Kjelden, fornam en ung, betagende Stemme synge med i det kjendte Kor, høit og skjært over dem alle, blev jeg tagen av en usigelig Stolthet og Glæde over at hun hørte os til, og jeg syntes Solstreifene ind gjennem de brede Vinduer blev saa festlig varme og den svale Luft under de buede Bjelkehvælv saa lykkelig ren og høi.

Salmen taug; Far begyndte at messe, og Kirkefolket lyttet nu som alle Tider til hans skjønne navngjetne Røst. Men idag var den likesom blit yngre; den hadde faat Sommerdagens Bæven; den bar som paa unge Vinger Tekstens enkle Ord ut over dem alle, høit under Hvælvene, og da jeg stirret efter Rosa, saa jeg, at hun sat der betagen og uvilkaarlig hadde lagt Haanden paa Mors Arm. Og jeg syntes, at idag var her Gudstjeneste i Kirken, og jeg tænkte: nu lever hans Aand der oppe mellem Hvælvene. Og jeg saa uvilkaarlig dit op mot den store Messinglysekrone ind i Hvælvets Dunkelhet. Da saa Far gik paa Prækestolen og begyndte at prædike over Dagens Tekst, efterat Kirkefolket hadde kremtet ifra sig, var der vistnok faa, som hørte efter; ti overalt, hvor jeg saa, stirret de efter Rosa, hver Gang hun vendte sit Hode, hver Gang hun saa op, hver Gang hun førte sit drivhvite Lommetørklæ op til Mund eller Næse; ja selv Kirsti paa Topp, som ellers til Stadighet brukte at sove i Kirken, holdt sig vaaken idag, og naar hun allikevel nu som bestandig mistet Salmeboken, saa det hørtes over hele Kirken, da var det, fordi hun stirret sig rent fortapt paa hende, som sat i Præstegaardsstolen ved Siden av Frua.

Da Far sluttet sin Præken, var der Vers, Vers, som han selv brukte at skrive, hver Gang Teksten eller andet tok ham stærkt. Men jeg hørte ikke paa dem; jeg kunde knapt vente, til de tre Ganger tre Slag fra Kirkeklokkerne hadde klemtet rungende ut over Stilheten; nu stod jeg ved Giggen hos Ola Styggpaajord og ventet paa, at Mor og hun skulde komme.

Endelig kom de mellem de sidste. Alle skulde hilse, tale dæmpet med Fruen og se forskende paa hende,

som fulgte; en og anden av de selvsikreste skulde ogsaa spørre hende ut.

Haarsettkonen kom frem og tok i Haand. Først Mor og siden hende.

«Det er Byfolk da væ?» kommer det lavt og trygt.

Ja det var da det.

«Slægt da væ?»

Nei, det var ikke det heller. Saa forklarte da Mor, at Rosa var kommen herop for at være med og hjælpe til og lære Husholdning.

Haarsettkonen saa prøvende paa den Fremmede.

«Det bir fuill før hardt det væ — aat dei!» sier hun.

Rosa smiler.

«En faar lære!» sa hun med sin glade Stemme.

Haarsettkonen smilte. «Ja, en faar lære,» svarte hun.

Mor saa mot Giggen.

«Aa det gaar nok,» mente hun.

Haarsettkonen svarte ikke. Hun saa forskende op og ned over den Fremmede.

«Haa heter Du da?» spurte hun.

«Rosa,» kom det muntert i Solskinnet.

«Hm!» Navnet blev noteret.

Saa tok Haarsettkonen i Haand til Farvel. Først Mor, saa Rosa.

«Du faar væra velkømmin op — Du au,» sa hun.

Der blev takket.

Da sier Mor, idet hun gaar:

«Vi fik et deiligt Veir!»

«Ja det er svære Ting au det,» blev der svaret.

Saa kom Mor og Rosa op i Giggen under alles Blikke, og Ola Styggpaajord lot Storblakken gaa. Jeg haket mig paa ved Siden og saa mig triumferende omkring. Her kjørte vi, Præstegaardsfolket! Og Mor sat i Giggen med en Fornemmelse av, at hun hadde en voksen, vakker Datter at værne om.

* *
*

Snart var Rosa og Fortællingen om Rosa dreven ut over Bygden som Blomsterduft paa en Sommerdag, og inden Aaret var omme het hun ikke andet i Folkemunde end Præstgards-Rosa og hørte likesom hele Bygden til. Men der hjemme hos os i Præstegaarden la hun Lys over alt, hvad hun kom nær.

Der kom Blomster ind fra Skog og Eng; det spiret rikt og eventyrlig i Have og Vinduer; det sang om Morgenerne og det sang om Kveldene; Maaneskinnet blev til Fortryllelse over et Eventyrland og Solskinnet til al Livets vidunderlige, ellevilde Deilighet. Taarer over det som var vakkert, Ømhet over det, som var saart, og en forunderlig varm lind Haand over Sorgen. Slik gik hun imellem os med alles Øine vendt mot sig og sit Hjerte vidaapent for al Verden.

Var det noget, som fint skulde tænkes og fint sies, saa blev Rosa sendt; var det noget vanskeligt, som skulde lempes, saa kom hun, og under hendes varme, lykkelige Smil og unge betagende Aandedræt blev alt jevnet. Ja selv det umuligste av alt umuligt: at faa Far til at ta Medicin, det lykkedes Rosa.

«Aa gjør det nu!» bad hun og saa ham ind i de strænge Øine.

Han lukket sine og saa barsk ut med hvitnende sammendragne Øienbryn.

«Ja, ja — ja, ja da!» sa han — og lot det ske.

«Ser De!» sa hun. Saa lo hun saa hjertelig, at det gjorde godt like ind i de morkne Kroker paa den gamle Præstegaardsstue.

Tusenmikkel og hun var Perlevenner; Ola Styggpaajord skrævet gjerne i Vei en hel Mil for at gjøre hende tillags; ja selv Ajaks, min Hund, blev som vild av Glæde, naar hun ropte paa den, — og det mærkværdigste av alt: jeg taalte, at den sprang fra mig for at følge hende.

Alt godt, som skulde gjøres i Præstegaarden, faldt likesom av sig selv paa hendes Lod. Skulde Folkene trakteres ved Helg eller Doning, da blev det hende, som kom med Brettet; skulde Fattigfolk faa en Pølse eller

et Stykke Kjøt fra Stabburet, blev det hende, som syngende fik dra paa Stabburet for at finde det frem, og var nogen syk eller trængte Pleie, da kunde en være sikker paa, at hendes velsignede Ansigt dukket op og hendes bløte, friske Stemme hørtes.

En Gang — jeg mindes det saa godt — laa der en liten Jente syk i en Plads paa den andre Siden av Elven. Det var Sommerdag; Rosa drog dit over med Spand fuldt av god Mat, og jeg fulgte med. Da hun naadde frem og kom ind, stirret det syke Barn som paa et Vidunder, og da hun sat fremved Sengen og hadde faat alle de gode Saker frem, var det ikke Ende paa Taksigelser og Velsignelser fra Moren eller Undren av den lille Pike i Sengen.

«Nu skal vi ha det godt,» sa Rosa — hun slog sig ned fremme ved Hovedgjærdet og bredde det hele ut over.

«Spis nu!»

Og den lille spiste med store Øine.

Men da Rosa vel var færdig og hadde stelt med Sengen og strøket den lille Pike over Kinden og skulde til at gaa, hørte vi paa Trappen en syk liten Stemme derindefra:

«Mor; — ho ska' itte gaa att denna!» sa det.

Jeg stirret op i Rosas Ansigt. Hendes Øine var blanke, og det var noget saa forunderlig vekt om hendes Mund.

«Nei se Blomsterne!» sa hun og pekte utover Trøen, hvor de stod gule, røde og blaa i et vildt tindrende Mylder, og før vi visste Ordet av, var vi midt oppe i at plukke Buketter, en til Mor og en uhyre stor med alskens Græs og vilde Urter iblandt til Far.

Slik kom vi da hjem med Fanget fuldt og Spandet tomt.

Saadan var det alle Tider med Rosa. Livet likesom blev rikt av ingen Verdens Ting, og det dagligdags graa fik tusen Farver.

* *
*

Rosa blev av Far og Mor vogtet som en sjelden Blomst. Da Prinsen fôr gjennem Dalen og laa Natten over i Præstegaarden, blev baade han og alt hans Følge slagne av hendes sjeldne Charme og betagende Skjønhet. De fine Kavallerer la ikke synderlig Skjul paa dette, og en enkelt gjorde sin Kur saavidt tydelig, at det blev mærkbart for Far, som ellers var utenfor alt slikt. Men da fik den flotte unge Herre sig et Par kvasse Øine, og Far, som naar han først hadde tat Tak, ikke slap, tok siden nærmeste Anledning til at gi Vedkommende sin Tilrettevisning.

Han vendte sig, likesom tilfældigvis om til Synderen.

«Er ikke De Søn av Amtmand X.?» spurte han.

«Jo, Herr Pastor!» Kavalleren bukket skjødesløst.

«Da kjender jeg meget godt Deres Far,» kom Svaret. «Det var en fin og hensynsfuld Mand — en gjennemdannet Mand.»

Kavalleren bukket igjen.

«Og Deres Mor! En renere Kvinde har jeg sjelden truffet eller set — og jeg ser godt, skal jeg si Dem» — der kom et Par kvasse Øine under Ørnebrynene og et mærkbart Blik fra Siden.

Kavalleren bukket tredje Gang.

«Det glæder mig meget, Herr Pastor, at —

«Og nu har De en ansvarsfuld Stilling — i Prinsens Følge — jeg ser det!» Far nikket hen for sig og forlot den forbausede Kavaller.

Men om Kvelden, da Prinsen og hans Ledsagere søkte ut i det fri for at nyde Aftenen, var Rosa ikke at finde. Det var Mor, som hadde sendt hende med Vesleblakken og Ola Styggpaajord som Skyssgut til Unnsettgrænden for at kjøpe Fløte. Og dit var over en Mil, saa hun først kom igjen næste Morgen. Hun skulde holdes ren og fri, borte fra alt det der.

Men da Følget drog videre næste Morgen og tok avsted, fik den samme Kavaller atter Fars kvasse Øine.

«Farvel, og god Lykke paa Reisen fremdeles,» sa Far.

Kavalleren gjorde et forlegent Buk. Men Mor stod ved Svalen og hilste alle i stor Værdighet og ugjennemtrængelig Elskværdighet. Rosa var fremdeles ikke at se.

Slik blev der holdt nidkjær Vakt, naar noget, som kunde fornemmes av ondt eller farligt, kom drivende ind i vor lykkelige Ensomhet. Det var, som om vi alle var rædde for paa en eller anden Maate at miste hende, slik som Blomster kan mistes eller Sommerveir forsvinde.

Indtil det endelig en Dag skedde, uten at nogen kunde hindre det længer. — Rosa var blit forlovet.

Det var Amtmandens Fuldmægtig, som var kommen, hadde set hende, forelsket sig i hende, fridd efter faa Dages Samvær og faat Ja.

Nu vilde han gifte sig straks. Det var, som om ogsaa han var bange for at miste hende.

Mor blev blek og fik Taarer i Øinene, da Rosa fortalte det.

«Ja ja Barn — derved er intet at gjøre,» sa hun. «Bli nu bare lykkelig!» Og hun tok hende ind i Armene sine.

Men Far nikket hen for sig. Uten et Ord gik han. Men i Døren hørte jeg ham mumle: «Det er klart, at dette ikke kunde vare.» Saa gik han op paa sit Kontor.

Avskedens Dag var kommen. Sommerdag, som da hun kom. Storblakken forspændt og Ola Styggpaajord ventende, mørk i sit grove Ansigt.

Hun kom ut med Hattetinen i Haanden og den lette Kaape over Armen. Hun fik det op i Fatingen og vendte sig mot os, som stod der fattige.

«Ja Farvel da allesammen,» sa hun, lukket Øinene og strakte Armene ut. Saa vendte hun sig med Hændene for Ansigtet og kom hen mot Karjolen.

Vi orket ikke svare. Mor bare viftet med sin Haand. Hun kjørte. Og alt Gaardens Folk stod og stirret i Sorg.

Nu viftet hun ved Rognetrærne; nu blev hun borte.

Som et Eventyr var hun kommen, og som en Drøm drog hun ut til Livet med dets Glæder og Sorger.

Paa Gaarden gik vi længe, som om nogen var død. Vi skydde de kjære Steder; Far stanset ofte, som om han lyttet efter hendes Stemme, og Hundene gik omkring og lette forgjæves.

Men for mig var hun den, som hadde aapnet al Skjønhetens Verden for mit Syn og lært mig at læse videre i Natur som i Menneskesind.

Med Sjuluspær.

Vaarflommen hadde været ofselig stor.

I over fjorten Dager hadde hele Dalen staat under Vand. Tømmerfløterne maatte hente Tømmeret like oppe under Uthusene paa de Gaarder, som laa nærmest Elven; Skigarder og Smaabusker stod under Vand; Løer og andet drev langs Dalbunden ind i Evjer og Viker.

Men nu var alt begyndt at synke. Elven hadde tat igjen sit vaate Leie, skjønt den var stor endnu, større end den brukte paa de Aarsens Tider.

Alle Bygdens Fiskere, som hadde været rent i Bet, saalænge groveste Flommen stod paa, begyndte nu igjen at sætte sine Rever ut eller fiske med Mark i de dype Kulper; men Fangsten var liten eller ingen; det bet ikke for nogen paa de vante Steder, og det var i Grunden bare en, som fisket som han brukte, og det var Sjuluspær.

De øvrige Fiskere spekulerte sig svarte paa, hvad Grunden kunde være til, at Fisken slik med ett var blit borte, men blev like kloke, indtil gamle Jakob Moumb, som hadde været med paa slik en Storflom før, gav dem Besked.

Han forklarte dem, at det kom av Elvegjørmen. Der var tat ut Lere et eller andet Sted langt nord i Fjeldene, og denne Blaaleren, som de tydelig kunde se laa igjen i alle Viker, hvor Flommen var sunken, den holdt sig endnu i Elven, og den la sig i Fiskens Øine og gjorde den blind langt ut over Sommeren.

Fiskerne fandt, at dette hadde sin Rigtighet; de faa

Fisk, som hadde bidt, erindret de nu hadde en Blaakje over Øinene; men de fleste mente paa det, at Fisken hadde sat til, og at de derfor vilde bli fiskeløse i mange Aar efter denne svære Flommen.

Litt opraadde blev de med Sjuluspær, som fik Fisk nu som ellers; men han hadde vel sine egne Kunster, nu som altid. Det gik ikke an at regne med ham.

Og saa sluttet selv de gamle Fiskere med at sætte sine Rever ut.

Sjuluspær sa intet, smilte bare paa sin egen dulgte Vis; men ret som det var, kunde de se ham komme op fra Elven med et gildt Fiskeknippe, og dette gik og det varte hele Sommeren fremover.

Nu la en og anden sig efter at lure langs Elven, naar han hadde lagt ut Revene sine; men da hændte det underlige, at de ingen Fisk fandt paa Revene, endda der stod Revsprot like fra Haarsetthølen og nordover til Hogsettstrømmen.

Pokker vite, hvad han da hadde for hemmelige Kunster og Knep for sig!

* *
*

Gammel-Jakob Moumb fik Ret.

Elven holdt Gjørmen hele Sommeren utover, en graablaa, fin Gjørme, som ikke vilde slippe Vandet, og paa de Tider omkring Sommerspringslete, da ellers Fisken begyndte at vake, var det fisketomt og ikke et Vâk at se.

Fly drev paa Vandet som vanlig; men ikke et eneste Blask hørtes; heller ikke bet den paa Marken langs de smaa klare Vasskanter, som nu av og til kom til Syne.

Den maatte ha sat til al sammen.

Men Sjuluspær fik Fisk.

Saa var det en Dag over Sankthans. En mild Sommerdag med disig Sol gjennem uklar Luft, en Dag med Fiskelykkens forlokkende Stemning i Veiret.

Jeg hadde netop prøvd Fluen ute i Præstegaards-

hølen, men ikke faat et eneste Slag; nu gik jeg langsomt opover Jordet, træt og kjed av det hele.

Jeg satte Stangen fra mig bak Svalen og gik ind.

I Kjøkkenet, hvor Mor just aapnet Døren for at gaa ind i Storstuen, stod Sjuluspær.

Han stod tæt ved Døren med Skjoldluen i den ene Haand og et digert Fiskeknippe i den andre.

Jeg gik borttil.

«Nei for Fisk!» utbrøt jeg.

Sjuluspær stod uanfægtet.

Han ventet paa, hvad Raadslagningen mellem Mor og Far skulde føre til.

Jeg stak Fingeren bortpaa. Det var gilde to og tre Marks Ørreter.

«Hvor har Du faat disse henne?» spurte jeg nysgjerrig.

Sjuluspær saa op.

«Ti Vattna,» svarte han; han skottet fult bort paa Gjertrud, Stuepiken, som stod fremved Bordet og laget Pandekakerøre.

Jeg smilte.

«Nei, si naa,» bad jeg.

Da kom Mor i det samme. Hun hadde Pengepungen i Haanden.

«Ja ja, Per,» sa hun. «Vi beholder den allikevel.»

Sjuluspær la Fiskeknippet paa Krakken.

Mor talte Pengene op.

«Det blir to Mark og seks Skilling,» sa hun.

«Hvor har Du faat'n henne?» gjentok jeg; jeg stod og saa paa de blanke Ørreter.

Nu svarte ikke Sjuluspær andet end med et Smil. Han stod og talte forsigtig Pengene, som han stak ind i en gammel Skindpung.

Mor saa klokt paa ham.

«Aa, Per kjender Fisken,» sa hun.

Sjuluspær stod som før.

«Aa je vet itte det,» svarte han.

Mor tok Knippet. Hun løftet det op og saa paa det.

«Du kunde nu forresten gjerne ta Gutten med en Dag,» sa hun.

Jeg hadde Gang paa Gang foreslaat Mor dette, men faat nei. Idag, da hun slik uten videre foreslog det, gik det hett igjennem mig.

Tænk at være med Sjuluspær paa Fiske! Det var Eventyrenes Eventyr!

Sjuluspær svarte ikke. Han stod bare og gløttet.

«Vi kjøper jo bestandig av dig,» sa Mor,» «og Gutten sier saamen ingen Ting.»

Hun saa paa ham.

Han saa ned.

«Aa, det er itte stor Moro,» svarte han endelig.

Mor blev ved sit.

«Du kan trygt gjøre det Per,» sa hun. «Jeg indestaar for, at Gutten ingenting sier. Og jeg vil saa gjerne, at han skulde lære netop av dig.»

Pær Sjulus laa under for Omstændigheternes Magt.

Det var ikke saa let at si nei til Præstefruen; hun kjøpte næsten al hans Fisk, og desuten — hun indestod jo for mig. Gildt var det ogsaa, at hun hadde slik Tiltro til ham.

Han saa ned paa sine Sko.

«Ja Du vet, hain kain faa bi med,» svarte han endelig.

Jeg sprat op, ellevild av Glæde.

Og langt opover Bergslien fulgte jeg Sjuluspær, utspurte om alt og gjentok Gang paa Gang Tiden og Stedet, hvor vi skulde møtes.

* *
*

Det var en Solkveld fire Dager senere.

Med Fiskestang over Akslen og Markstok spændt ved Fiskeskrukken drog jeg nedover Jordene langs Elven for at møte Sjuluspær.

Hæggen stod i fuld Blomst; Græsset var ferskt grønt og sabbet om Foten; fra al Engen bar Forsommerens lykkelige Duft.

Jeg gik fort og hadde hele Tiden den vasskolde Fiskelugtsfornemmelse fra de vaate Viker i Næsen.

En Lugt av Jord og Vand og gryende Vandets Liv — likesom Begyndelsen paa den stærke Lugt av Fisk, som fæster ved gamle Fiskeskrukker, og som hænger ved Hændene, naar man har tat Fisk av Kroken.

En forunderlig taalmodig Lugt ute fra den vaate Natur, fra alt det, som lever og færdes rundt Elvestøer og i Strømmer, Vandets og Jordens hemmelige Lugt, der de forenes.

Sjuluspær hadde sat mig Stævne fremved den lille Løe paa Bergsett-jordet, like nedved Elven. Det skulde være ved de Tider, Solen var kommen bort i Østalien, og nu stod den bare som en smal Guldstripe øverst paa de gyldentgrønne Grantopper der i Øst.

Jeg gik fort; Fiskelysten brandt i mig.

Hele Dagen hadde jeg prøvd Fluen i Elven, men uten at faa Napp; hele Eftermiddagen hadde jeg gravet Mark, og nye Kroker hadde jeg kjøpt hos Hans paa Bua. Og som jeg gik nordover Jordene, kløv over Skigarder og hoppet ned, hadde jeg hele Tiden den livsalige Gjennemlevelse av Fisk, som vaket, Fisk, som tok Marken i de dype Kulper, Fisk, som blev slængt i Land, Fisk, som spratt mellem Stenene og blev tat under Gjællerne og slaat mot Sten for tilslut at havne i Skrukken, somme endnu sprættende derinde.

Nu svandt det sidste gyldne Gløtt i Østalien — en mørkere Dæmrings- og Skumringstone sank over Dalen.

Hæsblæsende hoppet jeg ned av den sidste Skigard mellem Bergsett-jordet og Sørhaug-jordet, og et Minut efter stod jeg ved Bergsett-løen.

Jeg saa mig om baade inde i Løen og rundt alle Vægger; der var ingen Sjuluspær.

Jeg drog ned til Elvestøen, hvor Elven gik graa endnu, men med blanke Baarer langs Breddene.

Der var heller ingen.

Jeg gik tilbake til Løen; jeg stirret opover Jordene, nordenfor og søndenfor; der kom ingen.

Slik sat jeg i over et Kvarter i den synkende Kveld,

— hørte Elvesusen fristende nær, uten at nogen Sjuluspær kom.

Da reiste jeg mig endelig harm for at gaa, og det hadde jeg hett lovet mig selv, at dette skulde jeg fortælle til Mor.

Som jeg stirrer nordover langs Jordene, faar jeg se ham komme, halt og langsomt krækende over Bergsettjordet.

Han har hverken Fiskestang eller Revgrind med sig.

Kjære, hvad kan det bety?

Nu er han ganske nær. Han drar paa den halte Fot, og da han faar se mig, stanser han.

«Kom naa,» roper han sydover.

Jeg gjorde ikke Veien lang frem til ham.

«Du blev længe,» sa jeg.

Han saa mot Fjeldet i Øst.

«Aa nei,» svarte han.

En kunde skjønne, han var vant til at regne med Nætter, ikke med Minutter.

«Vi har Natta føre oss,» føiet han til. «Det er ljøst hele Natta naa.»

Og vi gik langsomt nordover.

I over en halv Time gik vi slik. Hvert Øieblik ventet jeg, han skulde stanse og begynde; men han gik forbi alle de kjendte Fiskehøler uten et eneste Ord.

Kommen forbi Hogsetten bøide han av fra Elven og tok Veien nordover forbi Myrbergsvingen og frem langs Elvevoldene.

«Kjære hvor skal vi hen?» spurte jeg forbauset.

Han svarte ikke straks.

«Det nøtter itte her søpaa,» sa han endelig.

Og atter gik vi tause den smale Myrvei nordover mot Elvevoldene.

Det gik en halv Time gjennem Skog og Mark.

Han sa ikke stort, og jeg sa heller ikke stort.

Endelig, omkring Syvtiden om Kvelden hadde vi naadd Tychløset, der Tysla falder i Rena, som kommer i strid Fos fra Unnsettbergene, mens Tysla selv i sagte Sving og Glid forener sig med Hovedelven.

Komne dit stanset vi.

Sjuluspær gik ind i en liten forfalden Løe, som stod ditflødt mellem Stener og Busker fremved Elven.

Da han kom tilbake, hadde han Fiskestang og Skrukke.

«Rettnaa kain vi freste,» sa han dæmpet.

Saa gik vi ned til Elven.

* *
*

Rena Elv gaar paa det Sted, hvor Tysla falder i, for rivende Strøm. Selv Tysla er her dypere og stillere, saa i Aamotet blir der en stor Evje.

Inde i denne Evje bruker gjerne Fisken gaa; av og til staar den i Strømlinjen, av og til inde paa det dypere Vand.

Det var netop ved denne Evjen, vi begyndte at fiske.

Vandet ytterst i Evjen var fremdeles graat; men da jeg kastet et Blik opover Tysla, saa jeg trods Skumringen, at den var klar.

Og i et eneste Blik saa jeg Hemmeligheten ved Sjuluspærs Fiskelykke.

Tysla, som ellers ikke var synderlig fiskerik, og hvor der næsten aldrig fandtes Fisk paa mer end en Mark, var nu, da Rena førte Gjørme, blit et Tilflugtssted for al Renas Fisk. Her stod den i de vaarstore Kulper; her i Strømskiftet gik den frem og tilbake; Aaen op maatte den for at livnære sig i Flommen.

Alt dette hadde den gamle gløgge Sjuluspær fundet ut og forstaat; hit hadde han sine tungvinte Vandringer i de stille Forsommernætter; men saa snu var han, at han satte sine Rever i selve Rena hele Dalen nedover og kom gaaende med sine Fiskekjipper Bergsettjordene eller Præstegaardsjordene op for at faa Folk til at tro, at han fisket i selve Elven sydover.

«Naa lyt vi prøve Gut!»

Sjuluspær satte Mark paa og spyttet.

Jeg hadde større Lyst paa at prøve Fluen og spurte ham, om ikke det kunde nytte.

Han svarte ikke; tok bare min Fluebok og plukket en graabrun Flue ut.

«Prøv 'na,» sa han saa.

«Je trur naa ellers, Marken er sikrere,» la han til, spyttet igjen paa Kroken med den sprællende Betmark og hinket opover til den første Kulp.

Jeg slængte Fluen ut midt i Strømskiftet.

Den gled fra det graa skummende Elvevand dansende over i Stillen.

Langsomt baaret den indover paa det mørke Dyp.

Da slog der et stort Plask. En Ørret paa en to-tre Mærker hadde slaat sig fast.

Det blev et Arbeide paa mindst et Kvarter at faa den viltre Fisk lempet ind paa Stranden og vippet i Land.

Sjuluspær, som netop hadde slængt uti, kom hinkende nedover og hjalp mig. Med begge Hænder øste han Fisken op paa Stranden, hvorpaa jeg vippet den like ind paa Græsvolden.

«Hain var itte værst 'na,» sa han tørt.

Saa hinket han igjen nordover til Kulpen med sin Stang.

Efter et Par Minutter slængte han en Fisk i Land.

Det saa ut til at være en tomarks Ørret; men han gjorde ikke mange Omstændigheter, hadde da ogsaa stærkere Greier end jeg, som drev med Fluen.

Jeg var igjen kommen ned til Aamotet og gav nu ikke længer Agt paa Sjuluspær, som fisket opover fra Kulp til Kulp.

Jeg lot paany den graabrune Flue danse over Strømmen og ind i den blanke Vik, og atter hørtes et stort Plask; men denne Gang slog Ørreten Feil.

Fluen blev paany kastet og danset over samme Plet; men Ørreten slog ikke mer end én Gang, endskjønt jeg var sikker paa, at den ikke var saaret.

Jeg skiftet Plads og slængte ut længer nede, der hvor Bakevjehvirvelen gik sin skummende Rundgang.

En Ørret — den maatte være stor — kom stilt op og tok Fluen.

Jeg nappet til. Den sat fast; men i næste Øieblik

sprat den med et voldsomt Sæt helt ut av Vandet, slog sig med et vældigt Ryk av og plasked tilbake i Dypet. — Jeg hadde mistet min Flue og strævde længe med at finde Maken.

Endelig var alt i Orden igjen, og nu fik jeg i Løpet av en snau Time flere vakre Ørreter i samme Evje, den største paa fire Mærker eller deromkring.

Saa drog jeg nordover Stranden efter Sjuluspær.

Jeg saa ham foran mig som en svart Skygge ved hver Høl; jeg saa det av og til hvitne paa Fisk, naar han slængte i Land, men hadde ellers mer end nok med at passe mig selv; ti Fisken slog alt i ett og bet djærvt hele Elven opover.

Endelig naadde jeg ham ved Broen.

Da hadde jeg tolv jevne Ørreter paa halvanden Time. Skrukken var næsten trekvart.

Sjuluspær, som just vred Kroken ut av en Fisk, saa ned i Skrukken.

«Ta var itte værst det Gut,» sa han.

Jeg saa nedi hans Skrukke. Den var dørgende fuld, og desuten hadde han en halv Hank ved Siden.

«Det var svare til Bett,» utbrøt jeg.

Sjuluspær smilte.

«Ja, det er nok taa'm her oppi,» svarte han; «og svulten er'n au.»

Jeg spurte ham, hvorfor vi ikke hadde faat en eneste Harr.

«Nei Harren gaar nedover aat Sjøem hain,» svarte Sjuluspær; «bære Auren gaar aat Smaaelvøm.»

Vi kom i Tale om dette underlige, at Fisken stod her i Tysla.

«Ja,» sa han. «Saa var det før i Tiden au; Far min visste taa di; men det var itte stort fler heil.»

Og vi gik videre langs med Bredden.

Men hvordan det var eller ikke var — paa min Flue vilde det ikke bite mere, mens Sjuluspær alt i ett fik Fisk.

Jeg blev tilslut kjed av dette og spurte ham om Grunden.

Han saa op mot Luften.

«Hain bit nok, men itte paa 'na Flua naa længer,» svarte han.

«Det er før mørkt vørté!» Han valgte ut mellem mine Fluer en gul med guldrød Buk.

Gik saa nedtil og slængte ut. Fisket med skjælvende Snøre tæt ved Bredden i Krok kringom Stenene.

Da slog en Ørret straks.

Han rakte mig Stangen.

«Ta op'n Du,» sa han. «Je har itte Tia tel slikt.»

Saa tok han sin egen Stang.

«Marken er det likeste,» sa han. «Det sitt da fast det, en faar da.»

Det blev Midnat, før vi sluttet; men da hadde vi ogsaa hver vor Hank ved Siden av Skrukken fuld.

Og saa bar det hjemover i Nattedunkelheten.

Sjuluspær bad mig ikke fortælle om dette Fiskested; men nu er han død, saa jeg gjør det allikevel.

Min første Tiurjagt.

Det var natstille i Præstegaarden. Kjølig dæmrende Mainat. Al smeltende Sne laa skarefrossen i Flaker og haarde smaa Fonner, der hvor Dagens varme Sol tok mindst. Den bare Jord var stiv; i Veienes Hjulspor laa Is, tynd og klækk, saa den brast for Fotlaget; raa Jordlugt drev i Natstilheten. Men fra Drengestuen kom varsomt en Mand listende, ind gjennem Gangen til Hovedbygningen, la noget fra sig og famlet med tunge Sko varsomt op over den steile Trap hen imot Døren til det Værelse, hvor jeg laa. Det gren vart i Laasen; jeg for op, lysvaaken og saa forunderlig mør i Kroppen.

«Jakob!» hvisket Ole Hansen, dæmpet, han stak Hodet ind.

«Ja!» hvisket jeg og satte mig op i Sengen.

«Naa lyt Du op Gut, — Aarhanaen speller!»

«Ja, naa kommer jeg!» Jeg rev Klærne paa mig. Kjendte de tunge, stive Øienlok og den forunderlige Ørhet i Kroppen, men tvang mg sammen, kom i Klærne næsten uten at vite det og stod snart halvgrøssen og skjælvende nede i Kjøkkenet, hvor Ole Hansen sat og drak Kaffe.

Geværet og alt Tilbehør blev hentet stille ned; av og til snublet vi ind paa en eller anden Ting i Mørket og blev staaende stille, bange for at vække; men endelig var vi ute og stod let aandende i den unge, vaarlige Natluft.

Det gik taust og tungt den første halve Time opover Lien. Den svartnende Tyngde av Granskogen kjendtes; hvitnende Snefonner, som av og til lyste op, gjorde

det roggsamt og rart i Skogen. Det kjendtes godt at ha Veiene at holde sig til, og der taltes ikke stort; for begge ventet vi Morgenen og længtet efter at naa op paa flate Kjølen.

Kommen øverst i Grova stanser Ole Hansen og puster paa.

«Naa ska' vi snart faa høre Bulderbukken,» sier han.

«Bulderbukken?» spør jeg, glad ved at faa stanse og dra Aande.

«Ja, vet Du itte Svensken kailder Aarhanaen før Bulderbukk?» spør han.

En svak Anelse som av en Lysning kjendes. Det er Morgenen, som kommer. Vi bøier langsomt av mot venstre ind over mot Harsjømyrene.

Med ett stanser Ole Hansen og griper mig over Armen.

«Hysch!» sier han.

Det er dødsens stille, der vi staar og lytter. Men inde paa Myren begynder det, først langsomt og forsigtig med mange Pauser, saa med stigende Styrke — Aarhanens eggende Spil.

Som fjetret blir jeg staaende. For Øinene vokser Morgenens glade, dæmrende Lys; al Skogens mystiske Ensomhet er glemt. Blodet slaar i Halsaarerne, saa det høres høit.

Fra alle Aaser fjernt og nær tar det fat og svarer.

Det buldrer og bobler som av en jublende Bæk i Vaarflommen — nu og da bryter det av med et gjennemtrængende «Hu-yschsch!» Saa tar det fat igjen.

«Skal vi indover her,» spør jeg sagte, jeg staar paa Spranget.

Ole Hansen snur sig, som om ingenting var. «Nei vi ska' sjaa neøver her føst,» sier han. Je vet taa in Tiurlek borta Myra her; men naa lyt Du gaa lydt Gut.»

Han gaar varsomt foran — jeg gaar med dirrende Knæ efter.

For nu skal det prøves, alt det han hadde fortalt mig, og nu gjaldt det, om jeg var gløgg og vår og husket at staa og springe i rette Tid.

Stilt bar det ned under Myren, frem over de bare Flekker, forbi enhver Snefonn, varsomt mellem de kvistrike Graner, saa lydløst som mulig. Jeg satte mine Føtter i Ole Hansens Spor, og knak en Gren eller kraset det i Sneen, saa stanset vi begge, længe.

«Er vi snart fremme?» spør jeg utaalmodig; jeg kjender Svetten komme og gaa i Kjøligheten.

«Aa ja, rettnaa,» sier han. Han gaar igjen, men varsommere.

I Øst stiger en svak Lysning som et drømmende Skjær over de nakne Vidder. Fjernt høres Aarhanernes yre Bulder.

«Hører Du d e n?» spør Ole Hansen hviskende.

Jeg lyer og stirrer ind i den dunkle Skog.

«Hvor henne?» spør jeg.

«Hør!» Ole Hansen vender Øret til og peker halvt bortover mot en Furumo, som med store Kroner løftet sig litt længer i Syd, bortom Myren.

Jeg staar der og stirrer og anstrænger mit Øre til det yderste. Jo, endelig er det, som om jeg fornemmer en svak, dump Knepp, — som kommer og gaar.

«Der kom Klunken!» hvisker Ole Hansen og springer til. Som stukken følger jeg ham tæt i Sporene. Efter en tre fire Spring staar han som vokset fast. Jeg stanser ogsaa, men træder i Sneen, saa det kraser. Han knytter Næven, biter Tænderne sammen og hytter varsomt til mig.

Det er længe dødsens stille rundt omkring. Aarhanebulderet i det Fjerne og et enkelt Tit av en vaaknende Smaafugl gjør Stilheten dobbelt øde.

Vi staar midt paa Myren, som er halvstiv i Nattekjøligheten, saa den netop bærer.

Nu begynder det igjen, som en fjern Knepp, forunderlig mæt og kort langt inde.

«Hør naa!» sier Ole Hansen.

Jeg lyer. Der kommer Klunken høi og klar, og efter en fjern, sugende Dirr, der saavidt anes som Lyd.

En pipende, stærk Tone kom bakenfra Myren, tæt

over vore Hoder. Jeg tversnur og stirrer op. Det er en Røi, som i skarp Flugt drar indover mot Furumoen.

En hører tydelig paa stor Avstand Plasket, der den slaar ind i Træet.

Ole Hansen rister paa Hodet. «Naut!» sier han.

For er Røien kommen paa Tiurspillet, saa er Stillingen av Fuglen dobbelt saa vanskelig, maavite.

Det var længe aldeles stille. Saa hørtes et stort Plask paany og et nyt Indslag i Trærne.

«Hvad var det?» spør jeg, ængstelig for at Tiuren skulde være fløien.

«Bære bi naa, saa ska' Du faa høre,» sier Ole Hansen, lavt.

Og saa drog det i Vei støtt som en Klokke med Knepp efter Knepp, Klunk og Suging, og for hvert Spil sprang vi tre Skridt og blev staaende. Endelig var vi komne vel over Myren, og nu bar det forsigtig indover Moen.

Midt i et Spil stanser Ole Hansen, bøier sig ned og stirrer. Saa peker han op i høi, tæt Furu.

Jeg bøier mig og ser efter Retningen, men kan intet finde.

Ole Hansen tar Geværet fra mig. Jeg slipper det og staar raadløs.

«Det er Røia!» hvisker han, huker sig ned og sigter.

Inde i Tykningen hører jeg Tiurens faste Knepp.

Et svakt «Gak gak» fra Røien gjør, at jeg faar Øie paa den, netop som Ole Hansen huker sig ned og sigter. Den sitter og strækker Hals halvveis ute paa en tyk Furugren.

Nu kom Klunken. Et brakende Skud falder, Røien slaar ut med Vingene og blir borte; men et dovt Dump i Bakken fortæller, at den er vor.

Het og hidsig vil jeg styrte avsted; men Ole Hansen tok mig i Armen, saa det sved.

«Let a ligge,» sa han. «Vi lyt ta Gubben sjøl føst,» la han til.

Jeg som trodde, at alt levende nu maatte være fløiet, blev staaende i Undren og stirre paa Ole, som ganske rolig, men uhyre stilt og forsigtig ladde sit Gevær.

Ikke en Lyd hørtes i Skogen. Solen arbeidet med sin lyse Rødme over Aasene i Øst; paa de øverste Furutopper faldt en sparsom Morgenglød. Ole Hansen sat paa en Stubbe med Geværet over Knærne; jeg stod hos forventningsfuld.

Der gik fem Minutter; der gik ti. Alt var stille. Ole Hansen drog to Smørrebrød op av Matvæsken, rakte mig det ene og tok selv en stor Jafs av det andre.

«Naa ét vi aille ihop, baade hain og vi,» sa han hviskende.

Ret som vi sat, kom der en Knepp. En eneste en; saa blev alt stille.

«Hain sit der da,» hvisker Ole likegyldig og fortsætter at spise.

Gjennem mig var der faret som et elektrisk Støt, da Kneppet faldt; nu blev jeg med ett kold og rolig — jeg maatte jo bære mig som voksen Jæger selvfølgelig.

Tiuren gav nu Knepp i Knepp, men brøt av, før Klunken kom. Ole sat som før.

Men efterhaanden som Solen randt, blev Spillet støere, og nu reiste Ole sig langsomt.

«Naa lyt vi freste att,» sa han.

Og saa bar det avsted i varsomt Sprang efter hvert Klunk, men bare to Skridt om Gangen. Av Lyden kunde vi forstaa, at Fuglen sat i en diger Tørfuru paa den andre Siden av Finnbækken; men endnu kunde vi ikke se noget; for der var tæt Skog mellem Furuen og os. Paa alle fire maatte vi krype gjennem det tætte Gransnar. Det tok over et Kvarter at komme et Par Hundred Alen. Endelig reiste vi os, dyvaate paa Knæ og Albuer, under en diger Furu.

Ole Hansen bøide sig forsigtig frem og stirret. Saa trak han mig efter og pekte.

Der, paa en av Tørfuruens midterste Grener, sat den, den store, stolte Fugl i Solskinnet. Det lyste grønt og blaat av dens Hals og Bryst.

Den sat der stille og lyttet, vendte nu og da Hodet og blev stille igjen.

Men Holdet var drøit, over almindelig Haggelmaal, og nærmere var det næsten ugjørlig at komme.

Nu strakte den Hals, Gang paa Gang, og saa kom Kneppen; og eftersom den blev varm i det, begyndte den at vende og dreie sig, og den vokste og skjøt sig, og Fjærene bruste, og Halen stod som en Vifte, og da Sagingen og Hvæsingen kom, sat den med Halsen strak og stiv og Nebbet aapent, og hele den digre Furu dirret, saa de tørre Kvistene skalv.

Ole Hansen skulde just til at se sig om nedover langs med Bækken for at finde et Sted, hvor vi kunde komme over og faa Ly, da med ett paany høres pipende Vingeslag bak os og et mægtigt brakende Indslag av Fugl i Kronen av den Kjæmpefuru, hvorunder vi stod.

Ole Hansen blev staaende som Sten med Hode trukket ned mellem Skuldrene og et yderst løierligt Fjæs vendt like mot mig.

Stilt fik jeg dreiet saavidt paa Hodet, at jeg kunde skimte op. Der sat der like over mig en anden Tiur, høi og slank paa Top. Den skar med Nebbet, saa det kraset, og han derborte i Furuen svarte og bruste sig ut.

Ole Hansen gjorde et Tegn med Tommelfingeren op. Jeg forstod ham.

Langsomt og lydløst spændte jeg Hanen; langsomt og lydløst løftet jeg Geværet og fik Sigte mellem de tætte Grener. Like paa den hvite Flek med hele Fuglen paa skraa mot den blaa, sollyse Luft. To Ganger forsøkte jeg at klemme av; men jeg skalv, saa Sigtet svaiet. Da saa jeg Ole Hansens haanlige Smil, drog en dyp Pust, tok mig sammen og klemte av.

Et Brak av Vinger hørtes; — det for som et Stik gjennem mig. Men nedigjennem Træet, Dump for Dump, kom et tungt, sortnende Legeme — en Vinge slog mig svidende i Ansigtet; et forskrækket Hurra gjaldet gjennem Skogen.

Men Ole Hansen stod og stirret efter den anden Tiur, for at se, om den slog ind i Furuskogen paa den andre Siden av Dalen.

Stoltere Følelse end da jeg stod og løftet og løftet

paa den tunge Fugl, har jeg aldrig kjendt, og Ole Hansen mente paa, at det nok kunde bli Skytter av mig, naar jeg bare fik Vanen.

Vi ladet igjen, og saa bar det tilbake i vore egne Spor for at finde Røien. Komne frem til Træet, hvor vi hadde skudt, vendte Ole Hansen sig mot Øst.

«Ho ska' ligge der,» sa han.

Og saa gik vi gjennem Snefonnene bent frem.

Paa en bar Flek fremved en Unggran laa Røien. Vingene var utslagne; av det ene Øie stod en purpurrød Blodsdraape.

Der gik en saar, forunderlig tung Fornemmelse igjennem mig, da jeg løftet den rene, vilde Fugl op fra Marken. Et Dødsens Vemod i Jægerens første Glæde, en halvveis kvalmende Fornemmelse, som jeg aldrig er blit rigtig kvit, selv ikke, hvor Jagten har været forbunden med store Anstrængelser, og hvor Jagtutbyttet har været et større og værdifuldere end hin første Gang.

Men Ole Hansen tok rolig begge Fuglene og bandt dem sammen.

«Døm hører ihop,» sa han. Saa slængte han dem over Skulderen og gik.

Da vi kom over i den anden Aas, der hvor Tiuren efter Oles Mening hadde slaat ind, stod Solen saa høit paa Himmelen, at Spillet for den Dag var forbi.

En og anden Aarhane buldret av og til mellem Knausene; men Ole Hansen mente, at den var saa gløgg og vrien, at det ikke nyttet at stille paa den. Skulde en gaa efter Aarhanen, maatte en gaa ut om Kvelden og være paa Leken, førend Fuglen kom; hadde jeg Lyst, skulde vi dra i Vei næste Lørdag; for Ole Hansen visste av et Sted, hvor det var saa yrende fuldt av Aarhane, at det svortnet lang Vei, naar de sloss paa Bakken.

At jeg vilde paa Aarfugllek var selvsagt, og da vi kom hjem med saa vakker Fugl, var det like saa selvsagt, at de der hjemme intet hadde imot, at vi drog i Vei, især da Ole Hansen lovet Far, at han skulde se efter, at jeg var forsigtig med Geværet.

Aarfuglleken paa Midtskogsbrænden.

Midtveis mellem Øvre Rendalen og Tyldalen, ret i Øst for Jutulskaret ligger paa begge Sider av Tyslas stille Strøm en milelang, øde Skog, Midtskogen kaldet.

I gammel Tid blev der her tændt Skogbrand av farende Fant i tætte tørre Gransnaret der, hvor Jutuløksens digre Stenras ligger. Som en Dødsens rivende Farsot drog Branden gjennem Skogene, slog over Tysla og tilbake igjen Gang paa Gang, var langt opover Lien og drog nedover igjen i ujevn, bølgede Stripe. Men i halvhundred Aar blev der skogløst over øde Midtskogen. Den døde, svarte Skog stod og gren, blev hugget til Tørved og faldt som brakende Nedfaldstrær, naar det en og anden Gang hændte, at Folk kjørte forbi. Bringebærsankere og løst Folk tok efterhaanden Tilhold og bygde Lægstre av Tørveden ind over Moerne; ret, som en gik, saa en svartbrændt Sten og Kul og Aske efter gammel Kokvarme, og hist og her vaaget en ung Furuspire sig frem mellem halvstor Løvskog og Ur, som grønnet og lyste av Stormhat og rødmende Stenblom.

Da Skogen saa smaat begyndte at dække det glesne, øde Lænde, blev det godt for Fugl og Hare rundt Midtskogsbrænden. Og om Vaaren, naar Spiltiden kom, var der ikke Fred at faa for Aarhanebuldret ved Nat og Morgen. Postgutten fortalte, at fremme ved selve Midtskogsbrækken var der Aarfugllek midt i selve Kongeveien, og der var saa yrende fuldt av Fugl, som buldret og hvæste og sloss midt i Veien, at Hesten stanset og skygget og ikke vilde frem, før Postføreren steg av og gik fremom med Svepen sin; men da blev der ogsaa et Plask og et Brak, saa Hesten skvat og vilde ut av Veien.

Alt Bygdens Løsfolk, men mest de ensomme Skogsmænd, som livsnærte sig av Fugl og Hare og av og til av det, som større var, hadde Tilhold paa Midtskogen. Fremved Tyslen drev Sjulusper med Rev og Fiskestang, helst naar Vaarflommen var i faldende; med hemmelige Kunster og lokkende Fiskesmurning luret han Fisken fra gamle Fisker-Lars, som stod tynd og sulten i Elvstøen i timevis, men ingenting fik; inde paa Moen i vildeste Stenuren holdt 'n Sjølstilt-Syver og 'n Skræpp-Erik til, naar Vaarvarmen drog Fuglene frempaa, og om det saa bare var selve 'n Gælen-Simen, saa hændte det, at han lot sig narre av Skogens vaarlige, dragende Eventyrmagt ind over de øde Moer, to stive Mil fra Bygden, for at ligge og hukre og fryse den kolde Vaarnat og vente paa, at Solen skulde rinde og Solspillet begynde.

Det var blit Maivarme i Luften og klart, stille Veir, da Ole Hansen Fæmundsenden og jeg en Lørdagskveld med Skræppe paa Ryg og Børse paa Aksel drog nordover de lange, halvfrosne Vaarveier, langs Elvevoldene, forbi Fonnaasen og nordover til Midtskogen.

Ole Hansen var vel kjendt nordover, og han visste Flekken, hvor Aarfuglleken holdt sig midt i Veien. Dit skulde vi gaa.

Det begyndte at mørkne i den ensomme Skog. Trondskampen hadde forlængst gjemt Solen i Vest; en gulrød Stripe stod igjen øverst paa Fonnaasfjeldets bare Ryg; snart var ogsaa den svunden. Og som med ett Slag sank Skogstilhetens kjølige, grøsne Nattestemning over den vide Mo. De brændte, graasvarte Tørgranstammer laa som bak en tynd Taake for det stirrende Øie. Ut av Mørket lyste graahvit Sten op længere ind.

Av og til hørtes et Træfald forunderlig skarpt inde fra Ødet; en vaarstor Bæk boblet og buldret frem og blev atter borte som en Anelse av Aarfuglespil for den forventningsfulde Fantasi.

Jeg holdt mig tæt ind til Ole Hansen, da vi fremved

Midtskogsbrækken bøide av paa en smal graanende Fjeldvei og drog indover paa vilde Moen.

«Rettnaa ska' vi finde Hus,» sier Ole Hansen, han stanser og vender sig.

«Bære det itte er Folk før her,» føier han til.

Saa gaar vi varsomt videre.

Det bærer av fra Skogveien indover i vilde Uren. Ole Hansen gaar smaat og speider, stirrer ind i Mørket og bryter alt i ett av for at finde frem. Skoens jernskarpe Støt mot Stenene høres saa rart og forsigtig i Tausheten; Aandedrættet fornemmes varmt og likesom dampende i den fugtige, halvkolde Natteluft.

Med ett stanser Ole Hansen og drar Pusten tungt.

«Høi!» støter han ut.

Jeg stanser tæt ved ham og bekjæmper Aandedrættet, saa han ikke skal mærke, det har ledt paa.

«Naa er vi trast framme,» sier han lavt og puster tungt paany. Tar Skjoldluen av og tørker Svetten med Ærmet.

«Ta vart varmt det, Gut,» sier han — jeg fornemmer paa Tonen, at han smiler.

«Ja, det blev sandelig varmt.» Jeg gjør som han, sætter mig paa en Sten og puster. Svetten kjendes kold og klam i Nattekulden.

Ole Hansen reiser sig. Saa tar han mig med ett i Armen. Jeg reiser mig stilt og stirrer. Der borte mellem Stenene svartner der noget og rører sig.

Som en isnende Kulde skyller det nedover mig av Forventning og Angst. Det kunde jo være Bjørn.

Vi staar kneppende stille i Skygge av den mørke Ur. Det, som svartner, kommer langsomt nærmere. Saa hører vi med ett dæmpete Stemmer. Og mellem de glesne Trær drar to Skikkelser forbi, men saavidt langt unda, at vi ikke kan høre, hvad de sier.

«Det er Kvindfolk,» hvisker Ole Hansen.

«Tater,» føier han til.

«Vi staar længe stilt, indtil al Lyd er svunden indover Moen.

«Ta var kjesamt,» sier Ole Hansen og gaar forsigtig videre.

Jeg svarte ikke. Jeg visste jo, det var daarligt Tegn, at møte Kvindfolk, naar en skulde paa Jagt eller Fiske. Men saa trøstet jeg mig med, at møtt dem hadde vi jo egentlig ikke.

Som vi drev paa at gaa indover den stenete Skogsgrund, bøide Ole Hansen sig med ett ned foran en stor Sten.

Saa vendte han sig mot mig.

«Her er det,» sa han, rev av en Fyrstikke og lyste.

Og mellem de graanende Stene fandt vi Vei frem til et forkomment Lægstre, bygget av Nedfaldstrær, gresent for Regn og Slud, vaatt paa det halvraatne Gulv, men med en fet Tørfurukragg henslængt over den sotete Aare.

Ole Hansen tar Tollekniven op og spikker Ved av nogen Ramskier, som laa der. River en ny Fyrstikke av i Mørket og tænder.

«Her har vørré Folk før iaar,» sier han saa, han lyser rundt om sig med de sprakende Stikker.

Under den stærke Varme av Furukubben fandt vi os snart til Rette paa de smale, haarde Bænker; Heten kom som en døvende Døsighet og manet til Søvn. Med Hodet paa den kolde Lærskræppe og Haand under Kind dormet vi til utover Natten og vaaknet først paa Morgenen ved Nattekjøligheten, som seg ind, da Furukubben langsomt sluknet.

Ole Hansen strakte paa sig og gik ut. Jeg laa stille og stirret med vidaapne Øine, lysvaaken, men halv stiv av Søvnen paa den haarde, ujevne Træbænk.

Saa stak Ole Hansen atter Hodet ind.

«Naa speller Aarhanaen øver hele Moen,» sier han.

Jeg op og ut, og et Minut efter stod jeg med Geværet paa Akslen.

Men Ole Hansen var ikke færdig. Kaffe blev kokt, Mat tat frem, og det tok en halv Time, før vi kom avsted. Vi hadde Tiden for os, mente Ole Hansen; men

Mat var det ikke sikkert, vi fik Tid til at kaste i os siden.

Det var frisk, kjølig, graanende Morgen, da vi stilt og forsigtig drog os nedover mot Kongeveien, der Leken skulde være.

Oppe i Aasene buldret Aarhanerne hist og her, hyschet over til hverandre og tidde igjen. Men paa Kongeveien var det stille. Ole Hansen gik hele Tiden forsigtig foran, jeg spændt av Forventning og het i Kinderne av ungdommelig Jagtiver bakefter. Komne frem til Kongeveien drog Ole Hansen og jeg bent frem til en Unggran, som stod der.

«Her ska' vi ligge,» sa han og gav sig i Ro og Mak til at rydde op. Brøt Kvist av Løvskog og la under, hentet Barkvist av de unge Trær og laget Hytte.

«Naa lyt vi prøve,» sa han, la sig paa alle fire og krøp ind. Jeg efter.

Aa jo, dette maatte kunne gaa an, naar en ikke blev liggende for længe.

Og saa krøp vi da langsomt ut igjen. For det kunde ikke nytte at ligge derinde og vente paa Spillet, mente Ole Hansen. For hit kom Fuglen ikke, før vi begyndte at skimte Solranden vest i Aasen, sa han.

Som vi stod der i Morgenkjøligheten og lyet, pekte Ole Hansen stilt bortover mot Skogen.

Jeg stirret, men saa intet.

«Sir du itte 'na?» sa han.

Jo, der borte, øverst paa en Tørgran, sat en sort Klump, stille som muret. Det var en Aarhane. Ole Hansen pekte igjen, længer mot Nord. Ja, nu, da jeg først hadde lært at se, saa jeg den ogsaa. Og eftersom vi snudde og vendte os, sat der Fugl i Træ snart her snart der bortover den glesne Mo; men alle sat de dørgende stille.

Da kom den første lysere Morgentone og la sig drømmende over Aasen i Vest.

«Naa lyt vi lure øss ind,» sier Ole Hansen og smyger paa alle fire ind i Skytterkoien. Jeg kryper stilt efter.

Det er kjøligt og raat der inde; men det er, som om Aandedrættet straks gjør det lunere.

Vi er knapt komne ind og har lagt Børsene til Rette mellem Kvistene, saa høres der et brakende Indslag i en Unggran tæt ved.

«Naa begynner Morroa,» sier Ole Hansen, han ligger huggende still.

Det hyscher tæt bak os.

Ole Hansen ler over til mig og kniper Øinene sammen. Hans hvite Tandrad og røde Læber lyser saa friskt i Skumringen.

Det hyscher igjen. Saa er det stille. Og saa med ett begynder Aarhanen at spille i Træet bak os. Stærkt og jublende skjærer den fulde, kutrende Lyd ind over os og kjendes saa nær, som om den kom fra selve det Træ, hvorunder vi ligger.

Men Ole Hansen vender ikke engang Hodet.

Se der! Der kommer i pipende Flugt en Aarhane fra Skogen og slaar ind i en Tørgran ved Veien, og der atter en. Og inden et Kvarter spilles og hysches der fra Top til Top over hele Moen, og indimellem kagler og snøvler og flakser Aarhønene fra Træ til Træ.

Den Aarhane, som sitter like bak os, tier et Øieblik. Saa slaar den sig ned like paa Veien. Sitter en Stund stille, begynder saa at trippe, og før vi vet Ordet av, spiller den med sænket Hode og brusende Fjær saa det risler vildt og varmt gjennem mig, som ligger stille med Fingeren paa Avtrækkeren.

En Stund er den alene; de andre kutrer paa Top eller tier; men saa slaar en ny sig ned midt i Veien længer oppe. En Aarhøne sitter myk og stille i Træet tæt ved Veien og venter; vi kan se de blanke Øine, naar den sagte snur Hodet.

De to morske Kjæmper paa Veien tripper og snur sig, hyscher og spiller, men ryker ikke ihop. Det er, som om det er for bart paa den lyse Vei. Men saa slaar den ene Aarhane efter den andre sig ned.

Snart er der et broget Flaks av Fugler, som slaas, av Fugler, som spiller, og Fugler som jages, og Larmen

stiger i Morgenstilheten og det voksende Solskin som en Fos av Lyd og Smeld og skjælvende Vingeslag.

«Skjøt midt i Haugen naa Gut,» hvisker Ole Hansen, han tar rolig Sigte.

Skjælvende holder jeg til dit, hvor det svartner som mest i den brogede, hoppende Klump av Fugl.

Et Smeld av to tæt paa hinanden følgende Skud braker og gir Gjenlyd fra Aasene rundt omkring. En stor Dur av løftende Vinger, som flygter, enkelte kaglende, rædde Lyd indimellem, og det er dødsens stille paa den vide Mo. Bare de tynde, hurtige Slag av døende Vinger og Fugler, som kaster sig i Dødskampen, hørtes dovt og nær. Vi saa ut gjennem den stilt synkende Krudtrøk. Fem eller seks Fugl var blevne, dels døde, dels kjæmpende i de sidste Trækninger.

Jeg reiste mig, voldsomt, saa hele Barhytten gav sig, og sprang frem.

«Nei, nei!» ropte Ole Hansen, men fulgte efter.

Og saa plukket vi omkap Fuglene op og kom dragende, hver med vort bortover mot Hytten.

Det var seks Fugl, stor, varm, svartende Fugl med sin eiendommelige stærke Lugt av moden Fjær og de blanke Øine som levende under de røde, halvlukte Øienlok.

«Ta var itte værst det Gut,» sier Ole Hansen, han ler og ser paa Fuglen og ler igjen.

Saa kryper han ind i Barhytten, henter Matvæsken ut og sætter sig med Ryggen mot en Sten.

«Naa kain vi eta att Gut,» sier han, han skjærer en diger Skive med Tollekniven.

«Før naa har vi go Ti,» føier han til med Munden fuld.

«Skal vi ikke dra os efter indover?» spør jeg; Maten har likesom ingen Smak, endda den glider utrolig let i Skyndingen.

«Aa døm kjem nok att,» svarer han tryg og blir sittende.

I over en halv Time var det stilt paa Midtskogsbrænden. Av og til hørte vi fjernt et kort Spil, og atter Taushet. Vi blev færdige med vort Maaltid, ladet

i Ro og Mak vore Geværer, og jeg foreslog utaalmodig, at vi skulde gaa videre indover for at prøve Aarhanen enkeltvis.

Men Ole Hansen vilde ikke av Flekken.

«Hain kjem nok att,» sa han og fik Pipen frem.

Som vi sat der og halvfrøs i den solblanke Vaarmorgen, hørte vi med ett en svak Hyschen ganske nær.

Jeg saa spørgende bort paa Ole Hansen. Han saa sig likegyldig om.

«Ja hain er itte langt unda,» sier han, tar et Par lange Drag av Pipen, slukker og putter den i Vestlommen.

Det hyschet igjen; et Par korte Kutre hørtes. Saa blev det stille.

«Je ska' kveke paa dei je,» sier Ole Hansen. Saa hyscher han.

Det svarer. Han hyscher igjen. Da begynder en Aarhane at spille ikke langt unda.

Vi kryper anden Gang forsigtig ind i Hytten, og inden et Kvarter er Spillet i fuld Gang; men ned paa Veien later det ikke til, at nogen tør vaage sig.

Langt fremme i Veien høres en jevn, krasende Lyd, en Tone som av kjørende Folk. Alt kutrer og hyscher i Trærne rundt omkring; der flygter Fugl, saa blir det atter stille. Men om en Stund kommer en Mand kjørende i en Karjol med en halvvoksen Gut bakpaa.

Det er Posten, som drar forbi.

De taler ikke, og vi i Barhytten holder Aandedrættet.

Postføreren kjører med slakke Tømmer og lar Hesten gaa, som den vil. Gutten bakpaa halvsover med dinglende Ben under Karjolen. Kommen bent mot os ser Postføreren sig om til Høire og Venstre i Trærne. Han er nok vant til at finde Fugl der. Langsomt kommer Hesten sig fremover, dobbelt langsomt for os, som venter. Lyden høres længe indover mot Bygden.

Men knapt er det blit helt stille, saa begynder Spillet med ett paany. Fuglen er nok kjendt med denne fredelige Langfærdsmand, som flere Ganger i Uken kommer og drar forbi paa samme Klokkeslet.

Et Par Aarhaner vaager sig ned paa Veien bent fremfor os.

«Skjøt naa!» hvisker Ole Hansen. To Skud falder som et Smeld, og begge Aarhaner blir liggende.

Men ut av Skogen paa den andre Siden av Veien piler en liten brunsvart Hund, griper med et Jafs den ene Fugl, snur sig og sætter til Skogs igjen.

«Hvad var det?» spør jeg undrende.

Ole Hansen gaar ut og henter den andre Aarhanen.

«Folk,» sier han. Han blir staaende paa Veien.

«Hvem eide den Hunden?» spurte jeg, da jeg var kommen fremtil.

«Aa, det var nok Bikja aat Finngutøm,» svarer han, han gaar langsomt bortover mot Barhytten, slænger Kvistene utover, binder Fuglen ihop med en Lærrem i to Bøler, stikker den sidst skudte Aarhane ned i Matskræppen og tar sit Gevær.

Jeg kjender Jagtlykkens og den sunde Anstrængelses varme Dirr gjennem hele mit Legeme og er opsat paa at gaa Skogveien hjem. Men Ole Hansen vil ikke mer.

«Vi faar væra gla, vi fækk saapas vi, som møtte Kvindfolk i Nat,» sa han smilende, slængte Fuglene over Akslen og gik.

Jeg gjorde som han, og det var ikke frit for, at jeg kjendte det baade i Ryg og Knær, da jeg ved Syvtiden om Morgenen gik Bergslibakken ned og halvvaat av Sved slængte Fuglen paa Kjøkkenbænken til Gjertrud, som hojet og bar sig over saa gruske Karer til at ta Fuglen.

Men først langt paa Eftermiddagen vaaknet jeg fra den drømmetunge Søvn efter denne min første og mærkelig nok heldigste Aarfugljagt.

Rygtet om Nattens Bedrift var alt gaat Gaarden over, da jeg kom ned. Far sat ved Kaffebordet og saa fordægtig ut; men Mor kunde ikke dy sig.

«Det maa jeg si, var godt gjort, Gutten min,» sa hun og strøk mig ned over Hodet.

Jeg syntes, jeg vokste under det Strøk.

Da Prinsen kom.

Hadde der været Skogbrand eller stor Flom i Dalen, saa kunde den ikke ha voldt mere Opstyr, end da de fik høre, at Prinsen skulde fare der igjennem.

Kommunestyret hadde Møte baade én og to Ganger i Uken; Præsten gik og studerte længer end vanlig om Kveldene, og Lensmanden hadde bestilt fra Byen en splintrende ny Uniform med brede Guldrænder, saa han saa ut mest som en Amtmand.

Jeg var seks Aar eller saa omtrent, den Gang dette hændte. Hjemme i Præstegaarden slagtet de baade Sau og Kalv, og da det led længer indunder Tiden, bakte de alle Slags fine Kaker, som jeg aldrig hadde set før, baade i Pande og Form, og overalt hvor jeg kom, stod der Traug med Deig og æste; Jenter for frem og tilbake, ut og ind, og midt oppe i det hele stod Mor fra Morgen til Kveld med Hanna Winsnes' Kokebok paa Bordet foran sig. Jeg fandt alt dette ganske overordentlig interessant, men blev overalt vist unda, indtil jeg tilslut blev anvist fast Plads mellem dem, som bandt Kranser. Mor gjorde nemlig den Bemærkning, at min utprægede Smag her vilde gjøre bedst Nytte, mens den mellem Kakefatene var aldeles overflødig.

Dagene gik under stor Travlhet, og nu var der bare en Dag igjen, til at Prinsen skulde komme.

Det var paa Høstparten dette, i August Maaned, og det var svært vondt for Hester i Bygden, da Folk drev med Sæterslaatten; men allikevel var der nu hentet ned alt, hvad kræke kunde; for i Kommunestyrets sidste Møte var det bestemt, at hele Kommunestyret skulde

møte Prinsen ved Midtskogen og være hans Forriddere like frem til Præstegaarden.

Dette Forslag var fremsat av Haarsetten, som i sin Tid hadde været Underofficer og Tollerist, og de øvrige Tillidsmænd i Bygden, som vistnok ikke nogensinde i de sidste 40 Aar hadde kjendt, hvordan en Hesteryg tar sig ut i skarpt Trav, gik uten Mistanke og uten Betænkning ind paa Forslaget.

Men fra den Stund gik Haarsetten omkring med en Ræv i Øienkrokene; for han visste fra før, at Prinsen var uvorren til at kjøre, og han hadde sin egen Mening om, hvordan Forridderskapet kom til at ta sig ut.

Den store Dag oprandt. Over Præstegaardssvalen bugnet det av Kranser.

«Leve Prins Carl,» stod der i sirlige Slyngninger, som gamle Helge Husmand efter Mors Tegning forsigtig hadde spikret op.

Bordet var dækket, et langt Bord med Sølvskeer og Opsatser fra alt det bedste, Bygden eide, og i Vaserne stod Markblomster og Haveblomster i Flor.

Gaardspladsen var feiet og raket, og en stor hvit Gris, som brukte at holde et svært Leven med Grynt og misfornøiede Skrik i Grisehuset, var blit flyttet langt ut paa Jordet og stod nu indestængt i Smien, for at den ikke skulde begynde at hvine, naar Prinsen kom.

Mor var i Silkekjole og hadde sagt til os Barn, at vi maatte holde os i Drengestuen, mens det hele stod paa. Dit skulde vi faa baade Kaker og alt andet godt. Vinduet kunde vi sætte oppe, saa vi baade fik se og høre.

Far gik urolig fra det ene til det andet, rykket av og til i sit hvite Halstørklæde, stod lange Tider i dype Tanker og begyndte atter at gaa. Han skulde nemlig holde Velkomsttalen ved Bordet. Men Formanden i Kommunestyret sat blek og stille inde i Grønkammeret med et Papir i Frakkelommen. Han skulde ønske Prinsen velkommen ved Grinden.

I Kjøkkenet var der stor Opstandelse og mange Raadslagninger; for en stor Tærte var mislykket, og det gjaldt at finde noget andet i Stedet. Jeg fik et Glimt

av Tærten, da den blev baaret ut paa Matboden, og fandt, at der var en vis Retfærdighet i Ulykken ogsaa, forsaavidt som der her visselig vilde falde rikelig av til os Barn, om de derinde spiste op alt det andet.

Ventetiden utover Formiddagen faldt gruelig lang og noksaa ensformig for os paa Præstegaarden. Men des livligere hadde Kommunestyret det. Tidlig om Morgenen var de redne nordover til Midtskogen for at være der i betids. Det var 14 Stykker av dem, hver paa sin Nordfjording og Haarsetten i Spidsen.

Da de var komne paa Flaten nord ved Elvevoldene, hadde Haarsetten foreslaat, at de skulde ride litt i Trav; men det hadde møtt en bestemt Protest fra de øvrige 13; det var bedst at spare de Dele, til Prinsen kom.

Ved Ellevetiden naadde de Midtskogen, og netop som de svinger ind paa Gaarden, faar de høre Vognrammelen av Prinsen, som kommer dragende i fuldt Trav nedover bratteste Brækkebakkene, der hvor Folk i Karjol gjerne stiger av for ikke at vælte utover.

«Skulde Du ha set slikt,» sier Høyen.

«Ja detta gaar ailler væl,» sier Bergsetten.

«Hain ska' væra stygslem tel aa kjøre,» skyter Løkkegubben sagtmodig ind.

Med det samme kommer Prinsen susende nedover Bakken, svinger i fuld Fart ind paa Gaarden, og før de vet Ordet av, staar de skumvaate Hester foran Svalen.

«Friske Hester,» kommanderer Lensmanden, han svinser hit og dit i sin nye Uniform.

Hestene kom for i en Fart, og Kommunestyret maatte i Sadlen igjen uten Stans og Prat og Ophold.

«Nei detta er førsætt!» hvisker Høyen til Haarsetten.

«Ja naa faar Du drive paa,» smaaknægger Haarsetten, han holder sin urolige Hest stramt i Tøilene.

Saa sætter Toget sig i Bevægelse.

I Begyndelsen er der Bakker opover, og det gaar noksaa lunt. Men saa naar man de lange Moer.

«Rid paa,» sier Lensmanden.

Og de red paa. I en lang Række, syv paa hver sin

Side av Veien, først i smaat Trav, men senere stærkere; for Prinsens Vogn laa like indpaa, og Støvet begyndte at gyve dem om Ørene.

«Rid paa,» roper Lensmanden igjen.

Da blev det skarpt Trav. Haarsetten først og de andre efter. Og de smaa Nordfjordshestene støtte, saa at Forridderne stumpet og slang som Melsækker hit og dit paa Hesteryggen.

Men like nær indpaa laa Prinsens Vogn.

«Rid paa,» ropte Lensmanden.

«Nei haaredød!» hvisker Høyen, han er sprængrød i Ansigtet og ser sig fortvilet om.

«Dette gaar ailler væl,» stønner Løkkegubben, han tar Tak i Manen.

Slik drev de paa et Kvarter eller saa. Haarsetten har ondt for at holde sig paa han ogsaa; men han er da saapas Kar, at han kan snu sig og se paa de andre.

«Naa faar dø drive paa Karer,» sier han.

Saa sætter han sin Hest i Galop.

De andre prøver det samme, men er ikke god for at faa det til. Det blir bare det samme stærke, støtende Trav.

Da med ett bryter Høyen av og styrer Hesten bent paa Skigarden.

Med et Brak gaar Skigarden overende, og Høyen og Hesten langt utover Jordet. Men fra Prinsens Vogn stikker et fornemt Hode ut, saa flere, og en hjertelig Latter høres.

De øvrige tretten Hædersmænd kjæmper tappert med Haarsetten i Spidsen; men nu er det, som om pludselig Prinsens Kusk skulde ha faat en hemmelig Ordre; for Farten økes uavladelig, og Situationen der foran blir værre og værre.

Følget har naadd Skogen; der er ikke længer Gjærder og Jorder paa Siderne. Oppe ved Elvevoldene gaar en liten Skogsvei av fra Kongeveien. Der viket Løkkegubben av og blev borte. Længer frem ligger der en Kværn. Der stak Bergsetten ind, saa Røken stod efter ham, og før de naadde Myrbergbakkene var hele Kom-

munestyret væk, naar undtages Haarsetten, som red og humpet, saa Svetten randt. Han hadde været Tollerist maavite og skulde vise dem, at han kunde holde ut.

Men Lensmanden fortalte siden, at i Prinsevognen skulde de ha moret sig noget ganske kostelig i de Par Timer.

Hjemme paa Gaarden ventet vi Prinsen Kl. 2. Og da det brukte at være saa med Bispen og Amtmanden, at Maten altid maatte vente, var Mor tryg.

Men da Klokken var vel ett, kommer en av Jentene styrtende ind og fortæller, at nu kommer der nogen ridende oppe i Bergsli-svingen.

Alle ut for at se.

Det er jo bare én. Der skulde være fjorten. Men det er jo Haarsetten. Hvad kan det bety?

Med ett kommer Prinsevognen svingende ned over Bergslien — en Time fortidligt, og Haarsetten ind paa Gaarden, graa som en Sau og med mørke Strimer av Svette nedover Ansigtet.

Men i Kjøkkenet blev der en Opstandelse! Og Far fik paa sig i en Fart, og Kommunestyrets Formand skvat op og ut, og alle stillet de sig ved Grinden for at motta Prinsen.

«Aa er de andre Karene henne?» spurte Kommunestyrets Formand Haarsetten. Han følte sig saa underlig ensom.

«Døm drog tel Skogs,» svarer Haarsetten tørt.

Nu er Prinsevognen næsten ved Gaarden og stanser for at gjøre Svingen.

Kommunestyrets Formand kremter og lager sig istand.

Da med ett slaaes Vogndøren op. En høi, statelig, vakker Mand hopper ut, sætter Haanden paa Skigarden og svinger sig let og elegant over. Skræver saa videre over Gullerotbedene og fremover mot Huset. Kavalerer følger ham.

Far ser paa Mor og de to Kommunerepræsentanter gaar rent fra Koncepterne. Hvordan i Alverden skal dette ende?

Da gaar Mor med kvindelig Takt Prinsen i Møte og ønsker ham likefrem velkommen.

«Deres kgl. Høihet faar undskylde, om Veiene her oppe er litt ufremkommelige,» sier hun.

Prinser ler, en frisk, hjertelig Latter.

«Finner nog fram til hjertat ändå,» sier han, snur sig og hilser paa Far.

Kommunestyrets Formand blir præsenteret.

«Øvre Rendalens Kommune har den Ære at ønske Deres kongelige Høihet velkommen,» begynder han.

«Tackar,» sier Prinsen.

«Det har været med stor Glæde, vi har erfaret —»

«Spring öfver det där Du,» sier Prinsen og slaar ham paa Skulderen.

Saa gaar han ind.

Men alle derute like fra gamle Helge til Haarsetten var enige om, at det var da en ualmindelig endefram Prins, og da Middagen vel var over og Prinsen paa sin vindende Maate hadde talt snart med en, snart med en anden, var der ingen, som kjendte sig fremmed længer. Og jeg laa, da de hadde tændt Lys om Kvelden, utenfor Vinduslemmen og stirret ind gjennem Lufthullet ind i alt det tindrende Lys og den muntre Larm, og jeg ønsket saa saart, at jeg ogsaa hadde været voksen.

Næste Morgen reiste Prinsen. Men før han reiste hadde han været baade i Stalden og utover Jordene og i Haven, og han og hans Kavalerer hadde hoppet Buk bakom Stabburet. Og det gildeste av alt: Han hadde strøket mig over Hodet og spurt, hvad jeg var for en.

Og da han sprang ind i Vognen, stod alle undrende omkring; for sprækere Kar hadde de aldrig set, og da han hilste i Svingen, viftet vi alle, som om det var en Ven, der hadde reist. For slik var han Prinsen, som senere blev Karl den Femtende.

EVENTYR OG HISTORIER

Gutten som døivet Trollet.

Det var engang et Troll, som bodde i et digert Bergras langt, langt nord paa Fjeldet. Øde var der for Folk vidt omkring, og Trollet kom ikke frem til Dagsens Lys mer end én Gang hvert hundrede Aar.

Leve gjorde det av Fjelds Marg, og i Nordenvind og Skodde gik det klædt. Stærkt var det som selve Tordenen og framifraa i Forstand for Troll at være.

Saa var det en Dag, at Fjeldets støre Hundredaarsklokke skulde til at slaa, og frem ruslet Trollet av Berghullet sit og satte sig paa en Sten for at se utover Verden.

Ret som det sat og funderte, kom der en liten Gut gaaende nedi Lien. Stav hadde han i Haand og en diger Skræppe paa Ryggen. Og trallet og sang gjorde han, saa alt omkring ham undret sig og lydde.

«Hvad skal den, som liten er da,» spurte Trollet og gjorde sig saa mjuk og blid i Røsten.

«Ut og lete efter min Overmand,» svarte Gutten.

«Det samme har nu jeg gjort i mange hundrede Aar; men tror Du, jeg finder ham da?» sa Trollet.

Gutten kastet Stav og Skræppe, satte begge Hændene i Siden og saa paa Trollet.

«Her skal Du finde ham,» sa han.

Men da begyndte Trollet at le; — i Førstningen smaat og stilfærdig, bare saavidt Fjeldene skalv; men saa blev det mer og mer, saa Tordenen braket og Kampesten dundret ned over Liene, og tilslut sat det tvekroket med Næsen i vilden Sky og holdt sig paa Knærne og lo, saa

det revnet langt op over Ørene og Sjøer randt av Øinene paa det.

«Hvad er Du for en, Du da?» spurte det tilslut, saa ned paa Gutten og flirte.

«Jeg er Menneske, jeg,» svarte Gutten.

«Nei nei nei! Saa det er igjen av det Slaget endnu da Du,» sier Trollet, gjæsper og sætter sig.

«Aa, jeg tænker nok, Du snart skal faa se Mærker efter dem, jeg,» svarte Gutten, han satte sig, han ogsaa. «Men da fik vi slaa Følge og være gode Venner og vel forlikte,» sier han.

Jo, det kunde nok gaa an, mente Trollet, og saa la de i Vei da begge to bortover Fjeldet med Stav i Haand og Skræppe paa Ryg for at lete efter Mennesker.

Da de hadde gaat en Stund, kom de op paa et høit Fjeld. Og Trollet til at stirre og glo med de digre Øinene sine, snart paa den ene Side av Næsen, snart paa den andre.

«Ser Du noget?» spør Gutten.

«Nei, nu har jeg faret over hele Jotunheimen og hele Dovrefjeld med; men ikke har jeg set likt til det, som kunde kaldes Mærke efter Mennesker lel,» sier Trollet og sætter sig.

«Det kommer av, at Du er nærsynt det,» svarer Gutten, han tar frem en liten rund Strut av Skræppen sin, trækker den ut, saa den blir hele halve Alenen lang, og begynder at kikke og kikke bortover Fjeldet.

«Hvad gjør Du for Slag?» spør Trollet.

«Tøier ut Næsen min,» svarer Gutten. «For, det længer Næsen er, det længer blir Synet med,» sier han.

«Ser Du noget nu da?» spør Trollet, det staar og gaper og glaner paa Gutten.

«Ja vist ser jeg,» svarer Gutten. «Der længst i Øst like ved Landskillet gaar en Stripe, smal som en Traad. Det er Menneskevei, det,» sier Gutten, han skyver Kikkerten sin ihop og stikker den ned i Skræppen igjen.

«Nei skulde Du tro saa ilde da?» sier Trollet.

«Se efter selv,» svarer Gutten.

Og Trollet til at tøie og dra i Næsen sin, saa den

blev hele halve Milen lang; men ikke saa det likere for det, kan en vite.

«Du maa nok næsten være min Overmand i Synsveien likevel Du,» sier Trollet, det staar der med den lange Næsen og kan ikke faa den kortere.

«Ja, men saa har Du det igjen i Næseveien, Du,» svarer Gutten. Og dermed saa ruslet de bortover Fjeldet igjen for at finde den Menneskeveien, Gutten hadde set.

Jo, da de hadde gaat baade vel og vidt, naadde de langt om længe frem.

«Her er Veien, og stærk er den; for den er av bare skjyre Jernet,» sa Gutten — det var Jernbanelinjen maa vite. «Men fortere faar Du gaa, skal vi naa frem, før Sol gaar ned.»

«Fort skal bli,» svarte Trollet, satte sig paa en Haug og tok op Skræppen sin.

«Ser Du dem Du,» sa det og holdt Syvmilsstøvlene frem.

«Aa, vel farer Du fort,» svarte Gutten; «men her skal Du nu finde din Overmand likevel, bare Du vil vente, til den kommer, Hesten min.»

Jo, Trollet skulde nok vente; det var ingen Fare med det. Og saa satte de sig hver paa sin Sten, tok op Nisten sin og aat sig gode og mætte.

Ret som det var, hørte de det pipe langt i Nord.

«Nu faar vi lage os istand; for nu knegger Hesten min,» sa Gutten til Trollet. Og ikke før hadde de faat igjen Skræppene sine, saa kom der et underligt Dyr strævende og pustende frem over Fjeldet og stanset like foran Gutten og Trollet. Og ikke var det Hest, og ikke var det Vogn, og endda var det baade Hest og Vogn.

«Det var en underlig Gamp,» sa Trollet; «og længe kan han ikke orke; for han pæser og bærer sig, saa røde Emen staar ut av Næseborene paa ham.»

«Vi faar prøve,» sa Gutten og hoppet oppaa.

Men da kan Du tro, det blev Kapkuting bortover alle Fjeld!

Trollet i Vei med de digre Syvmilsstøvlene sine, saa Kampesten sprat og Sjøer skvat og Jorden den skalv, der det drog frem; men Gutten lunket lunt og stilt efter med Hesten sin.

Slik gik det en halv Times Tid bortover Vidden, Trollet først og Gutten efter; men saa satte Gutten Dampen paa, og saa pep han: «Huiii—huj» saa det skar over alle Haugene.

Da bar det i Vei. Gnistene sprutet og Stemplene slog, og frem drog det, saa Smaaskogen bølget som Aker i Storm og Fjeldene gik som Blink forbi.

«Hurra, nu skal Du faa lette paa Laddene dine,» ropte Gutten, han fór op paa Siden av Trollet.

«Fuld Fart,» skrek han og trak Luen ned over Ørene. Og Hesten hans dampet og pustet og brandt, og Hjulene gik som snurrende Lynild, og frem kom han, som om Du drog en Strek bortover Fjeldet. Men da han snudde sig for at dra Pusten, saa han Trollet som en liten svart Prik, som gik bakover og bakover, den gale Veien. Da stanset han.

Om et Par Timer eller saa fik han se Trollet komme pæsende, saa Svetten haglet av det, og det kunde næsten ikke faa Ord for sig, saa andpustent var det.

«Velkommen efter,» sa Gutten, han laa i Solbakken og stekte sig.

«Aa Du store Verden!» sa Trollet. «For en Gamp Du har da!» — sa det.

«Aa saapas til Hjulbone kunde Du vel altid skaffe dig Du ogsaa,»» svarte Gutten.

«Kunde vel hænde, bare jeg faar Tiden paa mig,» sa Trollet, og saa la det i Vei alene bortover Fjeldet.

Gutten ventet i syv lange og syv brede.

Da kom endelig Trollet bærende paa fire digre Slipestener.

«Nu skal Du bare se,» sier det.

Saa laget det til en Slipesten for hver Fot og en for hver Haand, og saa veivet det i Vei bortover Bakken.

«Fuld Fart,» skrek Gutten, han hoppet op paa Ryggen av Trollet og sat der og svingte Luen sin.

Men det mer det veivet og det mer det kjeivet, det daarligere gik det, og tilslut stupte Trollet paa Næsen like ned i en diger Grop, og Slipestenene i Vei, den ene hit og den andre dit paa Rull og i Tull utover Lien.

«Fort og galt,» sa Gutten, han laa paa Bakken og lo.

Men Trollet reiste sig og var eitrende sint.

«Ja vel kan det hænde, Du er min Overmand i Fotlaget,» skrek det; «men Juling skal Du nu faa like fuldt; for her er Kraft og Sø baade fra Land og Sjø her,» sa det, knyttet Nævene og gav sig til at kaste Kampesten høit op i Luften og ta dem igjen med bare Fingrene.

Gutten satte sig paa en Sten han og saa paa, og ikke blunket han i Øinene engang, han for det.

«Vel er Du stærk,» sa han; «men ikke tror jeg, Du tør næves med mig.»

«Din Skoplugg!» sa Trollet og saa paa ham, saa det gufset varmt. «Kom skal jeg knuse dig saa smaa som Sand i Strand,» ropte det og rakte Næven frem.

«Bare bi, til jeg faar frem Fingrene mine,» svarte Gutten, og saa tok han op av Skræppen sin en liten firkantet Kasse, og ut av den tok han to smaa blanke Messingstænger og holdt frem til Trollet.

«Hvad er det for Slag?» spurte Trollet og tok imot.

«Fingrene mine,» svarte Gutten. «Og nu kan Du klemme til,» sa han, han trykket paa en liten blank Knap indi Kassen.

«Ajajaj!» skrek Trollet. Og da skulde Du ha set. Ikke kunde det holde, og ikke kunde det slippe. Det sparket og sprat som en Bjørn i en varm Myssmørkjel og bøljet og bar sig, saa en kunde se langt ned i røde Svælget paa det. Og borte i alle Berg gløttet Trollene paa Porten for at se, hvad som var paa Færde.

Da slog Gutten Strømmen av.

Trollet dat ende att aa Bak paa Bakken og blev sittende, støttet paa Hændene og glodde paa Gutten med vidaapen Mund.

«Det var da svare til stærke Fingrer, Du har,» sa det.

«Ja dette var nu bare Veslefingrene det,» svarte Gutten, han la Kassen ned i Skræppen sin igjen.

«Men kjære, hvad er det for Slags Fanteri, Du sætter i Fingrene dine da?» spør Trollet, det sitter og ser paa.

«Elektricitet,» svarer Gutten.

«Ekki—lekki,» sa Trollet — det kunde ikke si Elektricitet.

«Det er da svært, hvad Folk kan finde paa ogsaa da,» sa det, og saa satte det sig til at spekulere en hel Dag paa dette; men like klok blev det.

Ut paa Kveldsiden reiste det sig op. «Ja det er det samme,» sa det. «Vel er Du kanske min Overmand i Nævetaket med; men ikke er Du saa jamnstærk over hele Kroppen lel,» sa det og brisket sig.

«Faar prøve, naar det trængs,» sier Gutten; og saa ruslet de i Vei bort over Fjeldene igjen.

Ret som de gik, fik de se en Lysning langt, langt borte.

«Undre mig paa, hvad det er for Slag,» sa Trollet.

«Det er Byen det, der hvor alle Menneskene bor,» svarte Gutten.

Ja dit syntes Trollet det skulde være gildt at komme, og saa spurte det Gutten, om han visste nogen Raad til at skaffe det dit.

«Skal høre efter,» sa Gutten, og saa gik de opover til en liten Hytte, som stod alene midt paa vilde Fjeldet. Men fra Hytten gik der en fin Traad paa hvite Stolper bortover, saalangt Øiet kunde naa.

«Hvad er det for Slag?» spurte Trollet og pekte.

«Telefon,» svarte Gutten.

«Telli—tulli,» sa Trollet, det kunde ikke si Telefon.

«Ja Menneskeøre og Menneskemund da,» svarte Gutten.

«Længe har jeg levd, og myy har jeg set; men aldrig har jeg set Ører saa lange og Trut saa bred, at de gik som Naal og Traad bortover alle Fjeld,» mente Trollet og ristet paa Hodet.

Gutten svarte ikke han; gik bare ind i den lille Stuen og ringte paa en liten Klokke, som stod der; tok saa

en liten Tut, som laa der, og satte bort til Øret sit. Og saa ropte han:

«Har Dere Lossement for et Troll en Nat eller to?»

Trollet stod utenfor Døren og skakket paa Hodet, snart paa den ene Kant, snart paa den andre og lydde og funderte, mest som naar en Hund hører en Flue. «Faar Du Svar?» spurte det, halvt ræd.

«De sier, de har Troll nok før,» svarte Gutten.

«Kunde næsten tænke det,» sa Trollet. «Ja, da vet jeg ikke bedre Raad, end Du faar spørre ham i Ekeberg, Søskendbarnet mit, om han kanske skulde ha et Kammers staaende.»

«Gjør det selv,» sier Gutten. «Slægt er Slægt nærmest.»

«Kan saa,» svarer Trollet. «Men da vil jeg bruke min egen Redskap,» sier det og skotter bort paa Klokken og Tuten til Gutten. Dermed saa rusler det avsted ind over Viddene.

Gutten laa i den vesle Hytten om Natten, og tidlig i Solrendingen stod han op. Da fik han se Trollet komme stigende nede i Lien med et Kværnhjul, som det hadde tat fra en av Jættekværnene sine. Hjulet hadde det skjæftet paa et digert Mastetræ, og med alt dette kom det dragende opover.

«Nu skal Du bare høre,» sier det.

Saa sætter det begge Hændene for Munden og roper sydover:

«Tore i Ekeberg, har Du Lossement for Slægten din?»

Sætter saa Kværnhjulet for Øret og lyer.

«Hører Du noget?» spør Gutten.

Da roper Trollet anden Gang saa det svartner over al Himmel:

«Tore i Ekeberg, har Du Lossement for Slægten din.»

Men ikke faar det Svar for det.

Saa roper det tredje Gang i tordnende Sinne med Kværnhjulet for Øret og Mastetræet ende til Veirs:

«Tore i Ekeberg! Har Du Lossement for Slægten din?»

Da slog Tor'en og drev til Mastetræet, saa Kværnhjulet sprak og Trollet stupte grue i Bakken.

«Hørte Du noget nu da?» spurte Gutten.

«Vel fik jeg Svar, og det var paakar; men ikke vet jeg, om det var ja eller nei,» svarte Trollet, det kræk sig op igjen.

«Ja, ja, saa faar vi gaa paa maafaa da,» sa Gutten. Og dermed ruslet de i Vei sydover mot Menneskebyen.

Da de hadde gaat en Stund, kom de til en uskaftelig diger Bergport, som var stængt.

«Bi, saa skal jeg kaste av den Porten jeg,» sa Trollet, hugg én Klo i Bakken og én i Berghellene øverst oppe og løftet, saa det braket i Fjeldene. Men alt det løftet og alt det slet — Bergporten den stod den.

«Unda her, Smaagut, saa jeg faar Tak med Langfingeren min,» sa Gutten. Dermed saa tok han en liten Ting med en lang Traad i og la under Berghellen, tændte Varme paa Traaden og gik unda.

«Hvad er det for Slag?» spurte Trollet, det satte den lange Næsen sin borti og snuste.

Med det samme hørtes der en Smeld! Og Bergporten til Himmels, saa Stenspruten stod. Men da Gutten skulde se efter Trollet, laa det paa Ryggen langt borte i en Myr og spriklet med Benene i Veiret.

Da Gutten kom bort til det, hadde det saavidt faat kræket sig op igjen og sat paa Bakken og graat. «Nei nu er Menneskene blit slik, at det ikke nytter at være Troll længer,» sa det.

«Men i al Verdsens Navn, hvad er det for Fanteri, Du har i Fingrene dine, Du da?» spurte det, det hikstet og tørket sig.

«Dynamit,» svarte Gutten.

«Dit og mit,» sa Trollet. «Ja var det ikke det, jeg tænkte; for altid blir det Leven, naar en rører ved det.»

Og saa ruslet de videre sydover.

Før de visste Ordet av, stod de paa selve Ekeberg. Kveld var det blit, og ingenting saa de; bare en underlig, tung Dur dirret over alle Fjeld.

«Hvad er d e t for Slag Du?» spurte Trollet, det tok

Gutten i Haanden, og han kjendte, det skalv over hele Kroppen.

«Byen, der alle Menneskene bor,» sa Gutten.

Med det samme tændtes alle Lys. Og det kimte i Klokker og glitret fra Spir, og det hvælvet av Broer og Hus og Slot, og Duren steg av den store By som en vældig Tone høit over Fjeldene.

«Aanei, aanei da!» sa Trollet, det tok sig med begge Hænder til Hodet og begyndte at graate.

«Hvad feiler det dig?» spurte Gutten.

«Vet ikke, vet ikke!» svarte Trollet, det vugget og vugget, og Taarerne randt.

«Jeg skal si dig, hvad det er som feiler dig, jeg,» sa Gutten.

«Hvad er det, som feiler mig da?» spurte Trollet.

«Vet,» svarte Gutten.

«Vet! Hvad er det for Slag Du?» spurte Trollet, det skalv i Maalet og saa paa ham med store, dumme, sorgfulde Øine.

«Aa det er vel noget, Du aldrig faar Vet paa, det,» svarte Gutten, han kjendte det saa underlig han ogsaa.

Men da han skulde se efter Trollet, saa han det gaa, kroket og ensomt, nedover Fjeldene.

«Troll, hvor skal Du hen?» ropte han efter det.

«Gaa hematt,» svarte det som et Suk langt, langt borte.

Og saa krøp Trollet ind i Berghullet sit igjen. Det hadde fundet sin Overmand.

Og Fjeldets store Hundredaarsklokke slog nitten Slag.

Troll-Jo.

Det var engang i gammel Tid en Fisker, som hette Jo. Han bodde høiest oppe og inderst inde, der alle Elvene begynder og alle Dalene slutter. Fiskejo kaldte somme ham; for paa de stille Dager svam han over de svarte Fjeldsjøer som en stor, mørk Fugl og slog ned efter Fisk; Trolljo kaldte andre ham; for paa Vidden, der han bodde, sat Trollene i de graa, roggsamme. Uveirsnætter hver paa sin Haug rundt omkring og saa paa hverandre kvasse som Lyn og talte til hverandre dundrende som Torden. Men Jo var til Vens med dem alle; for han var av dem, som hadde Raad for alt, og gode Raad er dyre blandt Troll som blandt Folk, maavite.

Saa var det en Dag utpaa Høsten, Trolljo sat inde i Bua si og bøtte Fiskegarn. Ute var det graat med tung, stille Luft over alle Fjeld.

Med ett kom der et Blink, saa Varmen mest sluknet paa Aaren, og et Brak, som om Berget brast. Budøren sprat op, og ned igjennem Ljaaren stak et digert Troll Næsen ind.

«Er det langfærdendes Folk ute saa sent?» spurte Jo, han fik op Messingdaasen av Bukselommen og tok sig en ny Skraa.

«Er saa,» svarte Trollet saa kvasst, at Varmen sluknet og Døren gik av Hængslene.

«Du faar ikke dundre slik paa Bua mi,» sa Trolljo, han reiste sig.

«Aa, faar jeg tale et Par Ord aat dei,» sa Trollet, — det var han fra Sølenfjeld.

«Faar vel saa,» svarte Trolljo og gik ut.

Ute stod Sølentrollet med Skjoldluen i Næven og tørket Svetten med Trøieærmet sit. «Fy, saa lummert i Veiret,» sa det — Smaabjerken bøide sig unda Pusten og suset hele Lien opover.

«Det kjendes alt svalere,» sa Trolljo, han holdt sig fast i Bunaaven for ikke at blaase overende.

«Du faar se til, Du faar sitte,» sa han saa og pekte paa en Haug et Par Riflemaal bortpaa Fjeldet.

«Aa Tak, jeg skulde ikke sitte heller,» svarte Trollet — det satte sig, saa det dundret i Bakken.

«Det var da svært, saa mjuke Stolsesser Du har,» sa det, og husket sig op og ned i Stenrøsene.

«Kan saa trængs for gammelt Folk,» svarte Jo, han tændte paa Pipen sin.

«Saa den Karen skal se hitover att, han au?» lægger han til og sætter sig ved Siden.

«Kan hænde Du er grann-vâr, Du?» spør Trollet og ser paa ham.

«Kjendt Folk er kjært Folk,» svarer Jo.

Trollet sitter og karrer og karrer med den ene Foten sin, snart bort i det ene Bækkefaret, snart bort i det andre.

Saa lægger det Hodet paa Skakke, ser spakfærdig bort paa Trolljo og gjør sig lækker.

«Du skulde vel ikke ha nogen Raad for Tandværk vel?» sier det.

«Kunde vel hænde det,» svarte Jo.

«Det var rigtig bra,» sa Trollet. «Her for tre hundrede Aar siden eller saa omkring fik jeg Værk i den ene av Jækslene mine, og ikke likere blir det, heller værre Tid for Tid.»

«Faa se,» svarte Trolljo.

«Ser Du den Jækslen der længst i Nord? Det render endda likesom en liten Siklebæk forbi; den er det,» sier Trollet og gaper.

«Jeg synes, jeg ser noget slikt,» svarer Trolljo, han skygger med Haanden for Øinene.

G r a n n-v å r: ræd Naboerne sine.

«Du faar komme nærmere indaat, saa ser Du bedre,» sa Trollet. Dermed saa løftet det ham op paa den svære Tandgaren sin.

«Jo, nu ser jeg det grant,» sa Trolljo. «Bortom den brede Landtungen der i nordre Lauten — det er endda et digert Skar i Tanden.»

«—'a den er det,» sier Trollet, det holder Munden aapen. Jo drog sig sydover ut av Gapet paa det; for han kjendte, det begyndte at sikle, saa han stod i Bløtmyr til Knæs.

«Har Du Raad for slik Værk da?» spurte Trollet.

«Det er Aat i Tanden,» sa Jo. «Fuld av Jord og Røte er den, og Pengeris og Brisk æter og fræter paa den Dag og Nat. Men Du vet altid, det findes Raad, bare Du gir mig det, jeg vil,» sa han.

«Nævn det,» ropte Trollet.

«Den vakreste Jente i hele Norges Land,» svarte Trolljo.

«Hende skal Du faa,» svarte Trollet og blev blid over hele Ansigtet.

«Sværg paa det,» sa Trolljo.

Og Trollet til at sværge saa stygt, at det blev svart over alle Fjeld og Akeren frøs i Dalene. «Tror Du mig nu?» skrek det.

«Bevars da,» sa Trolljo, han drog efter Hiksten.

«Hvordan skulde jeg saa bli kvit den Aaten i Tanden da, Du?» spurte Trollet efter en Stund.

«Jo,» sa Jo. «Syv Mil i Nord ligger et høit Fjeld, og under det Fjeldet gaar en diger Fos, som heter Nekfaldet. Nu skal Du sætte dig slik, at Spruten av Faldet staar like ned i Jækslen din, og slik skal Du sitte, til Vandet har slitt Tanden ren og alt Aat er borte. Da blir Du kvit Tandværken din.»

«Tak for godt Raad,» sa Sølentrollet og la i Vei som et Uveir nordover.

«Ikke at takke,» svarte Trolljo og hægtet p a a Budøren sin, tændte paa Varmen og la sig til at sove.

Og saa drømte han, at Trollet kom til ham med den

L a u t e n: Lændet.

vakreste Jente i hele Norges Land; og tre Hoder hadde hun og tre Anlet, det ene venere end det andre. Det første var skinnende lyst med sjøblaa Øine og Guldfaks; det andre var brændende brunt med mørke Øine og Haar som Kobber; det tredje var drivende hvitt med Øine og Haar som svarte Natten.

Men da Trolljo vaaknet, var det lyse Dagen. Budøren stod oppe, og ut og ind gik et ungt, vakkert Kvindfolk og stelte.

Jo reiste sig halvt op fra Bubænken og stirret.

«Hvad er Du for en?» spurte han.

«Konen din,» svarte hun, hun stod med Furuspiken og tændte paa Varmen.

«Nei, Herregud, er Du det, Du,» sa Trolljo handfalden og reiste sig. «Og ikke har Du tre Hoder heller?» spurte han.

«Nei Gud bevare mig vel for det,» svarte Konen hans, hun blev drivende hvit med Haar og Øine som svarte Natten. Men deilig var hun allikevel. Saa tok Trolljo Kniven sin og kastet over hende, saa den blev staaende i Buvæggen og skalv.

«Nu er jeg din,» sa hun — hun var blek som før.

«Hurra, ja nu er Du min,» sa Trolljo, tok hende i Fang og svingte hende rundt. «Og nu skal her bli Bryllup,» sa han. Saa tok han hende ved Haanden og gik ut i Graaveiret, som laa over alle Fjeld, og saa bøide han sig mot Nord og mot Syd og mot Øst og mot Vest, og saa ropte han:

«Alle fra Fjeldene,
alle fra Dalene,
alle fra Sjø og Land,
alle fra Luft og Vand,
alle fra Stene graa,
alle fra Græs og Straa,
kom og dans Brura ut!»

Men da kan Du tro, der blev Brurdans paa Fjeldet! Fra Myrene rendte de, Øgler og Ormer og Tudser

og Frosk, fra Skogene væltet de, Nisser og Hulder og Varulv og Skrømt; i Sjøene plasket de, Nøkker og Havmand og Havfru og Draug; i Luften suste og slog det med kulsvarte Vinger, og Solen gik ned, og Maanen gik op, og Nordenvind spillet til Dansen.

Med ett blev der mørkt, som før Jorden blev skapt. Det braket i Fjeldene, ulte i Dalene; Toren den slog og Lygnilden drev. Det var Sølentrollet var det, som danset med Mor si.

I ti Aar levde Trolljo alene med den vakre Konen. Men naar han tok hende i Haand, var hun kold som Sne, og naar han saa hende i Øinene, var de svarte som Sjøen om Natten.

«Har Du ikke Menneskesans?» spurte Jo hende en Dag. Hun svarte ikke, drog bare en Suk, tungsindig som Østenvinden.

Og Trolljo, som hadde Raad for alt, visste ingen Raad for hende, og øde var det over Fjeldet, og paa de stille Dager svam Trolljo og Konen hans som to store mørke Fugler over de svarte Fjeldsjøer og slog ned efter Fisk.

Saa var det en Dag utpaa Høsten, Trolljo og Konen hans sat indi Bua og bøtte Fiskegarn.

Med ett kom der et Blink, saa Varmen sluknet, og et Brak, saa Berget brast. Og ned igjennem Ljaaren stak et uskaftelig digert Troll Næsen ind.

«Aa er den Karen ifraa da?» spurte Trolljo og reiste sig.

«Det er mig fra Trondfjeld,» sa Trollet. Da blev Konen til Trolljo hvit som Sne og smøg under Bubænken.

«Er gammelt Folk ute og gaar saa sent?» sa Trolljo; han tok paa sig Trøien sin og gik ut.

«Er saa,» sa Trondtrollet; det stod og stødde sig paa en Stav, diger som et Mastetræ.

«Se til, Du faar sitte,» sier Jo og peker paa en Haug tre Riflemaal bortpaa Fjeldet.

«Kommer aldrig opatt,» svarer Trollet, det staar og karrer og karrer med den digre Staven sin i alle Myrer

og Bækkefar rundt omkring. Saa lægger det Hodet paa Skakke, ser spakfærdig bort paa Trolljo og sier: «Du skulde vel aldrig ville træ i den Traaden i Naalen min?» Det holder frem en Sølvtraad saa diger som en Arm og et Bergbrott til Naal.

«Gjør det sjøl,» mente Trolljo.

«Har fristet nu i over tre hundrede Aar,» sa Trollet. «For nu er jeg fem Tusinde Aar gammel og faar vel se til at gifte paa mig, og da skal der Klær til, kan Du skjønne.»

«Aa ja, det er vel Von det,» sa Trolljo.

«Men tror Du, jeg faar det til da, alt jeg stræver, og alt jeg sliter?» spurte Trollet og blev graa i Synet av bare Sinne.

«Ingen Under, Du ikke kan faa trædd i Traaden; for det er da ikke noget Øie paa Naalen din,» sa Trolljo.

«Nei, skulde Du ha set slikt da,» ropte Trollet og satte sig, saa det braket i alle Haugene.

«Men Du store al Verdsens Under, hvor er det blit av Naaløiet da?» sier det.

«Du faar lete,» svarer Trolljo.

Og Trollet til at grave i alle Lommer baade høit og lavt og gaa med Lys og Lygt over alle Fjeld. Men intet Naaløie fandt det.

«Nei, nu faar Du hjælpe mig,» sa det til Trolljo.

«Faar vel saa, om Du gir mig det, jeg vil,» svarte Trolljo.

«Nævn det,» ropte Trollet.

«Menneskesans til Konen min.»

«Ikke værre,» svarte Trollet og blev blid over hele Ansigtet. «Der ligger vist igjen noget slikt i den ene Dragkistskuffen min efter hende Jenten, som blev stjaalen fra mig her for ti Aar siden.»

«Saa?» sa Trolljo. Nu skjønte han, hvor Sølenjutulen hadde faat Konen hans fra.

«Det skal Du faa,» sier Trondtrollet.

«Band paa det,» svarer Trolljo.

Og Trollet til at bande saa ustyggelig stygt, at det

slog Skogbrand over alle Fjeld og lugtet svidd over alle Daler.

«Tror Du mig nu?» skrek det.

«Bevare mig vel,» sa Trolljo, han drev aat Bakken som en Vaat.

«Raad mig saa,» gryntet Trollet.

Trolljo kom sig paa Føttene igjen, pyntet av Trøien sin, og saa sa han:

«Du skal lage det slik, at Du blør Næseblod, og saa skal Du sætte dig hen og holde Naalen under Dryppet, der Naaløiet skal være, og slik skal Du sitte, til Dryppet har slitt Hul paa Naalen. Da har Du faat Naaløie, som duger; men sit huggende still, for dette er fint Arbeide.»

«Tak for godt Raad,» sa Trollet og gik som et forfærdeligt Uveir nordover Fjeldene. Hjemkommen tar det en diger Kampesten og dæljer til sig i den svære Næsen sin, saa Blodspruten staar. Sætter sig saa og holder Bergbrottet under Dryppet for at hule ut Naaløiet.

Men Jo gik ind i Bua igjen til Konen sin.

Da sat hun der og saa paa ham med store, varme Øine, solbrændt som Søndenvinden og Haaret flommende som smeltet Kobber.

Det stak til i Jo med noget forunderligt, han aldrig hadde kjendt.

«Har Du faat Menneskesans?» spurte han, han stod og stirret paa hende.

«Ja,» svarte hun mykt som Vestenvinden.

Og han tok hende i Haanden, og den var varm, og han tok hende i Fang saa vart, saa vart, og Farven kom og gik i hendes Ansigt, og hun var deiligere end før.

«Hurra, nu skal her bli Andendags-Bryllup!» ropte Jo og svingte hende rundt. Saa tok han hende ved Haanden og gik ut i den klare Luft, som laa over alle Fjeld; og saa bøide han sig mot Syd og mot Nord og mot Øst og mot Vest, og saa sa han:

«Alle fra Skogene,
alle fra Dalene,

alle fra Sjø og Land,
alle fra Luft og Vand,
alle fra Fjelde graa,
alle fra Himlen blaa
kom og dans Brura ut!»

Men da kan Du tro, der blev Brurdans paa Fjeldet. Fra Tuvene rendte de, Orfugl og Ryper og Tiurer graa; fra Skogene stampet de, Elger og Bjørner og Harerne smaa; i Sjøene plasket de, Gjedder og Abor og Ørretter gule; i Luften suste det, guldrøde Vinger av Tusende Fugler, og Solen gik ned, og Solen gik op, og Søndenvind spillet til Dansen.

Med ett blev der mørkt, som før Jord blev skapt; det braket i Fjeldene, ulte i Dalene; Toren den slog, og Lygnilden drev. Det var Bjørnen, var det, som danset med Elgen.

I ti Aar levde Trolljo alene paa Fjeldet med Konen sin. Ingen Barn fik de, og det var saa stor en Sorg. Og naar han tok hende i Haand, var den brændende het, og naar han saa hende i Øinene, var de varme av Graat. Og Trolljo, som visste Raad for alt, hadde ingen Raad for hende, og øde var det over Fjeldet, og han kjendte det saa trangt for Bringen.

Saa var det en Dag Høgstsommer, Trolljo og Konen hans sat inde i Bua og bøtte Fiskegarn. Med ett kom der et Blink, saa Varmen sluknet, og et Brak saa Fjeld brast. Og ned igjennem Ljaaren stak et ostyggelig digert Troll Næsen ind.

«Hvem er det nu igjen da?» spurte Trolljo.

«Det er mig fra Rondane,» sa Trollet, det var saa gammelt, at det skalv i Maalet.

«Er Fø'raadsfolk ute og gaar saa sent?» sa Trolljo, han tok paa sig Trøien og gik ut.

«Er saa,» sa Rondanetrollet, det stod der tandløst og gammelt, maasaagraat over hele Kroppen og Haaret som en drivhvit Skodde om Skallen. Stav hadde det i hver Haand, digre som Mastetrær.

«Hvad er paafærd nu da?» spør Trolljo.

«Aa haa!» sier Trollet — det er mest paa Graaten.

«Det er myy paafærd,» sier det. Taarene drypper og drypper.

«Ja ikke har Du Tandværk,» sa Jo — han skottet bort paa det.

«Aa nei, aa nei — det er nok ikke saa vel,» hikstet Trollet — den tandløse Kjæften skalv, saa Bua ristet.

«Du faar si fra, hvad det er,» sa Trolljo.

Da tok Trollet til at ule og bære sig, saa det ramlet og raulet over alle Fjeld.

«Tapt bort Fælen' mine!» skrek det.

«Kunde mest tro det,» svarte Trolljo. «For Spor har jeg ikke set efter dig nu paa den Tid, jeg kan mindes.»

«Ja skulde Du set slikt da,» sa Trollet. «Hvor jeg gaar og hvor jeg staar — ikke finns der Spor efter mig.» Det var paa Graaten endnu.

«Faa sjaa Foten din,» sier Trolljo; han gaar en hel Fjerding bort paa Fjeldet. Trollet til at snu og vende paa sig og løfte paa den ene Foten sin.

«Riv ikke ned Bua mi!» skriker Trolljo fremover.

«Va' det likt sig!» svarte Trollet — det er saa spakt og stilt.

Trolljo gik fremtil Bua igjen.

«Ingen Under, her ikke er Slagspor efter dig,» sa han. «For bjønnføtt er Du, og alle Klørne dine er borte.»

«H, h, h!» sier Trollet, det rister og vagger paa det digre Hodet sit. «Finns det Raad for dette da, Du?» sier det og gjør sig lækker.

«Du vet altid, det finns Raad,» svarte Jo, «bare Du gir mig det jeg vil.»

«Nævn det,» ropte Trollet.

«Barn i Bua mi,» svarte Trolljo.

Ikke værre, mente Rondanetrollet. «Der laa igjen et slikt i Dragkisteskuffen min; men det blev stjaalet her for en treti Aar siden; men Barn skal Du nu faa likevel,» sier det.

«Ta Gud til Vidne paa det,» sier Trolljo.

Fælen' mine (tyk l): Færderne, Sporene.

Da saa Trollet paa ham saa underlig, at det gjorde ham vondt like ind i Hjerteroten.

«Gud? Ham kjender ikke jeg,» sa det og skalv paa Maalet. «Men saa sandt der er et stort Troll over os alle, saa sandt skal Du faa Barn. Tror Du mig nu?» sier det.

«Faar vel saa da,» svarte Trolljo.

«Og nu faar Du gaa hjem og sætte dig paa Rondeslottet, og saa skal Du stikke den ene Foten din i Atnesjøen og den andre i Savaïen, og slik skal Du sitte, til Solen gaar op i Vest og gaar ned Øst. Da vokser Klørne ut paa Føttene dine.»

«Tak for godt Raad,» sier Trollet og lægger i Vei vestover Fjeldene som det værste Uveir.

«Gud sign,» sa Trolljo, han gik ind i Bua igjen til Konen sin. Men da han kom ind, laa hun der blek paa Bubænken og sov med Barn i Armen.

Trolljo stod huggende still og stirret og turde knapt trække Pusten.

«Aa Gud velsigne baade dig og det vesle Barnet vort,» sa han saa lindt, som naar Løv skjælver.

Da vaaknet Konen hans og saa paa ham, saa glad, saa glad. Og lys var hun i Ansigtet med Haar som Guldfaks og Øine som Sjøen den blaa.

«Nu er jeg din,» sa hun og smilte saa vakkert.

Men i samme Stund saa Folk, som rodde over Storsjøen, to store, brune Fugler stupe stendøde til Sjøs. Det var Trollskapen, som slap Trolljo og Konen hans.

«Hurra, ja nu er Du min,» sa Trolljo, «og nu skal her bli Barsel, som vel skal spørres over alle Land.» Og saa tok han hende ved Haanden og Barnet paa Armen, gik ut i det tindrende Solskin, som laa over alle Fjeld, og bøide sig mot Nord og mot Syd og mot Øst og mot Vest, og saa sa han:

«Alle fra Fjeldene,
alle fra Dalene,
alle fra Sjø og Strand,
alle fra Luft og Vand,

alle fra Stene graa,
alle fra Himlen blaa
kom og dans Barnet ind!»

Men da kan Du tro, der blev Barsel paa Fjeldet. I Skogene duftet de, Furu og Grantræ og Ungbjerk som spratt; paa Viddene blommet de, Myrblom paa Tuver og Krekling i Krat; fra Dalene ljomet det, Flokker av Klokker, som kimte og klang; fra Himmelen glitret det, snehvite Vinger, som suste og svang, og Solen gik op, og Maanen den skjen, og Vestenvind spillet til Dansen.

Med ett blev der stilt, som før Jord blev skapt; det dilret i Luft, og det dalret i Vand, og det skalv over Himmelen blaa. Det var Trolljo, var det, som danset med Konen sin.

Guldblom.

I tyve Aar levde Trolljo og Konen hans paa Fjeldet i Herlighet og Glæde. Og Barnet deres vokste op og blev til den vakreste Jente, Du skulde se. Guldblom kaldte de hende; for naar Solen sken paa Haaret hendes, var det som Guld saa blankt; men om Kvelden, naar Varmen lekte, var det som Kobber saa rødt, og Øine hadde hun som svarte Natten. Troll hadde hun aldrig set og ikke stort til Mennesker heller, andre end Far sin og Mor si; for det er vondt om Folk paa Fjeld, maavite.

Saa var det en Dag, Guldblom sat i den aapne Budøren med Bundingen sin. Ret som hun sat, hørte hun det rope i Øst:

«Guldblom, vil Du ha mig, svar nei eller ja!»

«Vil ingen ha!» svarte Guldblom, saa det sang over Viddene.

«Ha, ha, ha!» svarte det i Sølenfjeld, og Duren fra Nekfaldet hørtes indimellem.

Saa satte hun sig til at binde paa Husuen sin igjen. Men ikke før hadde hun faat Bundingsstikken fuld, saa ropte det i Nord:

«Guldblom, Guldblom, vil Du ha mig, Du?»

«Har en anden i Hu!» svarte Guldblom, saa det klang over Viddene.

«Hu, hu, hu!» svarte det som Graat og Sorg i Trondfjeld langt mot Nord.

Saa satte hun sig til at binde paa Husuen sin igjen. Men ikke før hadde hun faat Bundingsstikken fuld, saa ropte det i Vest:

«Guldblom, vil Du ha mig, Du trollfagre Mø?»

«Før vil jeg dø,» svarte Guldblom, saa det sang og klang over Viddene.

«Dø—,» svarte det fra Rondane langt borte. Saa gik Guldblom ind og fortalte Far sin dette.

«Meget rart kan hændes paa Fjeldet,» sa han, han skjønte, hvad Frierskap han hadde faat.

Saa gaar han midt ut paa Fjeldet og roper:

«Trollpak, Trollpak, kom sjøl, vil I fri!»

«Har ikke Tid,» svarte det i Øst. Det var Sølentrollet, som sat under Nekfaldet med Jækslen sin.

«Har ikke Tid,» svarte det i Nord. Det var Trondtrollet, som sat og blødde Næseblod endnu.

«Har ikke Tid,» tordnet det i Stilheten langt, langt borte. Det var Rondetrollet, som sat med den ene Foten i Atnesjøen og den andre i Savalen og ventet paa, at Solen skulde gaa op i Vest og gaa ned i Øst.

«Da faar I aldrig Dotter mi,» svarte Trolljo, han gik ind i Bua igjen.

En fjorten Dagers Tid, efter at dette var hændt, blev der en Flom over alle Daler, saa stor, at slikt hadde ingen set i Mands Minde, og til slut blev den saa overlags, at naar Præsten skulde præke, maatte han staa paa Kirkespiret, og naar Klokkeren skulde si Amen, maatte han krype op paa Akslene til Præsten.

Og rundt om sat Folk i Baatene med Salmebøker og hørte paa.

Og Folket i Dalene sendte Bud til Kongen sin, han, som skulde være Herre over alt, som lever, og spurte, hvad dette var for Slag. Men Kongen skjønte det ikke. Og saa sendte han Prinsen sin enkom op paa vilde Fjeldet for at spørre Trolljo, hvad det skulde være for Slag.

«Skal sjaa efter,» sa Trolljo.

Saa gik han midt op paa høieste Akshaugen. Aa jo, da fik han nok se, hvad det var, som var Skyld i den ustyggelige Flommen. For der sat Sølentrollet og Trondtrollet og Rondetrollet hver paa sin Haug og graat, saa det silte over alle Fjeld.

«Hvad remjer I for?» skrek Trolljo.

«Dotter di vil ikke ha os,» svarte Trollene og drev paa og graat.

«Er det noget at remje for, det da, lange og voksne som I er,» sier Trolljo. Saa gaar han ned av Fjeldet igjen og fortæller Prinsen, at derfor er det Flom, fordi Trollene ikke kan faa Dotter hans.

«Nei før skal hele Syndens Flod gaa over Verden én Gang til og det baade i Aar og Dag, før Trollene skal faa Dotter di,» sa Prinsen, han saa blidt paa Guldblom. Dermed drog han til Dals igjen.

Men hun blev baade rød og blek; for det stak til i Hjertet hendes med noget, hun aldrig hadde kjendt før. Og hun blev sittende og stirre bortover Fjeldet efter Prinsen hele halve Dagen.

Fjorten Dager efter, at dette var hændt, kom der et forfærdeligt Tordenveir. Trolljo og Kvindfolkene hans sat inde i Bua og bøtte Fiskegarn.

Ret som det var, kom der et Blink, saa Berget brast, og et Brak, saa Jorden mest kunde forgaa. Og ned igjennem Ljaaren stak tre digre Troll Næsene sine ind.

«Hvem er det nu igjen da?» spurte Trolljo.

«Friere til Dotter di,» tordnet det derute.

«Kunde mest tænke det,» sa Trolljo, han tok paa sig Helgetrøien sin og gik ut.

Men ute stod de alle tre, Sølentrollet med et Kjaketørklæ og en Tandværk saa diger som halve Kværninghøgda, Trondtrollet saa fillet og fæl, at Klærne laset og slang om Rygbenene paa ham, og Rondetrollet saa gammel og skjælven, at en ikke kunde skjelne rigtig, hvor han stod.

Da begyndte Trolljo at le, saa han stod baade i Kors og i Krok bortover.

«Er det høvelige Friere slikt?» sa han; han saa op efter dem og ned efter dem og var svare saa stor paa det.

Men da kan Du tro, de blev arge, Trollene.

«Jeg skal bergta Dotter di!» sier Sølentrollet. Det er saa sint, at Fjeld skjælver.

«Det kan Du ikke,» svarer Trolljo; «for hende har Gud signet.»

«Au!» skrek Trollet — Tandværken tok det, saa det blev baade graat og blaat over hele Ansigtet.

«Ja, saa tar jeg Konen din!» roper Trondtrollet, det er saa eitrende sint, at Haugene begynder at gaa som Bauker i Storm.

«Det tør Du ikke, for hende har jeg kastet Staal over,» svarer Trolljo.

«Au!» skrek Trondtrollet, Bukserne datt av det.

«Saa — slaar — jeg — dig — ihjel!» skriker Rondetrollet, det skjælver slik av Sinne, at en mest ikke kan se det.

Trolljo til at skygge med Haanden over Øinene og stirre baade i Øst og Vest.

«Det skulde vel ingen ha set noget likt til Rondanetrollet heromkring?» sa han. «De sier, han skal være her; men jeg kan ikke se nogen Fæler efter ham.»

«Au!» skrek Rondetrollet, det datt ende ned, saa det sang i Bakken, og der blev det liggende og fræse med den tandløse Munden sin.

Da stak Trolljo Hændene i Bukselommen, skrævet ut med Benene og spyttet langt bortover Fjeldet:

«Slik er det, naar en vil slaas med den, som Husbond er,» sa han.

Da blev Trollene saa mjuke og spake og gav sig til at jamre og bære sig, og det var slik Sorg paa dem, fordi Guldblom ikke vilde ha dem, at de laa som en diger svart Klump borte paa Fjeldvidden.

For det er saa, maavite, at om Menneskene ikke vil ha Trollene længere, saa er det snart slut med alt det Slag, som Troll heter.

Og saa spurte de Trolljo saa vakkert, hvad de skulde gjøre for at faa Dotter hans.

«Faa Menneskesind og Menneskesans,» svarer Trolljo.

«Ja, den som det hadde,» sa Trollene; «for det er svært vondt for det Slaget i den sidste Tid,» sier de.

Bauker: Bølger.

«Ja, nu skal I faa et godt Raad,» sa Trolljo, «og det skal bli det sidste, og det skal I følge!»

«Nævn det!» ropte alle tre Trollene paa én Gang.

«Jo,» sier Jo. «Nu skal I gaa hjem og sætte Dere, hver paa sit Fjeld, og der skal I sitte, til Vind og Veir har slitt Trollskabelonen av Dere. Da faar I Menneskesind og Menneskesans,» sier han.

«Tak for godt Raad; det skal vi melde Grannene vore,» sa alle Trollene og drog som forfærdelige Uveir ind over Viddene.

Men sent om Kvelden hørte Trolljo et stort Gny og Dunder fra Fjeldene baade nær og fjern. Det var Trollene i hele Norges Land, som satte sig hver paa sin Haug.

Og da det vel var blit mørkt og stilt, ropte det fra Sølenfjeld:

«Vente!» ropte det.

«Vente! — Vente!» svarte det fra Trondfjeld og Rondane.

«Vente!» tordnet det i Stilheten langt borte. Der sat Trollene og ventet paa at faa Menneskesind og Menneskesans, saa Folk kunde forstaa dem. Og der kan Du se dem endnu.

Av somme en Arm, av somme et Ansigt, av nogen bare en bred Ryg og en Skalle igjen. Alle sitter de og venter paa, at Vind og Veir skal slite Trollskabelonen av dem.

Men Guldblom staar i Godveir paa Fjeldet og stirrer efter Prinsen, som er Herre over alt, som lever. Og engang kommer han, vær tryg paa det.

Mer er ikke at fortælle om Trolljo og Guldblom, Dotter hans.

Stygvakker-Mari.

Det var engang en Jente, som hette Mari, og saa vakker var hun, at alle, som sat, maatte reise sig for hende, naar hun kom, og alle, som stod, maatte snu sig efter hende, naar hun gik. Men selv syntes hun, at alt, hun saa, var styggere end stygt; for hun var av bergtagen Æt, maavite.

Friere hadde hun nok av, som rimelig kunde være; men alle gav hun nei; for hun gik der og ventet paa ham, som var vakrest paa hele Jorden, og han kom aldrig.

Dermed saa fik hun Navnet Stygvakker-Mari.

Saa hændte det sig et Aar, at Amtmanden kom kjørende op over Dalen, der denne Jenten bodde. To Hester hadde han for Vognen, og i Guldbukser sat han og var saa gild, at det lavet av ham. Og ikke saa han efter Folk hverken paa venstre Siden eller paa høire Siden, men kjørte bare rakt frem efter Næsen, der brede Kongeveien gik.

Ret som han drev og kjørte, møtte han Stygvakker-Mari. Og hadde det ikke været Liv i ham før, saa blev det da nu. Han spratt ende op i Vognen, der han sat, og braastanset Hestene sine.

«Nei nu har jeg været Amtmand i tyve Aar; men vakrere Jente har jeg aldrig set,» sa han og var blid som godt Veir i Ansigtet.

«Gud sign,» sa Stygvakker-Mari og vilde forbi.

«Nei, kjære dig vent!» sa Amtmanden, han gjorde sig saa inderlig lækker.

«Kunde Du ikke likesaa godt bli Konen min med det samme?» spurte han.

Da gav Stygvakker-Mari sig til at se paa Amtmanden baade opover og nedover.

«Blank er Du foran og blank er Du bak; men giftes med en Garstaur er saa sin Sak,» svarte Stygvakker-Mari.

Da blev Amtmanden sint.

«Vet Du ikke, at næst efter Kongen er jeg den gildeste i hele Landet?» sa han.

«Da er Kongen gildere,» svarte Stygvakker-Mari og gik.

«Gud bevare Kongen,» sa Amtmanden, han snudde sig efter Jenten. Og saa kjørte han bent frem efter Næsen igjen, og ikke saa han efter Folk hverken paa høire Siden eller paa venstre Siden.

Aaret efter hændte det sig, at selve Bispen kom kjørende samme Vei. Fire Hester hadde han for Vognen og Guldkors paa Brystet og var saa fin og andægtig, at det lyste av ham. Og ikke saa han til høire og ikke til venstre, men bare ende op, dit Næsen pekte.

Ret, som han drev og kjørte, møtte han Stygvakker-Mari.

Og var det ikke Liv i Bispen før, saa blev det da nu. Han sprat ende op av Vognen, der han sat, og Hestene hans braastanset av sig selv.

«Nei, nu har jeg været Bisp i tredive Aar; men vakrere Jente har jeg aldrig set,» sa han og var saa blid som Smør i Ansigtet.

«Gud sign,» svarte Stygvakker-Mari og vilde forbi.

«Nei, kjære vene, vent et litet Blink da,» sa Bispen, han gjorde sig saa inderlig lækker.

«Kunde Du ikke likesaa godt bli Bispekonen min nu her paa Flekken?» spurte han.

Da gav Stygvakker-Mari sig til at se paa Bispen baade tversover og rundtomkring.

«Gild er Du vel, som en Brursengsfeld; men ikke kan jeg giftes med en Høisæk lel,» svarte hun.

Da blev Bispen flyvende sint.

«Vet Du ikke, at næst efter Paven er jeg den fineste i hele Landet?» spurte han.

«Da er Paven finere,» svarte Stygvakker-Mari og gik.

«Ære være Paven,» sa Bispen, han slog paa Hestene sine og kjørte bent frem som før.

Men jamen maatte han snu sig baade en og to Ganger efter Jenten, der hun gik.

Aaret efter hændte det sig, at selveste Kongen kom kjørende samme Vei. Otte Hester hadde han for Vognen og Guldkrone paa Hodet, og han snudde sig til høire og han snudde sig til venstre, og alle, som saa ham, sank ende i Jorden, slik skinte det av ham.

Ret som det var, møtte han Stygvakker-Mari. Og var det ikke Liv i Kongen før, saa blev det da nu. Han hoppet ende ut av Vognen, der han sat, og gik like bort til Jenten.

«Nei, nu har jeg været Konge i firti Aar; men aldrig har jeg set vakrere Jente,» sa han og var blid som smeltet Smør.

«Gud sign,» sa Stygvakker-Mari og vilde forbi.

«Nei, kjæreste, vakreste, veneste dig da, vent et ørende litet Blink,» sa Kongen og gjorde sig saa gruelig lækker.

«Kunde Du ikke likesaa gjerne bli Dronningen min paa røde Rappet?» spurte han.

Da gav Stygvakker-Mari sig til at se paa ham fra Roten til Toppen.

«Bild dig aldrig ind, at Du blir Brudgommen min; ikke vil jeg giftes med et Purkeskind,» sa hun.

Da blev Kongen sprutende sint. «Vet Du ikke, at næst efter Vorherre er jeg den likeste paa hele vide Jorden?» spurte han, satte Kronen paa Skakke og Hændene i Siden og nidglante paa Jenten.

«Da er Vorherre likere,» sa Stygvakker-Mari.

Men da ropte Kongen paa alle Soldaterne sine, at de skulde ta Stygvakker-Mari og jage hende ut i vilde Skogen. Og Budstikken sendte han rundt med den Besked, at hver og en, som hadde noget med Stygvakker-Mari efter den Dag, han skulde miste baade Fot og

Haand; for saa stor Synd var aldrig gjort i hele Kongens Land som den, at en Jente ikke vilde gifte sig med selveste Kongen.

Og alle Folk i Bygden mente, som Kongen mente, og gik og aajet og bar sig over Jenten, som ikke vilde, som Kongen vilde.

Men dypt inde i Skogen gik Stygvakker-Mari med Matløp i Haand og Tørklæ paa og blinkende Bælte om Livet. Og saa vakker var hun, at Kongen og alle Soldaterne hans, som hadde jaget hende ut i vilde Skogen, snudde paa Hodene sine alle ihop og saa efter hende, saa længe til hun blev borte for dem.

Og Blomstene, som laa og sov i Solsteken, reiste sig, der hun kom, og Trærne, som stod og svettet Kvae i Varmen, bøide Kvistene sine efter hende, der hun gik. Men Stygvakker-Mari gik ende fram, og ikke hørte hun, og ikke saa hun; for hun drømte om ham, som var vakrest i Verden.

Ret, som hun gik, møtte hun en Ræv.

«Hæ, hæ, hæ, hæ — goddag!» sa Ræven.

«Goddag,» svarte Stygvakker-Mari og vilde forbi.

«Nei, kjæreste, søteste dig da, vent litt!» sa Ræven.

Og saa reiste han sig op og satte den røde Svansen sin ende til Veirs, og saa danset han rundt og bruste sig ut og blunket og nikket til Jenten.

«Kunde Du ikke likesaa godt bli Rævekonen min nu med det samme da?» spurte han.

«Stygt saa jeg før i Nord og Sør, men aldrig en Brudgom med saa lange Klør,» svarte Stygvakker-Mari.

Da satte Ræven sig ende ned og var saa sint, at det fræste av ham.

«Du vet nok ikke, hvem Du taler til, Du,» sa han. «Det er mig, som staar for Lov og Ret her i Verden; for jeg er Prokurator i Skogen, og større Ræv end mig finder Du aldrig. Og skulde Du være gift før og vilde gifte dig igjen nu, saa skal Du ikke komme i nogen Uleilighet for det, for jeg kjender Lovens Ord og Bokstav, jeg,» sa Ræven og gjorde sig til for Jenten.

Men da kom der en Skjære flyvende, satte sig i et Træ over Ræven og ropte:

«Hei Du! Hei Du! Er Du ute med Skøierstrekene dine nu igjen? Er Du ute med Skøierstrekene dine nu igjen? Jeg kjender dig, jeg! Jeg kjender dig!» sa Skjæren. Men da satte Ræven Halen ende ut og skjøt sig avsted i Kors og Krok bort mellem Buskene, og væk var den.

Og Solen gik ned og Skyggene faldt, og Fuglene sat saa stilt og saa varmt og bad Kveldsbøn paa Kvistene sine. Men Jenten gik ensomt længer ind efter ham, som var vakrest paa Jorden.

Ret som hun gik, møtte hun en Grævling.

«Næh, næh, næh — godkveld,» sa Grævlingen.

«Godkveld,» svarte Stygvakker-Mari og vilde forbi.

«Nei, kjæreste, søteste, veneste dig, vent et litet Blink da,» sa Grævlingen. Og saa satte han sig op paa Bakbenene sine, la Fremføttene i Kors over Brystet og smilte og smisket for Jenten. «Kunde Du ikke likesaa godt bli Grævlingkonen min med det samme da?» spurte han.

«Det nytter nok litet, at Du gjør dig fin; en Ræv er en Ræv, og et Svin er et Svin,» svarte Stygvakker-Mari.

Men da blev Grævlingen saa sint, at han mest sprak.

«Du vet nok ikke, hvem det er, Du taler til, Du,» sa Grævlingen. «For jeg er Bisp her i Skogen, jeg. Og saapas skjønner jeg, at det staar daarlig til med Sjælen din. For Jorden er en Jammerdal, det er sikkert og vist.»

«Aa ja, aa ja!» sa Kraakene, de sat andægtige i Trærne rundt omkring med Hodet paa Skakke og hørte paa.

«Men under Jorden er det bra,» sa Grævlingen. «Og vil Du bli Grævlingkonen min og følge mig i det som tykt er, og det som tyndt er, saa skal Du faa det baade lunt og godt. Men Jorden er en Jammerdal,» sa han, «og Livet her oppe i Skogen er et syndigt Liv,» sa han.

«Ljugar! Ljugar! Vil Du tie, vil Du tie! Tvi, tvi!» sa Maaltrosten, den sat ende op og hadde hørt hvert Ord.

Da krøp Grævlingen ind under en Trærot og borte blev den. Men jamen var den saa from, at den maatte slaa Benene baade i Kors og i Krok, da den gik.

Og Skogen stod svart og træt mot den milde Himmel, og Skogknarren surret, snart høit, snart lavt, og Blomstene sov i de kjølige Skygger; men Stygvakker-Mari hun sov ikke hun, for hun tænkte paa ham, som var vakrest paa Jorden; saa gik hun og gik hun langt, langt ind i vildeste, svarteste Skogen.

Ret som det var, møtte hun en Bjørn.

«Godkveld! Vil Du ha mig?» sa Bjørnen, satte sig paa Bakbenene og figtet med Labbene til Jenten.

«Meget har jeg set, det sier jeg trygt; men aldrig noget saa ustyggelig stygt!» svarte Stygvakker-Mari.

Da blev Bjørnen tordnende sint.

«Du vet nok ikke, hvem det er Du taler til, Du,» sa han. «For jeg er Konge i Skogen; og Ring har jeg om Halsen og Blod under Neglene, og ikke finns der Dyr hverken stort eller smaat, som jeg ikke skal være Kar for at gjøre ende paa,» sa den.

«Alting har en Ende; men Bjørnen har ingen. Gjør ende paa dig selv, Du, saa gir jeg dig Ringen, svarte Stygvakker-Mari.

«Ho ho ho ho ho ho!» hukret Haren og lo oppe i Fjeldbaandet, og med det samme randt Solen.

Da tasset Bjørnen skamfuld ind i Tykskogen, og borte blev den.

Og Solen den sken og Duggen den skalv, og Myrene duftet av Glæde. Men Stygvakker-Mari saa intet av alt; for hun tænkte paa ham, som var vakrest paa Jorden.

Ret som hun gik fremved en Myr, møtte hun en Frosk, som laa i Veien og glante.

«Elsk mig!» sa Frosken, han rakte Armene frem.

«Huf det var stygt, saa Du lignet paa Folk; dig slaar jeg ihjel med en Enersvolk,» svarte Stygvakker-Mari, hun slog til Frosken med Staven sin.

«Kvæk!» sa Frosken, og væk var den.

Men førend Stygvakker-Mari visste Ordet av, stod hun paa vilde Fjeldet.

«Pip pip pip!» sa Lemænene, og borte var de.

«Tit;» sa Snespurven og skjøt sig i lange Skvæt unda og nedover. Og Vidden laa øde omkring, styggere end det styggeste stygge.

Og Stygvakker-Mari gik og gik, sorgfuld i Sind; for intet var vakkert uten hun selv, og borte var han, som var vakrest i Verden.

Ret som hun gik, kom hun til en liten Stue paa Fjeldet.

Der gik hun ind og tændte paa Varme og kokte sig Mat og la sig ned.

Ret som hun laa, kom der en Lus krækende.

«Kh!» sa Lusen og hostet.

«Uf,» sa Stygvakker-Mari, hun reiste paa sig.

«Det er bare mig,» sa Lusen, satte sig paa Bakbenene og kavet med Armene, saa hun kunde se, at det bare var den.

Da Stygvakker-Mari fik se Lusen, flyttet hun paa sig.

«Nei søteste, veneste, vakreste dig da, vent et litet Blink,» sa Lusen.

«Kunde Du ikke likesaa gjerne bli Lusekonen min med det samme da?» spurte den.

«Stort og stygt er Skrap og Herk; men smaat og stygt er Fandens Værk,» svarte Stygvakker-Mari.

Da blev Lusen saa harm, at den blev rent graa av bare Sinne.

«Du vet nok ikke, hvad det er for en Lus, Du snakker til Du,» sa den.

«Ikke er jeg en Lus som Folk er flest; for her laa en Prins ifjor Sommer paa Jagten, og av hans Blod er jeg.»

Men Stygvakker-Mari satte bare Neglen sin paa den hun, vendte Hodet bort og klemte til.

«Ak,» sa Lusen, og saa knak den.

Men da Stygvakker-Mari kom ut paa Fjeldet igjen,

var der saa stille, saa stille. Og hun blev saa livende ræd, endda der ikke fandtes Liv at bli ræd for. Hun ropte paa Folk, og hun skrek efter Dyr; men intet gav Svar. Bare fjeldsvarte Sjøer og blaanende Fjeld og Skygger, som faldt, og Sol, som gik ned og blev borte.

Da la Stygvakker-Mari sig ned og begyndte at graate. For hun skjønte, at nu maatte hun dø, om han ikke kom, han, som var vakrest paa Jorden.

Ret som hun laa, fik hun høre en ensom Tone, som dirret utover det trætte Fjeld. Og da hun skulde se efter, sat der en liten graa Fugl paa en Sten og sørget. «Puh—ih! Puh—ih!» sa den, og det var saa megen Sorg, men bare en eneste Tone.

Da blev Stygvakker-Mari saa glad, saa glad, at Hjertet hendes log, saa det hørtes høit.

«Aa Gud velsigne dig, saa deilig Du er!» sa hun til Fjeldloen og vilde borttil den.

Men da hun skulde se efter, var den blit borte, Fjeldloen, og foran hende stod den deiligste Prins og saa paa hende med varme gode Øine.

Og han tok hende i Armene sine og kyste hendes Øine, og hun kjendte sit Hjerte bli saa varmt av Kjærlighet.

«Din vil jeg være,» sa hun og bøide Hodet tilbake, saa han kunde faa kysse hende paa Munden ogsaa.

«Ja, om Du finder mig igjen,» svarte Prinsen saa usigelig stilt og blev borte som en Lysning over Fjeldet.

«Hvor skal jeg finde dig,» ropte Stygvakker-Mari og strakte Armen ut efter ham.

«I alt som lever,» svarte det som Sang i Luften.

Mons fra Mi-au.

(En regle.)

Det var engang en Gaard som het Mi-au; og paa den Gaarden stod der et Hus, og ved det Huset laa der en Have, og i den Haven vokste et Træ, og under det Træet sat der en Kat.

Og den sat der saa sur og saa still og saa stur, knep Øinene sammen mot Solen og gren; for den hadde saa tungt for at leve.

«Kvorr! kvorr! — Hvad sørger Du for?» spurte en Spurv, den sat høit oppe paa Mønet og kjendte sig sikker.

«Miau!
Det er slemt at ha Gaard,
naar det er saa daarlige Aar,
Miau!»
svarte Katten.

«Pit! pit! Du har Hus frit,» sa Spurven.

«Miau!
Men det er slemt at ha Hus,
naar det er saa vondt for Mus,
Miau!»
svarte Katten.

«Du har Hage med Træ;
det er ikke alle, som har det,»
sa Spurven.

«Miau!
Men det er slemt at ha Hage,
naar alle skal ligge og gnage,
og det er vondt at ha Træ,
naar en aldrig faar ha det i Fred,
Miau!»
svarte Katten.

«Kvorr! kvorr!
Det er slemt at være Kat,
naar en aldrig faar nogen fat!
Godnat!»
sa Spurven, og saa fløi den.

Men Katten knep Øinene sammen igjen og satte sig til at sture i Solskinnet. For den hadde saa vondt for at leve.

Ret, som den sat, kom der en Humle surrende.

«Det er Synd, at ikke nogen vet om det; men Gud bevare min Mund!» sa Humlen og krøp ind i en Blomst, blev trakteret og gik ut igjen.

«Det er Synd, at ikke nogen vet om det!» sa den og krøp ind i en anden Blomst, blev trakteret og krøp ut igjen.

«Det er Synd, det er stor, ubotelig Synd, at ikke nogen vet om det! Men Gud bevare min Mund!»

Slik fløi den fra Blomst til Blomst og fortalte og blev trakteret overalt, før den gik.

«Aa den Sladderen, den Sladderen!» mol Mons fra Mi-au, han sat og spidset Ørene og var saa sur, fordi han ingenting fik høre.

Men da Humlen kom like borttil, slog den Labben i den som et Lyn.

«Vil Du la mig være, vil Du la mig være!» sirret Humlen under Labben paa Katten — og saa stak den.

«Miau!» skrek Katten og slap, som om den hadde brændt sig.

«Det var det værste! Det skal jeg fare langt bort

og fortælle,» sa Humlen; den seilet avsted som en sort Prik, høit over Trærne, op i Luften og blev borte.

«Au, au!
Klore gaar nok an; men stikke!
Isch da! — slikt no gjør jeg ikke!
Au!»

sa Katten, den sat og livet og løftet paa den hovne Labben sin.

Ret som den sat, kom der en Høne snikende gjennem en Aapning i Gjærdet. Den strakte Halsen hit — og trak den i sig igjen, strakte den dit — og trak den i sig igjen.

«Humlen er slem til at stikke og lyve,
men det værste av alt, hvad jeg vet, det er Tyve,

Miau!»

tænkte Katten; men den sat huggende still og saa paa Hønen.

Hønen satte først én Fot forsigtig frem, saa den andre, plukket et Frø, la Hodet paa Skakke og smakte:

«Godt!» sa den.

Men saa fik den se Katten.

«Gakk!» sa Hønen.

«Gakk sjøl!» svarte Katten.

«Du kunde gjøre som jeg og la andre i Fred,» sa den.

«Aa — aa — jeg vet ikke, hvad jeg skal si om det,» svarte Hønen.

Katten reiste paa sig. «Kom hit og sit,» sa den.

«Tak, Tak, Tak — nei mange Tusen Tak!» sa Hønen og fløi op paa Skigarden.

Katten var efter den.

«Aa Du store Verden, saa Folk er troløse,» skrek den og fløi og flakset fra Skigarden og like ned til Fjøset.

«Miau!» sa Katten. Den sat paa Skigarden og saa efter Hønen.

Saa hoppet den ned igjen, gik langsomt bort under Træet og løftet og strakte forsigtig paa hver Lab for ikke at skidne sig til.

«Feil har jeg nok av; Folk kan saa si;
.men rapse og stjæle, — den Feil er jeg fri!
Miau!»
sa Katten.

Dermed lukket den Øinene, ristet paa Hodet og tænkte paa Hønen, som var saa trolløs, at den vilde stjæle paa Mi-au. Og saa syntes den, den hadde saa tungt for at leve.

Ret som det var, fik den se en Mus sitte og knapre og gnage paa et Potetskal borte ved Husmuren.

«M! Synd paa den, som liten er!» sa Katten. Og Musen kom svinsende hit og svansende dit og tænkte bare paa Potet.

Og Katten sat still og knep Øinene sammen; for det var saa søtt at være i Fristelse.

Men da Musen kom ganske nær, slog den Kloen i.

«Du har en Skrott, og jeg har en Maga;
da faar en tro, det er saa laga,»
sa Katten.

«Bi! bi! bi! bi! bi!» pep Musen.

«Miau da! Gjerne det,» sa Katten. Den var saa god av sig. Og saa slap den Musen.

Men da den vel hadde sluppet, syntes den, det var saa Synd paa den skamferte Musen, at den skulde leve, og saa slog den Kloen i den igjen.

«Spar! spar!» skrek Musen.

«Miau!
Jeg sparer flere jeg end mangen!
Jeg dræper bare en om Gangen!»
svarte Katten, og saa aat den Musen.

Men da sa ikke Musen mere.

Og saa gik Katten bort under Træet igjen og satte sig og syntes, det var saa tungt at leve. For det var saa mange smaa Mus, som hadde det vondt i Verden. Og den slikket sig om Munden for at holde sig ren; for ren maa en holde sig — det er en Grundregel for alle Rovdyr.

Men utenfor Skigarden stod der en Grisenoe, og ved Siden av den stod der en fet Gris og tænkte.

«Hm!» sa Grisen.

«Miau! Du tænker nok paa det samme som jeg, Du,» sa Katten.

«Jah!» sa Grisen.

«Vet Du, hvad jeg tænker da?» spurte Katten.

«Hm — nei!» sa Grisen.

«Mjo-oh!» sa Katten. «Hvem er det Folk plager, saa de mest kan forgaas?»

«Os!» sa Grisen og skubbet og skuret sig mot Skigarden.

«Miau!» sa Katten.

«Men naar andre gjør galt, hvem er det, som faar li?»

«O-ui!» sa Grisen.

«Ja-ah! Er det ikke forgalt. Hvad skal Enden bli!» skrek Katten og begyndte at gaa og gaa frem og tilbake, som om den hadde faat Tandværk.

«Naah, naah, naah, naah, naah! Rolig! rolig!» sa Grisen.

«Miau!»
sa Katten.

Og saa satte den sig til at murre og male og syntes, det var bedre at leve; for nu hadde den fundet en Ven paa

Miau.

Grisenoe: Traug til Grisemat.

Latter-Ola.

(En historie.)

Det var engang et Par Folk, som bodde for sig selv i en liten Hytte ved Almandveien.

Disse Folk hadde en liten Gut, og den Gutten hette Ola.

Nu er det engang saa, at alle Folk synes, at Verden er saa fuld av Sorg og Elendighet, og det syntes Folkene i Hytten ogsaa. Men Ola, Gutten deres, han syntes at alt var bare Moro han. Aldrig graat han, og lo gjorde han av alting.

Derfor kaldte de ham ogsaa for Latter-Ola.

Men Forældrene hans var saa rent ilde ved, fordi de hadde faat en slik Bytting til Gut.

Saa var det en Dag, Mor hans stod og kokte Grøt. Døren stod aapen, og hun glante og glodde efter dem, som gik forbi.

Ret som det var, væltet hun Grøtgryten og svidde Hændene sine.

«Prh! K, k, k, k, k!» sa Gutten og satte i at le.

«Hvad er det Du ler av, din Bytting?» spurte Moren, tok Tvaren og vilde til at dænge Gutten med den.

«Jeg ler av det,» sa Latter-Ola, «at hadde ikke Grøten svidd Fingrene til Mor, saa hadde Mor svidd Grøten til Far,» sa han.

Da vendte Mor sig unda og ristet paa Hodet. «Nei Du Ola, Du Ola,» sa hun, hun kunde ikke bare sig for at smile, hun heller.

Om en Stund kom Far hans ind med nogen Økseskaftemner, han skulde lage til.

Han satte sig borte ved Aaren, gav Gutten et Emne med, og saa gav de sig til at spikke og tælje alt de orket.

Ret som det var, skar Faren en diger Flænge i Haanden sin, saa Blodspruten stod.

Da Moren fik se dette, blev hun rent som fra Sans og Samling.

«Aa, Gud trøste os. Nu render alt Blodet av ham!» ropte hun og rendte baade høit og lavt.

«Prh! K, k, k, k, k!» sa Gutten og satte i at le.

«Ler Du av det, din Bytting!» sa Faren og vilde til at dænge Gutten, endda Blodet randt saa det silte.

«Jeg ler av det,» sa Latter-Ola, «at a Mor render omkring, for det, at Blodet render av dig, og saa er det Blodet, som render av dig, for det at a Mor render omkring,» sa han.

Da maatte Faren smile han ogsaa, og saa fandt Moren frem en Fille og bandt om Saaret saa Blodet stanset.

Men da det vel var gjort, tok hun en diger Paak og begyndte at dænge Gutten.

«Jeg skal lære dig at le av Mor di jeg,» sa hun.

«Prh, k, k, k — ha ha ha,» sa Gutten og lo saa det sang i Stuen.

«Ler Du av det Du faar Bank, din Bytting?» sa Faren — mens Moren holdt paa at dænge.

«Jeg ler av d e t,» sa Latter-Ola, «at j e g skal lære at le av Mor mi, og saa var det Mor mi, som skulde lære at le av m i g,» sa han.

Da slap Moren ham.

Ret som det var, kom Futen ind i Stuen, alvorlig som en Præst, og skulde ta alt det som fandtes.

Og Faren stod mørk og saa ned, og Moren sat ved Bordet og graat.

«Jeg gjør bare det, som ret er, jeg,» sa Futen og skrev op.

«Prh! K, k, k, k! Ha ha ha ha!» sa Gutten og lo saa det svarte i Kopper og Kar rundt Væggene.

«Hvad er det, Du ler av, din Bytting?» spurte Futen og satte Øinene kvast i ham.

«Jeg ler av det,» sa Latter-Ola, «at Retten har Ret til at ta Retten fra den, som ingen har,» sa han.

Da gik Futen.

Men Moren og Faren sat hele Halvtimen endda og jamret og bar sig over, hvor sørgeligt det var i denne elendige Verden.

«Det er ikke værdt at stræve,» sa Faren.

«Det er ikke værdt at leve,» sa Moren.

«Prh! K, k, k, k! Ha ha ha ha!» sa Gutten og lo saa Stuen blev høiere.

«Hvad ler Du av, din Bytting?» spurte Faren og hyttet til Gutten.

«Jeg ler av det,» sa Latter-Ola, «at I sørger, for det at Verden er saa sørgelig, og saa er det Verden, som er saa sørgelig, for det at I sørger,» sa han.

Da saa Faren paa Moren, og saa gik de hver til sit Arbeide, gladere end før.

En Tid efter blev Latter-Ola syk, saa syk, at han maatte dø. Og Faren gik efter Doktoren, og Moren sat ved Sengen og var saa tung til Sinds.

Og Doktoren kom ind og kjendte paa Gutten, og han ristet paa Hodet og gik igjen.

Da gav Moren sig til at graate og bære sig.

«Aa, at han skal dø!» sa hun.

«Og saa gild, som han var,» sa Faren.

«Prh! K, k, k, k, k!» sa Gutten og begyndte at le, der han laa.

«Hvad ler Du av, søte, vesle Sukkerklumpen vor?» spurte Moren.

«Jeg ler av det,» sa Latter-Ola, «at det er Synd, at jeg skal dø, som var saa gild, og saa er jeg blit saa gild, nu jeg skal dø,» sa han, han kunde næsten ikke holde oppe Øienlokkene sine.

«Aa din vesle Bytting,» sa Moren saa lindt og strøk ham og graat.

Gutten laa en Stund still; men ret som det var, begyndte det at klukke i ham igjen.

Hvad ler Du av nu igjen da, vesle Trøsten vor?» spurte Faren.

Da løftet Gutten paa Øienlokkene sine og var saa blek og saa paa Far sin og Mor si.

«Jeg ler av det,» sa han, «at I tror, at en er død, naar en er død; men det er en ikke,» sa han — og saa sluknet han.

Kværningkværna.

Det var Jonsoknat. I Nord stod Finnstadklætten disig og blaanende; Fonnaasfjeldet laa paa Vakt i Vest som en diger, bredrygget Slagbjørn og sov i Dagsvindingen; langs Granskogen i Østlien smøg der sig en slumrende, varm Tone av døende Aftenrøde, og Natstilheten fyldtes av Elvens øde, jevne Sus.

Men nede paa Engene ved Aamotet, der hvor Kværninga fosser ut i Unnsett-aaen, seg der to Fiskere langsomt frem.

Det var Finngutten og jeg.

Skrukkene var tunge; for nedover hele Kilen hadde Graaharren været djærv til at bite; nu skulde vi prøve Ørretten i selve Straakket ovenfor Kværningoset; for vi visste fra gammelt, at det stod en og anden diger Kult der i den grunde Strøm.

Finngutten er kommen ut paa en stor Sten og slænger ut midt i strideste Strømmen. Med ett kommer et stort Plask, og en tung Ørret slaar sig fast.

Det blev et Basketak paa over et Kvarter; Fisken skar hit og dit over Strømmen, saa det fosset om Snoren, og Finngutten maatte ned av Stenen og ut i Elven til Knæs.

«Det maa væra en taa Trollfiskøm hass Gammel-Haldo, detta,» sier han lunt, mens han lemper og lemper Fisken mot Land.

Nu har han den inde i en liten Vik tæt ved der, Kværninga gaar i Unnsett-aaen. Da sprætter Ørretten med et Hop høit over Vandet, gjør et Tverryk og slaar sig av.

«Skulde Du ha set!» sier Finngutten og blir staaende og stirre.

Men inde fra Skogen kommer en hæs, dæmpet Latter, saa vi begge kvækker til og snur os.

Der var intet at se. Skogen stod svart og kjølig; det graanet usikkert paa Sten og Stubber indover, men intet levende at se.

«Hoi!» roper jeg.

Det ler igjen, hæst og uhyggelig som før. Og frem paa Elvebredden kommer en liten, kroket, graa Mand og blir staaende. Vi gik borttil.

Det var Gammel-Haldo selv.

«Aa dit stygge Dyr, troller Du Fisken vor,» sier Finngutten, han sætter sig paa en Sten ved Siden og tar Snøret ind.

Gammel-Haldo staar støttet til sin Stok, ser snart paa ham og snart paa mig og smaaler som før.

«A je tenkjer, hain klarer sei sjøl, je,» sier han.

«Ja Du Haldo, Du er naa ute støt,» sier Finngutten, han rister paa Hodet og smiler, holder Fiskefluen i Mundviken og skottet paa skakke bort paa mig.

«Aa nei, je er da inde au,» svarer Gammel-Haldo, han sætter sig han ogsaa og ser paa.

«Kainskje Du er som Haraen, inde om Dauen og ute om Natta,» sier Finngutten igjen.

«Ja da vart vi tri Haraer her,» svarer Gammel-Haldo lunt.

Finngutten rister igjen paa Hodet og smiler. «Kjæften har Du god nok, saa gammal Du er,» sier han.

«Hadde vi itte Kjæften, saa løvde vi itte aakke Du heil je,» svarer Haldo, han tar sig en Buss, reiser sig saa og gaar bent bort til mig.

«Du har fuil fine Greier Du væ?» sier han.

Jeg rækker ham Stangen. Han ser paa, kjender paa, tar et forsigtig Knep i Snellen, rister sagte paa Hodet og leverer den tilbake, men sier ikke et Ord.

«Det var vel en av Gammelkarerne den, som strøk,» spør jeg om en Stund.

om Dauen: om Dagen.

«Aa je vet itte je,» svarer han.

«Aa Du har nok Greie paa Sauen din Du,» sier Finngutten og reiser sig. Han er færdig.

Gammel-Haldo svarer ikke. Sitter bare og stirrer fremfor sig utover Elven, som om han lytter.

«Der slog en Kværnfisk,» sier han med ett.

Vi snur Hodene og lytter alle tre. Et helt Minut stod vi slik. Det var saa underlig døvende stilt. Elvesusen sang som en stor, jevn Tone i et uhyre Øde. Saa kom et fjernt Plask, der gik som et kjøligt Støt gjennem mig.

«Der slog 'n igjen,» sa Gammel-Haldo lavt.

Og igjen blev det kneppende stilt.

Et Par Mus sloss pipende inde mellem Vidjekjærrene og blev borte, og paa lydløse Vinger drog en Ugle med lav Flugt forbi, hemmelighetsfuld som en Skygge, Skogen tok.

«Var det sjølve Gammelfisken detta?» spør Finngutten om en Stund.

«Nei, hain staar længer op,» svarer Haldo og reiser sig. Men Kværnfisk var det,» føier han til mumlende for sig selv.

«Den maa vi ta,» sier jeg høit.

Haldo snur sig og stirrer paa mig.

«Aa den Karen hain frir sei nok,» sier han, vender sig og gaar langsomt opover.

«Nei bi naa!» roper Finngutten efter ham. Men før vi kan naa efter, er han borte mellem Stubbene.

Endnu en halv Times Tid prøvde jeg Fisken ved Kværningoset; men jeg fik ikke et eneste Slag, og Finngutten fandt det ikke Umaken værdt at slænge ut; for hadde 'n Gammel-Haldo sagt, at det ikke nyttet, saa kunde en være tryg, mente han.

Saa drog vi os da i Nattestilheten opover langs Kværninga til Gammel-Haldos Stue for at faa os en varm Kop Kaffe, før vi drog hjemover til Unnsettgrænden.

* *
*

Midt oppe i Kværningdalen er der en aapen Plads. Aaen larmer fossende forbi i Stup og Styrt; Skogen stænger i Syd med høi, storkronet Furu; og overalt i Kors og Krok gaar der Veier. For her har alle Grændens Gaarder sine Kværner, smaa, ældgamle, graa Hus med mosgrodde Vassrender og grønskende Torvtak, hvor Hængebjerk luter utover og Blaaklokker og anden fin Blomst holder til hist og her i Taksprækkene. Paa den andre Siden av Elven mellem øde Fjeldras og stranten fattig Granskog ligger en glisen Sag, som aldrig brukes, og oppe i Uren har Ørn Rede.

Men Skogen i Syd ligger tæt ind paa Kværnene, sval og mørk som et Kirkehvælv, med bløt, grønbrun Mose i Bunden og Solstrimer av og til i Kjøligheten.

Øverst oppe paa et bredt Flaberg klænger en liten skjæv Stue sig med sit ældgamle, skjeldete Blyvindu. En Øks staar i Væggen; en liten, slitt Slipesten luter indtil.

Her bor Gammel-Haldo. Og her har han i over halvhundre Aar vogtet Bygdens Kværner ved Sommer og Vinter.

Da Finngutten og jeg naadde frem og tok i Døren, var den stængt. Men det lyste av Ruten og røk av Pipen, saa han kunde ikke være langt borte.

«Hain er nedmed Kvennøm,» sa Finngutten og satte Stangen fra sig.

Da kom han stavrende opover. Det gik tungt i Bakken, og vi hørte, han smaamumlet for sig selv.

Med en Gang stanset han og lydde.

La Haanden over Øinene og saa opover.

«Er det Folk?» ropte han.

Vi gav ikke Svar.

Han stod en Stund. Saa lo han, sin hæse, dæmpede Latter. Han hadde faat se Fiskestangen mot den graanende Nattehimmel.

«Fekk Dø Gammelkaren?» spurte han, han kom ruslende opover.

«Aa han holdt paa at bite; men han var for slu,» sa jeg. Jeg sat paa Stenen og ventet.

«Gammalt Folk er itte godt aa narre,» svarte han.

Saa tok han Nøklen og begyndte at famle ved Laasen.

«Je trur, Du var halvræd lel,» sier Finngutten, idet vi gaar ind.

«Aa je har vørré ræddere,» sier han.

«Aaja, det farer vel meget rart Folk her omkring,» sier jeg og sætter mig fremved Aaren.

«Det gik nok an, var det bare Folk,» svarer han, han faar frem Kaffekjelen, gaar til Vassbøtten og fylder, sætter Kjelen forsigtig frem paa Varmen, drar frem en gammel Trækubbe og sætter sig.

Finngutten ser paa mig og blunker.

«Skulde en tru det, det var ainna da,» sier han.

Gammel-Haldo ser paa ham, foragtelig, drar en dyp Pust, sitter foroverbøiet med Hændene ledige i Fanget og stirrer ind i Ilden. Saa begynder han at fortælle:

Nystugubben og Underjordsgubben.

Jo, saa var det da i den Tiden, de ikke hadde Kværn paa Unnsett. Folk mol mest slik med Haandkværn, som en brukte i gammel Tid, og de, som mindst aatte og bodde længst unda, fik sund Kornet sit med Sten eller Øks, som det likest faldt sig.

Saa var det en gammal Gubbe oppi Nystuen, som hette Nils. Denne Nilsen var stygslem i alt Slags Spekkelasje, og ret som det var, fik han det for sig, at han skulde prøve paa at lage en Kværn.

Aa jo, Kværna den fik han op nordi Aaen der, endda han baade maatte spørre Præsten og læse i Svarteboken og gjøre det, som værre var, før han fik den til slik, som Kværn skal være.

Men saa blev ogsaa Kværna slik, at den mol baade Nat og Dag, Sommer og Vinter, og Folk vilde ha det for det, at Nystugubben fik to Tønder Mel for en Tønde Korn. Men hvordan det var, stygrik blev han, og rigtig til gik det aldrig i Verden.

Nu vet alle, som har stelt med Kværn, at det er Uroen i Kværna, som gjør det meste, og Uroen hans Nils Nystuen skulde være av det Slaget, at den ristet to Korn for ett, og saalænge den gik, randt der Korn i Kværnstenhullet. Men den Uroen hadde Nystugubben kjøpt av Underjordsfolket der nord i Lien for Sjælen sin, og det faar en si var godt Kjøp; for Gubben var gammal og Kværna var ny og saa gild, som Kværn kan være.

Hver Nytaarsnat stanset Kværna; for da var Uroen blit for stutt; men altid kom der nogen høgstnattes og satte en gammal Gubbestav op mot Kværndøren; den tok Nystugubben og laget sig ny Uro av, og saa gik Kværna igjen, saa det duret.

Saa var det en Nytaarsnat, han Nils gik, som han brukte, nordover til Kværninga, for at se om Kværna si. Da han kom fremtil, saa stod den; men alt han lette, saa fandt han ingen Gubbestav fremfor Døren. Han blev likesom litt underlig, som rimelig kunde være, for det skal ikke være rar Sjælen, før en synes det er ilde at bli kvit den; men saa tænkte han, at det kanske ikke var høgstnattes endda, og saa gik han ind i Kværna og la sig til at sove paa Kværngulvet.

Ret som han laa, begyndte Kværna at gaa, saa hele Kværnhuset ristet. Og da Nystugubben vaaknet, fik han se, at der sat en drivende hvit Underjordsgubbe fremved Kværnstenen. Haanden holdt han paa Uroen og skalv gjorde han, saa det var stygt at se.

«Hvad er det, Du driver med?» spurte Nystugubben, han blev kald.

«Venter paa Sjæla di,» svarte Underjordsgubben.

«Det er Skam, Du skal vente for saa litet,» mente Nystugubben.

«Bedre noget end intet,» sa han, som var hvit.

«Ja, skal Du endelig ha den, saa ligger den i Kværnstenhullet underst,» sier Nystugubben, han holder sig bortmed Døren.

Uro: en Stok, som sætter Kornbeholderen i en skjælvende Bevægelse, saa at Kornet drysser jevnt og smaat ned i Kværnstenhullet.

Underjordsgubben stak en diger Haand ned i Kværnstenhullet og hug til kvast.

Da tok Kværnstenen Tak og drog Underjordsgubben ned igjennem Kværnhullet, først Armen, saa Hodet og saa hele Kroppen, og tilslut stod der bare et Par lodne Føtter op gjennem Hullet og sparket og spændte.

Men Kværna mol, saa det duret og sang, og rundt om Stenen stod Spruten av et Mel saa fint og gildt, at slikt skulde Du aldrig ha set, og før Nystugubben kom paa Dør, var halve Kværna fuld.

Men med det samme han kom utenom Kværna, stod Underjordsgubben der saa sint, at det fræste av ham.

«Skarpere Sjæl har jeg aldrig kjendt,» sa han.

Og saa røk de ihop bare saa Haartufsene lavet av dem.

Med det samme randt Solen, og saa maatte Underjordsgubben til Jords.

Men utpaa Vaaren døde Nystugubben. Og da de skulde se om Kværna, gik den tom og var halv av Sand. Av Kværnstenene var der ikke mer end tynde Flingren igjen; men bedre Kværnsten faar Du ikke i Bygden, og vil Du gaa ned til Kværna, saa ser Du dem endnu.

Ett skal Du agte dig for, og det er at gaa dit Nytaarsnat. For da sitter Underjordsgubben hvit og skjælver ved Kværnstenen og stirrer paa dig, og naar Du gaar ut igjen, ser Du to sinte Gubber, som tar Rygtak, saa det gufs bortover Bakken.

Og visst og sandt er det; for selv har jeg set det. Og en av dem, som slaas, er Nystugubben; for jeg kjender ham paa den stive Kruggen. Den hører Slægten til.

* *
*

Gammel-Haldo skottet bortpaa Finngutten, da han hadde fortalt, og det var ikke frit for, at der lurte et Smil i alle de umulige Rynker og Folder rundt Øienkrokene paa ham. Saa reiste han sig, hentet Kaffekonten og fyldte paa Kjelen.

Pipene kom frem, og mens Kaffeen stod og smaaputret fremved Varmen, sat vi der en Stund tause og stirret ind i det blafrende Lys, hvor Gløderne sank ihop, mens Nattens Døsighet smøg sig som en murrende varm Skygge over Stuen og gjorde Øienlokkene tunge. Og i Stilheten syntes jeg, jeg hørte Dunk mot Væggene og Mus, som raslet og taslet under Bænkene, og jeg kjendte likesom Angsten av et stort hvitt Ansigt, som laa med stirrende Øine mot Ruten og saa ind.

Med ett skvat jeg til. Kaffekjelen kokte over. Og gamle Haldo slog sine røde gamle Øine op — han hadde dubbet og sovet han ogsaa.

Da Finngutten hadde faat Kaffeen av Varmen og sat den nedmed Aaren til Klaring, gik han ut og kom straks efter ind med en tre fire Smaaharr, som han hadde tat av Skrukken sin.

«En trøng Mat,» sa han.

Gammel-Haldo la Pipen fra sig paa Stabben, tok et Vedtræ og raket op i Ildmørjen. La saa Fisk for Fisk Side om Side oppi og grov Mørje over.

Da det vel var gjort, fik han frem en gammel Trækop og en Jernøse, hugg nogen Koksukkerbiter av med Tollekniven og skjænket saa Kaffeen i.

«Røme har je itte,» sa han lunt.

«Hain sa saa Kalven au, han fekk Nymjølk,» svarer Finngutten.

Og mens vi drak Kaffeen, kom Praten paa Gang, og Gammel-Haldo gav Svar baade hit og dit, korte og gløgge som sprakende Gnister ut i Mørket og Skogensomheten. Talen kom paa Fiske, og jeg spurte, om det var sandt, at det var Trollfisk i Kværninga og fremved Kværningoset.

Gammel-Haldo snudde sig langsomt og saa sig om, som om han var bange, nogen skulde høre.

«Ja, det er nok itte frit før det,» sa han hæst og dæmpet. «Kværnfisk har her vørré i Aaen, al den Ti' je mindes, og naar Du gaar, ska' je syne dei en her nedmed Utistukværnen og den, som diger er.»

Jeg fik frem en Dram, og mens vi tok den dampende

Fisk ut av Ildmørjen og sat og flaadde den brunstekte Skorpe av, fortalte Gammel-Haldo dæmpet og hemmeligsfuldt:

Trollfisken i Oppistukværna.

«Ja, at det kom Trollfisk i Kværninga, det kom sig naa slik det. Han Gammel-Erik Oppistuen hadde e Kjærring, som hette Kari, og den Kari var saa nidsk, at nidskere Kjærring har de aldrig hat i Oppistu, endda de har hat mange.

Han Gammel-Erik Oppistuen var en av dem, som først fik Kværn her i Kværninga; men hosdan han mol og ikke mol, saa fik han mindre Mjøl end de andre. For hver Morgen, naar han kom for at se til Kværna si, var Kværngulvet mæt med Mjøl, som Kværnstenen hadde slængt utover, endda han hver evige Kveld stillet Kværnstokken saa fint saa fint, at Mjølet kom som Nysnø saa stilt i Melkaggen.

Han Gammel-Erik undret, hvad dette kunde være; men saa fik han en Dag se, at der stod fuldt av Smaafisk under Kværnhjulet, og saa skjønte han det alt ihop.

Men han sa ingen Ting; for han tænkte som saa, at han kanske kunde ha det igjen paa en anden Maate.

Og det var ikke frit heller for det; for Kua hans Gammel-Erik mjølket en halv Gang mer end den paa Nystuen, og Kastkalv hadde den ikke hat, siden det Kværna kom op.

Men den, som syntes, det var ilde med Kværna, det var Kjærringa. Og da han en Dag kom hjem med e halv Tønde Mjøl efter e Tønde Korn, blev hun rykende sint.

«Var det ikke for det, Du var Mand sjøl i Huset, skulde en tru, det var Du, som stal,» sa hun.

Kværnfisk: stor Ørret, som holder sig under Kværnhjulet og nærer sig av Nedfaldsmel. Den er framifraa fet og har Ord for at være slem til at kaste sig av Kroken.

«Naa ska' j e mala,» la hun til. Og da de saa skulde til at male igjen, drog Kjærringa sjøl i Vei med Korntønden.

Da hun kom til Kværna, var det alt blit senkveldes; men hun fik da Korntønden oppi, satte Vandet paa og stillet Kværna akkurat, som om je sjøl skulde ha gjort det. Og saa la hun sig til at sove paa Kværngulvet.

Ret som hun laa, fik hun høre, det begyndte at dure i Kværna. Og da hun fik op Øinene, fik hun se en hel Haug med smaa Mus, som for og danset i Kværnstenen, rundt i Ring den Veien, Kværna ikke gik.

Og da hun skulde se vel efter, sat der en diger Mus og gnog og gnog ved Stilpinden, saa Kværnstokken gav sig og Melspruten begyndte at staa utover Gulvet.

«Men i Alverdens Rike, aa er dette før Slag,» sa Oppistukjærringa, hun blev liggendes paa Fireføtter og glane.

«Musen til Manden din,» sa hun, som sat og gnog.

«Musen til Manden min er ikke min Mus,» sa Oppistukjærringa.

«Det var ilde det,» sa hun, som sat og gnog —.

«Hscht, vil Du dra dei, dit Ufyse,» skrek Kjærringa og var oppe med Kjoleskjørtet for at skræmme.

Aa jo, da blev det stilt, som det var sopt, kan en nok skjønne.

Og saa stilte Kjærringa Kværna igjen og la sig til at sove paa Kværngulvet.

Da hun hadde ligget en Time eller saa omtrent, hørte hun det begyndte at jamre sig indunder Kværna.

«Herregud,» sa det.

Kjærringa op og til at glane ned mellem Kværngulvsprækkene for at se, hvad det kunde være. Og da hun vel skulde se til, stod der fuldt av Fisk i Kværnvandet, stor og smaa; og den slog med Spolen og kippet med Kjæften, og Øinene hadde de paa hende hver eneste en.

Kjærringa tok Kværnøksen og brøt en Gulvplanke op. Saa gik hun ut efter en stor Sten og kastet nedi Kværnvandet.

«Kscht!» sa hun.

Aa jo, da blev det tomt, som det var sopt.
Og Kjærringa satte sig til at sove igjen.

Men ret, som hun sat, kjendte hun, det blev saa koldt og vaadt, og da hun slog op Øinene, fik hun se, at Kværnvandet stod høit over Gulvet, og rundt omkring hende rendte det stor og smaa Kværnfisk, bare saa Spruten stod. Og Kværna duret og gik, saa hun skjønte, at nu var Vorherres sidste Dag kommen.

Men da Manden kom om Morgenen for at se efter Kværna og Konen sin, var Kværna tom. Og efter Kjærringa var det ikke andet igjen end en Benrangel, som laa borti en Krok. Og magrere Ben skulde Du aldrig ha set; for hun undte sig ikke Maten maavite.

Men fetere Fisk end den, som staar indunder Oppistukværna finns ikke her paa disse Traktene, og vil Du bli med til Kværna, saa skal jeg syne dig en; men han ligner plent Oppistukjærringa, hun som nu lever.»

* *
*

Da Gammel-Haldo hadde fortalt dette, reiste han sig. Varmen frem i Aaren var sluknet, og det graanende Dagslys faldt paa Ruten. Vi drog ut; for vi skulde til Unnsettgrænden, inden det blev fuld Dag.

«Du faar syne os Trollfisken da Haldo,» sa jeg, idet vi stod og skulde gaa.

Haldo tok en Tyrispik, tændte den og fulgte. Og i Morgendæmringen drog vi alle tre nedover mot Oppistukværna. Det var mørkt derinde. Kværna gik, og der kom en underlig emmen Lugt av nymalt Mel.

Gammel-Haldo løftet en løs Planke op, tok en Klype med Mel og slap nedi. Saa bøide han sig ned og lyste over Vandet med Furuspiken. Vi laa paa Knæ ved Siden og stirret. Om en liten Stund fik vi se en bred Rygfinne i Vass-skorpen. En diger Ørret kom langsomt frem av Fossen og blev staaende i det melgrumsete Vand.

«Kværnfisk,» hvisket Finngutten.

«Ja — a,» — sa Gammel-Haldo, tygget Bussen og lyste.

Vi blev liggende og stirre.

«Ja — a,» sa Gammel-Haldo igjen, saa paa os og drog saa sagte Tyriblusset op.

«Det var underligt,» sa jeg.

Haldo la Lemmen over. «Den Karen har staat her i tyve Aar,» sa han, da vi gik ut. «Men vil Du faa en, som biter, saa staar det en bak om den vesle Vijuen straks nedenom Kværningoset. Den tar Marken nu, naar Solen render.»

Han vendte sig og gik opover.

Finngutten og jeg drog os nedover gjennem Skogen ad Elven til. Vi vilde prøve, om Gammel-Haldo sa sandt.

Jo. Da jeg slængte ut ved den vesle Vidjen ved Kværningoset, røk en diger Ørret paa med en eneste Gang.

Det tok over ti Minutter at faa den ind.

Det var en gammel Hakeørret paa omkring otte Mærker. Og da jeg tok Tak om den for at ta Kroken ut, kom der en lang, underlig Lyd som av noget menneskeligt. Jeg kvakk til og stirret indover; men skjønte straks, at det kom fra selve Fisken. Og allikevel ventet jeg at høre Gammel-Haldos hæse Latter derinde fra den eventyrlige Skog. Men alt blev stille, og øverst paa Fonnaasfjeldets graa, brede Ryg tegnet der sig en rødmende Stripe. Solen randt.

Jens Ulv.

Tæt ved Kirken laa Klokkergaarden. Morkne, solbrune Hus med hvitmalte Vinduer paa den Siden, som vendte mot Kongeveien, med ældgamle, vindskjæve Blyvinduer ind mot Gaardspladsen. Bakom stod Stabburet. Den gamle Veirhane paa Klokketaarnet bar sig og jamret, efterhvert som den vendte sig mot Veiret; Brønden med sit solblekte, skjæve Lok svartnet tæt derved; den gamle slitte, jernbeslagne Bøtte svang tung av Fugtighet hit og dit paa den gnigsende Brøndstang, hvis ensformige Lyd skar og skrek i Stilheten. For stille var det støtt paa Klokkergaarden; Kirken laa nær derved, og Kirkegaarden med de forfaldne Trækors og det stive Græs paa Gravene laa like ind paa Husene, bare med det svarte Plankegjærde imellem.

Derfor hørtes ogsaa al Lyd stærkere her paa Klokkergaarden end andensteds. Skvatret en Skjære paa Taket, saa skar det som Rædsel gjennem Stilheten; kven Grisen, som stod indestængt mellem Uthusene, kunde en tro, der blev begaat Mord. Og saa stille var det, især i Kviltiden, at gik den svart- og hvitbotete Kat over Gaarden, trodde man at høre dens Skridt.

* *
*

Han, som nu var Klokker, hette Jens. Han var svart av Hamlet og mager av Krop. Hadde en bred, stor Mund med stærke, gule Tænder og vassblaa, slukte Øine

under mørke, sammenløpende Øienbryn. Han gik lutt og snikende, men svært fort og hadde det ved sig, at han likesom altid kom uforvarende over Folk. Naar han sat mellem mange Mennesker, var hans Blik uroligt og flakkende, og han talte meget og forstandig om alle de Ting, som for Haanden var; men blev han sittende alene, kom der over hans Ansigt en stor Sorg, og Folk som hadde truffet til at se ham, naar han vandret for sig selv, fortalte at aldrig hadde de set tungsindigere Mand.

Denne Jens Klokker var av en Æt, som nylig var vandret ind i Bygden. Ingen visste noget videre om ham, og ingen hadde videre Lyst til at spørre heller; ti der kunde av og til komme op et Uttryk i hans Ansigt, som vilde han æte Folk levende op, og da fik de vassblaa Øine mest som en rødlig, farlig Glans og stod ret paa Folk, længe.

Jens Klokker var ikke gift; han hadde en Søster til at stelle for sig og en Tjenestgut til at drive Gaardens Bruk. Mange hadde tjent hos Klokkeren; men de stanset ikke længe; for Arbeidet var haardt, og det var en forunderlig Gru over Gaarden, saa de kjendte ilde ved.

Saa var det engang, at Klokkeren netop hadde byttet Tjenestgut. Den, han nu fik, hette Ola og var fra øvre Bygden.

De drev meget sammen Jens Klokker og denne Ola, mest med Akerbrytning og Grøftarbeide, og Drengen la da Mærke til, at naar Husbonden drev med Grøftegravingen, kunde han av og til ligge slik i og ta slike Tak, at han rent var vild. Og naar han saa av og til pustet paa, eller reiste sig op og saa sig omkring, fik Drengen en Kjendsel, mest som om det var et rivendes Dyr, som drev paa.

Gutten sa ikke noget til nogen; men han gav fra den Stund nøie Agt paa Husbond; for han syntes, dette var underligt.

* *
*

Under Klokkergaarden laa der en Sæter langt inde paa de øde Fjeld. Til Sæteren støtte en Skogteig, gammel, gresen Skog med graahvite Tørfuruer øverst i Fjeldbaandet og vantreven Ungskog længere nede. Her brukte Klokkerdrengen at ta Tørved for Vinteren. Hugg den om Høsten før første Snefald og kjørte den hjem paa Vinterføret. Her holdt Elgen til paa Færd over fra vestre til østre Li; her spillet Tiuren Solspillet paa Top i en eller anden av de mægtige Tørfuruer deroppe i Fjeldstilheten.

En Høstdag, som Klokkerdrengen kom hjem fra Sæteren og drog Benveien over disse øde Moer for at sætte ut nogen Storfuglsnarer, traf det sig slik, at han blev heftendes med disse Snarene til langt paa Kveld.

Da han endelig var færdig, stod Maanen høit paa Himmelen. Det var Klarveir med Frost i Vente. Maaneskinnet laa som en jevn, eventyrlig Tone over Fjeldet; det hvitnet paa de mægtige Tørfuruer, graahvitt og fælent som paa de dødes Ben; de maasaagraa Hauger bortover laa som Graver paa en stor Kirkegaard.

Klokkerdrengen slog et Slag nordover for at finde en Hjemsti, som han visste laa fremme der ved en liten Myr. Men ret som han arbeidet sig frem ved denne vesle Myren, fik han fra Haugene ovenom høre likesom et underligt Ul. Han tverstanset og tok efter Øksen, som han bar i Bakmesen. Skulde her være Ulv monstro? Ret som han stod, fik han se noget røre sig og komme fort fremover Haugene. Det stanset og ulte — og saa drog det paa igjen. Det gik i Kors og i Krok, som fulgte det Spor; men Dyr var det naa ikke likevel; for det gik høit opreist gjennem Lændet.

Klokkerdrengen blev kald, der han stod, men kom sig allikevel bakom en Unggran, som vokste like ved Hjemstien.

Den, som ulte, kom fort dragende, og i Maaneskinnet saa han, det var en krugget Mand med Stav i Haand. Kommen frem til Myren, rettet han sig, Manden, drog Veir mest som en Hund og ulte. Gik saa fort i Vei,

Bakmes: en Slags Skræppe.

like forbi Busken, der Klokkergutten stod. Men denne blev staaende som fjetret; for da han fik se ham i Ansigtet, der han drog forbi, saa han at det var Jens Klokker, Husbonden hans.

Længe blev han staaende; for han turde ikke gaa; men tilslut tok han Kuten skogleies, benveis, det forteste han orket.

Da han kom hjem om Kvelden, var alt stilt.

«Du kjem att sent,» sa Klokkeren; han laa i Sengen og vaaknet, da Gutten gik igjennem Stuen.

«Ja, je vart heftendes,» svarte Gutten, han turde ikke se bort paa Klokkeren, men gik bare ende op paa Ramnen og la sig.

Dagen efter, da Klokkerdrengen og Jens Klokker bar op Lo paa Laaven og Drengen gik sidst, fik han se, at der sat tør Rensdyrmaasaa i Husuene paa Klokkeren. Da skjønte han alt. Og fjorten Dager efter flyttet han.

Men fra den Dag begyndte de i Bygden at tale om Klokkeren sin, og før Aaret var gaat, hadde han likesom av sig selv faat Opnavnet Jens Ulv.

Rygtet om at Klokkeren var Varulv, kom snart Præsten for Øre; men han trodde ikke stort paa det. For ved al sin Gjerning i Guds hellige Hus var Jens Klokker saa andagtsfuld, og naar han læste Kirkebønnen fra Kordøren, var det slik Hengivelse i Stemmen, som om han tagg og bad for sig selv alene.

Men saa var det en Kveld, Præsten skulde op til Kirken for at hente Guds Ords Bok, som han hadde glemt efter sig, sidst han prækte.

Kommen op til Klokkergaarden stak han indom der for at faa Kirkenøklene.

Klokkeren var ikke hjemme; men han traf Søsteren.

Hun visste intet om Kirkenøklene; for de var ikke at finde, der de brukte at hænge.

Ja, Præsten tænkte, at kanske Klokkeren var i Kirken, og drog i Vei uten Nøklene.

Da han kom frem til Kirkeporten, stod den paa Gløtt med Nøklene i. Han gik ind, men fandt ikke Folk,

Ramnen: Loftet.

gik ut igjen for at se, om Klokkeren kanske var paa Kirkegaarden.

Aa jo! Som han kom frem til der, Graven til gamle Præsten Mandal var, fik han høre nogen, som grov og grov. Og attaat en underlig ynkelig Lyd, halvt som Ul og halvt som Graat. Præsten gik saa nær, at han fik Spruten av Gravjorden ret som det var i Ansigtet. Men det, som grov, hverken hørte eller saa.

Da skjønte Præsten, at det var Jens Klokker, som var paa Natfærd. Saa satte han sig stille hen i Kirkegaardssvalen og ventet.

Om en Rid blev det stilt derute, og han hørte nogen komme. Og ind gjennem Kirkeporten smøg et underligt Dyr, halvt Ulv, halvt Kat. Da smeldte Præsten Kirkeporten igjen, laaste og tok Nøklene ut. Gik saa sydover til Klokkergaarden og læste hele Tiden Fadervor Gang paa Gang. Men da han skulde ind av Porten ved Klokkergaarden, snudde han sig og saa sig attender mot Kirken. Og der saa han Klokkeren sitte som Varulv i Kirketaarnsluken og mjaue og bære sig som en Kat.

Præsten gik like ind til Søsteren.

«Hvor er Bror din?» spurte han.

«Her er jeg,» sa Klokkeren, han sat ved Bordet og aat Kveldsmat og stirret paa Præsten.

Præsten blev blek.

«Det var bare Kirkenøklene, jeg vilde levere,» sa han og rakte dem frem.

«Takk,» sa Klokkeren og rakte Haanden ut. Men Haanden var graa av Gravmuld.

«Det er godt, jeg vet, de er i gode Hænder,» sier Præsten; han ser skarpt paa Klokkeren.

«Aa, Hændene er naa, som Gud har skapt dem,» svarer Klokkeren, og det lyser rødt av de vassblaa Øine.

Nogen Tid efter blev Jens Klokker syk, og da Maaneden vel var gaat, skjønte alle, at rettnaa var det slut.

Saa var det sidste Dagen. Præsten var kommen og sat ved Sengen; Jens Ulv laa blek og still. Ret som han laa, skalv han, og Øinene stod store paa Præsten.

«Fryser Du?» spurte Præsten — han drog Felden opover Bringen. Da gav Jens Ulv et Ul saa uhyggelig stygt og stirret og stirret mot Sengefoten.

Og da Præsten saa efter, laa Foten bar med Klør som av Ulv paa Tærne.

Da slog Præsten Hændene ihop.

«Gud forbarme sig for Føtter Du har!» sa han.

«Ja, han maa da vel det!» sa Jens Ulv — han stirret rødøgd paa Præsten.

Samme Natten døde han; men siden var det frit for Varulv i Dalen.

Underjordsfolk.

Det var engang en Gut, som hette Hans. Værre Vildstyring fandtes ikke i Verden; alt skulde han grave i, og i alt skulde han lægge Næsen sin. Gløgd var han og hadde slik levendes Kjæft, at alt det han saa, og alt det han sa, blev dobbelt op og Ære være. «Den Gutten faar Syn for Sagn,» mente Faren.

En Dag i Slaatten, Forældrene hans kom fra Jordet for at æte Dugurd, stod Gutten paa Hodet i Vass-saaen fremved Døren. Det var saavidt, det kvakk i ham, da de fik ham op.

«Hvad skulde Du der?» skrek Faren; han ristet ham, saa Vassregnet stod.

«Se, hvad som fandtes paa Botten,» sa Gutten.

En Dag paa Sæteren knækket Moren en Lus.

«Nei større Krøtter skulde Du vel aldrig ha set!» sa Gutten. «Min Feld er stor, og din Feld er større; men dette blir Skindfeld større baade end din Feld og min Feld,» sa han.

«Det er Gangjern paa Gut,» mente Moren.

— Den som vide farer, faar mangt at se, og faa fôr videre end Hans. Støtt laa han i Skog og Mark, og jo mere bakvendt han fôr, des gildere syntes han det var.

Saa var det en Dag om Høsten, han var kommen paa en Led, som han aldrig før hadde set. Ret som han gaar, faar han se slikt underligt Følge komme ridende frem gjennem Skogen. Foran red en Konge paa en graablisset Hest; Bælte hadde han paa Hodet og en

diger Guldkrone kring Livet; bakvendt sat han paa Hesten og holdt i Hestehalen, der han red.

Men Hesten var større end Kongen.

Efter ham kom en Prinsesse paa en hvitsålet Stut. Maken til Jomfru skulde Du aldrig ha set! Barn hadde hun ved Brystet og var blyg som en Brud; bakvendt sat hun paa Stuten og holdt i Stutesvansen, der hun red.

Men Stuten var større end Hesten.

Efter hende kom en Præst paa en svartbotet Gris. Bok hadde han i Munden og Krave kring Maven; bakvendt sat han paa Grisen og holdt i Griserumpen, der han red.

Men Grisen var større end Stuten.

Efter ham kom en Klokker paa en blaabotet Buk. Briller hadde han paa Brystet, og aldrig sa han Amen; bakvendt sat han paa Bukken og holdt i Bukkespælen, der han red.

Men Bukken var større end Grisen.

Efter ham kom et Følge, ustyggelig stort, paa større og større Dyr; tilslut kom en Tosk, som red paa en Lus; større Tosk skulde Du aldrig ha set, og Lusen var saa stor som et Hus. Men alle sat De bakvendt, og alle holdt De i Halene paa Hestene sine.

«Goddag,» sa Gutten og brættet paa Luen til Kongen.

«Godnat,» svarte Kongen.

Dette syntes Gutten var morosam Kar, og saa slog han sig i Følge med Kongen.

Da de hadde ridd en Stund, stanset Følget for at puste paa.

«Hvorfor sitter Du bak fram paa Gampen?» spurte Gutten; han stod med Hændene paa Ryggen og smaalo av Kongen.

«Jo,» sa Kongen. «At ri sig fram, men se sig bak er en kongelig Pligt, men en vanskelig Sak,» — sa han.

Ja, det mente Gutten, Kongen kunde ha Ret i.

«Men hvorfor har Du Bælte kring Skallen og ikke

Bukkespælen: Halen paa Bukken.

kring Livet? Det maa da vel være bakvendt,» sa Gutten.

«Nei,» sa Kongen.

«Har en overlags Vet, kan ens Skalle slaa Spræk!
Bedst bruke Bælte, før Vettet er væk,» sa han.

Ja, det mente Gutten, Kongen kunde ha Ret i.

«Men Krone kring Magan — det maa da vel være bakvendt lel og baade Synd og Skam?» spurte han.

«Nei,» sa Kongen.

«Fra Maten er Margen og Magten kommen;
derfor skal Kongen ha Kronen kring Vommen,»
sa han.

Ja, det mente Gutten, Kongen kunde ha Ret i.

Saa slog han sig i Lag med Prinsessen.

«Du er vel gift Du, endda saa blyg Du er,» sa Gutten; han stod og stødde sig paa Sålen og stirret paa hende.

«Nei,» sa Prinsessen.

«Barn faar vi alle, og jeg har tre;
men en er da vel likegod Jomfru for det?» sa hun.

Ja, det mente Gutten, Prinsessen kunde ha Ret i.

«Men bære Barnet paa Ryggen og ikke ved Brystet — det maa da vel være bakvendt,» sa han.

«Nei,» sa Prinsessen.

«Brudeblyg Barm det er halve Hyggen,
og derfor skal en Mø bære Barnet paa Ryggen,»
sa hun.

Ja, det mente Gutten, Prinsessen kunde ha Ret i.

Saa slog han sig i Lag med Præsten.

Ret som de red og red, kom de til en underlig Port.

Dørstokken var op og Dørkarmen ned, og Nøklehullet stod tvers over Træet.

«Stæng,» sa Præsten; for han hadde Nøkkelen, og saa sprat Porten op. Men indenfor Porten var det en underlig Dal. Nord var Syd og Øst var Vest; Trærne vokste med Roten op, og Solen var blek som en Maane; Kirken stod der med Spiret ned, og paa Himmelen fløt der en Sjø.

«Kirken staar op ned,» sa Gutten.

«Nei,» sa Præsten.

«Kirken staar støtt, og Kirken staar godt;
Kirken den staar, som den støtt har staat,» sa han.

Ja, det mente Gutten, Præsten kunde ha Ret i.

«Men jamen har den Spiret ned, og det bærer jo ende til Jords,» sa han.

«Ja,» sa Præsten.

«Ende i Jorden og skal saa gjøre;
fra Jord det kommer, og dit det føre» — sa han.

Ja, det mente Gutten, Præsten kunde ha Ret i.

«Men Boken i Munden, og Kragen kring Magen, at det er bakvendt, er klart som Dagen,» sa han.

«Nei,» sa Præsten.

«Boken den sørger for Maten til Munden,
og Kragen den sørger for Magen i Grunden,» sa han.

Ja, det mente Gutten, Præsten kunde ha Ret i.

Saa slog han sig i Lag med Klokkeren.

«Hvorfor i al Verden har Du Brillene paa Brystet? Det maa da vel være bakvendt lel,» sa Gutten.

«Nei,» sa Klokkeren.

«I Brystet sitter Hjertet, og med det skal en se;
det kan vel ikke kaldes saa bakvendt det,» sa han.

Nei, det mente Gutten, Klokkeren kunde ha Ret i.

«Men hvorfor sier Du da aldrig Amen? Det er da Klokkerens Kald,» så han.

«Jeg sier det samme om alle sammen,
og det er da jevngodt med ja og Amen,» sa Klokkeren.

Men med det samme, Klokkeren sa Amen, var det borte hele Følget like fra Kongen til Tosken, og da Gutten skulde se efter, var det bare nogen Kusop, som vokste opover en Vei.

Da blev han fælen og la paa Sprang bent hjem til Forældrene sine. Jo fortere han sprang, des ræddere blev han, og jo ræddere han blev, des fortere sprang han; men da han kom ind i Stuen, hvor de sat og aat, var han drivende hvit i Synet.

«Nei, naa har jeg set det værste,» sa han.

«Hvad for Slag?» sa Faren; han snudde sig paa Stolen og la Skeen.

«Kjære, si det,» sa Moren; hun stod med Grøtsleven i Haanden.

«Ja, saa underligt er det alt,» sa Gutten — han fik igjen Pusten — «at skal jeg fortælle det bakvendt, saa blir det ret, og skal jeg fortælle det ret, saa blir det bakvendt.»

«Fortæl det ret,» sa Faren.

«Nei fortæl det bakvendt,» sa Moren.

Jo,» sa Gutten; «ret som jeg gik i Skogen, saa kom der et Følge ridende.»

«Skulde Du hørt slikt,» sa Moren.

«Det var underligt,» sa Faren.

«Foran red en Konge paa en graablisset Hest, og Krone hadde han paa Hodet og Bælte kring Livet, og rette Veien sat han paa Hesten og holdt i Bigslet, der han red.»

«Nei, skulde Du ha hørt no' saa rart da!» sa Faren.

«Efter ham red Prinsessen paa en hvitsålet Stut; styggere Kvindfolk skulde Du aldrig ha set; Jomfru var hun, og endda hadde hun ikke Barn!»

«Nei, naa mener jeg,» sa Moren, hun slap Grøtsleven.

«Efter hende kom en Præst paa en svartbotet Gris. Bok hadde han i Haanden og Krave rungt Halsen.»

«Spetakel!» sa Faren.

«Ret som de red, kom de til en underlig Port. Dørstokken var nederst og Dørkarmen øverst, og Nøkkelhullet stod langsefter Træet. «Luk op,» sa Præsten; for han hadde Nøkkelen.»

«Værre og værre,» skrek Moren.

«Og saa sprang Porten op. Men bakom var slik en underlig Dal. Nord var Nord, og Syd var Syd, og Solen stod oppe paa Himmelen. Trærne vokste med Toppen op, og Elven fløt midt gjennem Dalen.»

«Nei, dette gaar aldrig vel,» sa Moren; hun var blek som et Lik.

«Midt i Dalen stod en Kirke med Spiret op, og det sa Præsten var ret; for fra Himlen var vi komne, og dit skulde vi fare.»

Nei, det var det værste,» sa Faren, han sat der handfalden paa Stolen.

«Aa, det blir nok værre,» sa Gutten. «For efter Præsten kom en Klokker paa en blaabotet Buk. Briller hadde han paa Næsen, og jamen sa han Amen!»

«Trøste og hjælpe os alle sammen,» sa Moren; hun tok sig til Bringen.

«Du kan saa si,» sa Gutten. «For efter kom et Følge saa ustyggelig stort paa mindre og mindre Dyr. Og tilslut kom —»

«Nei, si det ikke,» sa Faren — han datt av Stolen.

«Jo, si det da,» sa Moren; hun stod der storøgd og skalv.

«Tilslut kom en Tosk, som red paa en Lus, og Lusen var ikke større end saa,» sa Gutten.

«Æh!» skrek Moren, hun seg ende ned.

«Ja, dette var det største!» sa Faren.

«Nei, Tosken var den største; for han var saa stor, saa stor, ja større end Du,» sa Gutten.

«Nei Makan til Gut,» sa Moren og graat. «Ja blir ikke Du Profet, saa blir Du ingenting,» sa hun.

«Ja, det er Gut, som har faat Syn for Sagn,» sa Faren; han sat drivende hvit fremved Sengestolpen.

Julsrudnissen.

Oppe paa Julsrud hadde det været Nisse, saalænge Folk kunde mindes. Og det var det underlige, at flytte vilde han ikke, endda Gaarden blev solgt baade til Præst og Skriver og nyt bygget, der det gamle faldt ned.

Den første, som blev var ham der paa Julsrud, var han, som aatte Gaarden, før Gammelpræsten kom. Den Manden hette Ola, og han var saa nidsk, at han laget Sælepute til Hesten sin av en gammel utslitt Skindbrok. Men selve Hesten var saa mager, at den saa ut som en Skindfeld paa en Skigard, maavite.

Saa var det en Juledags Morgen, han Ola Julsrud skulde til Kirke; men alt han lette og alt han spurte, saa kunde han ikke finde Helgebroken sin.

«Aa, det er vel Kjærringen, som har gjemt den,» tænkte han. For han hadde en Kjærring, som var likesaa nidsk som han selv, kan tænke.

Saa tok han paa sig Hverdagsbroken og drog ned i Stalden for at sæle paa Hesten.

Men da han kom dit, stod Hesten fuldt paasælet i Spildtauget; Kirkesælen hadde den paa og den gildeste Sælepute, som nogen kunde drømme om; men da han saa bedre efter, saa var den laget av Helgebroken hans, og av selve Broken laa Fillene igjen fremved Hestebenene.

«Aa din Rakkar,» ropte Manden, han skjønte, hvem som hadde været paa Færde.

«Aa din Stakkar,» sa det borti Kroken, og han fik se Øinene og Veirhaarene paa en Nisse, som sat og lo.

Julsrudnissen fik Tak i Hestestriglen og hev den indover; med det samme sprakk Staldruten, og borte var det alt ihop.

Men den Dag maatte Julsruden kjøre til Kirken i Hverdagsbrok.

Da han kom hjem om Kvelden, var det alt blit skymt, og da han kom bort til Stalden med Hesten sin, sat der noget graat fremved Stalddøren.

Julsruden tænkte, det kunde være han Pasop, Finnehunden hans, og saa sa han:

«Ja, er det Du da, Bisken!» Og saa knepset han med Fingeren og gjorde sig saa inderlig blid i Røsten.

«Ja, er det Du da, Nidsken!» fræste det til; og borte var det.

Saa var det utpaa Vaaren en Dag, Julsrudkjærringen drev paa i Fjøset og melket.

Ret som hun sat, fik hun høre det mjauet og bar sig saa saart indunder Fjøsgulvet, og da hun tok op Fjøslemmen, fik hun se et helt Rede med lodne Nisseunger, som laa og væltet om hverandre borti en Krok, og bakom dem laa selve Nissemoren og murret og mol.

Kjærringen tok og vilde lægge Lemmen for; men med det samme kom der en tom Melk-ask og en løen Labb op bent fremfor Benene paa hende.

Julsrudkjærringen tok Drægrukuen og slog op i Asken; men ikke var det Melk, hun gav. Borte blev det alt ihop. Men ret som hun stod der og gapskratlet, fik hun en Skvætt bent i Synet, og ikke var det Melk, som skvatt.

Da hun vel hadde flidd sig og baaret op Melken, gav hun sig til at kjærne; for hun skulde ha Smør til Helgen. Ret som hun stod der og drog fremved Kjærnen, begyndte den vesle Revungen hendes, som hang og slang i en Vugge bak i Koven, at skrike, mest som en Katte skrek.

Kjærringen slap Kjærnen og drog ind i Koven; men der laa Ungen og sov saa stilt som svarte Natten.

Da Kjærringen kom ut til Kjærnen igjen, var den

løen: lodden. — Drægruku: Gjødselspade.

dørgende fuld av det, som Kua gir; men Rømme var det ikke.

«Aa dit Nissetroll!» skrek hun; hun skjønte, det var ham, som hadde været fremme.

«Aa dit nidske Troll!» svarte det uti Koven.

Kjærringen tok Glotangen og drog efter; men hun fik bare se en graa Rumpestubb, som smatt ned igjennem Kjælderlemmen.

Aaret efter døde Ola Julsrud. Og Kjærringen hans, saa nidsk hun var, saa vilde hun ha en gild Jordfærd, maavite. Og saa budsendte hun alle dem, som var ved god Magt i Bygden, og det blev et Følge saa stort, at det var rent stygt at se.

Og Kjærringen og Præsten kjørte først i Følget.

Men ikke var de vel farne utom Bursledet, saa kom der ut av Stabburet den underligste Færd, Du skulde se for dine levende Øine. Alt det, som halt og skakt var, alt det, som fælt og Fant var, og sidst gik en stubbrumpet, graatufset Nisse og mjauet og bar sig.

Dette Følget slog sig med Likfærden og fulgte hele Veien. Og hver Gang de i Likfærden snudde sig for at se, hvem det var, som mjauet, var det borte; men naar de vendte Næsen rette Veien, var det der igjen.

Slik drev det paa, like til Følget kom indom Kirkeplanken. Da ropte det:

«Ola Julsrud! Du har Hæder av Likfærden din!»

Og da saa alle, som i Følget var, for et Ufyse der hadde fulgt Julsruden til Jorden; men med det samme begyndte det at ringe, og borte var det.

* *
*

Hele den Vinteren var det ikke Fred at faa paa Julsrud. Fæ vilde ikke trives, og Folk vilde ikke stane. Fjøsjenten flyttet i Utid; for støtt var Nissen efter hende om Kvelden, naar hun gav Natforet, og Hunden blev saa ræd, at den smøg i Hus, naar Natten kom.

Dette blev for hardt for Julsrudkjærringen, og saa solgte hun Gaarden til selve Gammelpræsten. Da mente

alle, at nu skulde der bli stilt paa Julsrud. Og det mente Præsten med; for han saa saa vellært og stræng ut som Vorherre selv og saa naadig, at en Stakkar mest kunde kræke i Jorden, naar han kom bortaat. Men en Præstefrue hadde han, som var saa snild, som Dagen er lang.

Saa var det en Lørdagskveld, Præsten sat paa Kontoret og læste over i den store Spørsmaalsboken sin. Og ret som han sat, blev han saa inderlig børg og naadig, og saa slog han med Knytnæven i selve Bibelen og mente paa det, at nu maatte Dommedag komme over hver og en der i Bygden, slik bedrøvelig Syndens Trældom Folk drev med Dag og Nat baade paa Almandveien og bortover Gaardene.

Men da han snudde sig, fik han se en Nisse sitte i Prækestolen saa børg og gild, og Svartboken hadde han i Fanget, og ret som det var, slog han i selve Svartboken med den løene Labben sin, bare saa Busta føk. Og han var saa modig, at Du skulde vel aldrig ha set slikt.

Da slog Præsten Kors fremfor sig, baade ett og to.

«I al Verdens Rike, hvad er Du for en?» sa han.

«I al Verdens Rike, hvad er Du for en?» svarte det, og borte var det alt ihop.

Men da Præsten satte sig i Stolen igjen, kjendte han sig saa underlig mjuk og rar, og ikke syntes han, han kjendte sig selv igjen, saa han visste, hvad han var for en. Og saa gav han sig til at lete i Bibelboken baade høit og lavt for at se efter, hvad han var for en, og da han det vel hadde fundet, stod Kaldsvetten i Panden paa ham, og han var ikke likere, end at han seg i Knæ fremved Prækestolen og gav sig til at tigge og be, at han, som høiere var, vilde hjælpe ham paa rake Føtter igjen. Men da han syntes, han hadde bedt baade længe og vel, snudde han sig, og da fik han se den vesle Nissen ligge paa Knæ bortved Ovnskroken og bære sig ilde og jamre sig han, akkurat som Præsten gjorde.

Men da blev Præsten harm. Han spratt ende op og trampet i Foten, saa det sang i Stuen.

«Faar jeg Fred!» sa han.

«Faar jeg Fred!» svarte det saa mjukt og saart, som naar Barn graater. Og Præsten saa ikke andet end et Par gloende Øine, som stirret paa ham borte fra mørkeste Kroken.

Samme Kveld skulde Præsten kjøre i Sognebud til en gammel Krok, som var færdig. Det var endda maanelyst og Brændkulde. Ret som Præsten kjørte, kjendte han, han blev saa kold, endda han hadde Ulveskindspels og Grepvaatter. Og da han kom til at se bortpaa Skyggen, som drev og fulgte fremved Veien, fik han se en liten stubbrumpet Nisse, som sat bak paa Hundsvotten. Men da han snudde sig for at se efter, var det ingen Ting. Men ret som han gløtter bort paa Skyggen igjen, saa sat han der denne Nissen. Og slik varte og rak det, helt til han kom hjem om Natten.

Men det syntes Præsten blev værre end værst; slikt maatte kværkes med Magt.

Dagen efter, da det var blit nissemørkt om Kvelden, tok han Bibelboken, gik bent ned i Stalden og satte sig til at læse paa Spræng. Da han var kommen til Kong David, stod Hesten i Spildtauget skumsvett og skalv, og alle Ruter var vaate. Men Præsten selv han var like tør.

«Farvel med Kong David,» sa Præsten. Saa gav han sig til at læse igjen, bare saa Duren stod.

Da han vel var kommen til Kong Salomon, sprakk Staldruten.

«Farvel med Kong Salomon,» sa Præsten. Saa gav han sig til at læse videre igjen, bare saa Duren stod. Men hver Gang, han stanset for at blade om, kom en løen liten Labb frem og hjalp ham, og hver Gang han snudde sig rundt for at se, var det ingen Verdsens Ting.

Da Præsten hadde læst hele det gamle Testamente, sprang Stalddøren op med ett. Ind stod en underlig Gufs saa kald, og store Stjerner tindret.

Da skjønte Præsten, at nu kom det værste; for i alle Kroker saa han gloende Øine. Saa la han i Vei med det nye Testamente, om det skulde bite bedre.

Men underligere skulde Du vel aldrig hørt! For ret som han læste, saa Svetten randt, hørte han Hundred, som læste med, og som han snudde sig og saa, sat Stalden fuld av Nisser, som aajet og bar sig med Labbene ihoplagt og bad saa andægtig.

Da blev Præsten kald og slog Korsets Tegn.

«Vig fra mig, fordømte Trollpak!» ropte han — holdt Bibelen fremfor sig.

Da blev Nisserne borte, alle som en, ind og ind i de mørkeste Kroker.

«Aa-aa-aa-aa-aa--h!» — sang det saa saart og langt.

Og Præsten saa ikke andet end hundred gloende Øine, som stirret som Stjerner i Mørket.

Men da han gik op fra Stalden, skalv han som et Løv og var hvit som Sne.

«I Guds Navn, hvad stygt har Du set?» spurte Fruen hans — hun foldet Hændene sine.

«Det har jeg set,» sa Præsten, «at de trænger nok Præst under Jorden ogsaa!»

Dagen efter fik han Sott, og tredje Natten døde han.

Saa fik de Præst under Jorden ogsaa.

Skriveren og Tassengraa.

Skriveren, som kjøpte Julsrudgaarden, da Gammelpræsten døde, var en Mand av dem, Gammel-Erik hadde bitt Mærke i.

For han hadde været Prokurator, før han blev Skriver, maavite.

Og sa Du til ham, at Øks hadde Skaft, saa sa han bent nei; for det var Skaftet, som hadde Øks, og ret skal være ret, enten det er ret eller ikke.

Saa var det en Morgen, at Skriveren skulde bort paa Stabburet for at tælle Smørformene sine.

«En,» sa Skriveren og pekte med den lange Merskumspipen sin.

«To,» sa det opunder Slinden.

«To,» sa Skriveren.

«Fire,» sa det opunder.

«Fem,» sa Skriveren — han kom av.

«Slem,» sa det opunder Slinden.

«Syv,» sa Skriveren — han visste hverken ut eller ind.

«Kjyv,» sa det opunder.

Da blev Skriveren sint.

«Ti,» sa han; han gjorde sig morsk, maavite.

«Ti sjøl,» svarte det opunder Slinden.

Saa begyndte Skriveren at tælle om igjen; men like galt blev det.

Alt han strævde, og alt han skrek, saa fik han ikke Tal paa Smørformene sine.

Da han gik igjen og skulde til at stænge Stabburet, var Burnøkkelen borte.

«Nøkkelhullet har jeg,» sa Skriveren, «men Nøkkelen har Fanden tat.»

«Nøkkelen har jeg, men Nøkkelhullet har Fanden tat,» sa det oppe i Matklokketaarnet, og da Skriveren skulde se til, saa hang Nøkkelen og slang i et Rep nedover Burvæggen.

Han til at hoppe og hugge efter Nøkkelen med Næven; men det mer, han hoppet, det høiere kom Nøkkelen, og tilslut blev Skriveren sittende paa Stabburtrappen og pæse, saa det hørtes lang Vei, og graat gjorde han, bare saa det silte av ham .

Ret som han sat der og bar sig, fik han høre, at Stabburdøren smaldt igjen, saa det klang, og da han skulde se efter, sat Nøkkelen i Nøkkelhullet; men Repet hang og slang nedover Burvæggen.

Skriveren i Vei og tok ut Nøkkelen av Burdøren; og med det samme han gik nedover Stabburtrappen, glante han op mot Repet, som hang der og slang endda.

«Du kan gjerne hænge for mig,» sa han.

«Du kan gjerne hænge for mig,» sa det oppe i Klokketaarnet.

En anden Gang drev han inde i Kammerset sit og talte Penger av et digert Pengeskrin, han hadde staaende der.

Ret som han sat der og var glad, kjendte han sig saa underlig nummen over hele Kroppen.

«Uf, her maa være Kat inde,» sa han og snudde sig for at se.

Men da sat der en diger Nisse midt paa Gulvet og reknet blanke Sølvet av et Kulfat.

«Det er mig, som eier Sølvet!» skrek Skriveren og reiste sig braatt.

«Det er Sølvet, som eier dig,» sa Nissen, og borte var han.

Men da Skriveren kom bort til Kulfatet, var det fuldt av bare Jord og Smaasten.

Efter den Dag lurte Skriveren med Børse paa Nissen om Kveldene.

En Kveld fik han se ham — han sat indunder Stald-

gulvet og aat paa et Sildehode. Skriveren smeldte paa, bare saa Røken gøv, og da han skulde se til, laa der en graa, stubbrumpet Kat saa dau som en Sild. Og saa gammel var den, at den hadde Veirhaar over hele Kroppen.

Skriveren var baade børg og gild, da han gik op igjen fremme ved Husene den Dagen; for det er ikke hver Dag en faar Livet av en Nisse, maavite.

Men da han kom frem til Stalddøren, saa sat Nissen der like god den og lo og fræste av Skriveren.

«Nei, naa vet jeg ikke Forskjel paa ret og vrangt længer,» sa Skriveren, han slap Børsen og blev staaende og glane.

«Det har Du aldrig gjort,» sa Nissen.

Sørjenøkk.

Det var engang en Mand, som hette Simen paa Sørjan. Han hadde to Sønner, Trond og Helge. Trond, den ældste, var sprættende spræk med Turing og Slagsmaal og Jenter; Helge, den yngste, var vildrende vek og lekte helst paa en Fele. Men ingen var Faren til bitterste Hjælp, saa Gaarden fik greie sig selv.

Saa var det en Vaar, Simen Sørjan drev Tømmer i Skogen. Ret som han drev, snaavet Hesten og faldt. «Kom og hjælp,» ropte Simen fra Skogen. Da kom Sønnen, han Trond, sjanglende borttil. Halv-fuld var han, og hujet og skrek.

«Res opatt Hesten,» sa Simen.

Trond tok Tak under Buken, saa Hesten stod; men da blev han ædru med ett.

«Tar Du Gaarden?» spurte Faren og stirret.

«Faar jeg Jenten?» svarte Sønnen, han skalv.

«Hvad for Jente?» Faren var harm.

«Hende vesle Kirsti paa Volden,» sa Sønnen saa lindt som et Løv.

Da slog Simen Sørjan Øksen i Stokken, saa Tømmerlækjene sildret.

«Reis paa Skogen, baade Jenten og Du,» skrek han — «saa er jeg kvitt dig.»

«Det forstaar sig,» sa Sønnen; han snudde og gik.

* *
*

snaave: snuble.

— — — Langt ind i Skogen laa Sørjan Foss.

Svartgran grodde langs Gyvet; Krokfuru hang over Koket; Ospen skalv i den øde Li; for Sprøit og Dunder stod himmelhøit, og paa Botten brandt Helvedes Gryte.

Trakten kring Stupet var trollsken Skog; Fuggel den sang ikke; Haren den sprang ikke; Elgen snudde paa langen Led, og Bjørn gik Krok omkring.

Kom en der Vaaren, sat Nøkken i Stupet hver evige Kveld og sang. Vissen som Vinteren, gammel som Haugene, Øine som natsvarte Kjern. Og hadde en Sorg, eller bar en paa Ve, saa drog det saa sælsomt mot Dypet; det var, som om selveste Jorden graat sin vildeste, saareste Sorg. Men kringom laa Sneen og glitret og skalv og svettet i braanende Bækker.

Dit gik Trond ifra Sørjan.

I otte Dager ventet Faren; saa drog han til Skogs for at lete. Ret som han gik der og lette blek, fik han høre slik underlig Dur. Og ret som han gik der og kjendte sig kold, saa stod han ved Sørjan Foss. I Fossen sat Nøkken drivhvit og sang med Skjæg som strideste Stryket. Og Sorgen og Susen stod himmelhøit, og Jorden dampet og skalv.

Men da Simen saa efter, der Nøkken sat, saa sat den der ikke alene. Ved Siden sat Sønnen og stirret blek, og kringom i Skogen sat Dyr. Ulver ulte, og Bjørn gav Raam; Tiur og Aarhane spilte paa Topp; Hubro skrek indi Skaret. Med ett kom et Jø saa forfærdende vildt, og alt stupte ende i Fossen.

Men op av den dundrende, døende Dur svang dungraa, dampende Fugler, som drev langs Skaret og ind over Skogen.

Da stod Simen der skummende svett og hyttet med knyttede Næver.

«Sørjenøkk, kom att med Son min!» skrek han; Fraa'en stod ham for Munden.

«Haa, haa, haa!» det lo borti Fossen, og kringom stod Skogen svart.

Da snudde Simen og sprang og kom hjem lungende bløt, men talte om intet til nogen.

* *
*

Aaret efter, en Skjærsommerkveld, kom Simen Sørjan fra Sæteren.

Ret som han gik med Kalv i Band, fik han høre slik underlig Sang; med det samme slet Kalven Bandet og sprang og satte til Skogs og blev borte.

«Kom og hjælp!» skrek Simen.

Da kom Helge, andre Sønnen, frem av Skogen og hadde Fele i Haand.

«Faa hit att Kalven,» sa Simen.

Sønnen satte sig stilt paa en Sten og spilte og spilte paa Felen. Men ret som han spilte, kom Kalven tilbars og stod der og lydde og lydde.

«Tar Du Garden?» spurte Faren, han skalv paa Maalet.

«Faar jeg Felen?» svarte Sønnen blek.

Da slog Simen Staven i Stenen, saa Spruten stod.

«Reis paa Skogen, baade Felen din og Du!» skrek han. «Saa er jeg kvitt dig!»

«Det forstaar sig,» sa Sønnen, han snudde og gik.

Men langt inde i Skogen laa Sørjan Foss.

— I fire Dager ventet Simen; saa drog han til Skogs for at lete. Ret som han gik der og lette blek, fik han høre slik dragende Dur. Og ret som han gik der og kjendte sig varm, saa stod han ved Sørjan Foss. I Fossen sat Nøkken drivhvit og sang med Skjæg som strideste Stryket. Og Sorgen og Susen stod himmelhøi, og Skogen duftet og skalv.

Men da Simen saa efter, der Nøkken sat, saa sat den der ikke alene. Ved Siden sat Sønnen og spilte blek, og kringom i Skogen sat Fugl. Skogsduven lokket, og Trasten den slog, og Hæggen stod drivhvit av Blom. Med ett kom en Sus saa fortærende saar, og alt blev som sopt ned i Fossen. Men op av det skummende, syngende Sug

steg en skimrende Sommersky. Den sitret og skalv som i Regnbueglans og drev som en Duft over Skogen.

Da stod Simen der ensom Mand med Hænder ihopkneppt frem for sig.

«Sørjenøkk, kom att med Son min!» skrek han; Taarerne trillet og datt.

«Haa, haa, haa!» graat det i Fossen, og kringom stod Skogen og skalv.

Simen fra Sørjan snudde og gik og kom hjem gloende het; men han talte om intet til nogen.

* *
*

Aarene kom, og Aarene gik, og øde stod Sørjan Gaard. For Simen gik sturen i Skogen og stirret og sukket for Sønnene sine. Akeren stod øde; Græsvolden svalt; Buskapen bar sig paa Baasen. Men Simen brød sig intet om alt; støtt stod han ved Sørjan Foss. Paa tredje Aaret blev Gubben klen; saa gik han til Kari paa Kroken.

«Magtsjæl Fossen!» sa Kari.

Fra hende gik han til Bøigom-Bent.

«Benke Bøigen,» sa Bent.

Saa det skjønte Simen, at Sørjan strøk med, om ikke han bigslet Fossen.

Saa drog han i Vei til selveste Byen og spurte de klokeste Folk.

Ret som han spurte, saa traf han en Mand, som smilte saa underlig gløggt.

«Sæt Turbin ind i Fossen,» sa Manden.

Ja, det syntes Simen var Fanden til Frø; saa bad han da Manden at følge.

Han satte i Fossen alt, Fanden fandt paa, baade Vandverk og Tandverk og Handverk. Han bigslet og benket ved Nat og ved Dag med Turbin og al Helvedes Magt. Men intet av alt fik han sætte i Gang; for det vilde Simen selv.

Saa var det den Dagen, Manden var reist; Simen gik ensom til Fossen.

Da satte han Kraften paa.

«Flytte!» — sa det i Fossen. «Bytte!» sa det. «Flytte, bytte! flytte, bytte!» — sa det fortere og fortere, og tilslut saa brændende fort som en eneste Ul, langt ind over Sørjanskogen. Men da Simen saa efter, var det Sørjenøkk, som fôr. Armene fremfor sig, Øinene svarte, ellers drivende hvit. Og efter ham et skumhvitt, susende Følge. Men bakom stod Skogen død.

«Haa, haa, haa!» lo Simen fra Sørjan.

«Kom aa sjaa,» sa det nede i Turbinen.

Da snudde Simen sig og blev staaende som fjetret og stirre.

Under ham laa Gaarden i glitrende Lys, med Tinder fra tændte Ruter. Sagbruk fræste, og Møller spandt, og Skogen stod skjærsommergrøn. Men ut over Engen gik Ungdom og sang, og der var slik uendelig Glæde.

Da tænkte Simen paa Sønnene sine og syntes, at nu fik han Fred.

«Haa, haa, haa!» lo det bak ham.

Og som han snudde sig, fik han se smaa blaa Lys, som brandt.

Da blev Simen fra Sørjan vild og Nævene haarde som Sten.

«Fandenskap, er Du der!» skrek han og slog med Knytnæven bent i blaae Emen.

Dagen efter fandt Folk ham død og bar ham paa Baar til Gaarden.

Men Emen, som drap ham, var Sørjenøkks Sjæl, som Simen fra Sørjan ei skjønte.

Langt ind i Skogen gaar Sørjan Foss.

Vriomvrang.

(En Historie.)

Det var engang et Par Folk, som bodde paa en Gaard midt i brede Bygden. De hadde fuldt op av alt, baade Buskap paa Baas, Sau i Skjul, Hest paa Stald, Høne og Hund og Gris og alt det, som godt er. Men noget skal det altid være, og disse Folkene hadde en Søn, som rent blev et Ordsprog i Bygden.

Bad de ham om ett, saa gjorde han noget andet; sa nogen ett fik han snudd det til noget andet; værre blev han, jo mere han voks, og tilslut var Gutten saa vederstyggelig vrang, at de kaldte ham for Vriomvrang i Bygden. Faren og Moren gjorde alt, som stod i Menneskes Magt, for at faa Gutten ret som skikkeligt Folk; men alt var faafængt, og værre og værre blev han.

Saa var det en Dag, Moren holdt paa at kjærne Smør, og Rømmen var netop som frakest.

«Faa je lite da,» sa Vriomvrang — han stak hele Haanden nedi Kjærnen og slikket, saa det suste.

«Vil Du la bli, din Vildstyring, ellers saa skal jeg gi dig, jeg,» sa Moren.

«Ja, gi mig da — ellers saa kan jeg ikke la bli,» sa Vriomvrang — han holdt begge Hændene frem.

«Nei, naa gaar det over sig,» skrek Moren.

«Nei, n a a gaar det over sig,» sa Gutten; han kjørte begge Hændene ned i Kjærnen, saa Rømmen skvat.

«Aa Gud bedre mig!» sa Moren og begyndte at graate.

«Ja, om han endda det gjorde,» svarte Vriomvrang. Dermed væltet han Rømmekjærnen og gik sin Vei.

Saa var det engang i Vaaronnen; Gutten stod og saa paa, at Far hans kjørte Gjødsel.

«Staa ikke der og kop,» sa Faren. «Gak sta og spænd for en Hest og kjør Gjødsel Du som jeg; — en lyt lægge sig i, den, som Bonde skal bli,» sa han.

Ja, Gutten gik.

Om en Stund fik Faren se en Hest og Gjødsellass komme dragende bortover Jordet; men han saa ingen Kar, som kjørte.

«I al Verden, hvad er detta for Slag?» sa han og ruslet bortover til Lasset for at se. Men da han saa vel efter, laa Gutten paa Lasset midt i blanke Gjødselen og blystret og stirret op i Luften.

«Men Du store Under, hvad er det, Du gjør?» skrek Faren.

«En faar lægge sig i, den, som Bonde skal bli,» sa Gutten.

Men da begyndte Faren at jamre og bære sig.

«Hvordan skal det bli Folk av dig?» spurte han.

«Ja, naar ikke Du vet det, saa vet ikke jeg det,» svarte Vriomvrang.

«Aa, Du kunde bare gjøre som Far din Du, saa blev det nok Folk av dig,» sa Moren.

Dagen efter skulde Faren stikke en Gris, og Moren skulde holde Blodtrauget.

Da de vel hadde stukket Grisen, fik de høre, det skrek saa illt borti Grishuset.

De i Vei ut for at se, hvad som var paa Færd, og da de kom til Grishuset, fik de se Sønnen, som netop hadde stukket den andre Grisen.

«Men kors i al Verdens Navn, hvad er det Du gjør Du da?» sa Faren.

«Jeg bare gjør som Far min jeg — saa blir det nok Folk av mig,» svarte Vriomvrang.

Men da skjønte baade Faren og Moren, at denne Gutten maatte baade til Doktor og Præst, om han skulde bli som andet Folk; men først vilde de nu prøve med Skolemesteren.

Ja, saa gav de sig i Vei en Dag til Skolestuen, der

Skolemesteren bodde, og spurte, om han hadde Raad for en vrien Gut.

Jo, det mente Skolemesteren, han nok hadde, naar han bare fik Boken frem og Brillene paa.

«Hvem var vore første Forældre?» spurte han og saa kvasst paa Gutten.

«De sidste,» svarte Vriomvrang.

«Hvorav vet Du det?» spurte Skolemesteren; han visste hverken ut eller ind.

«Jo, de sidste skal bli de første og de første de sidste,» sa Vriomvrang.

«Det er ret, saa galt det er,» sa Skolemesteren.

«Nei det er galt saa ret det er,» sa Vriomvrang.

Men da skjønte Forældrene, at her maatte der Doktor til, om Gutten skulde bli ret som andet Folk.

Ja, saa gav de sig da i Vei en Dag til Doktoren og spurte, om han hadde Raad for en vrien Gut.

Jo, det mente Doktoren, han nok hadde, naar han bare fik god Betaling.

«Hvor har Du det værst henne?» spurte han Gutten.

«Hjemme,» svarte Vriomvrang.

«Er det Hodet, som er vondt?» spurte Doktoren.

«Nei, det er ikke værst,» svarte Gutten.

«Ja, det er det samme,» sa Doktoren. «Her skal Du faa noget at ta ind; av det skal Du ta tre Skeer om Dagen, like til Du har tat det ut.»

«Jeg synes, Doktoren sa, jeg skulde ta det ind jeg,» sa Vriomvrang.

«Du skal ta Skeerne ind, men Medicinen ut,» sa Doktoren; han var kokende harm.

«Nei, jeg skal ta Medicinen ind og Skeerne ut,» svarte Vriomvrang.

«Det er ret, endda saa galt det er,» sa Doktoren.

«Nei, det er galt endda saa ret det er,» sa Vriomvrang.

Dermed saa gav Faren Doktoren en Daler for Medicinen, og han og Moren gik hjem igjen med Gutten.

Fjorten Dager efter kom Doktoren kjørende indom Gaarden for at se til Gutten.

«Hvor er Medicinen?» spurte Doktoren.

«Her,» sa Vriomvrang; han drog hele Flasken frem fra Skapet.

«Men Du skulde jo ta den ind,» sa Doktoren.

«Ja, er den ikke inde nu da?» spurte Gutten.

«Hit med en Ske,» skrek Doktoren til Moren.

Moren rundt og rundt; men hun fandt ingen Ske.

«Doktoren sa, jeg skulde ta Skeerne ut,» sa Vriomvrang.

Men da skjønte Forældrene, at her maatte der Præst til, om Gutten skulde bli ret som andet Folk.

Saa drog de da i Vei nordover til Præstegaarden, der Præsten bodde, og spurte, om han hadde Raad for en vrien Gut.

Jo, det mente Præsten, han nok hadde, naar han bare fik formane Gutten.

«Du er paa gale Veie, Gutten min,» sa han og hyttet alvorlig til Gutten med Pekefingeren.

«Ja, var det ikke det, jeg sa?» sa Vriomvrang.

«Du gaar like lukt i Fordærvelsen,» sa Præsten; Sinnet tok ham.

«Nei, kjære er d e t her?» ropte Gutten; han saa paa Forældrene sine.

«Vend om, mens det endnu er Tid,» skrek Præsten; han var sprutende rød i Ansigtet.

Da snudde Gutten og sprang.

Men det skjønte Forældrene hans, at der skulde noget andet end baade Doktor og Præst til, skulde Gutten bli ret som andet Folk.

Saa drog de da i Vei til Lensmanden og spurte, om han ikke skulde ha Raad for en vrien Gut.

Jo, det mente Lensmanden han nok hadde, naar han bare fik sat paa ham Haandjernene sine.

«Kjender Du Loven?» spurte Lensmanden; han satte Øinene kvasst i Gutten.

«Ja, baade Laaven og Staldtrævet,» svarte Vriomvrang.

Da blev Lensmanden sint.

«Hit med Hændene!» skrek han og holdt Haandjernene frem.

Gutten fik tak i Hændene til Mor sin og holdt dem frem for Lensmanden.

«Nei, det var dine Hænder, jeg vilde ha,» skrek Lensmanden.

«Jeg synes, Du har dine Hænder før jeg,» svarte Vriomvrang. «Mine vil jeg sjøl ha,» sa han.

«Dine Hænder er mine det, Gutten min,» sa Lensmanden; han var saa sint, at det sprutet av ham.

«Ja, er mine Hænder dine, saa har Du dem jo før da,» svarte Vriomvrang.

«Vet Du ikke, at det er mig, som sætter dig fast?» skrek Lensmanden; han gik rent fra Sansen, saa sint var han.

«Jeg synes, det er mig, som sætter Lensmanden fast jeg,» svarte Vriomvrang.

«Det er ret, endda saa galt det er,» sa Lensmanden.

«Det er galt, endda saa ret det er,» svarte Vriomvrang.

Men da skjønte Forældrene, at det nok skulde noget andet til end baade Doktor og Præst og Lensmand, skulde Gutten deres bli ret som andet skikkeligt Folk.

Saa drog de til Mestermand og spurte, om han trodde, han visste nogen levendes Raad for en vrien Gut.

Jo, det mente Mestermand han nok skulde greie, naar han bare fik bakbundet ham og vist ham Øksen sin.

«Hændene paa Ryggen!» sa Mestermand og satte Øinene kvasst i Gutten.

«Jeg trodde Hændene sat paa Armene jeg,» sa Vriomvrang.

Da blev Mestermand flyvende sint.

«Nu er din sidste Time kommen,» skrek han og drog frem Øksen sin.

«Ja, er den kommen, saa kommer den ikke da,» svarte Vriomvrang.

«Vet Du ikke det, at naar jeg hugger Hodet av dig, saa er Du død?» skrek Mestermand; han var saa sint, at han var blaa i Ansigtet.

«Ja, det blir ikke nu da; for nu er jeg levende,» sa Vriomvrang.

«Det er ret, endda saa galt det er,» sa Mestermand.

«Det er galt, saa ret det er,» svarte Gutten.

Da blev Mestermand fra sig selv.

«Nu er du færdig Du ogsaa,» skrek han og løftet Øksen mot Gutten.

«Ja, er jeg færdig, saa gaar jeg da,» sa Gutten, og saa gik han.

Men det skjønte Forældrene hans, at der skulde noget andet til end baade Doktor og Præst og Lensmand og Mestermand, skulde Gutten deres bli ret som andet skikkeligt Folk.

Ret som de gik hjemover fra Mestermanden med Gutten og ikke visste sin arme Raad, møtte de en Jente paa Veien.

«Godkveld,» sa Jenten; hun skottet bort paa Gutten, der hun stod. Og saa spurte hun, hvad de fór i for Ærend.

Jo, Forældrene fortalte, at de hadde slik en vrien Gut, som aldrig vilde si, som andet Folk sa, og aldrig gjøre, det andet Folk gjorde, og saa spurte de Jenten, om hun visste nogen, som hadde Raad for slikt. For nu hadde de været baade hos Skolemester og Doktor og Præst og Lensmand og Mestermand med; men det blev værre og ikke likere med Gutten.

Jo, Jenten mente, hun nok visste Raad, naar hun bare fik gjøre, som hun vilde.

«Er det Du, som er vild?» spurte hun; hun la Armen kringom Halsen paa Gutten.

«Det er ikke mig, som er vild; det er jeg, som vil,» svarte Vriomvrang — han kjendte sig saa underlig vek og begyndte saa smaat at skjælve.

«Hvad er det, Du vil?» spurte Jenten; hun la Kindet sit ind til Guttens Kind.

«Det Du vil,» svarte Gutten — han sa det samme som Jenten. Og saa tok han hende lindt kring Livet.

«Du er nok Gutten sin Du,» lo Jenten; hun fristet at fri sig.

«Nei, jeg er ikke Gutten sin, men Gutten Din,» sa Vriomvrang; han slog Armene tæt omkring og kysset hende bent paa Munden.

«Da vil Du det, som jeg vil,» sa Jenten.

«Nei, da vil Du det som jeg vil,» svarte Vriomvrang; han sa det samme som Jenten anden Gang.

Men da skjønte Forældrene hans, at nu blev det snart Folk av Vriomvrang; for nu sa han det samme som andet Folk sa, og gjorde det samme, som andet Folk gjorde.

Saa giftet de Gutten med Jenten.

Da Bjørnen fo'r til Jords.

(En Regle.)

Det var stor Sorg i Skogen. For Bjørnen var død, og det er ikke greit, maavite, at miste Landsens Fader. Og Skogen strødde Granbar, og Kraaker og Korp klædde sig i svart; i Trærne suste det, og i Ur og Fjeldkløfter ulte det saart; for idag var det Gravølets Dag.

Større Likfølge end det, som nu var ute, hadde de ikke set i Mands Minde i Skogen. Og Grævlingen, han som Graven grov, mente paa det, at gildere Lik var det nu heller ikke faret i Jorden i hans Tid, og han hadde gravet ned mange.

Fra Kivdalen drog de ut, der Sørgehuset var, og til Stormyra skulde de, der Skogen hadde sin store Kirkegaard.

Og saa lang var Færden, at da Snuten paa Elgen, som drog Liket, kom frem paa Stormyra, saa Bjørnebinnen, som sat igjen i Kivdalen og graat, den sidste Muserumpe bli borte nede i Kivdalsvingen, der Skogens Kirkevei gik.

Det var Dødsens Stilhet, da Færden drog frem. Efter Liket kom Ræven; for han var Præst i Skogen. Efter Ræven kom Ulven og graat og bar sig; for han var av nærmeste Slægten og skulde arve. Efter Ulven kom Jærven. Han hadde faret over alle Fjeld for at hædre Slægten sin.

Og bakover i Følget kom alle Skogens Dyr, mindre og mindre, og alle hadde de slik Sorg og Bedrøvelse, fordi Bjørnen var død.

«Det er tungt, at de bedste skal vandre,» sa Ræven.

«Den, som lærte ham at kjende, glemmer ham aldrig,» sa Elgen.

«Mø! Aldrig skal jeg glemme den Gangen, han tok sig av mig og mine,» sa Kua — hun hadde slaat sig til Følget hun ogsaa.

«Nehehei —» sa Bukken, han gik der med langt Skjæg og Spælen ende til Veirs av skjære Bedrøvelsen.

«Og slik Familieforsørger, som han var,» sa Ulven.

«D'er sandt!» skrek en Høk, den fløi og stillet og slog lavt over Trærne, der Følget drog.

«Jeg skjønner ikke, hvordan det skal gaa jeg,» sa Haren, den skvatt hit og dit og var rent som forstyrret av Sorg.

«Slik Støtte han var for os Smaafolk — ih ih ih,» sa Hakkespætten.

«Og saa rent som han holdt det i Skogen! Det var grei Skuring det,» sa Grisen — den maatte støtte sig op mot en Granlægg i bare Bevægelse.

«Ja, det var et Tap,» sa Skjæren.

«Aa Barna! Aa Barna!» sa Kraaken — den sat paa en Grantop og strakte Hals og bar sig.

«Uhuhu! Jeg kjendte det paa mig! Uhuhu!» tutet Uglen.

«Aa — ja — Aa — ja — den Veien skal vi alle dra!» sa Kaalmarken — den var med i Gravølet; for den hadde tat Maal av Kisten.

Men bakerst i Følget krabbet en Maur. Den var liten og eitrende sint og sa ikke et Ord; men tænke gjorde den, saa det forslog.

Og da Bjørnen vel var kommen i Jorden, og da Ræven hadde gjort hvad den skulde ved Graven, snudde Følget Næsen hjemover, og saa kom Mauren først.

Men som de seg og seg og ikke sa et Ord, tok Sinnet Mauren.

«Gudskelov!» sa den.

«Hvad for Slag?» spurte Musen, hun gik bakefter.

«Ingenting,» sa Mauren; den var saa sur som Syre.

Spælen: Halen.

«Ja det samme sier jeg,» sa Musen.

«En skal ikke si alt en vet,» svarte Mauren.

«Jeg vet en Historie jeg,» sier Muldvarpen.

«Hoho!» lo Gjøken — den gjemte Nebbet.

«Huysch!» hysjet Aarhanen — den blev rød i Toppen av bare Undseelse. «O ho ho ho—ho!» lo den.

«Ha ha ha!» lo Skjæren, men tok sig i det.

«Aa en kan naa si hvad en vil, saa var han en bra Kar,» knurret Skogduen.

«E — mø!» sa Kua og vrængte med Øinene. «Mig stjal han en Kalv fra — e mø!» rautet hun.

«Aa for en Røver!» sukket Ræven.

«Uh for et Ubæst!» hylte Ulven.

«Huf, jeg er saa glad, han er dau!» hutret Haren og skvatt hit og dit.

«Aah! Aah! Aah! Aah!» føset Grisen og satte avsted i kaate Byks hit og dit indover.

Og Elgen gjorde et Hopp, himmelhøit, og la paa Sprang, saa Vasspruten stod, og Ulvene hylte, og Rævene skrattet, og Kraakene skrek, og Musene knistret, og det var en Jubel i Skogen, saa alt stod i Røk, fordi Bjørnen var faren til Jords.

Men langveis fra Syd kom en Flok Graagaas farende, og da de fik se og fik høre alt det syndige Leven i Skogen, blev de livende rædde — alting gik i Stykker for dem, og de kaklet og kaklet:

«Aa Du! Nei, nu har jeg aldrig hørt Maken! Nei Maken har jeg aldrig hørt! Har Du hørt Maken? Nei Maken —! Aa Du!»

Og slik kaklet de, saalænge en kunde høre dem nordover.

«Hi, hi, hi!» lo Mauren; han sat igjen alene nede i Sæterveien og frydet sig saa inderlig, at Eiteret sprutet av ham.

Men høit oppe i Luften steg en Ørn i svære Ringer for at faa se, hvad det var for en Uro i Skogen. Og da den var kommen høit nok op, blev den staaende stille paa en Flekk av bare Forundring. For den syntes, den

saa en Maur nede paa Veien. Og saa steg den høiere og høiere for at se bedre.

«Hvad er det?» skrek den. «Hvad er det?»

Mauren skvatt til, satte sig op og lydde.

«Jeg følger Lik,» sa den.

Sankthansdans.

(En Regle.)

Først kom en Ørn,
som hoppet paa to;
saa kom en Bjørn,
som valset og lo —
saa kom en So!
Saa kom en Skjære
med Stjerten i Veire';
saa kom to Mus
med hele sit Hus —
saa kom en Pus!
Saa kom Per Spillemand,
saa kom e' Ku;
saa kommer Lillemand,
saa kommer Du!
Saa kommer Konningen,
saa kommer Dronningen,
saa kommer Paven fra Asiens Land,
alle saa svanser de,
alle saa danser de,
alt hvad de kan.
Saa kommer Trollene
frem over Voldene,
saa kommer Tussene
frem mellem Blussene.
Solen gaar ned.
Saa danser Myggene
rundt om i Skyggene,

saa kommer alle smaa Nisser i Flok;
saa kommer halte Mor Aase med Stok
— finder dig nok!
Bakefter kommer en enøiet Kat;
det tasler og tusler i Skog og i Krat;
alle smaa Mus tar Benene fat —
Godnat!

Spirrevip og Spurrevup.

(En Regle.)

«Pipp!» — det var knitrende koldt paa Gaarden.

«Pipp!» — hun sat alene paa Takrenden den søte Spurverske og grøsset og saa lubben ut i sine unge Fjær.

At han ikke kom, Spurrevup, den deilige!

«Pipp!» — hun skakket paa Hodet; de sortblanke Øine skinnet. Og hun blev slankere i Fjæren, der hun sat; ti nu hørte hun den kjendte Dur av hans snurrende Vingeslag, der han kom fra Laavegluggen høit over Brøndstangen flyvende like dit.

«Drrrrrrrr!» — der slog han sig ned paa Takrenden.

Hun blev saa undselig; Nebbet kom saa høit; Nakken sank saa ind; hun sat urørlig med Stjerten ende op av bare Mathet og Glæde. Og hendes Hjerte banket, saa hun kunde kjende det like ind under Vingene.

Han sat først stille og snudde Hodet i alle Retninger og lot, som om han ikke saa hende. Saa skjærpet han Nebbet paa den skarpe Sne, der Istappen begyndte. Hoppet saa bred og lubben nærmere.

«Gomaarrrn!» sa han.

«Pipp!» sa hun; hun var saa betagen. For han var saa vidunderlig svart og varm i Brystet.

«Fryser Du, Spirrevip?» spurte han; han bruste i Fjæren.

«Pytt! nei, Spurrevup,» svarte hun; hun bruste sig ut hun ogsaa. Og saa hoppet de tæt i Følge bortover Takrenden, til de fandt et gammelt Frø, som de delte.

«Til Vaaren har vi Bryllup, Spirre,» sa han.

«Ja, Spurre,» svarte hun. Hun la sit søte Hode paa Skakke og saa paa ham.

«Hvorr, hvorr skal vi bo?» spurte han.

«Pytt san! her!» sa hun; «eller der!» sa hun; hun saa over og under Takrenden.

«Hist, hist paa en Kvist,» sa han og var saa spøkefuld. Og han nappet hende i Halefjæren og holdt fast.

«Pipp, slipp, slipp,» lo hun. Og saa fløi de begge, hun foran, over Taket, han like efter — ned i den store Rogn bak om Husvæggen.

Der sat de længe, hver paa sin Kvist; for her gjaldt det at være forsigtig, saa ingen fik se dem fra Kjøkkenvinduet.

«Drrrrrrrrrr!» — En trind Spurvemadam kom tungt surrende fra Staldtrævet og satte sig like ved de to Unge. Hun var graa i Fjæren med hvite Stænk av Alder, men sortsmusket i Brystet og under Buken; for hun hadde sine erfarne Veier like inde mellem Menneskene, baade blandt Gryter og Kopper, baade langs Murpiper og paa Svaltakene.

De to skottet undselig til hinanden.

«Skam Dere! Skam Dere! Kjærlighet! Kjærlighet! Er det likt sig slikt! Vinterstid! Vinterstid!» Hun tok op igjen og op igjen, mest som i Skolen, den gamle graa Spurvemadam.

«Fy!» sa hun tilslut og blev sittende aldeles stille. Hun tænkte paa sin salig Mand, som Katten hadde tat, netop som han stod Brudgom paa Nysalstrappen en solduftende Vaarmorgen.

«Drrrrrrr! Pipp!» — Drrrrrr Kvitt!» — Det var to Spurver fra Nabogaarden, som kom flyvende og slog sig ned, en ung og en gammel.

«Kvitt!» sa den gamle og hugg sig fast i Grenen.

«Kvitt, kvitt!» sa den. Det var lang Vei, og den hadde tungt for Brystet, gammel og fet, som den var.

«Hva' ska' Dere! Hva' ska' Dere?» spurte den graa Spurvemadam.

«Bare hilse, bare hilse — kvitt!» svarte hun fra Nabogaarden; hun fik Aanden igjen.

«Ikke værre?» sa den gamle Madam; hun ristet sine graa Fjær og gned sig under Buken med Nebbet, men var i Grunden forarget; for hun visste om et Neg, som vilde komme op idag paa Laavebrostangen.

Hun flyttet sig litt paa Grenen; hun fløi høiere op, men lot som ingenting, endda hun herfra kunde se, at det alt gulnet paa Stangen ved Laaven; saa sat hun bom stille i mange Minutter.

«Vakkert Veir,» sa Nabomadammen.

«Ja, det er, ja det er,» svarte hun deroppe.

«Igaar ogsaa, ogsaa igaar,» svarte hun dernede.

«Ja, igaar ogsaa, ogsaa igaar,» svarte hun deroppe.

«Farvel, liten Tid,» sa hun; og saa fløi hun.

Men saa gammel en Spurv hun var, kunde hun ikke bare sig for at flyve beneste Veien som et tungt, snurrende Nøste bortover, og efter fløi de andre, alle ihop; for der, hvor hun fløi, var der gjerne Mat at finde.

Og før hun visste Ordet av, hadde hun dem alle efter sig i Neget.

Og alle andre Gaardens Spurver, som hørte den store Dirr av Flugt mot Laaven, kom dragende en efter en, saa snart stod hele Neget paa Laavebrostangen i et eneste larmende Mylder av graabrune, levende Nøster og Klatter, som slog med Vinger og hugg med Nebb og lo og skjændte og sloss og holdt Leven.

«Mitt, mitt!» sa Madammen; hun sat i Korn til Halsen, hugg og svælget.

«Vort, vort!» sa Ungdommen omkring.

«Her, her!» sa Spurrevup; han sat i en Krok tæt indved Stangen med sin Kjæreste og hadde det deilig.

«Fikk, fikk!» svarte hun; hun kneppret med Nebbet og lukket næsten de unge, forelskede Øine.

«Nei, her skal di se!» sa en.

«Aa Du Verden!» sa en anden.

«Vækk der!» sa en tredje.

«La mig være, la mig være!» sa den fjerde.

«Det er vort!»

«Nei mit!»

«Nei vorsesses!»

«Ikke deresesses!»
«Aa Du herlige Verden!»
«Slipp, slipp! Gi mig det, gi mig det!»
«Pytt, det kan ikke nytte!»
«Værre og værre! Larv, Larv.»
«Mitt!»
«Ditt!»
«Nei mitt!»
«Her, der, saa er vi kvitt! Bi litt!»
«Her er mere, her er mere!»
«Der er flere! Der er flere!»
«Nei, vet Dere hva', vet di hva', vet Du hva'!»
«Kvitt!» sa Madammen — hun sat saa trind som en Pølse midt i Neget.

Med det samme smald Fjøsdøren igjen, og Oline Budeie kom ut.

Durrrrrrrrr! — Pitt, kvitt, titt! Som en stor surrende Sky fløi Spurveflokken op og drog til alle Verdens Kanter.

Og da Katten, som kom fra Fjøset, naadde Laavebroen op, var ikke en eneste en at se. Den saa op til Neget længe, gik saa med langsomme Skridt ned igjen, smøg ind i Laaven og satte sig der ved et Musehul for at lure.

«Spirre!»
«Ja Spurre!»
«Gullet mit!»
«Pitt — ja dit!»

Det var saavidt det hørtes som en fin, vinterlig Tone der oppe fra Neget øverst i den lune Vraa indved Stangen.

Det var Spirrevip og Spurrevup, som hadde glemt at flyve. For de drømte om Vaar og Kjærlighet.

Kaare paa Sus.

Det var engang en Mand, som hette Kaare.

Han bodde dypt inde i Dalene, bortenom Bergene, inderst inde paa en yrliten Plads ved den blaa Sjø. Granskog stod svart omkring; Bækkesig baaret i Bøig og i Bugt gjennem Maasaa og morken Muld; nedom svam Sjøen; bakom blaanet Bergene, Blaane efter Blaane ende dit ind, hvor alt blev borte.

Bækken, som sildret, kaldtes Søkkjebæk; for den hadde ingen Bund, og Kjærnet den kom fra, var Svartkjærn paa Skogen; men Pladsen som sken, hette Susen; for dér var saa stilt, at Skogsusen sang selv glitrende Solskinsdag.

Kaare paa Sus var av vidfaren Slægt. Faren hans var en Skogsmand og Spillemand fra Sjøstranden langt i Syd, Mor hans en farende Jente, som kom fra Skogene bent ind i Bygden. Til Sus var de dragne paa Baat, der Faren hadde skutt en Mand for Jentens Skyld; men Jenten var Kaares Mor.

Vigsel fik de aldrig de to; men Sønnen fik Daab; Faren døpte ham selv i Søkkjebæk en Torsdagskveld ved Solefald, mens Moren var paa Skogen; men saa syntes han, at da han nævnte Vorherres trefoldige Navn, da tok Skogsens Trær slik underlig Lysning, og som han korset over Gutten og sa Amen, svarte det som Sang fra Skogen:

«Alle sammen!» svarte det.

Men dette fortalte han til ingen.

* *
*

Da Kaare var tolv Aar, døde Faren en Vaardag, som Sneen braanet og Skogens Sus var stor.

En liten Tid før han sluknet, ropte han paa Sønnen.

«Naa skal Du ta Arv,» sa han og var saa forunderlig blek, at Kaare skalv, der han kom frem til Sengestokken.

Saa gav Faren ham den gamle Felen sin, og da Kaare tok imot, sang det i Felen.

Da sa Faren: «Med den har jeg spilt Folk til Fæ; med den faar Du spille Fæ til Folk igjen.» Og Øinene stod saa sorgsent store paa Sønnen.

Men Kaare svarte ikke; han skjønte, det var Dauden, som kom.

Saa fik Faren frem den gamle Børsen bakom Sengen og gav den til Sønnen med Skjæftet fram; det klakk i Laasen, da Kaare tok imot.

Da sa Faren:

«Med den har jeg skutt Sjæl tur Folk; med den faar Du skyte Sjæl ti Folk igjen.»

Og Øinene stod saa roggsamt rædde paa Moren.

Da blev Moren drivende hvit og tok sig til Bringen med venstre Haand.

«Kuoni parda,» sa hun og saa stygt paa ham, som stred Døden.

Straks efter sluknet Faren.

Men Kaare blev Skogsmand og Spillemand som Faren før ham, og hver Gang han lekte paa Felen, syntes han, det var Felen, som lekte, og ikke han, og hver Gang han skjøt med Børsen, syntes han, det var Børsen, som sigtet, og ikke han. Men altid svarte der nogen, naar han spilte, og altid faldt der noget, naar han skjøt.

Saa var det en solvarm Sommerdag, at Kaare var gangen paa Skogen og hadde Felen sin med. Stekende hett var det; al Smaafugl sat dørgende still; Skogen svettet Kvae, saa det glufset varmt i Solskjælvet, og langs Sæterveien, der han drog, stod der som en svidd Em av Lygnild-drev og Torslaat og solvarm Sten.

Da Kaare hadde naadd Høgden, kom det med ett over

ham slik underlig Angst. Alt ikring ham blev saa tindrende lyst og drivende let; Skogen gik i Ring, og han visste ikke mer, hvor han var.

Ret som han gik og gik paa vilde Vanken, fik han se noget sortblankt, stort, som blaanet midt i svarte Skogen. Da slap Rædselen ham med ett, og han kjendte sig igjen. Det var Svartkjærn, han saa.

Han slog sig ned mellem Tuvene under en diger Gran, og der sovnet han.

Da han hadde sovet baade vel og længe, vaaknet han, og da var det Solefald. Kjærnet laa blaablankt og skalv med Skog og Himmel speilet; Solen brandt som Blod i Skogsbrynet; det duftet av Myrblom og varm Lyng vidt omkring.

Da blev Kaare saa vek for Bringen og tagen av saa stærk en Hugmod at han syntes, han mest maatte graate. Saa tok han Felen til Far sin og begyndte at leke. Men som han sat der og lekte saa lindt, blev Svartkjærn et stort, levendes Øie, og ut av dette Øiet steg al Verdens Laat og Graat, og ind i Felen drog det alt og gav sig til at graate derinde.

Da spilte Kaare, saa Svetten randt; for nu gjaldt det Livet at spille dem fri alle de, som sørget; men jo mer han spilte, des mer graat det, og jo flere han løste, des flere kom der, og tilslut blev det en Sorg saa stor, at han syntes, Bringen vilde briste.

Da slængte Kaare Felen, saa det sang i Bakken.

«I Jøssø Namn!» sa han. Han var livende ræd.

«Amen!» svarte det inde fra selve Felen.

Da blev Kaare saa kald av Rædsel, at han la Hændene ihop og blev sittende blik still og stirret paa Felen, der den laa. Men Blomst og Blyme rundt ikring stod med Hodene bøid, og Skogen var saa alvorsam og Luften saa høi og saa still, mest som i selveste Kirken. Men ikke kunde Kaare høre det ringte, skjønt han syntes Klokker gik høit oppe.

Ret som han sat slik, saa han paa Svartkjærn igjen, og nu var det tindrende svart med guldbræmmede Skyer i Himmelens dype Blaa og svartgrøn Skog omkring som

Frynser kring blanke Øine. Og før Kaare visste Ordet av, maatte han til igjen. Men som han sat der og spilte saa hett, kom der op av Kjærnet al den Illskap og Vildskap, som i Verden var, og ind i Felen drog det alt og gav sig til at synge og danse derinde.

Da spilte Kaare, saa Svetten haglet; for nu gjaldt det Livet at spille dem fri, som var vilde; men jo mer han spilte, des flere der kom, og jo haardere han strøk, des videre de fôr: Jenter hujet, og Mænd stak med Kniv; Karer stupte og Kvindfolk skrek; men Jentene, som danset, var hete som Ild, og han syntes, de randt som fossende Blod fra Felen og ind i hans Krop, saa Bringen rent vilde briste.

Da slængte Kaare Felen, saa det sang i Bakken. Han var yrende vild.

«Fanden til Jenter, hvad er det I vil?» skrek han.

«Vil!» svarte det inde fra selve Felen.

Da kom Kaare sig op og stod som fjetret. For nu gik Solen ned, og al Skogen stod i flimrende, skimrende Guld, og i Svartkjærn brandt det ildende rødt som et stort glødende Øie.

Men langt inde i Skogen sang det:

«Jeg er en Jente og Du en Kar,
men vil du ta mig i Fang, saa svar,»

sang det.

Kaare blev kald, der han stod. For det visste han, at ikke fandtes der Folk i Skogen her, ikke paa mange Mil.

Ret som han snur sig, faar han se en Jente staar bortmed en diger Kronfuru et halvt Skottmaal borti Skogen. Vakrere Kvindfolk hadde han aldrig set; lys var hun, med Hamlet saa skjær, og gildt var hun klædd med sildrende Søljer i Bringen.

Det stak til i Kaare saa forunderlig rart, at slikt skulde Du aldrig ha kjendt; det var mest, som han frøs, og mest som han brandt endda.

«Aakken er Du?» ropte han bortover.

Kvindfolket svarte ikke. Hun slog bare Armene kringom Storfurulæggen og blev staaende slik og smaale og se paa Kaare.

Da blev Kaare som fra sig selv.

«Men i Jøssø Namn aakken er Du?» ropte han andre Gangen.

Da snudde Jenten og sprang. Han saa bare en lang glitrende Stripe som Guld nedover Ryggen paa hende. Saa blev hun borte med ett.

Med det samme gik Solen ned. Og gjennem al Skogen sang det en stor, roggsam Sus; Kjærnet blev svart som kulsvarte Natten, og der faldt saa underlig en Kulde.

Da bad Kaare Fadervor baade vel og længe, tok Felen sin og strøk beneste Veien hjem. Men da han naadde Søkkjebæk og fik se det lyse i Stuen paa Sus, syntes han, at nu var han frelst.

Saa gik han ind til Mor sin, som sat fremved Aaren og spandt.

«Hvor har Du været?» spurte Moren.

«I Skogen,» svarte Kaare.

«Hvad gjorde Du i Skogen?» spurte Moren.

«Jeg spilte Fæ til Folk,» svarte Kaare; han syntes, han kunde stupe, der han sat.

«Jeg kan saa skjønne,» sa Moren. «Svettere Fele og blekere Mand har jeg aldrig set,» sa hun.

Da svarte ikke Kaare Mor sin. Men da han saa paa Felen, var den drivende vaat.

Moren reiste sig braatt, tok Kaare i Armen og snudde ham mot sig.

«Gaa ikke dit,» sa hun. «Du kunde raake huldrent Folk.»

Saa gik hun ut i Koven, fik frem en Rot, som hun hadde gjemt opunder Mønsaasen, brøt av en Bit og gav Kaare.

«Æt dette nu,» sa hun.

Kaare tok Biten; men da han vel hadde svælget den, blev han saa besynderlig glad og træt. Det var Trollrot, Moren hadde git ham. Saa kom han sig bort paa

Sengen og sovnet med ett. Men hele Natten drømte han om dette vakre Kvindfolket, han hadde set bortmed Svartkjærn, og det syntes han, at hende kunde han aldrig glemme.

Saa var det en Dag utpaa Høsten, at han drog i Vei til Skogs med Hund og Børse efter Elgen. Han gik og gik hele Dagen, og Hunden rekkjet Sporet, saa den mest laa flat efter Bakken; men aldrig kom han indpaa Dyr, og naar han skulde se efter, rekkjet Hunden bakvendt, og det var Kuspor, den rekkjet. Da blev Kaare harm, tok en Paak og dængte Hunden, saa det kven i Skogen.

Da flekkjet Hunden Tænder, bet i Paaken og saa vondt paa Kaare. Og Kaare syntes plent, det var i Svartkjærn han saa. Ikke visste han længer, hvor han var, og ikke skjønte han længer, hvor han gik; men Hunden rekkjet og drog med huken Krop og rædde svarte Øine. Slik gik det atter og fram i Skogen like til Solefald. Da saa Kaare paa en Gang noget sort, som blaanet midt i vilde Skogen, og nu kjendte han sig igjen. Det var Svartkjærn, han saa.

Med det samme la Hunden sig ned og vilde ikke rekkje længer, og nu skjønte Kaare, han maatte være indpaa noget Dyr, fast det var bakvendt Kuspor han rekkjet.

Ret som han staar, faar han høre det lokke saa vakkert paa den andre Siden av Svartkjærn, og før han vet Ordet av, kommer en Buskap nedaat for at drikke. Vakrere Buskap hadde han aldrig set, og vakrere Lokk hadde han aldrig hørt; guldbrandet var de hver eneste Ku, og Jenten, som lokket, var glitrende lys med sildrende Søljer i Bringen.

Da skjønte Kaare at huldrent Folk var fremme; for Hunden skalv, der den laa, med svarte, rædde Øine, og han selv kjendte slik underlig Rædsel.

Saa tok han Børsen, holdt bent paa Buskapen og klemte av, saa det skrald som Torslaat i Berget. «Bummm,» sa det, da Smelden kom attender; det var mest som en Klokke klang, og med det samme tok Hun-

den i et Ul saa uhyggelig stygt og drog til Skogs med en lang Blodstrime efter sig. Men da Kaare fik sin Sans, var baade Kvindfolket og Buskapen borte, og det stod bare en diger, brandet Okse og bøljet og blaaste bortom Kjærnet.

Med det samme gik Solen ned, og da blev Oksen borte. Men over Skogen gik der saa svart en Sus, og over Kjærnet fløi store, tause Fugler.

Kaare læste Fadervor baade vel og længe; saa tok han Børsen sin og drog beneste Veien hjem. Men da han naadde Søkkjebæk og hørte Hunden knistre fremved Stuedøren paa Sus, syntes han, at nu var han frelst.

Saa gik han ind i Stuen, hvor Mor hans sat ved Aaren og spandt; Børsen hængte han paa Knaggen over Sengen fremved Felen; men Børsen var drivende vaat.

«Hvor har Du været?» spurte Moren.

«I Skogen,» svarte Kaare; han satte sig paa Krakken fremved Aaren.

«Hvad saa Du i Skogen?» spurte Moren.

«Huldrent Folk,» svarte Kaare; han syntes, han vilde stupe, der han sat.

«Jeg kan saa skjønne,» sa Moren; hun sluttet at spinde. «Svettere Børse og mere blodig Hund har jeg aldrig set,» sa hun.

Saa gik hun ut i Koven og fandt frem en gammel Sølvknap efter Far hans.

«Gak aldrig dit; Du kunde bli bergtagen paa Flekken,» sa hun. «Men skal Du til Skogs, og raaker Du huldrent Folk, saa bruk denne til Kule og skyt midt i Bringen; da blir de borte og kommer aldrig igjen.» Dermed saa gav hun Kaare Knappen efter Far hans.

Kaare tok Sølvknappen og stak den i Vestlommen, og med det samme kjendte han sig saa underlig glad og træt. Han kom sig bort paa Sengen og sovnet med ett; men hele Natten drømte han om Jenten, han ikke kunde glemme, og han syntes næsten, han hadde hende i Armene sine.

Saa var det en Dag ut paa Høsten, netop som Bjerken begyndte at bli gul og Rogn og Osp begyndte at

brænde. Solen var varm; Luften laa og skalv og sken blaa over alle Aaser. Da syntes Kaare, han ikke kunde berge sig længer for Længsel; saa tok han Børsen, bandt Hunden fremved Sengestokken og drog ende til Skogs, langt dit ind, hvor han aldrig før hadde været. Og før han visste Ordet av, var han kommet mange Fjeldblaaner frem og kjendte hverken Vei eller Sti. Svarte randt Bækkene i græsgrønt Myrtøv; Aarfugl og Rype lettet og flakset, der han fôr; Storfugl sat skinnende gild paa Topp mellem Bjerk og Osp i Guld og gloende Brand under Solefaldet; men Kaare han vyrdet intet av alt; han tænkte paa Jenten i Skogen.

Ret som han gik og gik paa vide, vilde Vanken, faldt Natten med Gufs og sælsom Sus. Da satte Kaare sig paa en Tuve under en diger Gran med Børsen i Fang og ventet, at hin underlige Rædsel skulde komme.

Der sovnet Kaare.

Om Morgenen, da han vaaknet, var det skjælvende koldt; Rimfrosten laa over Tuver og Lyng; Solen stod blek paa de høie Trær. Ret som Kaare reiste sig, blev han saa nummen for Bringen, at kalde Svetten sprang. Da skjønte han, huldrent Folk var nær. Og med en eneste Gang fik han se en liten Sætervold, som han aldrig før hadde set, midt i vilde Skogen. Mindre Sæter skulde Du vel aldrig se, og gammel var den som alle Haugene; for Smaagran vokste paa Taket og Murpipen var maasaagraa som det skjæreste Fjeld. Fjøs hadde den i selve Jorden; men ikke fandtes der Liv, og ikke røk det av Pipen; bare saa ødende stilt, som om der ikke hadde været Folk paa tusen Aar.

Kaare læste Fadervor baade en og to Ganger, og saa gik han fremtil; for han kjendte slik underlig Magt, som drog.

Fremved Døren laa en Furukubbe, og i den sat en Øks av skjyre Sølvet.

Da gik Kaare ind; men der skulde Du se! Paa Bordskiven fremved Gluggen stod en Smørform saa gul og gild, at det var store Ting; Kniver sat i Væggsprungen og var av skjyre Guldet; bortmed Sengekarmen laa

en grøn Stakk med gilde Baand, og fremi Aaren en diger Bjerkekolle dørgende fuld av Sø og Sovvel.

«Gud sign,» sa Kaare; han tænkte, nogen kunde være inde.

Da blev det — aa! — saa kaldt og stillt!

Og da Kaare gik frempaa, sprang der en maasaagraa Mus over Bordet; men da han tok efter en av Guldknivene i Væggsprungen for at smake paa Smøret, var Kniven av bare Sten, og da han saa efter Sovvelmaten i Søkollen, var det svartbrændt Smaasten i klaren Vatten. Men Smøret, Gut, det var gildt som det gildeste Sommersmør; det saa han saa grannt, skjønt han intet smakte.

«Huf,» sa Kaare; han blev saa frossen med ett og drog sig ut, det forteste han kunde; men da han snudde sig ut, fik han se en ørliten Mand, som stod i Vedroen bortved Aaren, og Manden var av bare Sten.

Da syntes Kaare, det var likest at springe; for det kjendte han paa sig, at her bodde huldrent Folk. Men hvordan det var eller ikke var, saa syntes han, han maatte se indom Fjøsdøren først; han fornam noget levende derinde.

Men inde i Fjøset stod en guldbrandet Kalv og stirret med gloende Øine.

«Kyra!» sa Kaare; han blev ræd.

«Mø!» rautet Kalven, og Kaare syntes, den rautet tvers gjennem Bringen paa ham.

Men ret som han snudde sig rundt for at gaa, saa stod hun der Jenten saa glitrende lys med sildrende Søljer kring Barmen.

Kaare kvakk og blev staaende som fjetret; han syntes Skogen sken.

«Aakken er Du?» spurte han og skalv paa Maalet.

«Guri!» gnald det borti Skogen.

Og frem paa Volden kom en Kjærring farende; ja styggere stygt skulde Du aldrig set; ørliten var hun og bekkende svart; i Skindstakk fôr hun, og en Tørkvist hadde hun til Stav. Men rende gjorde hun fort som en Mus i Kors og Krok over Volden.

Ret som hun rendte, stanset hun braatt.

«Kuoni parda!» skrek hun og hyttet med Paaken til Jenten.

Da sukket Jenten en Suk saa tung og blev borte som et Solgløtt i Skogen. Og da Kaare skulde se, var det borte alt, baade Kjærring og Jente og Kalv; men Øksen i Stabben var av skjæreste Sten, fast den sken som skjyre Sølvet. Da kjendte Kaare sig vildsen med ett; han syntes, han selv var tusen Aar og Verden saa underlig gammel. Men da han snudde sig, var Sætervolden borte.

Saa la han paa Sprang og sprang og sprang paa maafaa i vilde Skogen. Men ret som han sprang, blev han glad med ett; han var kommen paa kristen Jord. Der sovnet han og sov, til Solen stod høit paa Himmelen. Saa la han i Vei igjen. Men Jenten var omkring ham, det skjønte han grannt; for alt mens han gik, blev han nummen eller varm, alt eftersom hun korset hans Vei.

Slik gik han og gik hele Dagen, til Solen stod lavt i Aasen. Da kom han frem paa en Haug og fik Kjending av Sjøen den blaa.

Kaare skalv som en Skoghund for Dyr; for fremme ved en Tall stod Jenten. Haaret det sken som skjæreste Guld — hun stod der og stirret til Dals.

Da drog Kaare sig indpaa, og før han visste Ordet av det, hadde han Armen kring Livet paa Jenten.

«Kuoni parda!» skrek hun og snudde sig ræd.

Aldrig hadde han set noget saa glitrende gildt, og aldrig hadde han kjendt noget saa levende vildt, det var som han hadde en skimrende Storfugl i Fanget.

Saa slet hun sig fra ham og sprang og sprang, nedover Aasen, fremover Myren og bent mot Svartkjærn selv.

Kaare efter med Børsen spændt; for nu var han yrende vild. Borte blev hun Gang efter Gang; men aldrig mistet han Sporet; for rundt hende stod der slik skogvild Em av Blyme og solvarm Fjær, at han fandt hende næsten i Blinde.

Nede ved Myren, der Søkkjebæk rinder, fik han se hende staa. For over Søkkjebæk kommer intet, som lever. Vild var hun, saa det fræste av hende, og Øine hadde hun som selveste Svartkjærn om Natten. Da spændte han Børsen og sigtet bent i Bringen, som Mor hans hadde sagt. Men med ett blev han vek, saa han mest kunde graate, og da det smaldt, holdt han høit, høit over Jenten, som gjaldt det hans eget Liv.

«Bimm,» sa Kulen og sang som den fineste Klokke av Sølv langt, langt nedover Lien.

Men Jenten stod fjetret med Hænder i Fang og skalv og stirret i Bækken.

Kaare la Børsen paa en Tuve, og da saa han, den var drivende vaat.

«Der skjøt jeg Sjæl i Folk,» tænkte han. Saa drog han bent frem til Jenten.

«Nu er Du min,» sa han, slog Armene kring hende og drog hende til sig.

Da saa hun op i Øinene paa ham, og han syntes, det var i Himmelen han saa.

«Ja,» sa hun, som levende Jenter bruker si.

Og saa underlige Ting! Han syntes, han vilde dø av Glæde.

«Naa skal Du komme!» sa han; han kjendte, han skalv.

«Ja,» sa hun, som Jenter bruker svare, og lo saa lyst og lindt.

Da kysset han hende bent paa Munden og holdt hende lindt; for hun blev saa vek, saa vek mellem Armene paa ham.

Med det samme gik Solen ned, og saa var hun borte.

Da tok Kaare Børsen sin og drog ende til Dals, fremved Søkkjebæk og hjem til Sus. Tung var han til Sinds, men glad endda; han syntes, han hadde fundet og mistet Liv paa samme Gang.

Da han kom indom Døren paa Sus, laa Moren paa Sengen blek.

Han hængte op Børsen og gik borttil.

«Er Du klen?» spurte Kaare Mor sin.

Da tok Moren op sin Kufte i Bringen, og Kaare saa Blod, som randt. Men i Bringen sat Sølvknappen, Kaare hadde brukt til Kule, da han skjøt.

«Naa har Du gjort ret det, Far Din gjorde illt,» sa Moren; Øinene hendes stod store og rædde paa Sønnen. Og Kaare syntes, det var Svartkjærn han saa. Med det samme slog Toren, saa det skrald, og da Kaare skulde se efter, var Moren sluknet.

«I Jessu Namn,» sa Kaare.

«Amen!» svarte det i Felen paa Væggen.

Dagen efter drog Kaare med Liket i Baat syd til Sjøstranden for at faa Mor sin begravet. Men som han rodde sydover Sjøen langsmed Stranden, fløi tolv svarte Fugler frem av Skogen og fulgte, en efter en, hele Tiden, like til han kom til Tangen, der Kirken laa. Da snudde de alle og fløi langt, langt indover Fjeldene, Blaane efter Blaane, og blev borte. Men ingen skrek.

To Dager blev Kaare paa Sjøstranden; tredje Dagen fôr han hjem. Men som han rodde og rodde langs Stranden og kom til Tangen, der Kirken laa, fløi tolv hvite Fugler frem av Skogen og fulgte, en efter en, like til han kom til Sus. Og videre fløi de, langt, langt indover Fjeldene, Blaane efter Blaane, og blev borte. Men alle sang.

Da han hadde laast Baaten og kom opover mot Stuen paa Susen, røk det av Pipen, og da han tok i Klinken og gik ind, saa sat der en Jente og spandt. Drivende lys var hun, saa det glitret av hende, og sildrende Søljer hadde hun i Barmen.

Da blev Kaare saa forunderlig glad.

«Nei kjære, er Du kommen? sa han; han blev staaende som fjetret og stirret paa Jenten.

«Ja,» sa hun; hun spandt og spandt.

«Hvad hetter Du nu da?» spurte Kaare; han fik ikke Øinene fra hende.

«Guri,» svarte Jenten; hun lo saa lindt.

Da gik Kaare like borttil og strøk hende over Haaret; det var som Guld til Knæs.

«Nu er Du min!» sa han og tok hende lindt i Armene sine.

«Ja,» svarte Guri, som Jenter gjerne vil svare; og Kaare syntes, at Stuen sken.

Saa blev hun Konen hans.

Tomsing-Tore.

Det var en solvarm Julikveld paa Randsfjorden.

Jeg kom i Baat med Slukstang ute nedover langs Fjordens vestre Bred; Luften var skjælvende blaa med en og anden rosenhvit Sommersky drivende; Solglansen gyldet Liene i Øst og slog som regnbufarvet Glitter tilbake fra Rutene paa de store Gaarder høit oppe; men i Slagskyggen langs Stranden, der Baaten drog, speilte Skogen sig svartgrøn i det bløte Vand med lydløse Sølvblink efter Aaretakene. Inde i de dype Viker drev dødt Fly i metallisk skimrende Myrvand; men ingen Fisk vaket, og slog der et Slag efter Sluken, saa var det gjerne halvstor Gjedde, som hugg.

«Rettnaa er vi framme,» sa den graaskjæggede Fisker, som rodde; Baaten svingte i en stor Sving rundt en Odde med Løvskog og maasaagrodd Sten og ind i en solvarm Vik med en solbrændt Stue paa Stranden.

Der var det, de bodde, de to navngjetne Randsfjordsfiskere, Anders Olsen og Tomsing-Tore; der skulde vi kvile og faa os Mat til Kvelds, før Natfisket langs Fjorden skulde begynde.

Baaten tok Støt og gled ind i den hvite Sand; vi lot Redskapen ligge og drog bent paa Stuen med Matskræppe og Kaffekjel; det var ikke frit for, at Sulten gnog os begge.

Jeg satte mig paa Svalstenen og fik Pipen frem, mens Anders tændte Varme og kokte Kaffe.

Viken laa der skjær som et Eventyr i Solsvindingen. Net hang til Tørk paa Busker og Stener bortover; Flis

og Kvist hvitnet i den varme Sand langs Stranden. Hist og her lyste en Benrad av diger Gjedde op; nu og da slang Rester av en brukken Baadshake eller en rusten Jernøse mellem Røtter og Stener. Men bortimot Skogen blandt Silju og dunkel Or stod den underligste Bygning, Du skulde set. Nederst en tjurubredd, halvhvælvet Baat og over og omkring som Væg og Tak Filler og gresne Fjeler. Jeg stirret og undret, hvad dette kunde være, og kjendte mig rent ilde til Mode.

Med det samme sank Solen, og skumrende Skygge faldt.

«Naa faar Du komme,» sa Anders Fisker stille; han stod ved Siden av mig paa Svalstenen med et underlig gammelt Smil.

Saa reiste jeg mig langsomt, saa endnu en Gang dit over i Dunkelheten og fulgte ham ind.

Det blafret i usikkert Ildlys fra Aaren; det lugtet gamle Klær og varm Kaffe.

«Her bor Du og han Tore?» spurte jeg; jeg slog mig ned fremved Bordskiven og fik Kniv frem.

Anders Fisker heldte de blaablomstrede Kopper dørgende fulde av rykende Kaffe fra Kjelen.

«Nei, ikke han Tore,» sa han; han gløttet op med sine eventyrkloke Øine.

«Saa? Jeg tænkte, I bodde her begge,» sa jeg og drog Kaffekoppen nærmere, saa det skvalpet brunt paa Skaalen.

Anders snudde og satte den glovarme Kjel fra sig i Aaren.

«Nei, ikke Sommerstider,» sa han; hans Ansigt fik atter dette dulgte Smil under Skjægget.

Saa aat vi stilt og længe, mens Tankene gik, hans og mine, sine skilte Veier.

«Han er paa Sæteren, han Tore kanske?» spurte jeg om en Stund, da den første Sult var stagget.

Anders stanset at tygge med Brødskiven i de stive Fingrer midt fremfor Munden.

«Nei; han er ikke langt unda,» svarte han fordægtig og svælget videre. Det graa Skjægget rørte sig, mens

han tygget. Da spurte jeg ikke mere. Og vi aat vort Maaltid til Ende, tause, i det mystiske Kveldsmørke.

Men da vi vel var færdige og atter stod paa Svalstenen, mens Lugten av de slukte Glør endnu kjendtes, pekte jeg med Pipen paa den underlige Bygning derborte ved det sovende Orekrat i Skumringen.

«Hvad er det for Stell?» spurte jeg med dæmpet Stemme.

Anders Fisker fik et besynderligt Uttryk i sit gamle Ansigt.

«Huset hans Tore,» svarte han, ganske lavt.

Jeg blev staaende og stirre. Det svartnet paa Baaten og hvitnet paa de opspikrede Fjeler i Kveldslyset.

«Det var underligt,» mumlet jeg og snudde mig mot Anders Fisker.

Han svarte ikke.

«Ligger han der nu?» Jeg spurte høiere.

«Ja; han ligg der hele Sommeren.» Anders næsten hvisket, da han svarte.

Jeg kom ned av Svalstenen og fremover for at se. Da kjendte jeg gamle Anders Fiskers Haand om min Arm.

«Nei, gaa ikke dit — han er vild!» sa han advarende.

Jeg snudde mig og saa paa ham. Han stod der saa alvorlig, næsten fælen i Sommernatten. Jeg bøide mig ned, tok en halvstor Sten og kastet mot Baatvæggen, saa det smald, en kort, dov Smeld.

«Nei, gjør ikke slikt,» sa Anders haard i Stemmen.

Da skrek det derinde, en hæs gammel Røst, bandte og svor og mumlet længe. Vi hørte det efter os, like til vi naadde Baaten og Stranden. Der fortalte Anders, mens vi greidde med Redskapen og fik Baaten paa Vandet, at slik hadde Tore, Kameraten hans, været i mange Aar. Vinterstid holdt han til sammen med Anders i selve Stuen; men ikke før kom Varmen i Veiret, saa flyttet han ut og holdt til i den halvkvælvte Baat bortmed Skogen. Der laa han hver evige Nat, selv om

Regnskuren silte og Tordenen slog, og vild og arg var han hele Tiden.

«Hvorlænge er han slik?» spurte jeg; jeg kjendte slik underlig Uhygge.

«Like til første Barfrosten kommer,» svarte Anders og tok Aarerne. «Da blir han ret att.»

«Det var besynderligt,» sier jeg, drar Snellen ut og sætter mig til Rette i Bakstavnen.

«Aa, det er ikke saa underligt heller,» svarer Anders igjen; han støter med venstre Aare Baaten fra Land. «For han Tore er bergtagen Mand,» sier han.

«Saa?» Jeg blir sittende og stirre paa Anders gjennem Nattekjøligheten.

Det gjørmer noget Sand op om Aaren, som har tat Bunden; Anders holder et Øieblik, før han ror.

«Han var hos Hulder en Sommer, det Aaret han var Kongens Kar, og siden har han været slik,» sier han troværdig. Saa ror han i Vei langs Viken med varsomme Tak.

«Hvor var det, han blev bergtagen?» spør jeg, som vi svinger ut fra Viken.

Anders holdt paa Aarerne; den linde Skval av Baatskvulpet kring Stavnen hørtes bløtt.

«Vi kommer dit i Nat,» svarte han, snudde Hodet og saa sydover det svarte Vand. Og det blev saa sælsomt stille.

I over en halv Time rodde vi syd over Sjøen, uten at nogen sa et Ord. Fjorden sov natsvart under blekblaa Himmel; Aasene laa som slumrende Skygger paa Vakt. Der hvor det var Eng, kunde en fornemme det grønnes; en kunde se det hvitne, der det var Sten. Alt taug; Fisk stod still i det blanksvarte Vand; en og anden Aapistre pep i Søvne paa en Sten langs Stranden. Der, hvor Bækker faldt ut, hørtes mystisk Mummel og kjendtes større Kjølighet; men ingen Mygg danset over Vandet, og ingen Kveldsjingle flagret mellem de tause Furutrær. Det var først, naar det graa Gys av Morgen kom, at en kunde vente, Fisken skulde slaa. Søvntung

Kveldsjingle: Flaggermus.

Svalhet dysset alle Sanser; de ensformige Aaredrypp i det bløte Vand og det ældgraa Billed av den gamle Fisker paa Toften der fremme tok Drømmene fangen, og snart sang gjennem Sjælen alt Skogens og Nattens Eventyr.

En Ørret slog efter min lyse, rødgule Flue; jeg reiste mig braatt og tok Fisken ind. Anders holdt stille som en død paa Aarerne.

«Her bruker bare han Tore faa Fisk,» sa han like efter med ru Røst. Saa rodde vi videre i dypeste Stilhet som før.

Med ett hørte vi et Skrik, et Menneskes vilde Skrik tæt ved, og hørte som Slag av susende Vinger paa Vandet.

«Troll-lom,» sa Anders.

Men i det fjerne begyndte der fra samme Stund som en dyp, hemmelighetsfuld Sus, uten Stans og Slut i stigende, sorgsen Tone.

«Hvad kan dette være?» spurte jeg og reiste mig halvt i Baaten.

Anders Fisker tok Aarerne ind, lot Baaten gli og fik frem en brukt Skraa av Messingdaasen i Vestelommen.

«Det er Susinga, vi kalder; det er der, vi skal ta Fisken,» svarte han, og nu rodde han stærkere i Kjøligheten.

Vildere og vildere sang Susen av den stride Elv i Ødet; nu kunde vi se det hvitne som paa en bred Sølvstrime Aasen ned mellem den natsvarte Skog og ende ut til Fjords. Og langt ut over Sjøen kokte og hvitnet det mot det blaa. Men da vi kom nærmere, skjønte jeg, at det som lyste derute i Sjøen, ikke var Elven selv, men en bred Mæl av drivhvit Smaasten, hvor Elven gled frem i smaa sildrende klare Strømme og Smaabusker av og til svartnet mellem Stenene.

«Her lyt vi iland,» sa Anders Fisker og tok Støten; «her faar vi ligge til Sola render.»

Dermed drog han Baaten op.

Jeg kjendte Baatvandet skvale kring Føttene og

holdt paa at gaa overende, da jeg reiste mig; saa kom jeg iland paa Stenene.

Det kjølet friskt av Elveoset; blankslitt Granlægg fra Vaarflommen laa bortover; sunken Tømmerstok graanet i Sanden; vi snaavet i Kvist, som haket sig fast for Foten.

«Naa skal vi koke Kaffe,» ropte Anders gjennem Elvesuset, og før jeg visste Ordet av, luet det rødt av Furuspik og Tørkvist bortpaa den bare Ør. Varmen sød og slog fræsende Flamme; det spraket og smaldt; det brandt med ætende Ild, og frempaa en halvraa Rot hang Kaffekjelen svart og tung av fjeldkoldt Elvevand, som pep og sang og tok Hete.

Men paa selve Stenene kring Varmen med Bækkefar og Elvaarer sildrende og rendende rundt omkring slog vi os ned for at kvile. Og her, under Elvesus og blodrødt Baal mot Nattens svartblaa Luft, fortalte Anders i mystiske Ord og med gløgg Forstand om Tore.

* *
*

Denne Tore var engang Bygdens sprækeste Kar baade med Børse og i Baat; stærk var han, saa det gik Ord av det paa Stranden, og danse gjorde han, saa det skalv i hver Jente, som saa ham frempaa Gulvet.

Saa var det endda Aaret efter, han hadde tjent ut som Kongens Kar, en Dag ved Jonsokleite. Han hadde været paa Vedhugst i Halvorsbøl-skogen og hadde endda Børse med.

Ret som han gaar nedover Veien forbi den vesle Fjeldslaatten, Du vet, faar han se noget underligt sitte paa en Sten ved en Korsvei borti Skogen. Han Tore brukte aldrig være ræd, og saa gik han bortaat.

Da var det slik en underlig Jente.

Liten var hun og veirbiten; svart Haar hadde hun, saa det sken; skindklædd var hun paa blanke Sommeren med Søljer og ringlende Belte om Livet.

«Goddag,» sa Tore, han satte sig paa en Sten fremved Jenten.

«Godkveld,» svarte Jenten, endda det var midt paa lyse Dagen.

Slik sat de da en liten Rid og skottet bort paa hinanden, hver paa sin Sten.

«Sæt dig hitpaa,» sa han Tore.

Da satte Jenten sig hitaat, og han kjendte sig med en Gang saa nummen og kald.

«Hvor er Du fra?» spurte han.

«Langt inde,» svarte Jenten. Han syntes, Øinene hendes brandt.

«Ukjendt Folk,» sa han Tore; han skjønte, han aldrig hadde set hende før.

«Langt inde,» svarte Jenten.

Slik sat de da og saa paa hinanden igjen.

Ret som de sat, la Tore Haanden bortpaa Fanget hendes og strøk nedover.

Da skalv Jenten.

Med det samme ropte det borte i Skogen.

«Frammund Kar! Frammund Kar!» ropte det.

«Om saa var!» ropte Jenten tilbake.

Med ett kom der en ørliten, kvit Hund frem av Skogen og satte sig bent foran Jenten.

Lurvet var den, saa det lavet, og svart var den i Øinene som Vatten om Natten.

«Kuoni!» sa Jenten kvasst. Da la Hunden til Skogs og blev borte.

Saa satte Jenten sig like bortaat igjen, og Tore kjendte sig saa nummen, at han ikke kunde komme av Flekken.

Ret som han sat og syntes, dette var nivst, rautet det saa rart borti Aasen.

«Mor mi!» sa Jenten og reiste sig braatt. Men da Tore skulde se efter, gik det en guldbrandet Buskap bortpaa Myren.

Da gav Jenten sig til at lokke.

«Brandsi og Broke — Brandsi!» lokket hun, og det var saa vild en Lokk.

«Svansi og Snoke — Svansi!» svarte det med en sprukken Røst borte fra Myren.

Med de samme rautet det igjen, fint og hæst som en Okse rauter.

«Far min!» sa Jenten og blev blek.

Da hauket det hæst fra Skogen.

«Stuten stingje — Stuten!» laat det.

«Guten gjingje — Guten!» svarte Jenten — det var som Laat og Graat.

Med det samme la hun Haanden borti Fanget paa Tore.

Da kjendte Tore sig vild og fik Armen kring Ryggen paa Jenten. Men slikt skulde Du aldrig ha kjendt; det var som at ta kringom blaae Luften.

«Jøje mig, saa svank Du er,» sa han og slap Jenten. Hun snudde sig braatt som huggen av Orm, og Tore syntes han saa en brungul Kurumpe, som slang.

Da blev han kald med ett; for nu skjønte han grannt, han hadde med huldrent Folk at bestille.

«Kom naa!» sa Jenten; hun hugg Tak med begge Hænder, mest som kolde Klør holdt fast. Og Øinene brandt som svarten Glo.

Da slet Tore Haanden sin løs, saa Blodrisper stod, tok Børsen og sprang, alt det han orket, nedover Veien. Ikke saa han sig attender og ikke hørte han noget heller, andet end en underlig Sus i Skogen paa venstre Side av Veien, der han sprang; men denne Sus fulgte hele Tiden.

Da han vel var kommen nedenom den Svingen, der en faar se Fjorden første Gang, maatte han sætte sig paa en Sten for at hemte Anden. Da skalv han, Gut, som en Osp skjælver, og Svetten den silte og randt.

Ret som han sat og skalv, kjendte han sig kold, og som han snur Hodet, ser han, hun sitter fremved Siden av ham paa Stenen. Men hun sa ikke et eneste Ord.

Da la han Tore i Vei, bare saa Smaastenen sprutet nedover Sæterveien. Men da han kom hjem, var han kvitt og maatte ligge hele den Dagen.

Saa var det utpaa Høstkanten samme Aaret; han Tore skulde ut i Marken for at lete efter Hest. Ret

hemte Anden: dra Pusten.

som han gaar, faar han høre Hestetingel bortpaa en Myr bakom Aasen. Han i Vei; men kommen frempaa faar han høre Tingelet paa en anden Myr længer ind. Slik driver det og flytter og flytter hele Dagen, og aldrig naar han indaat, og aldrig faar han Hesten at se. Med en Gang synes han, han hører Tingel baade høit og lavt, og før han vet Ordet av det, er det som tusen Tingel bortover hele Skogen.

Da blev han saa rar med ett, og før han fik sanse sig, stupte han Ende ned og sovnet paa Flekken.

Hvorlænge han sov, maa Vorherre vite; men han vaaknet ved det, at nogen sa «Prrro!» Og da sat han og red paa en guldbrandet Stut bortover en ørsmal Sætervei i vilde Skogen. Foran gik en ældgammel, surøiet Gubbe med Stav, og attmed gik Jenten, hun den svarte. Og ikke kunde han røre sig, og ikke kunde han faa Ordet frem; han syntes, han bare maatte ri' og ri'.

Ret som han red, kom de frem til en Sæter i Skogen. Volden var fager og fin med Blyme og vakkert Græs; men Husene var ørende smaa, og alt var saa underlig stille.

Da Tore vel var kommen sig av Stuten, gik Jenten fremtil og tok ham i Haand.

«Kom naa,» sa hun, og Tore syntes, det var kalde Klør, som holdt fast, saa han ikke længer hadde sin Vilje.

Men da de kom indom Døren, stod der en liten svartsmusket Kjærring fremved Aaren og tok kokende Sten av en diger Bøtte, og frempaa Bordet i Sovvelfatet laa Hodet av en Buk med Horn og alt.

«Sæt dig framaat og æt,» sa Kjærringen, og Tore syntes, han maatte.

Med det samme kom Manden ind, og saa satte de sig fremtil alle; ikke las de for Mat, og ikke kunde Tore det heller; men rammere Kjøt hadde aldrig han smakt, og stærkere Sø skal en lete om længe.

Da de vel hadde ætt, satte Manden Kniven i Væggsprungen, og den sken i Solstrimen som det skjæreste

Guld; med det samme faldt Solen, og da blev Kniven til Sten.

Saa tok Jenten Tore i Haand.

«Kom naa Kar og faa sove,» sa hun. Og Tore syntes, han sov mens han fulgte. Men da de vel var komne utnom Døren, bar det bent ut i Fjøset.

«Her er Bussu til Baan,» sa Jenten; hun kjørte ham ind i en ku-tom Baas. Og der sovnet Tore. Men om Natten drømte han, at han kjendte Skogen gro, og det var saa kjær en Kjendsel, og han kjendte Blodet slaa i alt levende Liv, og det var saa fortærende, skjælvende vildt og saa roggsamt fælent tillike.

Da rautet Oksen utom Fjøsvæggen, og da svarte hver Ku med Raut paa Baasen og Blaast og Bølj, og det blev slikt et brændende Leven, at Tore kvakk av Søvnen.

Men over sig hadde han Bukkeskinds Feld, og attmed ham laa den svarte Jenten.

«Stat op naa, Main; Kua ska' ha Laug,» sa hun; hun laa der saa varm og lat.

Da blev Tore saa livende ræd, at han skalv, der han laa, og saa tænkte han Fadervor; for tale det kunde han ikke. Men saa bakvendt var alt, at han begyndte paa Amen og læste dem attender hver eneste Bøn, og da han kom til Fadervor, fik han Ord for sig.

«Fa'n i Vold,» sa han, og saa slog han Jenten. Da la Jenten paa Dør.

«Main min slaar mei, Main min slaar mei!» skrek hun.

«Etter Læte kommer Væte,» svarte et sprukkent Maal utom Fjøsvæggen. Og da Tore kom sig ut, sat Gubben, Far hendes, og aat paa en flaadd Mus fremved Fjøset.

«Det bedste til sidst,» sa Huldergubben, han aat Muserumpen. Men det syntes Tore var det værste.

Hele den Dagen blev han der paa Volden og maatte gjøre alt det, som Jenten vilde. Ikke fik han Ord frem og ikke hadde han Mands Magt; men om Kvelden, da Buskapen stod paa Baasen, blev han hugsen med ett.

«Gakk sta og mjølk Oksen,» sa han til Jenten, kvasst.

«Gjør det sjøl!» svarte Jenten.

Da tok Tore Melkasken og gik bakom Fjøsvæggen, der Oksen stod. Men med det samme, han kom bakom, hev han Asken i Væggen, saa det sang, og la i Sprang paa Skogen.

Fjorten Dager efter fandt Folk ham igjen indunder et Fald i Susinga. Der stod han i bare Berget og skrek, at svart Folk voks op av Jorden og vilde efter ham paa skjære Livet.

Men da de fik ham hjem, blev han sengeliggende i over en Maaned.

Saa var det om Høsten Aaret efter, at dette hændte. Tore hadde været sturen og underlig hele Sommeren; ikke vilde han ligge inde i Hus, og ilde forlikt var han med alle. Lægstre hadde han laget sig av en halvkvælvet Baat med Fjæler og Filler til Væg og til Tak. Og ikke gjorde han andet end fiske.

En Kveld laa tre av dem og lystret i en Vik søndenom Susinga. Tore stod for Lystren; han Per Bortom rodde, og han Erik, Broren hans, passet Lysen.

Ret som de driver og lystrer indi Viken, faar de se han Tore bli staaende stiv og stirre bortmed Stranden.

«Ser Du Fisk?» sa'n Per.

«Nei, Folk,» sa'n Tore.

Og som de ser efter, saa staar der et svart Kvindfolk fremved en diger Furu ved Stranden. Intet sier hun, og intet gjør hun, staar bare dørgende still.

«Dette er a Tull-Kari Nykklerud, det,» sier 'n Per.

«Aa nei,» svarer han Tore og stirrer stygt. «Se bare paa Skuggen i Vatnet, saa ser Du nok, hvem det er,» sier han.

Og da de saa efter, stod Skyggen bakvendt, med Hodet op og Føttene ned.

Med det samme kaster han Tore Lystren bent mot Kvindfolket paa Stranden av al sin Magt.

Da lo det borti Skogen. Og attender kom Lystren susende og blev staaende i Baaten og skalv. Men da blev det slut med Lystringen. Han Per snudde Baaten

braatt og rodde i et eneste Kjør hjem om Natten like til Andersstuen. Der la de sig ind.

Men han Tore var vild og vilde ikke ligge inde, og saa gik han da bent borti denne gamle Baaten sin og la sig der.

Da det led ut paa Natten, kom Maanen frem, og han Per Bortom, som laa paa Bænken fremved Vindøiet, fik ikke sove; for det lyste saa underlig paa Glasset.

Ret som han ligger, faar han høre det mjaue saa rart ute.

«Main min, Main min,» sa det.

Han Per kom op, og det braatt, og da han saa ut gjennem Glasset, fik han se et litet svart Kvindfolk staa bortmed Baaten hans Tore med en Onge paa Armen. Men Skuggen hendes var saa lang, at den naadde øverst paa Væggen av dette underlige Baathuset hans Tore.

Han Per Bortom fik lurt op Døren lindt og gløttet ut.

Da mjauet det igjen saa saart.

«Main min, Main min,» sa det.

Men av han Tore indi Baaten var det stilt.

Med det samme tok det vesle Kvindfolket Ongen og hev den høit over Væggen og like ind i Baaten til Tore.

«Tore, ta att Ongen din!» ropte det.

Da hørte han Per det bande og husere indi Baathuset, og attender kom Ongen susende, saa det sang i Bakken. Med det samme kom Maanen attfor, og borte var det alt ihop.

Men om Morgenen, da Per Bortom og Bror hans gik ut, fik de se en ørliten, svartsmusket Onge ligge midt bortpaa Bakken som en Tull og sutre, og da de saa om han Tore i Baathuset, var han yrende vild.

Ongen kom paa Bygden; og han Tore blev tomsen, til første Barfrosten kom. Siden er han slik hvert evige Aar fra Jonsok til Mikkelsmess Tide. Men naar Frosten falder, blir han ret att som andet Folk.

— —

Gamle Anders Fisker hadde sluttet at fortælle; nu

karret han Glørne sammen, reiste sig og saa utover Fjorden, som laa søvngraa i gryende Dæmring. Damp drev over de blanke Viker; Vandet skalv lindt langt ute.

«Naa lyt vi freste Fisken; for rettnaa rinder Sola,» sa han, tok Kaffekjelen og Skræppen og ruslet nedover mot Baaten. Jeg reiste mig grøssen og fulgte.

* *
*

Ørreten slog friskt i Morgendraget kring Susingosen. Men altid var det Smaafisk, som slog, og eftersom Solstripens gyldne Rand drog sig nedover Aasen i Vest og Dagens Glans kom i Luften, sluttet Fisken at bite.

«Fanden frir sine,» sa Anders, som vi rodde langsmed Landet nordover igjen til Andersstuen.

Da vi naadde Viken og la iland, stod Tore paa Stranden. En høi, mager Gubbe med Ørnenæse mellem staalblaa Øine, som flyttet alt i ett.

«Mye Fisk?» spurte han; han stirret bak i Stavnen.

«Smaafisk,» svarte Anders; han drog Baaten paa Land og gik opover for at hente en Bøtte.

Tore blev staaende og se paa mig, som sat i Baaten og stelte Stangen.

«Han da Tosken,» sa han og saa foragtelig efter Anders; «han vet aldrig, hvor Fisken staar. Nei,» sa han, — og nu fik han et underlig vildt Drag kring Munden — «nordom Odden her er det ei Vik med ei ørlita Øi midt framfor; det kommer endda en Bæk tur Aasen nordom Vika. Dit skal Du ro, naar Sola gaar attfor, og med det samma, Du kjender dig kald, ska' Du freste. Da faar Du stor Fisk. Men faar Du Haka-aure iblandt, saa kast den ut att; for det er Trollfisk, farlig Fisk.»

Jeg takket for godt Raad og sa at dette skulde jeg nok prøve.

H a k a-a u r e: Hanørret eller Melkefisk, med en hakeformet Forlængelse av Underkjæven.

«Men hvorfor holder Du til i saa klene Hus?» vaager jeg mig til om en Stund at spørre.

Tore svarte ikke, stirret bare sturen fremfor sig, drog en underlig skjælven Suk, snudde sig og gik.

Samme Kveld laa Anders og jeg i den vesle Viken nordom Odden og ventet, at Solen skulde gaa ned. Jeg hadde fortalt Anders, hvad Tore hadde sagt, og han mente vi gjerne kunde prøve, skjønt han trodde ikke stort paa Fisk her midt i blanke Viken.

Endelig sank Solen, og da jeg hadde sittet en liten Stund, kjendte jeg mig med ett saa underlig kold. Saa satte jeg en diger, rødgul Flue paa Snoren og begyndte at fiske. Ikke før hadde jeg slængt et Par Ganger, saa slog det paa en Ørret med et Plask, saa det kvakk.

«Det var underligt,» sa Anders.

Men ikke før hadde jeg faat den ind i Baaten og slængte ut igjen, saa slog det paa en endda digrere. Og slik drev det paa i over en Time. En og anden Hakeørret fulgte iblandt, mager og sleip som en Orm; den slap vi ut igjen, som Tore hadde sagt; men ellers var Fisken fet og gild — tre og fire Mærker.

Med en eneste Gang blev det plent slut, og det suste saa rart over Vandet.

«Ro hjem nu,» sa jeg til Anders. Da faldt Mørket, Glufs efter Glufs, saa en rent kunde se det falde.

Men ret som Anders rodde hjemover langsmed Stranden, fik jeg se en svartsmusket Gut staa paa en Sten og fiske.

«Der er Son hans Tore,» sa Anders med dæmpet Mæle.

Da kjendte jeg Skogrædselen risle koldt nedover Ryggen paa mig; jeg syntes saa grannt, at Skyggen til Gutten stod bakvendt i Vandet med Hodet op og Føttene ned.

Men kveldsvart Vand er vildrent; det skal hver en Fisker vite.

BYGDEN RUNDT

Oline Løvbakken.

Hvor en av de store Østerdalsgaarder ligger i Dalskraaningen med Elven som Stængsel for Jordene dernede og Granskogen som Stængsel for Rydningene deroppe, vil Du som oftest øverst i Lien, frempaa en eller anden solbar Knaus, finde en enslig liten Stue. Løvskog, helst Asp og Rogn staar skjælvende i Morgenvinden langs den forfaldne Skigard; en mager Akerflek med tynd, kort Havre eller gulnende, vissent Bygg, drar sig fra bratteste Bakken nedover mot den tuvete Græsvold der længst nede; en fattigslig Fjeldbæk, som gjerne tørker ind i Solsteken høisommers, sildrer sparsomt gjennem den slitte, bleke Vasstro ned i nogen gammel Trækopp, som staar derunder for ikke at gisne i Sommervarmen.

Men ned fra Stuen, over Bækken, gjennem det lave Led og bent nedigjennem Skogen til Gaarden gaar en smal, slitt Sti, tung at vandre baade ned og op, selv for dem, som er vant til den fra Barns Ben av, men dobbelt tung for den, som har sittet paa selve brede Gaarden dernede og kjendt bedre Dager.

Slik en var Oline Løvbakken, og Stuen, hun sat i, var som slike Østerdalsstuer oppe paa Eggene er flest.

Hun hadde været Datter paa selve Nordigarden, en av Bygdens største Gaarder; hun hadde levet med paa alt, hvad der i gammel Tid gav Bygden Glans; men saa var de svimlende Tømmertider komne; hendes Far blev reven med av Svindelens Flom, og nu sat hun der som gammel alene høit oppe i Skogen paa en Plads under sin Fars Odelsgaard uten anden Arv i Eie end

sine Minder og uten anden Utsigt i Syne end den, Høiden og Ensomheten bød.

Men deroppe fra den magre Bakke med de skjælvende Aspetrær holdt hun vaktsomt Øie med alt Bygdens Stel dypt dernede, og den trange Sti ned til Nordigard og op igjen gik hun med sin tunge Kropp to Ganger om Dag, Vinter og Sommer; Fædrenes gamle Gaard drog hende med en forunderlig Magt, og hændte det en Dag, at hun ikke orket nedover, var det, som om hun ikke hadde faat sit daglige Brød.

Derfor sa ogsaa den nye Eier av Gaarden mangen Gang paa Spøk, at gamle Oline Løvbakken hadde bedre Greie paa alt, hvad der gik for sig paa Nordigard, end han selv, som Bruker skulde være.

* *
*

Det var en varm Augustmorgen for nogen Aar siden. Vi kom fra Harejagt i Nordigardskogene, Ola Fæmundsenden og jeg. Solen stak i den fugtige Luft, blev av og til borte bak en Sky og kom frem igjen. Det tindret paa blinkende Dugg og natvaate, blanke Blad; Smaafugl fôr stilt og forsigtig ut og ind mellem Kvistene; i Løvskogen nær Gaardene sat Kraaker og Skjærer tause og trygge, var av og til nedpaa Bakken efter nogen Regnorm, som hadde vaaget sig frem, og svingte sig straks stille op igjen, enten paa en Skigard eller i en Gran, som stod alene mellem Orebusker og Bjerk. Med lange Mellemrum brøtes Stilheten av Gjertrudsfuglens skarpe Skrik, der hun fløi gjennem tykkeste Skogen og varslet Regn; Hundene saa op efter Lyden, løftet et Par Ganger undersøkende Snuten mot Skogen, men fulgte straks Hak i Hæl som før med dryppende Tunge og pæsende Aandedræt. For vi hadde hat et Par timelange Loser paa Morgenkvisten og bar hver vor Unghare, Ola Fæmundsenden og jeg.

Komne fremover den gamle Mora-vei, fik vi et svalt Gufs av kjølig Løvskogslugt, av og til blandet med den

stærke Lugt av Kreaturer, slik som den kan kjendes langveis i Skogen og paa Sætrene. Et sildrende Bækkemummel blandet sig deri; en Hafælle skimtedes, forfalden og oplappet med røde Tørgrankvister; det hørtes, som om nogen satte Trækopp fra sig paa Gulv eller Sten; — vi var komne til Løvbakken.

«Ska' vi sjaa indom aat 'n Oline?» spør Ola Fæmundsenden, stanser og tørker Svetten med Trøieærmet.

Jeg svarer ikke, men gaar bare bent frem til Grinden, løfter Kroken av og svinger nedover mot Stuen.

Døren staar oppe; Kopp og Traug staar og tørker i Solskinnet; men Oline selv staar nede ved Bækken og skyller Klær under Vasstroen. En rødsidet Ko med droplet Hode og blanke Messingknapper paa Hornene beiter i det magre Græs mellem Tuvene bortom Bækken; en graa Kat flygter skyndsomt fra Stenhellen over Potetakeren og til Skogs, da den faar se Hundene.

«Goddag, Oline!»

Vi staar og ser paa hende. Hundene snuser omkring oppe ved Stuen, sætter sig, stirrer nedover og venter. Oline ser op. Hun har hørt Stemmer gjennem Bækkesilderet.

Hun blir staaende og stirre. Vugger paa Hodet som i Forundring, men sier intet. Sætter bare Vaskebaljen fra sig, tørker Hændene paa Forklædet og kommer saa ruslende opover.

«Goddag, Oline,» gjentar jeg og rækker Haanden frem.

«Nei Goddag,» svarer hun med lav, men stilfærdig Stemme — «ja je er naa itte slik, saa je kan ta ti dei heill,» sier hun videre og smaaler dæmpet.

Jeg faar Tak i hendes vaate Haand.

«Tak for sidst Oline!»

«Aa itte aa takke,» svarer hun, hun ser først paa mig og saa paa Ola Fæmundsenden. Koen, som er blit opmerksom, kommer langsomt dragende borttil, snuser og blaaser, strækker sin krumme Tunge efter Olines Haand for at faa Salt, men finder intet og rister misfornøiet med Hodet, slænger med Halen efter en Klægg,

som har sat sig fast paa Siden, men faar den ikke av, gjør saa et heftig Slæng med Hodet bakover Siden og faar den endelig væk. Saa kommer den stabbende fremover mot os for at undersøke. Oline jager den lempelig unda med et par Klask av Hændene over Hals og Snute.

«Ho lyt sjaa paa dei,» sier hun undskyldende.

Saa gaar vi alle tre langsomt opover mot Stuen.

«Dø er Skytterer?» sier Oline, da vi er komne optil.

Jo, vi var da det.

«Hoi, jamæn er Du slem au naa!» bryter hun ut, hun faar se Harene, som vi har hængt paa en Spiker paa Stuevæggen.

«Aa ja, Du har fuill gode Børser og gode Hunder au?» lægger hun til, idet vi gaar ind.

Inde var alt blankskuret og rent. Kaffekjelen stod paa Kok; — et gammelt Ur med Aarstal 1780 i Snirkler paa den blanke Talskive stod og maalte Tiden tungt og høilydt som Minde fra større Hus og rikere Forhold; et gammelt Skap med forgyldte Utskjæringer og Ættens ældste Navne i underlig ældgammel Skrift fyldte det ene Hjørnet. Men alt andet like til den slitte Seng var enkelt og fattigt.

«Sjaa aat Du faar sitte,» sier Oline og sætter Stoler frem.

Vi sætter os, og hun er fremme i Aaren og lægger Vedstikker under Kjelen.

«Naa kom Du akkurat maatsamt aat Kaffeem au naa,» sier hun, hun sætter sig paa Bænken fremfor os.

«Ja, Du ska' faa god Kaffe; je bruker itte taa 'se nye Kaffetilsætningøm, døm driv med naa om Dauen.» Hun reiser sig igjen, finder frem en liten slitt Duk og brer over Bordet.

«Ja det er simple Saker, je har; mar en itte har større Raa', saa bir det itte likere; men Kaffeen lyt je ha god, synes je.» Hun aapner Skapet og faar Kopper frem, Teskeer av Tin og en gammel underlig Ølbolle med opklippet Raffinade og Koksukker.

Saa sætter hun sig igjen fremved os.

«Aa ja, det er itte rart — før den, som har vørré bæ-

rer vant;» hun drar likesom et dulgt Suk, men ser straks bort paa Kaffekjelen igjen og reiser sig. Steller litt med den, gaar ut i Døren og ser nedover mot Koen — kommer straks ind igjen og sætter sig paany. Det er, som om en ustanselig indre Pine gjennem mange Aar har holdt hende i evig Bevægelse, saa hun enten maa tale, gaa eller arbeide. Men i de faa Pauser, hun gjør, høres det gamle Slagurs tunge, manende Knepp syngende gjennem Stilheten.

«Saa Du er oppe her igjen iaar au?» Hun ser ut gjennem Vinduet, idet hun spør.

«Ja, det er det samme hvert Aar det, Oline,» svarer jeg smilende.

«Ja trur je itte Du er her hvert Aar au da!» roper hun ut; hun er atter borte ved Kaffekjelen, flytter den av og stiller den til Klaring.

«Aa ja, det er myy Førandring her naa,» føier hun til og vender langsommere end ellers tilbake til sin Plads paa Bænken.

«Ja, det var anderledes i gamle Dager, Oline!»

Oline ser paa mig. De graa, urolige Øine blir likesom blanke.

«Aa Du kain saa seie! — Det er itte aa tala paa det!» bryter hun ut; den lave, beherskede Stemme stiger som til en Klage.

«Slik, som døm har førré her oppi Daløm!» aander hun ut. «Aa ja! Det er itte aa tala paa!» — Hun reiser sig igjen og skjænker Kaffen fra Kjelen i Koppene, som staar paa Bordet.

Og under den kraftige, dampende Drik er det, som om gammel Sorg smelter, og Retsiden vendes ut paa dette gamle Hjerte, som nu i tyve Aar stilt og dulgt har maalt al Forsagelsens Kummer og al Fattigdommens Nedværdigelse.

«Hvordan staar det tel i Byen naa om Dauen da?» spør Oline efter en Stund.

«Bor Kongen paa Slotta sine naa?»

«Nei han er ikke her om Høsten.»

«End Dronninga hans da, bor a der ho?»

«Nei ikke hun heller.»

«Aa nei, Du vet, ho kain fuill itte rese fraa Mandem sine,» sier Oline; hun tar Bundingen fat.

Der var stilt kanske i ti Sekunder.

«Je har vørré paa Slotta je au,» kommer det saa, lavt og trygt.

«Ja det er mange Aar sia naa.» Atter et Par Sekunder stilt.

«Det var, da je bodde nedpaa Gardøm.»

En hører Slurpen av en Hund, som drikker Vand av Bøtten ute i Svalen, og Kneppen av det gamle Slagur i Stilheten.

«Har Du set Kongen da, Oline?» spør jeg; jeg synes, her maa stadig tales.

Oline ser op fra Bundingen, hvis jevne Bevægelse likesom har optat hele hendes Uro.

«Kongen? Je? Jø! Ja da!»

Hun lægger Bundingen, henter Kaffekjelen og skjænker nyt i Koppene.

«Døm har førré her igjønnøm Daløm alle fire Kongan. Ja, da 'n Kal Johan fôr her, var naa je bære in Jintonge.»

Hun holder Øie med Koppene.

«Du lyt drekke,» sier hun saa. Vi drikker, og Bundingen gaar igjen som før.

«Hain laa paa Nordigard hain Kal Johan om Natta.» Det kom likegyldig, et gammelt Minde om svunden Hæder og Herlighet.

«Ja—e!» Hun drar en tung Pust, lægger Bundingen og reiser sig.

«Tak for Kaffeen, Oline!» Jeg reiser mig ogsaa.

«Aa itte aa takke.»

Ola Fæmundsenden tar i Haand og takker, kommer sig saa langsomt ut for at se efter Hundene og vore Geværer.

«Det maa være ensomt for dig at sitte her oppe i Skogen alene,» sier jeg, jeg har faat Snadden frem, staar borte ved Aaren og skal tænde.

«Aa ja — det er rart au.» Hun gaar og steller fra

det ene til det andre, fort i Vendingen, trods sin tunge Kropp.

«Je les naa da, sir Du, Bøker og — ti Blaøm!»

Det er atter stilt. Bare hendes Trin, som hun gaar der og steller, høres.

«Han Ola, Brorsønnen din, han, som skulde arvet Gaarden, hvor er han henne?» vaaget jeg mig til at spørre, lavt.

Oline saa ikke paa mig, men drev paa med sit.

«Hain tener oppi Øverbygden,» svarer hun.

«Han! — Og Søster hans?»

«A Olea? Ho er rest til Ammerikka. Ho reste i Vaar.» Det kom saa saart og stilt.

Jeg taug en Stund.

«Der er visst meget forandret heroppe,» sier jeg endelig.

Hun stanser og ser bent og fast paa mig.

«Det er snart itte én, som sit paa Gardøm sine,» sier hun. «Det er vondt aa sjaa!» føier hun til som et langt, bævende Suk, snur sig og tar fat paa sit igjen. Men, som om Tanken har tændt hendes Forargelse, vender hun sig atter imot mig og blir staaende med den rentørkete Kaffekop i Haanden.

«Mar døm bære ska' leve taa Skogen, saa kan det itte bli anslessen; det er itte aa vente det.» Hun sætter Koppen raskt fra sig i Hylden.

«Aa døm steller sei gæli, sir Du.» Hun tar fat i Opvasken paany. «Og saa er der kømmin slik underlig Rørels i ailt Folk. Det var itte slik her før, sir Du.»

«Det er Civilisationen det, Oline,» sier jeg; jeg damper stærkt av Snadden.

Oline ser paa mig med kloke Øine.

«Ja det er det saammaa, aa det er; men gæli steller døm sei. Du vet, en lyt følgje med si Ti'; men — døm har itte Vette' tel det, sir Du.»

Jeg maatte le, Oline drog paa Smilen med.

«Ja — neimæn om je — og saa myy orolig Folk, som fær her. Itte vil døm, nogen ska' ha naae og itte

vil døm, naaen ska' gjør' naae — det maa da bi gæli det — lel!»

Jeg lo igjen. Oline saa paa mig, halvt forundret.

«Ja, je er naa gammal, je — det kain fuill hænde, det bir bra om e Ri'; men itte bir det i mi Ti'. Det vart førmyy detta, sir Du, paa én Gaang!»

Jeg tok hendes Haand.

«Ja det kan hænde, Du har Ret i det ogsaa, Oline,» sa jeg.

Hun drar sagte Haanden til sig igjen og tørker den av paa Skjørtet. Den var halvvaat efter Opvasken.

«Ska' Du tel aa fara att naa da?» spør hun bløtt.

«Ja. Du faar ha Tak for denne Gangen nu Oline,» sier jeg og holder Haanden, længe.

«Aa, ittnaa aa takke.»

Jeg gik langsomt, stanset ute i Svalen og saa efter Ola Fæmundsenden.

«Du Jakob!» Det var Olines Stemme.

«Aa kom ind att lite, saa je faar tala aat dei.»

Jeg snudde og gik ind.

Oline stod der, halvt forlegen.

«Mar Du er oppi her, saa ska' Du rekti laavaa mei en Ting.»

«Ja, gjerne det Oline.»

Oline famler igjen efter Ord og ser paa mig stjaalent, Gang paa Gang.

«Døm har vørte borte disse Engelstmændenn, som fôr her. Je har naaen gamle Saker, je gjerne vilde ha solgt — denna Klokka da, sir Du, og detta gamle Skaape' — det er gammalt, sir Du,» — hun gaar hen og slaar det op. «Du skulde fuill itte kjende naaen Du i Krestian, som vilde kjøpe slikt?

Der fôr som et Stik igjennem mig.

«Vil Du sælge disse gamle Ting, som har hørt Slægten til, da Oline?» spør jeg.

Oline blir staaende og stirre paa mig, og Stemmen, den bløte, dype Stemme, blev kold, da hun svarte:

«Døm tok Garden og ailt ihop — saa er fuill itte detta stort aa holde paa.»

«Ellers saa» — hun fik Tak i sit Forklæde, som hun stod og fingret med og foldet, mens hun saa ned. Den haarde Tone i hendes Stemme fløt over i brutt, dæmpet Klang — «En lyt gjøra mangt den, som trøng.» Om hendes Mund drog der sig en bævrende Bevægelse av smaa Rykk og Napp, som trængte lang Tid for at lægge sig; saa saa hun bort og gik langsomt bort til Vinduet.

Som jeg sat der, steg der en kvalmende, syk, sorgfuld Fornemmelse op gjennem hele mit Legeme, som om jeg vilde graate eller reise mig og slaa i Bordet.

Her stod hun, som for tyve Aar siden stolt vilde ha avvist, om man bød hende Guld for den mindste Ting, som hadde hørt Fædrene til, og falbød nu Slægtens ældste Arv og Eie av Nød for nogen lumpne Kroner. Det var, som om jeg var tilstede ved en Slaktning eller en Henrettelse av en uskyldig dømt.

Jeg reiste mig og gik bort til hende. Jeg klappet hende paa Skuldren.

«Gamle Oline; jeg skal prøve,» sa jeg sagte.

Hurtig som et Hugg kom Haanden frem.

«Det ska' Du rekti ha Takk før,» sier hun.

«Ja Du er itte vond vel?» Hun saa fast bortpaa mig.

«Nei Oline — jeg er ikke vond — jeg synes bare» —

Men Oline var alt fremme ved Bordet.

«Je har naae her au,» sa hun og løftet paa den gamle Ølbolle, som nu var blit Sukkerskaal.

Jeg saa paa Bollen.

«Hvad er det med den da?» spør jeg interesseret.

«Ja det ska' je seie dei,» svarer Oline lavt, næsten høitidelig.

«Den Bollen har 'n Kal Johan brukt den Natta, han laagg i Norigard.»

Jeg saa op paa hende, forbauset.

«Det er sandt — Du vet, det var vont om slik Kopp den Tia! Det er sandt — her sir Du endda Rana!» Hun

Rana: Randen.

pekte med sin gamle skjælvende Tommelfinger ind i Bollen og fulgte Mærket hele Bollen rundt.

Jeg stirret haandfalden, der hun pekte. Jo ganske rigtig: hele Bollens Bund hadde en lysere Farve, begrænset av en Rand, som ingen Tvivl lot tilbake! Og av denne historiske Bolle med sin forunderlige Skjæbne og likefrem vidunderlige Bestemmelse hadde jeg for nogen Minutter siden hentet mit Kaffesukker!

Jeg lo! En skraldende, trompetagtig Latter, fra Bryst, Mave og hele det indre Menneske, en Latter, som næsten steg til et Skrik i det trange Rum.

Oline saa paa mig, forundret, men lot sig ikke anfægte.

«Trur Du itte Regjeringa eller Unnerversitete vil kjøpe 'na da?» spør hun, ivrig interesseret. «Hain er naa jussom historisk da sir Du.»

«Jeg skal høre efter,» lovte jeg, kastet endnu et hastigt Blik paa Bollen, nikket paany til Oline og gik.

«Du faar skrive!» ropte hun efter mig og blev staaende i Døren.

Men oppe paa Stenen ved Grinden sat Ola Fæmundsenden, og begge Hundene fôr snusende omkring ute paa Pladsen.

Bjældkoen, som stod nede ved Vasstroen, fik Færten av dem, stirret, gav sig saa til at gaa paa, bent, rakt op mot Hundene, smaasprang blaasende og diger for at ta dem med Hornene og blev staaende forbauset ved Skigarden, da Hundene smatt over.

«Kjyra!» lokket Oline fra Døren.

Ola Fæmundsenden aapnet Grinden — vi kom os fort ut — jeg vinket med Haanden til Oline. Hun stod der i Solskinnet bred og tung og nikket til os.

Vi drog hastig Veien nedover til Nordigard; men oppe ved Grinden stod Koen og stirret. «M—m,» kom det som en tilbakeholdt længtende Tone av Forsagelse dragende med Morgenvinden efter os.

Da jeg næste Aar gik paa Jagt i Nordigardskogene og kom forbi Løvbakken, stod der en gammel Gubbe og

stirret opover. Ved Vasstroen en sortsidet, kollete Ko og frempaa Hellen ved Svalen en svart Kat.

Oline Løvbakken var død, og det vesle, som var efter hende, hadde Brorsønnen arvet. Om Bollen med den mærkelige historiske Rand var blandt Arvegodset, vet jeg ikke.

Gammelstu Oppi.

En Linerle fløi med vippende Flugt fra Oreskogen og frem paa Laavebroen, tok en Langstett-mygg, kneppet et Par Ganger med Nebbet, trippet litt og fløi med et litet Kvitter videre ned mellem Husene. Da man igjen saa den, sat den paa Takmønet av den gamle Stuen og saa sig om med sortblanke Øine i Høstsolen.

Paa Gaarden var det aldeles stille. Den svale Bæk mellem Orebuskene gled liten og blank forbi; Vasstroen var overgrodd med grønskende Mose, hvorigjennem Vandet sivet uten Silder; Kopp eller Bøtte fandtes ikke; et rustent Jernbaand laa halvt opætt mellem Stenene.

Nu fløi Linerlen med sit fine Kvitter videre og bort; den hørte til paa Uti nu gjennem flere Aar, men var født her paa Gammelstu Oppi for mange mange Aar siden og hadde Hjemkjærhetens forunderlige Kjendsel i Kroppen. Den fløi den vante Vei over Grinden og langs Bækken, til den naadde Utistu-jordet; der satte den sig paa Skigarden.

Solen skinte høstvarmt over Gammelstu Oppi. Stekte paa den brunbrændte Stuevæg og kastet gyldne Streif frem paa Gulvet gjennem de utslagne Vindusruter.

Der laa Løvkjærver utover Gulvet derinde; der steg en halvt raatnende, halvt visnende Em av Løv, blandet med den bitre Lugt av de skaarne Kvister. Det var Asp og Rogn om hinanden.

Der taslet ingen Mus om mellem Løvet, som det brukte gjøre paa Laavegulv og Trægulv i gammel Tid; ti det var ikke længere Livnæring at finde paa Gammelstu Oppi.

En Edderkop sat graa i et Hjørne bak sit Spind og ventet, for det hændte, at Mygg og Flue summet ind, naar Solen stekte eller Søndenvind viftet de hete Sommerdager; ellers var der intet Liv. Men over Vinduet, paa Indsiden, var skaaret med Kniv i det rene Træ to Navne. E. J. D. og L. O. S. — Eline Jonsdatter og Lars Olsen stod der i skraat Snit og Aarstal 1845. Og paa Hylden til venstre laa efterglemt to graa Kortblade. Det var Hjerteres og Sparto, Hjerteres med det ene Hjørnet avslitt, Sparto hel og av lysere Let.

En kvass Hveps kom summende ind gjennem den aapne Dørkarm. Den drog bent til Muren bak Aaren og satte sig der, krøp ind mellem en Spræk og blev borte. Der bakom, hvor Kaffekonten brukte staa, hadde der nu været Hvepsebol i mange Aar. Ti Døren var avhægtet og stod i en Krok i Svalen, og den rødmalte, slitte Dørkarm var sprukken efter Vinterfugtigheten og halvt frasprungen fra Dørpløiningen. Men paa skraa langs Karmen øverst var skrevet med Blyant dulgt: Karen Olsdatter den 22des April 1885 — Farvel, — en ung Pikes utrygge Haandskrift. Under stod med stærke Bokstaver og Slæng under Navnet: Peder Simensen.

Det smald derute i Solskinnet, en kvass langt rullende Smeld. Det var Skytterlaget, som begyndte at skyte paa Skive bakom Utistu-fællingen.

Intet rørte sig paa Gammelstu Oppi. Edderkoppen sat i sit Net urørlig og graa; Løvet laa visnende utover; den halvt nedfaldne Laavebro laa med varme Stokker i Solsteken. Der var ingen Lugt av Høi eller Korn, bare en kjølig Fornemmelse av blankslitte Vægger derinde paa Laaven med Træskningsmærker og Aarstal indskaarne paa Stokkene fremved Laaveggluggen, Aarstal bakover like til 1715.

En Kraake fløi søndenfra og løftet sig av gammel Vane høiere, da den fløi ret over Husene. Den snudde ikke engang Hodet; her var intet at finde.

Solen skinte videre med høstlig Modning over Dalen. Det gamle, forkrøblede Epletræ stod utenom Stuen med Kart; Ribsbusker modnet langs den nedfaldne Skigard;

men ingen Fluer summet; ingen Spurv stjal Bær eller flygtet med Kvitt og snurrende Vinger; der kom intet Kvindfolk ut for at jage den; der gik ingen Kar med Ljaa forbi.

Alt var skogstille paa Gammelstu Oppi.

Brøndstangen stod uten Vinde; Brønden selv var græsgrodd over det morknende Lok.

Ildhuset saa man bare Muren igjen efter; Græs og Stenblom blandet med Bringebærbusker skjøt sig op mellem Stenene og prøvde paa at dække. Men fremved det øde Fjøs, hvor Arvegræs og Brændenæsle grodde op mellem Baasene, stod ved Døren efterglemt en gammel Kjærringstav av Ener med iskaarne Navnetræk. Den var graablakk av Solstek, men seig trods alle Aars Veir og Vind.

Al Kjendsel av Dyrs Aandedræt og Menneskers lune Tale var ryddet ut av det gamle Fjøs; Vinterkulden og Sommerfugtigheten hadde gjort det hele om til Død først, og siden til spirende, vild Natur.

Græs holdt paa at æte sig grønskende ind over Dørstokken; smaa Løvskog stak op paa Taket.

Al Forelskelse og al het betagen Hvisken ved Kveld i Laave og paa Høitræv hadde gaat ut av de gamle Vægger; de mindedes intet mer, hverken Muserassel eller Fugleflugt eller Menneskers dæmpede Trin, ja selv Kattens dunbløte Veier i alle dulgte Kroker var strøkne ut i Fugtigheten og Aarenes Glemsel.

Det smald igjen derute i Solskinnet. Noget paa Gaarden likesom fôr til og skalv; de gamle Vægger fornam Kneppet av Liv i Luften og tok imot. Saa laa Gaarden igjen stille og ventet videre, som al Natur venter.

— — — — Der blev en anden Fornemmelse i Luften — en anden Tone mellem de øde Hus. Det svake Slag av Mandfolksfot hørtes; der kom nogen ovenfra, den smale Sti langs Jordet gjennem Oreskogen.

Det maatte være gammelt Folk; Skridtene faldt tunge og med langt Mellemrum. Nu stod det.

Et gammelt Bryst harket; en tæt Aande hørtes.

Det var Peder Kristensen, Husmanden, som stod med Stav i Haand og stirret.

Nu gik han igjen. Han hørte nok efter dem, som skjøt dernede bakom Utistufællingen; det var Skarpskytterlaget, som hadde Søndagsstævne.

Han stanset og stirret mot Solen, halvblind; saa snudde han sig mot Gammelstuhusene.

«Aa ja, aa ja!» mumlet han.

Han skottet næsten sky bortover mot den øde Stue. Der hadde han sittet mangen Kveld helt fra Gutten av og opover, like til hun blev voksen Jente, og bortpaa Laaven —! Han kjendte likesom endnu den samme Skjælving, som da han hadde hende indtil sig.

Han skottet mot den grusfaldne Ildhusmur —; der i Ildhuset hadde han truffet hende sidste Gangen, før hun fôr; hun var mellem de første i Bygden.

«Aa ja, aa ja!» Han mumlet igjen.

Og nu var de farne, hele Slægten, gammelt og ungt om hinanden.

Peder Kristensen strøk med kroket Haand over Munden og fik saa begge Hænder over Staven, støttet; han kjendte en Kjendsel, som naar de hadde slagtet om Høsten; en ventet paa Frost og stilt Veir og Snefald, og det blev saa forunderlig øde inde i Bringen, likesom saa længe at vente.

«Aa ja, aa ja!»

Han snudde igjen og gik med forte flyttende Skridt videre nedover Veien mot Uti.

Paa Kloppen over Bækken stanset han igjen. Brøndstangen pekte ende ut i Luften saa urimelig forlatt. Der faldt Sol paa de slukte Vinduer; der sat gammelt, hvitnende Kit igjen; det blinket i brustne Glasruter; de sat som gamle kvasse Tænder, morknende i det svarte.

Og der var saa fælent stille.

Han drog en lang Suk og gik videre gjennem Grinden, som var borte, og ind paa den græsvoksne Vei gjennem Oreskogen til Uti.

Han kvakk. Fremved Hafællen sat i en Ring unge Gutter og spilte Kort — tæt som Fluer om en Sukker-

bit. Det var Unggutter, som skulde fare til Amerika om Høsten.

Nu smald det derborte fra, og han saa det hvitne paa Jentenes Skaut. Der drev Kongens Karer med Børsen; Landet maatte forsvares, om Krigen kom!

Peder Kristensen drog sig langsomt nedover Veien og fremtil. Det var morosamt at se, naar døm skaut. Og Smelden gjorde saa godt i Bringen.

Han holdt sig fremved Skigarden paa denne Siden av Husene; det var saa tykt med Folk kringom dem, som skjøt.

Nu smald det igjen. Røkpulderen stod tyk og høi; han fornam Kneppen i Skiven, endda saa gammel han var. Og Ungdommens glade Fornemmelse av Tiurlek i Skog og Lurjagt paa Elg og Bjørn kom som en Hilsen langveisfra over den ensomme Mand. Og han syntes, Solen skinte saa varmt og at det glittet saa fagert av Dalen.

Som han stod der og ventet paa næste Skud, kom der fremmed Folk gaaende, i Byfolks-Klær, ungt Fremmedfolk Veien langs med Hafællen og opover.

Han steg like indtil Hafællen i Græsset og saa paa dem, der de gik. Nu talte de — der var slik underlig Sving paa Ordene.

Han stirret. Tro, hvad det var for Byfolk?

Nu stanset Manden og pekte opover. Ganske stilfærdig. Hun saa op bortpaa ham. Og Peder Kristensen fik en halvrar kjendt Fornemmelse.

«W e l l,» sa hun.

Saa gik de langsomt opover.

Den gamle Husmand stirret efter dem, der de forsvandt i Oreskogen — saa smald det, braatt, saa det kvakk i Bringen.

«Blinken,» skrek Anviseren deroppe fra Skiven.

Og Peder Kristensen flyttet nærmere med Staven foran sig, forsigtig langsmed Hafællen mot Husene.

Det var saa morosamt aa se, naar døm skaut, og Smelden gjorde saa urimelig godt i Bringen!

— — —

Der gik nogen fra Hus til Hus deroppe paa øde Gam-

melstu Oppi. De tittet ind ad den aapne Dør, stod litt, undrende, og gik ut igjen. Den unge Kvinde pekte paa Dørkarmen og saa smilende bort paa ham, som stod her med Cigar i Munden og rund Reisehat paa Hodet.

«Ja well,» svarte han og smilte tilbake.

Saa gik de videre.

Hun tok nogen halvmodne Rips ute ved Haven; han stod med Foten paa den morkne Ildhusmur.

Saa gik de begge mot Laaven.

Han prøvde at gaa Broen op, men snudde. Saa stak han med sin Stok i de morknende Bjelker.

«W e r y o l d,» sa han.

Saa gik hun mot Fjøset, stod længe og stirret ind. Og der kom et betænksomt, næsten ængsteligt Drag om hendes Mund.

«Ingenting m o r e,» sa hun.

Han pekte med sin Stok paa den gamle Enerstav ved Fjøsdøren og saa paa hende.

Hun stod længe.

Gik saa langsomt nedover og saa sig om søkende til høire og venstre hele Tiden.

Han fulgte, skottet og slog av og til i Græsset med sin Stok.

Saa gik de stille tilbake samme Vei, som de var komne, og talte hele Tiden dæmpet med hinanden.

Det var Mister P. Simmons og hans Hustru Kari Olsson Simmons, som var komne med sidste Wilsondamper paa Besøk i sit gamle Hjem i n t h e o l d c o u n t r y.

— — —

Det smald av de skarpe Skud over Dalen; Unggutene spilte Kort i Orekrattet fremved Bækken; Solen skinte høstlig over den kjølige Dal; Granlien stod mørk med Solfaldsstrime i østre Li; men paa Gammelstu Oppi grodde den unge Løvskog og Bringebærhækkene frodig op over de sjunkne Murer; Græsgroen stod over Fjøsdørstokken og ind; al Naturen gjorde sig færdig til barmhjertig at dække, hvad Mennesker hadde forlatt, og slette ut i lykkelig Glemsel alt levendes og længtendes Utaknemmelighet.

Guldkua og Guldoksen.

Bortover Sæterveien til Sølendalen gik der tre.

Det var sommerligt Solskin med klar Luft over Fjeldet nærmest, men Blaakje og Dis over Toppene langt borte.

Av de tre, som gik, var den ene en Jente. Hun gik med Tørklædet dradd fremover Ansigtet for Solen og hadde en Løp i Haanden.

Ved Siden av hende gik en gammel Skytter med Børse paa Aksel, og bak ham en Unggut i Skjorteærmer og med Trøie paa Armen.

De gik i Mak og pratet hele Tiden.

En hørte de fine Kløkk paa Stenene; Duft av Myr kom av og til fra Fjeldsøkkene langs Veien.

Multeblomst blomstret; Brisken gav ung Enerlugt. Pengeriset var skinnende grønblankt bortover.

«Ho er itte bortpaa her a Siri iaar da?» sa den gamle Skytter; han gik der litt bak hende med kjend Fotlag og saa ned for sig.

Jenten snudde Hodet.

«Nei, ho er itte det,» svarte hun.

De gik igjen uten at tale.

«Aakken gjeter naa da?»

Det var fremdeles den gamle Skytter som spurte.

«A Kirsti.»

«Er itte ho før lita ho da?» spurte han igjen.

«Ho? Nei da! Ho er vaksea a Kirsti naa!»

Jenten snudde sig helt og saa paa Unggutten, som fulgte.

«Ja, ho er nok vaksea,» svarte denne. Og de vekslet i Farten et Blik.

Den gamle Skytter — det var Johan Dilt — spyttet der han gik. Saa byttet han Bussen.

«Ja, Du kjem naa oppaa sjøl naa da,» sa han, «saa da trøng døm ittnaa ainna vakse Kvindfolk.»

De gik igjen; de hadde nu naadd høieste Hovardshøgden.

«Det kjem fuill Friarar nok indpaa her naa,» gantet Johan Dilt paany.

Jenten smilte, men saa sig ikke tilbake.

«Ja kainskje det,» sa hun.

«Ja, je vet naa en, som itte er langt unda!»

Johan Dilt gløttet mot den unge Gut.

Hun svarte ikke. Bare gik.

Men Gutten der bak gik smilende og ristet paa Hodet av Johan Dilt.

Nu stanset Jenten og slog sig ned paa en Sten ved Veien.

«Nei naa vil je jamæn kvile,» sa hun. Hun sat og løste Tørklædet.

De to Mænd stanset ogsaa.

«Det vart før myy aat dei naa da,» sa Johan Dilt.

«Du maatte sjaa paa 'n!»

Han stod og smilte og saa paa hende.

Hun svarte ikke. Saa bare ut over Fjeldet. Den unge Gut satte sig likesæl ned i den varme Maasaa med Hænder i Fang og stirret utover, han som hun.

Fjeldet laa i Sommerens hele Fagerhet.

Rensdyrmaasaaen skinte over alle Flaaer; Kjern blinket blaat; Fjeldene laa som Eventyr langt borte.

«Ja naa er det Vær,» sa Johan Dilt; han satte sig han ogsaa.

Slik sat de alle tre og kvilte og saa utover.

«Der utmed er Guldkua,» sa Jenten; hun pekte paa et Par smaa Hauger nede paa Fjeldet.

«Guldoksen da væ,» rettet Johan Dilt.

«Baa'e to da væ,» svarte hun.

«Har Du greve der Du?» spør den unge Gut Johan Dilt.

«Ja Gut,» svarer Johan Dilt og spytter. «Je grov der e Nat; men je fain ittnaa.»

«Det ska' væra myy Gull der, seier døm,» sa den unge Gut.

«Ja, bære døm finn det,» svarte Johan Dilt.

«Da lyt en grava stilt,» la han til. «Itte aakke hoste heil tala heil le.»

Han saa paa Jenten.

«Du lo fuill Du, om Du skulde begynne,» sa han.

Hun lo.

«Ja, Du vet det,» svarte hun.

«Om du og 'n Jon grov, saa kunne dø fuill itte væra roline,» sa Johan Dilt.

Han saa bort paa Gutten.

«Tosk,» svarte nu denne.

Johan Dilts stærke blaa Øine blev tindrende.

«Ja itte lo dø,» sa han; «men dø gjore fuill naae anna.»

«Aa for Slag da?» spurte Jenten.

«Ja det seier je itte,» svarte Johan Dilt; han saa ful ut.

«Nei, det er fuill itte værdt det,» sa Jon.

Johan Dilt tidde.

«Ja je hoste naa je,» sa han — «og saa vart det borte ailt ihop.»

«Ja, Du har slik en slem Skrø Du,» sa Jenten. Hun sat og saa utover.

* *
*

Jon Fællingen het den unge Gut, som fulgte de to. Han var Gaardmandssøn fra øvre Bygden; men Gaarden var liten, og Faren sat i trange Kaar.

Imidlertid hadde det laget sig slik, at han og den unge rike Gaardmandsdatter — Gunhild Haugen het hun — hadde faat hinanden kjær. Ikke saa, at nogen av dem hadde sagt noget; men like fra Konfirmationen og fremover hadde de holdt ihop og da særlig paa Sæteren, hvor

Voldene ikke laa mer end et godt Kvarters Gange fra hinanden.

Men der var fler end han, som hadde Hug til Gunhild Haugen.

Sønnen paa Veststu, den største Gaard der i øvre Grænd, laa støtt efter hende paa Dansene og ellers, og Folket sa ikke stort om det; alle syntes det var høveligt, at de to kom ihop.

Og Forældrene syntes som Folket i Bygden. Ikke for det — Jon Fællingen var bra Kar, ja framifraa flink Kar, sa mange, og Gunhild var eneste Datter, saa der blev nok at leve av; men Veststugutten var stenrik, og Penger er nu Penger likevel.

Alle Folk i Dalen kjendte til dette mellem Jon og Gunhild; men ingen sa stort; — han fik vel Jenten han, som hadde den største Magten. Det brukte saa gaa, og det skulde vel saa være!

— — — De tre deroppe ved Hovardshøgden reiste sig igjen og gik videre.

De saa Buskapen langt borte paa Fjeldet i Vidjerisene og fremved de smaa Myrer; de saa Røken av Sætervangenes Piper.

Da de skiltes nede ved Skjelaaen, de to, for at gaa sydover, hun for at gaa frem til Haugvolden, sa Johan Dilt: «Ja naa faar Du staa bra paa dei i Kveld da; — hain kjem fuill hain Jon au; men det kjem fler tur Bygden.»

Hun slog efter ham med Haanden.

Det var bare slik Flaakjæft som Johan Dilt, som talte om dette; men han var naa ogsaa aukjendt for at være bare Kjæften.

Jon Fællingen smilte.

«Du er dei sjøl lik Du,» sa han.

Saa skiltes de.

Men med Hund i Band og Børse paa Ryg kom to Unggutter nordre Vei nedover Skjelaabortet.

Det var Knud Veststu og Tore Moumb, som agtet sig til Sæters nu Lørdagskvelden.

* *
*

Gunhild Haugen var kommen paa Volden.

Kirsti, Jentongen, netop voksen, hadde hun truffet med Buskapen i Sætervoldskogen; hun gjætte der. Hende hadde hun først spurt ut om et og andet; saa hadde hun gaat paa Volden.

Nu stod hun i Solefaldet utenfor Sæterbua og skurte Kopp.

Sauen vår alt kommen hjem og drev og jaget i Sautrøen; snart kom vel Buskapen.

Ret som hun stod, fik hun se, der kom Karer.

Hun stanset og stirret.

Var det ikke 'n Knut Veststuen og en med ham, som kom?!

Hun kjendte sig litt rar, der hun stod. Hun var sikker paa, de vilde komme i Kveld — om de visste, hun var der, og det gjorde de nok.

Far hendes hadde talt ved Veststugutten igaar, før hun gik. Han var kommen kjørende i Karjol nordover og skulde til Finnstad.

De kom Sæterveien frem langs Skigarden de to. Nu fik de se hende.

Og hun skurte Kopp uten at se op. Kanske gik de forbi. Det var nok han Tore Moumb, som var med.

Nei, da de kom til Grinden, stanset de. Knut Veststu støttet sig til Skigarden; Tore Moumb stod med Hunden.

«Go'kveld,» sa Knut Veststu.

Hun saa op.

«Uf,» sa hun, «Dø skræmte mei!»

«Aa, det er itte fali,» sa Knut Veststu.

Hun skurte.

«Dø ska' oppaa Sætera,» sa hun.

«Ja, vi skulde det.»

Han staar og læner sig med begge Albuer over Skigarden.

«Og Du driv og skurer?»

«Ja.»

Der ties litt. Hun ser nu op.

«Du kom oppaa idau?» spør Knut.

«Ja, je kom før i Ri' sia.»
«Du bir oppaa her naa da?»
Han ser paa hende.
Hun staar med Tvaren i Haand.
«Ja e Stund,» svarer hun.
Det blev igjen stille.
«Det er godt Vær, vi har,» sa nu Tore Moumb.
«Ja, det vart svært tel Vær!» Hun skurer igjen.
Da drog Knut Veststu sig fra Skigarden og stod.
«Nei, vi lyt fuill i Vei att vi,» sier han saa.
Hun svarer ikke.
«Ja Farvel da.»
«Farvel.»
De gik. Og hun skurte Kopp videre i alskens Tanker.
Nu kom Buskapen, og hun fik nok at gjøre med at hjælpe Kirsti med Binding paa Baasen og Melking derefter. Det gik med munter Prat mellem de to Jenter. Begge fortalte hver fra sit, mens de sat fremved Kjørene eller gik med Melkasken for at slaa i Saaen.
Men der var allikevel Lørdagskveldens hele Fordægtighet dem imellem.
Kirsti var netop voksen og hadde nok sine; Gunhild, visste de begge, hadde fler end nok.
Endelig spurte Kirsti.
«Det kjem fuill Karfolk oppaa i Kveld da?» spurte hun.
«Det kom to ista,» svarte Gunhild. Hun nævnte ikke om Jon Fællingen.
«Aakken da?» Den unge Jente stod med Melkasken i Haand nysgjerrig.
«Aa det var 'n Tore Moumb og 'n Knut Veststuen,» svarte Gunhild, likesæl i Røsten.
«Du vet det,» sa Kirsti.
Da snudde Gunhild sig paa Melkekrakken, der hun sat.
«Huf ja; je er saa kjed døm,» sa hun.
Kirsti lo.
«Nei lel væ!»
«Jo det er je ret,» svarte Gunhild.

De melket begge videre.

Om en Stund talte Kirsti:

«Det gik fuill an og finde paa naae,» sa hun.

Gunhild sat litt og tænkte.

«Aa før Slag da?» spurte hun.

«Narre aa døm!» svarte den andre.

«Ja den, som det kuinne,» — sa Gunhild.

Kirsti talte ikke mere. Og de melket videre i Stilhet.

Som de vel var færdige og bar ut Melken, kom Johan Dilt og Jon Fællingen.

De gik like bort til Fjøset.

«Signe Mjølkinga,» sa Johan Dilt.

«Aa Takk,» svarte Kirsti, som stod nærmest.

«Ta ti og bær naa,» bad Gunhild — hun stod med Melkesaa-stangen.

Jon Fællingen, som intet hadde sagt, tok i den andre Enden av Stangen, og de to bar Saaen ind.

Kirsti gikk ind i Fjøset. Johan Dilt stod i Fjøsdøren.

«Der gik d ø m!» sa han.

Kirsti lo.

«Ja aaffer itte det da?» spurte hun.

Nu gik Johan Dilt helt ind i Fjøset.

«Du seier naae Du, Vechl-Kirsti,» sa han.

Kirsti stod fremved Fjøspanden.

«Kom hit lite naa,» sa hun; hun var saa god i Stemmen.

Johan Dilt gik like hen.

«Aa er det naa da?» spurte han.

«Vaksea Jente,» sa han; han tok i hende.

Hun stod still.

«Vær snil naa,» sa hun; «saa ska' Du faa Røme au.»

Han slap.

«Kjære aa er det naa da?» spurte han.

Kirsti hvisket.

«Døm er kømne 'sa Kara naa,» sa hun.

«Aakken?»

Johan Dilt stod tæt ved hende.

«Hain Knut Veststuen og 'n Tore Moumb væ,» sa hun.

«Ja, det er fuill som det ska' væra det,» svarte Johan Dilt.

Hun puffet lindt til ham.

«Hoinngut!» sa hun.

«Faa nare aa døm att da!» bad hun.

Johan Dilt stod.

«Aa sa Du?» spurte han.

«Faa aa døm att,» bad hun igjen.

Han stod igjen litt.

«Vil a det a Gunhild da?» spurte han.

«Ja det vil a.»

Johan Dilt stod litt. Saa lo han.

«Ja Du vet det gik før sei det,» sa han saa.

Kirsti tok i ham.

«Ja, gjør Du detta, ska' Du faa Røme,» sa hun.

«Nei je vil ha mer,» svarte Johan Dilt.

«Tull-Gut!» Hun puffet.

Da lo Johan Dilt igjen.

«Nei jaggu skulde det væra snodigt au detta,» sa han.

De stod endnu en Stund og hvisket fremved Fjøsdøren.

«Ja, faa hit 'n Jon da,» sa Johan Dilt.

Kirsti drog ind, smilende, og litt efter kom Jon ut.

Nu drog de to sig bort ved Fjøset og talte længe; en hørte av og til Johan Dilts djerve Latter, men dæmpet.

Saa kom de begge frem og gik ind.

* *
*

Det brændte godt paa Aaren i Haugsæteren. Rundt Myssmørkjelen, som stod paa, sat i Halvkreds Johan Dilt, Jon Fællingen, Knut Veststu, Tore Moumb og de to Jenter.

De talte stilfærdig om noget av hvert. Johan Dilt muntret av og til op med sin brede Skjæmt.

«Gakk sta og lægg dei naa Gunhild,» sa han. «Det er snart Tia naa.»

Gunhild smilte.

«Aa nei — det er itte værdt dø gaar ennaa lel,» svarte hun.

Kirsti gløttet bort paa hende.

Johan Dilt stak Pipen i Lommen.

«Bi med dø au da Jinter,» sa han.

Der blev ikke svaret.

«Aa etter?» spurte Knut Veststuen.

Johan Dilt gløttet fult.

«Nei dei vil vi itte ha med,» sa han.

Litt efter gik Johan Dilt og Jon Fællingen ut og atter om litt Gunhild.

Knut Veststu og Tore Moumb sat.

«Aa ska' døm aa etter?» spurte Knut.

Kirsti tagde.

Saa hvisket hun.

«Døm ska' sta og grava,» sa hun.

De to saa paa hinanden.

Alle i Bygden kjendte Sagnet om Skatten fremved Guldkua og Guldoksen.

«Nei?» Tore Moumb saa tvilende ut.

«Døm gaar naa,» sa Kirsti.

Om litt kom Gunhild ind, tok sit Tørklæ og bandt om Brystet, gik saa atter ut.

De to sat derinde ved Aaren og saa paa hinanden.

Ingen kom ind. Kirsti sat og batt fremved Varmen.

«Nei aa vart taa døm da?» spurte Knut Veststuen. Han reiste sig og gik ut.

Tore Moumb fulgte om litt.

Ute paa Sætervolden stod Johan Dilt.

Knut seg borttil.

«Aa er det dø ska' da?» spurte han.

«Vi ska' aat Guldkua og grava,» svarte Johan Dilt; han stod med Græv paa Akslen.

«Aa vart taa de andre da?» — Knut kunde ikke dy sig for at spørre.

«Døm gik i Veien,» svarte Johan Dilt og spyttet.

De stod litt.

«Vi bir med vi au,» sa saa Knut til Tore.

«Nei — det bir førmange da,» sa Johan Dilt. «Dø kain itte holde Kjæften paa dø.»

De to smilte.

«Aa» — sa Knut.

«Bære D u kain saa,» sa Tore.

Johan Dilt svarte ikke.

«Dø har ittnaa Græv,» sa han om litt.

«Vi gaar indom Veststuhusan,» sa Tore.

Johan Dilt stod litt.

«Ja kom da Karer,» sa han.

Og de tre gik. Først indom Veststu efter Græv, saa rake Veien fort fremover til Guldkua og Guldoksen, som laa i klare Fjeldet en halv Times Gange derifra.

Veiret var klart og Natten lys.

«Nei, dø gaar før fort Karer,» sa Johan Dilt. «Dø gaar ihæl mei!»

Han stanset.

«Vi naar itte att døm lel før oppi Fjela,» sa han.

De to gik paa.

«Nei vent naa!» Han fulgte. Og saa gav han sig til at forklare og fortælle, mens de gik opover.

Da de kom oppi Fjeldet, pekte han.

«Der gaar døm,» sa han. «Je trur mest, vi naar att døm lel.»

De stirret begge. Jo, de syntes, der gik nogen oppi Fjeldet; — og de gik fort videre.

Da de kom tæt ved de to Hauger, pekte Johan Dilt.

«Døm græv,» sa han, og han hyttet i Nævene til de to.

«Sei ailler it Ord naa,» sa han.

Saa gik han fremover.

«Je ska' sjaa aat,» hvisket han.

Om litt kom han tilbake. Han hyttet i Nævene og gjorde Tegn med Munden.

Saa vinket han dem til sig.

De fulgte opover.

Nu stanset Johan Dilt og pekte. Saa begyndte han at grave.

De to stod og saa paa.

Han vinket til Knut Veststu, at han skulde grave. Hyttet i Nævene til dem og listet sig igjen opover.

Nu saa de ham ikke; han blev borte bak Haugen; men litt efter hørte de Græv hugge og grave.

Tausheten og det hemmelighetsfulde tok dem begge to.

Knut grov saa Svetten randt.

Og hele Tiden hørte de det hugg og grov derborte ved Guldoksen.

Om en Stund blev det stille. Da stanset de to og lydde.

Nu fik de se noget svart, som kom.

Det var Johan Dilt.

Han kom like hen, hyttet i Næven og gjorde Tegn. Pekte og gik samme Vei tilbake. Ingen av de to turde spørre. Og saa grov de i Taushet videre. Og der borte fra hørtes Klangen av det andre Grævet i Natstilheten.

Slik drev de en Stund.

Da gik Knut Veststu og Tore Moumb snikende bortover til Guldoksen, hvor de andre grov. De hadde intet fundet og vilde nok nu se, hvordan det gik de andre.

Da de kom frem, stod en Mand alene og grov.

Det var Johan Dilt.

Da de kom, gjorde han Miner som før og bare grov. Pekte ned i Fjeldet og grov paa harde Livet. Hyttet og grov igjen.

De to stod og saa efter de andre.

Han vinket dem til sig, pekte rundt Haugen og grov igjen.

Da gik Knut og Tore den Vei, han hadde pekt, for at finde de to.

Johan Dilt grov. Lo stilt og grov. Satte sig smilende paa en Sten og kvilte og grov igjen.

De andre blev længe. De lette Haugene rundt. Saa kom de harme tilbake til Johan Dilt.

Han bare hyttet i Nævene, grov og pekte.

Da tok Sinnet Knut Veststu.

«Faen aa er døm etter?» sa han høit.

«Nei haaredø`— aa gjorde Du naa!» ropte Johan Dilt, harm i Maalet. «Naa ødela Du ailt ihop!»

Han rettet sig og strøk Svetten av Panden.

«Je held paa aa faa sjaa Guld Gut!» sa han.

«Du lyr,» sa 'n Tore Moumb.

«Neggu lyr je itte,» svarte Johan Dilt.

«Jamæn var detta harmeligt lel,» utbrøt han; han var saa troværdig i Røsten.

Han stod der med Grævet i Haand og stirret ned i Fjeldet.

«Aa vart taa di andre da?» spurte Knut.

«Faen vet,» svarte Johan Dilt. «Døm gik bortover der,» sa han.

«Nei, jamæn var detta harmeligt!» begyndte han igjen. «Gaat saa lang Vei!»

De to stod og saa bortover Fjeldet.

«Nei sae je det itte je,» fortsatte han og slængte Grævet over Akselen. «Dø kunde itte hoille Kjæften paa dø!»

Dermed snudde han sig og gik nedover mot Sæterveien.

De to fulgte ikke; de gav sig til at lete over alle Fjeld.

Men Johan Dilt gik like hjem til Fællingvolden og la sig.

* *
*

Det var høgstnattes, da Knut Veststu og Tore Moumb kom tilbake til Haugvolden. De gik frem til Husene. De tok i Døren; den var stængt; de tok i Fjøsdøren. Der var ingen. De tittet paa Glasset. Der hang Klæde for. Men hvad de ikke hørte var to, som lo saa lykkeligt derinde. Og hvad de ikke saa, det var Vechl-Kirsti, som laa fremi Svalen ved Myssmørkjelen, hvor det lugtet fersk Ost — og smilte under Felden. — — —

* *
*

Næste Kveld, Søndagskvelden, sat de to Jenter alene fremved Aaren paa Haugsæteren.

Da kom Johan Dilt slængende. Han hadde Børse over Aksel, men satte den fra sig, da han kom ind.

«Go'kveld,» sa han.

Da lo de to Jenter.

«Je vil ha Røme,» sa Johan Dilt. Han satte sig.

«Ja det ska' Du faa, og det strast,» sa Kirsti; hun reiste sig og gik efter Kopp.

Johan Dilt sat og saa paa Gunhild, som smilte hele Tiden.

Saa brast han i stærk Latter.

«Ja, det var Skjuds,» sa han.

Hun bare smilte.

«Ja Du Johan,» sa hun. «Du er den rette!»

«Er det je, som er den rette?» spurte han. «Je trudde — ja hadde je visst d e t!» hans Øine skinte muntert.

Saa saa de paa hinanden og lo.

Kirsti hadde stelt paa Bordet med Røme og andet godt.

«Kom naa,» sa hun.

«Aa Takk.» Han satte sig borttil og tok Luen av.

Lyset fra Aaren flakket henover.

Saa tok han Skeen.

«Men je vil ha mer,» sa han.

«Et op 'ta naa føst,» sa Kirsti.

«Nei je vil ha det, som bærer er!» Han saa fult paa den unge Jente.

Hun lo.

«Aa før Slau da?» spurte hun.

Han sat litt, før Svaret kom.

«Kaffe væ!» sa han.

«Hoi!» Hun lo.

Men Gunhild tok Kaffekonten ned og satte Kjelen paa.

Saa aat Johan Dilt i Stilhet.

Ret som han aat, stanset han med ett.

«Ja detta det —!» han lo. Saa sat han igjen. Og saa om litt:

«'sa Kara — døm!» Han ristet paa Hodet og aat igjen.

Og Jentene sat hele Tiden smilende.

— — Det tok i Døren. Det var Knut Veststu som kom.

«Godkveld!» Han slang indover.

«Aa Godkveld. Sjaa aat Du faar sitte!» Det var Gunhild, som svarte.

Han satte sig.

Saa fik han se Johan Dilt.

«Vælkømmin att,» sa Johan Dilt; han aat.

Knut Veststuen smilte. Han saa paa Gunhild.

«Aa vart det taa dei igaarkveld da?» spurte han.

Hun saa bort paa Kirsti.

«Je?» svarte hun. «Je var heme je.»

Johan Dilt la Skeen.

«Var Du heme?» utbrøt han. Han saa ytterst forundret ut. «Var det itte Du, som var opmed Guldoksen da?» spurte han.

«Nei, je var i Fjøsa je,» svarte hun.

Johan Dilt slog Hændene ihop.

«Nei, Du store Gudsens Onder da!» sa han.

Kirsti flirte.

«Ja Du fekk itte Guldoksen Du da,» fortsatte Johan Dilt. Han sat saa underlig skinnende med blaa Øine.

Da reiste Knut Veststu sig og gik.

Johan Dilt saa efter ham.

«Der gik 'n,» sa han djerv.

Gunhild smilte, men ristet paa Hodet.

«Det bir fuill gæli detta,» sa hun.

«Nei ta bir Ret det,» svarte Johan Dilt.

«Men 'n Jon da?» spurte han. De blaa Øine stod ertende paa Gunhild.

«Aa vart taa hønnøm?»

«Je vet itte je,» svarte Gunhild; hun saa ned i Fang.

«Aa je har i Von, hain fainn att Guldkua,» sa Johan Dilt; han reiste paa sig og kom frem.

«Ja Takk før Maten da,» la han til, mæt.

Kirsti hyttet i Næven til ham.

«Aa skulde Du ha naa?» sa hun.

Johan Dilt stod fremved Varmen.
«Naa er det Kaffe,» svarte han.

* *
*

Knut Veststu kom ikke oftere til Gunhild Haugen Lørdagskveldene, ikke Tore Moumb heller; Johan Dilt var ikke den, som kunde tie; Historien gik Bygden rundt og kom sluttelig Gammel-Haugen for Øre.

Da lo han. Og en Dag, da Gunhild saa svært alvorlig ut og likesom gik og bar paa noget, sa han uten videre:

«Ja — Du faar gjøra, som Du vil Du, Vechla mi — med den Saken. Du har nok aa løve taa.»

Da tok Gunhild Haugen omkring Far sin. Og det var længe siden.

Trollharen paa Brændenget.

Der gik en klingende Los i Unnsett-liene.

Fremmede Hunder drev nedover de rimete Jorder, grove Glæfs og fine Kvink om hinanden; Skjærer flygtet skrattende; Folk, som netop stod op, saa utover og undret sig, mens de gik til Vedskjul eller Fjøs; fin blaa Røk steg ende op av de morgentause Piper bortover Hyttene.

Nu drog Drevet over det brede Jorde der nede paa Flaten ved Elven; en stor Hare skvatt over, der Jordet var smalest, og stak ind i Gransnarene fremved Elven; det smald; en byklædd Jæger kom frem i Kanten av Skogen og skrek Hundene op.

«Turom, se her, se her!» skrek han.

Hunden med det grove Maal tidde med ett og kom dragende; den andre, svart og hvitbotet, holdt Drevet med fine Kvink henover Jordet, men tapte ved Akerrenen, slog Halvkreds tilbake, og søkte i store Ringer Jordet opover.

«Diana! Se her!» skrek den fremmede Jæger med kvell Stemme.

Diana kom nu paa Ropet og slog ind i Skogsnaret, hvor Turom straks efter tok op, og nu gik Losen strykende langs Elvekanten nordover.

Den fremmede Jæger sprang nordover langs Jordet; en anden, ung som han, men i Bondes Dragt, fulgte langsommere med Børsen paa Akselen.

Med ett blev der Tap paany.

Den fremmede Jæger, som var kommen nordest paa Jordet, snudde og ropte sydover.

«Høi!» ropte han.

«Høi!» svarte han, som fulgte.

Saa satte den Fremmede sig paa en Sten og ventet.

Nordom Jordet i Skogkanten for sig selv med fin Røk av Pipen laa Brændengstuen; den fremmede Jæger sat og saa dit nordover, mens han ventet.

Men Hundene hadde fremdeles Tap.

Nu kom han, som fulgte, fremtil. Han satte sig paa en Sten ved Siden og tok Pipen frem.

Den fremmede Byjæger gjorde som han. Fik fin lysgul skaaren Røktobak av en liten Blikæske op i Pipen og bød den andre.

«Takk je bruker Skraa,» svarte denne; han karvet med Foldekniven av en Tobakskvart, rullet i Haanden og fik op i Pipen med Pekefingeren.

To Fyrstikker brændte med sin stramme Fosforlugt i den stille Morgen; saa kom dampende Tobaksskyer drivende og forsvandt.

Det var en Stund stille. De sat begge og lydde. Og den fremmede Jæger sat og kjendte al Skogens forfriskende, uskyldsfulde Kjølighet, idet Solen tok til at rinde.

Det glitret i de rimete Trær; der kom en stærk moden Lugt av Korn paa Stør; der fløi Kraaker i høi Luft over Jordet.

Og den vesle Stuen der i Skogkanten laa saa vaaknende tryg; der hadde sovet sunde Mennesker derinde.

Han kjendte slik livsalig og stærk en Glæde inde i Bringen; han syntes, han vilde leve og bli heroppe imellem dem i al Livets enkle Sorg og Lyst ved Nat og Dag.

Han reiste sig.

«Tror Du, de greier Tapet?» spurte han.

Finngutten — ti han var det, som fulgte — tok Pipen fra Munden.

«Aa je vet itte, je Gut,» svarte han.

Byjægeren saa mot Elven og lydde.

«Nu!» sa han og tok Børsen.

Finngutten røkte og blev sittende.

«Aa nei,» svarte han; han smilte.

«Det er fuill Trollharra, væ,» la han til.

Byjægeren smilte ogsaa og satte sig igjen.

«Naturligvis,» sa han.

De blev sittende endnu en Stund; men ingen Los blev det, og ingen Hund kom ind.

«Jeg tror, Du har Ret jeg, Erik,» sa den fremmede Jæger nu og reiste sig.

«Vi faar skrike ind Hundene.»

«Som Du vil,» svarte Finngutten.

Saa gik de begge mot Skogen, og snart efter hørte man den fremmede Stemme:

«Turom se her, se her!»

«Diana! Se her Diana! Se her!»

To Minutter senere kom Turom ind og straks efter Diana.

De kom begge fra Løvskogsnaret fremved Elven og var vaate.

«Fy Turom,» sa den Fremmede.

Hunden saa paa ham med brune, forundrede Øine; Ørene hang skamfuldt; den logret saa smaat, kom bort og snuste paa hans Knæ.

«Fy Diana!»

Diana la sig og kvinket.

«Aa Hunda er go'e nok,» sa nu Finngutten; «men denne Gaangen er døm undskyldt; før detta var Trollharra det.»

Byjægeren smilte.

«Ja vist ja!» sa han.

Finngutten stak Pipen, som var utbrændt, i Vestelommen.

«Ja, Du kain tru det, Du vil, Du,» svarte han; «men je har jaua paa'n mindst tie Gaanger, og ailler har je faat sit 'n in eneste Gaang,» sa han tversikkert.

«Ja, da saa jeg den i allefald,» svarte den andre. «Da den stak ind i Smaaskogen.»

Finngutten stirret.

«Var'n svart?» spurte han.

j a u a: jaget.

«Ja, svært mørk over Ryggen,» svarte den fremmede Jæger.

«Ja, da er det retta Arta,» sa Finngutten. «Huf nei,» fortsatte han.

«Vi kopler naa og gaar aat Lien! Der ska' det bi Los att; je vet det!»

Han tok Kobbelet av Akslen og koblet Turom, som fremdeles saa forbauset ut.

«A Diana kjem nok,» sa han saa.

Og de to Jægere drog Skogstien fremover forbi Brændengstuen og mot Østalien.

De gik fremved Skigarden, der Bækken rinder, og var nu ved Grinden.

Diana slog ut paa Nordsiden av Bækken; Turom gik Hakk i Hæl efter Finngutten.

Da de kom frem til Grinden, fik de se' n Pær Brændengen selv, som stod og grov en Veter.

De stanset ved Grinden.

«Du driv og græv,» sa Finngutten.

Pær Brændengen saa op og stanset Gravingen.

Han var gammel og krokrygget med graatistet Haar og mager i Ansigtet.

Men Øinene var blaa og djærve, der han stod og stirret paa den Fremmede.

«Ja, je driv med di,» svarte han.

«Du er tidlig oppe,» sa den Fremmede; han støttet Armene mot Grinden og hvilte. Det var ikke frit for, han kjendte Ryggen svigte efter al den Marsch i det bratte Lænde.

«Aa nei,» svarte Pær Brændengen. Han stod støttet paa sit Græv og saa.

«Du er Bykar?» sa han.

Den Fremmede med det magre, fornemme Ansigt og blaanende, erfarne Øine smilte.

«Jeg skulde være det,» svarte han.

Pær Brændengen spyttet.

«Du driv paa Jagt oppi her?» spurte han.

«Aa ja.»

Veter: Grøft.

Den Fremmede smilte sit slitte Smil.

Pær Brændengen saa litt bortpaa ham.

«Hain klarer sei Harraen, sir je,» sa han lunt.

Finngutten stod og smilte.

«Det er bære Trollharra utpaa her,» sa han saa.

Pær Brændengen begyndte igjen at grave i Veteren, saa de tunge, mætte Dunk gav Søkk i den stille Morgenluft.

«Aa ja det fins slike au,» sa han.

Men den fremmede Jæger smilte ikke; han var blit staaende og stirre mot Brændeng-stuen uten at høre.

For fra Døren og ut kom en ung Jente.

Hun bar en Bøtte og gik mot det vesle Fjøs, som stod nedom Stuen mot Jordet.

Hun var svarthaaret med blaasvarte Øine og gik i bare Skjørt og Liv med opbrættede Ærmer bortover.

Slank var hun og endda frodig.

Ikke at hun var saa blussende vakker i Ansigtet netop; det var heller spædt og magert; men det var over hele hende, der hun gik, dette usigelig færdige og lykkelig fuldtblomstrende, der likesom gaar og venter paa, at Livet skal aapne sig og komme.

Han saa efter hende, mens hun gik til Fjøset, og stirret igjen, da hun straks efter kom ut.

Og han fik paany en Fornemmelse av noget hemmelig bortgjemt, som var at finde, bare nogen kom.

«Er det Datter din det?» spurte han for at undskylde, at han hadde stirret dit saa længe.

Pær Brændengen saa op.

«Nei — det er Dotterdotter mi,» svarte han saa.

Hun stanset i Døren, da hun kom tilbake. Hun vilde nok ogsaa gjerne se.

«Kom ind att naa Goffar,» sa hun. Øinene gled hemmelig hen over den Fremmede.

Finngutten stod saa underlig taus, da hun talte. Han stelte med Børsen sin.

«Ja naa kjem je,» svarte Pær Brændengen; han hugg Grævet fast i Torven og ruslet fremover.

«Nei, vi lyt fuill drage vi,» sa Finngutten; han slog over i Bymaal og saa paa den Fremmede.

Denne hadde Øinene paa den unge Jente, som endnu stod.

«Ja vel,» svarte han.

Saa ropte han imot de to.

«Finns det godt Drikkevand inde?»

Pær Brændengen snudde sig.

«Aa ja, det gjør det ailtiss,» svarte han og gik.

Den Fremmede satte Børsen fra sig ved Grinden, aapnet og fulge.

Finngutten stod ventende med Turom i Baand.

Det tok litt Tid med Drikkingen.

Jenten hentet Kopp og bød; han drak længe og saa av og til paa hende.

«Det gjorde godt,» sa han.

Pær Brændengen sat ved Aaren.

«Aa ja — en kain bi tøst,» svarte han, da hun intet sa.

«Mer kainskje?» — fik hun sig til at si. Og hun saa paa ham med det samme.

«Nei Takk!»

Han rakte hende Koppen og kom nær hendes Haand med sin i det samme.

Hun kjendte det, men lod som intet og vilde gaa.

Da smilte han.

«Hvad koster Klunken?» spurte han.

Da smilte ogsaa hun.

«Nei, det er ittnaa det,» svarte hun.

Pær Brændengen karvet i Pipen.

«Det er nok taa 'sa Slaua,» sa han.

«Hvad heter Du for vakkert da?» spurte den Fremmede saa; han smilte sit øvede, slitne Smil.

Hun satte Koppen fra sig paa det lille Skap ved Døren.

«Kirsti,» sa hun.

«Kirsti!» Han gjentok det. Og der fôr igjennem ham en Kjendsel av friske Læber og hemmelig Hengi-

taa 'sa Slaua: av dette Slaget.

velse, av Latter og Lek og Sprang i Mørke Septemberkveldene.

Da stod Finngutten i Døren.

«A Diana driv!» sa han.

Den Fremmede knepset i Fingrene.

«Død og Pine!» sa han muntert. «Nu kommer jeg!»

Han sprang mot Døren, men snudde sig i det samme han skulde svinge ut.

«Farvel da Kirsti!» sa han.

«Farvel,» svartes der stilfærdig efter ham.

«Ta var au in,» sa Pær Brændengen, da Døren var falden igjen. Han tændte Pipen sin.

Kirsti svarte ikke. Strøk bare Haaret tilbake indunder Tørklædet og gik for at stelle videre i Fjøset.

Med det samme, hun kom ut, blev hun staaende og lye.

Fra Myren nordom Husene kom Losen i klingende Jag, og ved Myrkanten stod han, den Fremmede, paa Post.

Hun blev staaende tagen og stirre. Det tok hende som noget overvældende, næsten sælsomt dette; det gav slikt kvellt Jø i Stilheten, alt likesom saa nær indpaa hende. Nu kom det — hun næsten fælnet. Der saa hun Haren fremved Hafællen!

Det smald!

Der smatt noget like forbi hende; noget graatt blev borte mellem Husene.

«Fa'en au!» roptes det der borte fra.

Litt efter var Hundene der; men det blev Tap med det samme.

Nu saa hun den fremmede Bymand fremved Hafællen.

Han ropte utover mot Myren.

«Hoi, herover!» ropte han.

Saa lænet han sig paa Skigarden.

«Det var din Skyld, Kirsti,» sa han munter.

Hun smilte.

«Nei lel væ!» ropte hun mot ham. Stemmen var saa ung og frisk.

«Jo lel!» svarte han; han stod derborte.

«Jeg fik se dig, med det samme Haren kom, og saa blev det Bom!»

Hun lo.

«Aa jo!» lo hun.

«Je sau 'n je au,» la hun til.

«Hvor?» han hoppet over Skigarden.

«Nei, det seier je itte!» Hun stod paa Gang til Fjøset.

«Nei vent naa!»

Han gik fort.

«Var det den Veien?» Han pekte sydover.

«Nei, det seier je itte,» svarte hun igjen.

«Hoi!» ropte Finngutten fra Skogen.

Hun gik.

«Det var fuill Trollharra væ,» sa hun.

Og saa var hun indom Fjøsdøren med det samme.

Pær Brændengen stod paa Svalstenen med Pipen i Mund.

«Nei,» sa han. «Den Karen hain greier sei sjøl. Det har je da set!»

«Kan hænde det,» sa den Fremmede. Han skottet mot Fjøset.

Med det samme kom Finngutten.

«Naa drær vi aat Lien,» ropte han.

«Ja!»

Den Fremmede ropte tilbake.

«Jaja! Vi skal prøve en anden Dag,» sa han saa. Kirsti kom tilbake fra Fjøset i det samme.

«Ja, Du gir dei fuill itte med føste Kasta Du,» svarte Pær Brændengen; han ruslet nordover til Veteren med sin Pipe i Munden.

Den Fremmede gik mot Grinden; ti Kirsti hadde gaat ind.

Saa blev der lokket paa Hundene, og de to Jægere drog Lien op i Solrendingen, mens de tunge Hugg av Pær Brændengens Græv hørtes vidt omkring i Morgenluften.

Ti Minutter senere var det atter Los, og nu gik Drevet Time efter Time med Knald og Todt og ny Los

Lien op og indover Fjeldet, indtil ved Dugurdstid de to Jægere kom Sæterveien ned med begge Hunder i Kobbel og hver med sin Unghare slængende over Akselen.

* *
*

Pær Brændengen gik Sæterveien op med Bakmes paa Ryg og Øks paa Arm.

Det var stekvarm Augustmorgen. Han skulde til Klettsæteren for at gjærde ind Sætertrøen; det turde ta baade to og tre Dager, før han blev færdig, og Kirsti hadde lagt i hele Kaffekonten fuld av Koksukker og malet Kaffe; Flesk hadde han ogsaa og en mjuk Kaku fremved Flatbrødet. Tændene begyndte at bli klene nu de sidste Aarene.

Rømme og Mjølk fik han vel hos hende Siri Nordi, som laa der med Buskapen iaar.

Det var gildt der naa de sidste Aarene. Bjønn og andet Ufyse hadde ikke været frempaa; det kunde hænde, det gik an at bruke Klettsæteren aarvisst naa som i gammel Tid.

Han spekulerte saa smaat paa at faa Kua si bortpaa til Sommeren; det var alle Tider letvintere end at gjæte hjemme.

Pær Brændengen var kommen ovenom Gaardene og svingte netop ned fremved Kværningaaen. Det var svært saa stor Kværninga var iaar!

Han satte sig paa en Stok fremved Aaen og tørket Svetten.

Bare naa a Kirsti hadde været vel gift! Hun var da færdig til det. Det var nok dem, som gik der, bra Karer au; men det var ikke godt at skjønne. Hun fôr saa stilt hun Kirsti, akkurat som a Kari, Bedstmor hendes.

Og Pær Brændengen drog en Suk, der han sat; gamle Tanker tok til at komme. Nei, han fik nok se til aa marke sig opover; han var lang Kværningbakken og brat; men naar en naadde Søvolden var det rake Veien.

Han skottet over Aaen og opover.

Kjære, hvad var det for Folk?

Aa! — Nu kjendte han! To Bikjer! Ogsaa han, som laa nedi Nordi, Fuldmægtigen døm kaldte 'n!

Han reiste paa sig og ruslet over Broen.

Midt i Bakken paa den andre Siden kom Fuldmægtig Brun slængende med Børse paa Aksel og Bikjene drivende omkring.

Han bar en Hare.

Han slængte sig ned paa en Sten, da han saa, hvem det var, som kom.

«Goddag Per,» sa han.

Pær Brændengen stanset og støttet sig paa sin Stok.

«Aa Godag,» svarte han.

«Det er varmt!» Han tørket Svetten.

Fuldmægtigen smilte.

«Ja, det er stekende varmt,» sa han.

Pær skottet.

«Du har skøté, sir je,» kom det.

«Aa ja!»

Fuldmægtigen løfter paa Haren.

«Det er ikke Trollhare dette,» sier han.

Pær Brændengen smilte.

«Hain er svart hain!» svarte han.

Fuldmægtigen drog en Lommeflaske frem, skjænkte og drak først selv.

«Skaal,» sa han.

Pær nikket uvilkaarlig og blunket.

Saa bød Fuldmægtigen ham, rakte frem, men blev sittende.

Pær ruslet borttil.

«Er det stærkt?» spurte han. Han saa ned i Bægeret.

«Du faar prøve!»

Pær drak. Smakte først, men drak saa helt ut.

«Det var godt detta,» sa han.

«Du ska' ha Takk» — han rakte Bægeret og strøk sig om Munden med Haandbaken.

Fuldmægtigen skrudde Lokket paa.

«Fint Brændevin,» sa han.

«Ja — 'ta er nok fint,» svarte Pær.

Fuldmægtigen sat. De slanke Ben hang korsvis.

«Du skal til Sæteren nu da?» spurte han.

Pær stod.

«Ja, je skuill det.»

«Je skuill oppaa og sætte op Gard kring i Sætertrø.»

«Huf,» sa Fuldmægtigen. «Det er tungt Arbeide.»

Pær fik Øksen bedre ind i Albuekroken.

«Aa ja,» svarte han.

«Det tær naa si Ti'.» Han stod paa gaaende.

«En hele Uke da vel?»

Fuldmægtigen saa likegyldig ut i Luften med de store graablaa Øine i det litt bleke Ansigt.

«Aa nei. Tri Daer,» svarte Pær.

Fuldmægtigen sat litt. Saa reiste han sig.

«Nei, jeg faar vel videre,» sa han.

«Ja, Farvel da!» Han var lys i Røsten.

«Farvel.» Pær drog langsomt i Vei opover.

Fuldmægtigen lokket paa Hundene; saa gik han med slængende Ben og Børse paa Aksel og Hare i Haand nedover.

Kommen over Kværningbroen snudde han sig og saa opover.

Han saa Pær Brændengens Hode bli borte bakom Svingen.

Saa blystret han en let Melodi og gik med svingende Skridt videre.

* *
*

Kirsti Brændengen var alene.

Stuedøren stod aapen; hun gik ut og ind med Kopp, som skulde vaskes. Fra Stuen til Bækken og tilbake igjen.

Av og til skottet hun mot Solen, som var i faldende med kjølige høstlige Straaler over al Skog; Klokken kunde vel være saa henimot halv syv; hun ventet Kjørene hjem.

De hadde to der paa Brændengen, Svartsi og Litagod og et Par tilsigkomne Kalver; ja den ene blev nu Kvige utover Vinteren. Den stod alt i Baas for sig selv.

Kirsti stanset midt paa Gaardspladsen. Hun lydde. Nei, der hørtes ingen Bjælder.

Og hun skurte Kopp videre.

I Vest under Fjeldet laa svale Skygger; Luften var disigviolet; al Granskogen mørknet av grøn Frodighet.

Susen av Elven hørtes fjernt som en dyssende Tone; Kraaker sat paa Topp i Granene langs Hafællen og pudset sine Fjær.

Hun var færdig med at vaske, satte Koppen i Rækken ved Døren, tørket Fingrene paa et Haandklæ, som hang der, bandt Tørklædet fastere og gik igjen ut.

Der stod hun nu atter og lydde.

Buskapen blev længe idag! Hun vilde ha gjort fra sig i Tide; for det var Lørdagskveld.

Hun tok sig nedover Bringen og glattet Trøielivet; og der kom slike livsalige Tanker.

Der var da dem, som kom, baade han Ener og han Ole Røsten og — hun stanset i Tanken og kjendte det fare varmt gjennem Bringen.

Ja, bare hun visste, hvormeget h a n mente! Han var saa underlig og faamælt hver Gang — endda han gantedes nok med andre.

Hun snudde Hodet —; det hvitnet paa noget fremved Hafællen.

Det var Hunden til han Fuldmægtigen, som holdt til paa Nordi — ho Diana.

Hun tok sig uvilkaarlig til Hodet og strøk Haaret indunder.

Jo, der kom han selv nedover langsmed Hafællen. Nu hoppet han over Veteren; der tok han i Grinden.

Hun snudde straks og gik ind.

Gav sig Ærend ind i Koven og kom straks ut igjen med en Husu, satte sig fremved Bordet i Høgsetet ved Vinduet og gav sig til at binde.

Hun hørte Kremt derute. Nu tok han i Døren.

Hun sat andægtig og bandt.

«Goddag!»

Det kom muntert og lyst.

Hun saa op fra Bundingen.

«Go-dau!» svarte hun.

Han slang hen og blev staaende foran hende.

«Saa flittig,» sa han.

«Aa —;» hun drog paa Smilen. «Sjaa aat, Du faar sitte,» sa hun.

«Takk.»

Han satte sig. Sat med Benene overkorsslængte og saa uavbrutt paa hende.

Hun bandt.

«Er det Strømper?» spurte han.

Hun saa ikke op.

«Ja, Du ser fuill det,» svarte hun.

Han smilte fordægtig, sit trætte, myke Smil. Gode Tænder syntes; Øinene stod blaanende paa hende.

«Til dig selv da?» sa han.

«Nei — aat 'm Goffar,» svarte hun.

«Faa se!»

Han reiste sig og satte sig ved Siden paa Krakken.

Hun saa bent frem for sig.

«Aa, det er ittnaa aa sjaa,» svarte hun. Hun bandt ustanselig videre.

Han sat længe stille, nær hende.

Hun kjendte det, men saa ikke op.

«Vakker Jente,» sa han ganske lavt og stille.

Hun vilde se bortpaa ham, men turde ikke. Bundingen gik; der sat som en Tanke av et Smil fremved Kinden under Tørklædet.

Han strøk hende over Kinden, lynsnart og let.

Hun snudde Hodet, men sa intet.

Saa flyttet hun paa sig.

Han flyttet efter — og lo.

Hun bandt igjen.

«Naa har 'n Harra Hunden din,» sa hun. Hun saa paa Bundingen hele Tiden.

«Trollhara,» svarte han.

Husu: Strømpe.

Og han saa ufravendt paa hende.

Da reiste hun sig og kom frem. «Nei naa lyt je uti aat Kuen,» sa hun.

Hun la Bundingen og gik.

Han sat litt først, ganske stille; derpaa sagte blystrende; han saa sig om i Stuen, gik mot Koven, gløttet ind og lukket efter sig; saa slang han langsomt ut og blev staaende i Svalen.

Der gik en svartbotet melketung Ko forbi; saa en røddroplet Ungko halvt springende; en Oksekalv fulgte og tilslut en ung Kvige, som stanset og blev ræd.

«Mø!» sa han.

Hun stod ved Fjøsdøren ventende.

«Skræm itte Kalvan,» sa hun.

Hun klappet Litagod over Lænden, der den gled ind, og fulgte.

Hun blev borte derinde.

Han stod litt og saa paa, hvordan Kalvene sprængte sig ind gjennem Fjøsdøren begge paa en Gang; saa gik han med slængende Skridt efter.

Diana, som hadde hoppet over Hafællen, da Kjørene kom, fulgte, men snudde straks, veiret mot Fjøset og satte sig paa Avstand.

Han gik ind. Det var halvmørkt derinde. Han saa hende oppe i Baasen hos den lille Kvigen.

Nu kom hun frem og gik bent mot Døren.

Han stod i Døren og holdt for med begge Hænder i Dørkarmen.

Hun saa paa ham.

«Nei, heft mei itte naa,» sa hun.

Da aapnet han og lot hende gaa. Stod saa og gløttet ind i Fjøset.

Hun gik til Stuen og kom igjen med Melk-ask og Melkebøtte. Kom forbi ham, som stillet sig i Veien, og smøg ind.

Han efter.

«Nu skal vi melke,» sa han.

Hun svarte ikke, fik Tak i Fjøskrakken og satte sig ved den svartbotete Ko.

Han stod hos og saa paa med Hændene i Bukselommene og skrævende Ben.

Man hørte kun Silderet av Melkespiten i Asken.

Og det var lunt og mørkt derinde.

Nu skjøv hun Krakken til Side og reiste sig for at slaa Melken i Bøtten.

Han stod fremdeles og saa paa i Halvmørket.

«Kjyra, stakkar,» sa han.

Og han saa efter hende.

Hun kom tilbake for at ta Krakken og flytte den ind under Litagod.

Da tok han hende rundt Livet, ganske lindt.

Hun stod litt.

«Slepp naa,» sa hun.

«Nei da!» Det kom lavt og bedende.

Hun løste hans Haand og tok Krakken. Satte sig saa fremved Litagod og gav sig til at melke.

Nu stod han like ved hende. Og det var ganske stilt i Fjøset.

Hun sat med Panden støttet mot Litagods Side og melket uten et Ord; han stod ganske nær hende.

«Du er vel forlovet Du?» spurte han.

Det fôr til rart i hende. Drømme om Byen og det store forunderlig rike Liv derute dukket frem av Glemsel; det, hun hadde tænkt mangen Kveld, var likesom saa farlig nær.

Hun svarte ikke straks.

«Naa?!» — Han kom nær hende med Haanden, lekende kring hendes Haar fremved Nakken.

«Nei — itte det je vet,» svarte hun; hun sat som før.

«Aa jo vel!» Han blev het, der han stod, den kjendte Hete fra mange Ganger før.

«Nei, det er je ret itte!» Det kom med litt hett Aandedræt. Og hun reiste sig, flyttet paa Krakken og satte sig igjen.

Han stod ganske stille.

«Du skulde reise til Byen, Du,» sa han.

Hun melket.

«Aa je vet itte det!» svarte hun om litt.

Han kom nærmere.

«Jo, det skulde Du,» sa han tryg i Stemmen.

«Saa vakker en Jente!» Han talte lavt. Og saa strøk han hende over Kinden.

Hun snudde Hodet bort.

«Aa nei — je faar nok bi oppi her je,» sa hun.

«Hvorfor det?»

Han lekte igjen med hendes Haar, som vilde frem under Tørklædet.

Hun tidde længe.

«Aa jo — det faar je nok,» sa hun.

Det kom saa tænksomt og saart, at han tok Haanden til sig.

«Jeg kunde nok hjælpe dig,» sa han. «Jeg kjender mange.»

Hun svarte ikke. Og han kjendte sig halvt ilde til Mode.

«Aa nei kanske allikevel,» sa han, — der var noget godt i Stemmen.

Da reiste hun sig og lydde.

«Aakken er 'ta?» hvisket hun.

Der hørtes Skridt ute, langsomme Skridt mot Fjøsdøren.

Fuldmægtig Brun traadte tilbake; hun kom forbi ham med Melkasken i Haanden, slog i Bøtten og gik mot Fjøsdøren.

Der stod en mørk Skygge mot det graa. Det var Finngutten.

«Go'kveld,» sa det, og Skyggen kom ind.

Kirsti svarte ikke. Gik bare tilbake mot Litagod og satte sig, som om hun var alene i Rummet.

Fuldmægtig Brun stod nær Væggen i Mørket og tænkte at gjemme sig, men betænkte sig.

Da Finngutten vel var kommen ind, tok han ham i Skulderen.

«Bø,» sa han.

Finngutten kvakk.

«Kjære er det Folk?» — utbrøt han.

Da lo Fuldmægtig Brun.

«Trollhare,» svarte han smilende.

Finngutten blev staaende litt.

«Je kain mest tru det,» sa han; han var litt underlig i Maalet.

«Har Du set Diana noget?» spør Fuldmægtigen likegyldig.

Finngutten staar med Hændene i Lommen.

«Nei,» svarer han.

Han staar og ser paa, at Kirsti melker.

«Det blev Tap herborte,» sa Fuldmægtigen; han stod ganske rolig.

Finngutten svarte ikke.

«Det er vel for mørkt nu?» Fuldmægtig Brun gik mot Døren.

«Ja.» Finngutten blev staaende.

Nu reiste Kirsti sig og var færdig. Sa intet, men slog Resten av Melken i Bøtten, tok den og gik ind i Stuen.

Finngutten slang ut med Hændene i Lommen og blev staaende og se derute.

«Ja, naa er det før mørkt,» sa han.

Fuldmægtig Brun stod ved Siden.

«Det er en Djævel av en Hare her,» sa han. «En skulde vel faa Livet av den tilslut.»

Han saa ogsaa mot Skogen og spyttet skogmandsmæssig.

Finngutten stod alvorlig.

«Je trur itte det,» svarte han.

«Hain frir sei nok den Karen.»

Nu kom Kirsti tilbake og stængte Fjøsdøren; gik saa med Hændene under Forklædet langsomt til Stuen og ind.

Ute var der kveldstilt og øde. Høstmørket faldt med sit hurtige Skyggefald; de to stod stille og saa mot Skogen.

«Det er Lørdag idag,» sa Fuldmægtigen.

Finngutten saa frem.

«Det skulde væra det,» svarte han.

Fuldmægtigen strakte paa sig.

«Du skal gaa efter Jentene da vel?» spurte han.

Finngutten prøvde at smile.

«Det bir fuill saa,» svarte han.

Fuldmægtigen stod litt. Saa kremtet han.

«Ja san!» sa han med et træt Suk, som var han søvnig.

Finngutten snudde paa sig og saa utover mot Skogen.

«Ho har gaat hematt naa, a Diana,» sa han.

Fuldmægtig Brun svarte ikke paa dette.

«Du har vel din Du ogsaa,» spurte han og gjæspet.

«Aa, Du vet, hver har sin,» kom det med litt tør Røst.

Fuldmægtig Brun stod endnu litt. Han vendte sig pludselig mot Skogen:

«Ho!» ropte han. Den trætte Stemme skar anstrængt ut i Stilheten.

Det gav intet Ekko; Lyden døde i Mørket.

«Ja, imorgen da,» sa han til Finngutten.

Finngutten spyttet.

«Ja vel!» svarte han paa Bymaal.

«Klokken fire!» Fuldmægtigen hyttet i Næven mot ham.

«Ja vel!»

«Præcis!»

Fuldmægtig Brun snudde, slang frem til Svalen og tok Børsen; saa gik han Veien frem og Lien op.

Finngutten stod længe og saa efter ham. Med Hændene i Lommen, tæt og tryg, sliten i Holdningen, men med noget seigt i den hele Samvækst, som fortalte om en saltet Kar.

— En Hund kom hoppende over Hafællen og drog til Stuen; den larvet logrende hen til Finngutten, snuste og viftet med Halen, da han rakte Haanden ned; saa tok den en stor Sving, fik Sporet og drog Veien frem og Lien op.

Det var Diana.

Finngutten stod endnu litt i Mørket; saa gik han langsomt bortover mot Stuen og ind.

Fremved Aaren sat Kirsti. Hun hadde sat Gryte over, men sat nu med Hænder i Fang og stirret.

Finngutten gik langsomt like hen til hende.

Hun saa op.

Han tok hende i Trøieærmet med Tommel- og Pekefinger og slængte paa hende; saa skjøv han hende fra sig.

«Aa naa da!» sa hun; hun blev rød.

Han stod likesæl.

«Aa ittnaa,» svarte han.

Han saa paa hende med kolde blaa Øine.

Hun saa forundret fremfor sig.

«Nei naa mener je!» brøt hun ut.

«Faen vet, aa Du mener,» svarte han. Han stod harm.

Hun saa op paa ham med varme Øine.

«Aa det vet Du ailtiss,» sa hun lavt.

Han ristet paa Hodet.

«Je trur snart ingen je,» kom det. Han vendte sig fra hende.

Hun sat, som vilde hun reise sig; men saa bøide hun sig bare frem og karret i Aaren.

«Kain je før detta, je da?» sa hun.

«Jo, det kain Du!» kom det stærkt. Han stod fremdeles fra hende vendt.

Da reiste hun sig braatt og gik mot Koven.

«Nei, detta da —,» hørte han hende si, og han skjønte, hun var paa Graaten.

Da gik han fort efter hende og ind.

«Kirsti!» sa han.

Der blev en het, heftig Hvisken derinde, av og til et Suk, saa hete Aandedrag og Stilhet.

Et og andet Ord hørtes — høit, snart et Ja, snart et Nei — stundom lav Mumlen med Kars Mæle; saa talte Kirsti nogen Ord — likesom befriet og reiste sig.

Endelig kom hun ind, saa efter Gryten og gik atter ut i Koven — — —

Det banket paa Glasset, først i Stuen, saa om en liten Stund paa Kovevinduet. De to gik ind, først Finngutten, saa Kirsti.

Kirsti gløttet ut. Der var Karer ute.

Men Finngutten satte sig fremved Aaren, tok frem Kniven og begyndte at spikke paa en Flis.

Kirsti gik til og fra. Der var slik stilfærdig Lykke over hendes Ansigt, færdig og ung, som hun gik der.

Nu banket det igjen. Og det lo derute.

Hun stanset og saa, men arbeidet videre.

Litt efter hørtes der Skridt i Gangen, seige og tunge.

Det tok i Døren. Saa kom de ind.

«Go'kveld!» sa de.

Finngutten snudde sig og saa. Det var Kristenspær og han Ola Trøen, som kom.

Og de satte sig uten videre fremtil.

— — —

Fuldmægtig Brun stod i Høstmørket ute paa Gaardspladsen paa Nordi og stirret fremover Veien. Der kom et Følge Gutter og Jenter Lien op og fremover Bygden. Der var muntre Ord og Latter, Stumper av Sang indimellem; nu hvitnet det paa Jentenes Tørklær og svartnet paa Karene, som slang til og fra; de gik gruppevis og skiltes; to og to slang fremover i det lykkelige Mørke.

Han fik slik tændende Smak av Ungdom, som levde sit Liv; han kjendte al Landsens Styrke risle sig gjennem Brystet.

Nu drog de forbi.

Han hørte Finnguttens kjendte Stemme; Jenter lo. Der skimtet han Kirsti; jo, det maatte være hende; der var noget visst over Gangen, som mindet og som drog.

Hun lo. Det fôr igjennem ham. Der tok Finngutten efter hende! Og hun lo igjen, stille.

Det vekslet koldt og varmt gjennem Fuldmægtig Brun, der han snudde og gik ind.

Han sov ikke stort den Natten.

* *
*

Det var Søndagskveld.

Kirsti hadde netop stelt fra sig i Fjøset og skulde gaa ind.

Da stod han der. Den magre Bymand med de blaagraa Øine og det slitte, lystne Smil.

«Gaar Du?» sa han.

«Ja.»

Hun bøide forbi for at komme ut. Han stængte for.

«Nei; vær snil naa,» bad han. Han tok og svingte hende ind.

Hun holdt ham fra sig; men han fik Armen omkring og hendes Kind ind til sig.

Hun sa ikke et Ord, kjæmpet bare; og han kjendte het, hvor stærk og fast hun var.

«Ja, slepp da,» sa hun; det hørtes, som hun lo i Aandedrættet.

Han slap.

Hun stod litt og knyttet Tørklædet; det var, som om hun ikke var ræd. Hun var nok vant.

Han drog Fjøsdøren til. Hun stod og stelte sig.

«Ha op att naa!» bad hun. Det var saa vidt han kunde se hende derinde i Mørket, endda hun var ganske nær.

«Nei!» bad han. Han fik Tak i hendes Haand. Hun vred den fri.

«Hoi!» sa hun ungt og høit.

Da tok han om hende.

Hun stod ganske stille.

«Er Du styren Du,» sa hun.

«Ja!» Han hvisket det.

«Je kain mest skjønne det,» sa hun; hun fik hans Hænder fra.

«Kirsti!» bad han. Han skalv paa Maalet.

Hun stod stille.

«Je kjinner itte dei je,» sa hun.

«Jo!» Han tok efter hende.

Da slet hun sig løs og smøg indover i Mørket.

Han efter.

Han famlet sig fra Baas til Baas. Hun var der ikke.

Da lo det stilt, inderst i Kalvebaasen.

Han gik efter Lyden.

Der stod hun.

Og han slog Armene om hende anden Gang.

Hun flyttet længer ind og fridde sig. Han fulgte og vilde finde hendes Mund.

Hun gjorde Motstand.

«Ja slepp da,» bad hun.

Og anden Gang slap han.

Da smatt hun fra ham og over paa den andre Siden av Fjøsgluggen.

«Kom hit da,» hvisket det.

Han famlet sig frem.

Med ett fik han et Puff, gled i noget vaadt, tok for sig — og stupte med et Rop att og bak gjennem Fjøslemmen og ned i Gjødseldyngen til langt op paa Livet. Og nogen sprang deroppe.

Han tok for sig med begge Hænder og blev grøtende vaat. Han bandet, vadet sig frem og naadde endelig fri Mark.

«Nei Haaredø da Gut?» sa Finngutten; han stod paa Gaardspladsen, der han kom.

Og ved Siden stod gamle Pær Brændengen, netop kommen fra Sæteren.

De storlo begge, slog Hændene paa Knærne og lo, mens han bandende prøvde at pynte det værste av.

Men fra Fjøset kom Kirsti knisende mot de to, der hun gik forbi.

«Nei detta er nok Trollharra det,» sa hun.

Og Latteren fra de to braket løs igjen.

Dagen efter reiste Fuldmægtigen.

Da han stod byklædd og fin for at stige op i Karjolen, mens Finngutten med et Par andre med Hænder i Lommerne stod og saa paa, sa Nordigubben:

«Du vart snøgg paa Jagten iaar!»

Finngutten og de andre smilte.

«Ja, det var ikke rart,» svarte Fuldmægtig Brun, han lokket Diana op i Fatingen av Karjolen og steg op.

Nordigubben hadde et litet Smil.

«Det kain fuill bi likere it ainna Aar,» sa han.

«Vi faar haabe det,» svarte Fuldmægtig Brun og tok Tømmene.

«Det var førmyy Trollharra iaar,» sa Finngutten tørt.

Fuldmægtigen saa ned og knappet Skvætlæret.

«Ja, hain er styggslem oppi her,» la Nordigubben smilende til.

Da kjørte Fuldmægtigen.

«Ja, vælkømmin att it ainna Aar da!» ropte Nordigubben efter ham.

«Takk!» Han kjørte. Turom slang efter i Baand, og Diana laa i Fatingen.

De stod smilende med Hændene i Lommen og saa efter ham.

Fuldmægtig Brun kom ikke tilbake til Dalen.

Men Historien efter ham lever.

Suggen.

Jeg mindes ham saa grant. I en langskjøtet graa Frak, anderledes skaaren end Bygdens Vis var, med hornknappet Stok, graabrun Paryk, som lot de graa Haartister i Nakken synes, og en rund tung Lue med grøn Skygge gik han der to Ganger om Dag fra sit øde Hjem i den store Bygning oppe paa Sletten og til sine Jorder paa den andre Siden av Elven.

Han hadde været Skulmester i svunden Tid, men hadde sluttet med den Bestilling og lagt sig efter Gaardkjøp, slik ganske smaat og i al Stilhet.

Det ene Jordet efter det andre, den ene Gaardspart efter den anden var stilt og tungt gledet over i hans Besiddelse; men Folk visste litet om, hvordan det hele hadde gaat til, og kjendte i Grunden svært litet til gamle Haakkaa Skulmesters indre Mekanik, uten for saa vidt alle visste, at den Mand ikke la to Sild paa ett Fat.

«Fabbro» kaldte mange ham, «Vaarknipen» kaldte andre ham, og det sidste Navn hadde han faat, fordi han altid drev og solgte Høi i ytterste Vaarknipen og da til ublu Priser.

Ondskapsfulde Folk visste ogsaa at forklare hans evige Vandringer over Engene paa den andre Siden av Elven paa den Vis, at besørget Vorherre Vandingen av Marken, saa længe Høiet stod paa Straa, saa besørget «Vaarknipen» Vandingen i Laaven hele Vinteren utover, for at Høiet skulde bli rigtig godt og tungt, naar han solgte det efter Vegt paa Vaarparten.

Hvordan det var eller ikke var, saa blev ett visst og

sikkert, og det var, at Haakkaa Skulmesters Bankbøker baade blaa og grønne blev stadig fler, hans Gaardparter stadig større og det, han selv brukte, stadig mindre.

«Vaarknipen» holdt ingen Folk. Ikke engang en Jente til at stusle og stelle. Selv gjorde han alt, og Mat og Stell blev derefter.

Sur Sild og sur Melk hadde han staaende; Poteter satte han selv og grov dem selv op om Høsten. Ellers blev det mest med Nævagraut og Myssmørvælling.

Og det var ikke frit for, at Folk, som intet hadde utestaaende med «Vaarknipen,» ærtet ham stygt, naar god Leilighet gaves.

Haakkaa sa ikke stort. Lot bare en rar, kold gammel Latter høre og kunde intet svare. Men efterhaanden la han sig til en besynderlig Tunghørthet, og bakom denne Tunghørthet bodde han som i en Fæstning i Fred for al Verdens Bemærkninger.

* *
*

Det var Dagen før Julkvelden. Hos Hans paa Bua var der fuldt av Folk, som skulde handle til Helgen. Unggutter og Løskarer, som kjøpte Forklær til Jentene eller Tobak til sig selv. Husmandskjærringer, som kjøpte Kaffe og Sukker i et Tørklæ, Mel i en liten slitt Saueskindspose. En og anden velstaaende Bonde, som kjøpte en hel halv Sukkertop og to Ruller Skraatobak, Præstefruen, som stak indom med en lang Liste paa Varer, som maatte sendes samme Kveld, og ellers Smaagutter og Smaajenter, som kjøpte for en Skilling eller to og fik meget eller mindre for Pengene, eftersom de var vakre til eller kjendte til.

Haakkaa Skulmester kommer ind, lunt og forsigtig. Han skal gjøre sin Julehandel.

Stilfærdig siger han hen til Disken, lægger Stokken fra sig der og trækker de rosete Fingervaatter av.

«Det er kaildt i Kveld,» sier han.

Hans paa Bua, som staar med Vegten i Haanden og veier Brunsukker til Gælensimen, ser op over Brillene.

«Ja, de er kaildt,» svarer han.

«Hæ,» sier «Vaarknipen» og vender Øret til.

«Ja, det er kaildt,» roper Hans paa Bua og skotter bort paa de andre.

«Det er slemt aat dei, som itte aakke har Ved heill Klæer,» sier Gælensimen; han betaler Brunsukkeret.

Intet Svar.

Hans paa Bua gaar hen til Pengeskuffen, i stort Alvor, snur sig halvt og smiler.

Haakkaa har faat et graat Tørklæde frem.

«Aa koster Koksokker da Du?» spør han.

«Ska' det væra taa di beste?»

«Aa koster det da Du?»

«Det er seks Skilling Fjerdingen,» svarer Hans; hans Øine streifer de andre.

«Nei itte taa di Slaua lel,» sier «Vaarknipen.»

«Hain vil ha taa di sure Sokkera,» sier Finngutten.

«Har Du Puddersokker?» spør «Vaarknipen» igjen.

Jo, det hadde Hans paa Bua.

«Aa koster det da Du?»

«De er fem Skilling Fjerdingen.»

«Let mei faa en Fjerong taa di da Du.»

«Hain koker sjøl hain jo,» sier Gælensimen.

Hans paa Bua veier; Haakkaa faar sin slitte Pengepung frem.

«Har Du Bygmjøl?»

Jo det hadde Hans. Men det kostet en Mark og fire Skilling for Bismerpundet.

«Hoi!» roper «Vaarknipen».

«Kjøp Salt! Det er drygere!» sier Fløtarlars høit.

«Hæ?» «Vaarknipen» snur sig.

«Aa nei — det kan væra det saammaa,» sier Lars.

«Vaarknipen» drog frem av Frakkelommen en skitten Pose og kjøpte et halvt Bismerpund.

«Har Du Tobak,» sa han.

Jo, det hadde Hans paa Bua, og Haakkaa kjøpte et helt Kvart.

«Du kjøper ihæl dei naa Gut,» sier Finngutten.

«Hæ?»

«Ta røkk hele Aare' det aat dei,» sier Tufsingtorberg.

«Vaarknipen» ler, smaat og tvungent. Tar saa Pungen op. I den ligger en halv Daler.

«Hoi!» roper Finngutten.

«Har Du solgt Garden din?» spør han.

«Hæ?»

«Vaarknipen» betaler.

«Nei hold naa! Ta staar Du ailler øver!» roper Finngutten ind i Øret paa ham.

«Jassaa Du?» «Vaarknipen» later, som om han ler godt. Trækker saa Vaattene paa, tar Tørklæ, Stok og Pose, snur sig og gaar stillt ut av Butikken.

Hans paa Bua rister langsomt og smilende paa Hodet.

«Dø er før strie aat 'm,» sier han stilfærdig.

* *
*

Det var blit Julekveld.

Lunt Snefald over Dalen og Klokkers Kiming som festligt Dirr gjennem Stilheten.

I alle Gaarder lyste det; — alle var i Puds; alle kjendte, at Glæde stundet til. Løskarer og Enstøinger søkte sine. Deres Hytter laa svarte og tause, som oftest med Skogen omkring. Hundene holdt sig inde efter den gode Mat, de hadde faat eller ventet at faa. I Fjøsene stod Buskapen rolig over godt Fôr.

«Vaarknipen» sat alene i sin Stue.

En Melkekop stod ved Siden. Et Lys brændte rødt og tungt. Denne Kveld var det søt Melk; ti det var jo Fest, og Kaffekjelen stod paa Kok. To nykokte Koksukkerbiter, hugne av med Kniv laa i Sukkerskaalen.

Men borte ved det gamle Skatol sat «Vaarknipen» og læste. Læste halvhøit og ensformig Dagens Tekst av en Spændebibel, som laa paa den halvt uttrukne Skatolklaf. Det summet som en saar ulykkelig Tone gjennem det øde Rum om Vorherre, som tok til Takke med Stald og

Krybbe og Fattigdom; og «Vaarknipen» kjendte sig i Ødsligheten som en, der vandret rigtig til den Høiestes Efterfølgelse — og Tekstens Tone summet videre i det øde Rum, mens Katten med et lydløst Hop smatt op paa Bordet for at læpje Søtmelk av Melkekoppen og dens grønne Øine lyste som Stjerner i det dunkle Kveldsskjær.

Men «Vaarknipen» la Bibelen forsigtig væk, tændte sin Pipe, laaste Skatollet varsomt helt op, drog et langt Suk — og tok sine Bankbøker frem.

* *
*

«Vaarknipen» blev otti Aar, før han døde.

Han hadde Præsten oppe hos sig én Gang; men denne hadde intet faat ut av ham. Ti hver Gang han spurte ham om Synd eller Anger, hadde «Vaarknipen» bare sagt «Hæ» og vendt Døvøret til.

Kisten hadde han selv bestilt og betalt paa billigste Vis. Præst og Klokker hadde faat sin Betaling for Begravelsen.

Men paa Begravelsesdagen, da Kisten skulde til Jords, var der trangt for Plads, og da hvisket Pudsjo til Gælensimen:

«Naa knip det støggt før «Vaarknipen». Hain har knepi taa it Kvart paa Grava!»

Men nogen Dager efter, da Testamentet blev aapnet, viste det sig, at Skole- og Fattigvæsen var betænkt med alt, hvad han hadde. Slægtningene fik ikke en Øre.

Da tænkte hele Bygden om igjen om «Vaarknipen.»

Nordigardsfolket.

Det var en av de første Dager i Juni.

Nordigardsfolket hadde netop gjort fra sig Vaaronnen; Akrene laa tilsaadd og klappet; Vinterrugen randt saa velsignet grøn.

Al Løvskog stod med unge Blad; Hæggen blomstret med sin stærke, rene Lugt rundt Jordene og langs Elvestøene, hvor Fløterlagene nu tok med sig de sidste Stokker fra Bakevjer og Myrsig.

Fjeldflommen var forlængst i faldende; Granskogen stod med lysgrønne Bardupper og rosenrøde Kongler som Julelys drysset over alle Grener.

I al Skog sang nykommen Sangfugl; Aarhanebulderet inde paa Skogsliene i Solrendingen var endnu ikke slut; Kraakenes Vaarkra kring Redene og Maaltrostens kjølige Vise efter Solefald fortalte om det Sommerens lykkelige Eventyr, som skulde begynde.

Nedover Nordigardsjordet langs Skigarden gik en drivhvit Gubbe med Stav.

Det var Gammel-Ola Nordigard selv, som skulde i Vei og se efter Vinterrugen. Han gik fort, Gubben, og myste mot Solen, der han gik, hjulbent og med Krokstaven alt i ett hugget i Græsgroen foran sig.

Solen stod blank paa Himmelen, saa en kjendte det stekende varmt, der en gik; men nogen fik se efter; det var ikke Bøn for det.

Han Stor-Ola var reist over Kjølen om Morgenen til Stationen efter et Lass med Byvarer og kom ikke frem før paa Kveldsiden; saa fik den, som hjemme var, se efter, at alt var som det skulde være!

Gammel-Ola stanset og pustet paa. Han var kommen til Vinterrugen.

Jo! Den saa ut til at staa bra! Passelig tæt og jevnt fremme! Den skalv og luet sommergrønt i den svale Søndengufs, som av og til kom. Jo, det tegnet ikke værst! Bare en nu fik Regn!

Han drog videre i Vei nedover.

Skulde undre, om Løejordet var tørket op efter Flommen endda? — Han stanset og stirret utover.

Skulde Du ha set slikt! Stod ikke der han Vechl-Ola og fisket Gørsild fremved Løedammen midt paa blanke Dagen!

Han satte i Vei nedover og stanset igjen.

«Vechl-Ola!» ropte han, skjælv paa Maalet.

Gutten der nede paa Jordet saa op. Han slængte netop en blinkende Gørsild op paa Land i en stor Bue og fik Tak i den, før han svarte.

«Ja!» ropte han opover.

«Kom opatt!» — roptes det videre deroppe fra Jordet.

Gammel-Ola stod der med drivhvitt Haar og Skjæg, Staven støttet foran sig og ventet.

Vechl-Ola fik Gørsilden op i Spandet til de andre, tok Markstok og Stang og drog opover. Det var ingen Raad med det; naar han Bedstefar ropte, maatte en likte; det nyttet ikke andet; for han gav sig ikke.

«Set slik Gut!» sier den Gamle, da Vechl-Ola har naadd frem.

«Fiske Gørsild paa blanke Dagen!»

Han snur sig halvt og gaar opover.

«Ho bit bedst da,» svarer Vechl-Ola.

Gammel-Ola stanser igjen og ser tvers igjennem Vechl-Ola.

«Gakk sta og læs paa Kakjisma di!» svarer han.

«En lyt kaammaa fram skikkelig før Præsten føst!»

Han gaar igjen opover.

«Aa det gjør je ailtiss!» svarer Vechl-Ola og følger.

Gammel-Ola svarer ikke. Gaar bare alt i ett, langs Akerrenen opover mot Husene. Fremover forbi Vedskaalen og ind i Sommerstuen.

Vechl-Ola hele Tiden efter med Fiskestang og Spand, som han sætter fra sig i Svalen, idet han følger den Gamle ind.

Det er svalt derinde i den store Stuen.

Gammel-Ola rusler sig frem til Høgsætet og sætter sig. Vechl-Ola slaar sig ned paa en Krakk fremved Aaren.

Et Par Børser, en gammel Bjørnestudser og en ny Krag-Jørgensen Rifle hænger paa Væggen; paa Skaphylden ligger Salmebok og Katekismus og Forklaring.

Gammel-Ola og Vechl-Ola sitter litt med Hændene i Fang uten at tale.

Saa omsider retter Gammel-Ola paa sig.

«Læs naa,» sier han.

Vechl-Ola skotter mot Skaphylden, reiser sig saa, — langsomt, gaar hen og faar Katekismen frem. Rusler hen til Langbordet og sætter sig. Hændene kommer op for Ørene.

Gammel-Ola faar Pipen frem, karver Tobak oppi, river av en Fyrstikke paa det gammeldagse Fyrstikhus og tænder.

Vechl-Ola læser — høit.

Slik gaar et Kvarter eller vel saa det.

Vechl-Ola læser men skotter av og til rundt sig, om ikke den Gamle skulde ville tale. Ti det brukte gjerne gaa den Vei med Læsningen.

Da kremtet Gammel-Ola.

«Du skotter aat Børsen, sir jeg,» sa han.

«En lyt bi vaksen føst, før en faar bruke den,» fortsatte han, da Vechl-Ola ikke svarte.

Nu la Vechl-Ola Boken.

«Om Svensken kom da?»

Han saa visst paa Gammel-Ola.

Gammel-Ola sat litt, før han svarte.

«Ja da saa,» kom det endelig. «Da fik en væra komfermert, aakke en var det heil itte!»

Han sat litt igjen.

«Men saa gæli kain fuill itte hænde lel,» kom det igjen.

— «Skjønt jamæn spøker det au, om itte Kongen sansjonerer!»

Gammel-Ola reiste paa sig.

«Men hain maa fuill gi sei!»

Han mumlet det hen — gik bortover mot Aaren og banket Tobakken ut av Pipen.

«Hain har gjort saa før, ma det knep,» fortsatte han. «Men naa er det værst!»

Han satte sig.

Vechl-Ola saa op mot de to Børser paa Væggen. «Ho har vørré i Krigen før, 'na Gammel-børsa,» sa han, spørgende.

Gammel-Ola saa dit op han ogsaa, der han sat og karvet sig ny Tobak.

«Ja, ho har det,» — svarte han tryg.

«I Atten Hundre og ni.»

«Hain Gammelgoffa maatte ut hain.» Han gned Tobakken i Haanden.

Vechl-Olas Øine stod store og blaa.

«Skaut'n Folk?» spurte han.

Der kom et underligt Drag kring Gammel-Olas Mund.

«Døm sa'e saa Kamerata hass,» svarte han. «Sjøl vilde'n itte tala paa det.» Han la i Pipen og trykket efter med Fingeren.

«Men hain var nok Mainn før det, hain Far — hain var svær tel Skytter hain, sir Du. Og Børsa var go'.»

Han saa atter op under Slindene.

Saa sat han en Stund stille og dampet paa den nytændte Pipen.

Vechl-Ola hadde reist sig fra Bænken halvt. Nu drog han Benet efter sig, kom frem og gik bortover mot Gammel-Ola.

«Ho er før gammal væ,» spurte han.

Gammel-Ola saa haansk paa Vechl-Ola.

«Sjaataap da væ,» sa han.

«Det er naa itte længer heil sia Føraare', det je sætte tri Blinker paa tri Hundre Alner med a nordom Smijua her. Gakk sta og sjaa aat! Døm sit der endnaa!»

Gammelgoffa: Oldefar.

Vechl-Ola stod handfalden.

«Men sen er a lel,» sa han endelig.

Gammel-Ola saa op igjen, og denne Gang paa Krag-Jørgensenriflen, som hang underst, blank og ny.

«Aa ja,» svarte han. «Itte skjøt a saa fort som 'na are; men saa skjøt a des bærer!»

Han snudde sig halvt.

«Det ska' naa gaa saa fort naa,» sa han. «Fort og gæli.»

Han dampet stærkere.

«Med aill Ting!» Han mumlet det.

«Det er saa myy rart naa!»

Han skotter mot Koven, hvor Stor-Ola, Sønnen, for et Par Aar siden til hans store Forargelse hadde sat op Telefon.

Det hadde kommet slik Uro i Bygden, siden denne Telefonen kom op: en var aldrig sikker hverken Nat eller Dag!

Og den, som litet hørte og litet var vant — fych!

Ja gudbevars! Det kunde være bra nok paa mange Maater; men —

Gammel-Ola og Vechl-Ola snudde sig begge; ringte det ikke der igjen!

Vechl-Ola drog ut i Koven og tok Telefonen, hvis Klokke klingret næsten sælsomt i den svale, stille Østerdalsstue.

«Aakken er det naa aat da?» spurte Gammel-Ola og ruslet efter.

«Det er 'n Far. Hain vil tala aat dei,» svarte Vechl-Ola.

«Aa er det 'n vil?»

Gubben stod hvithaaret, halvt arg ved Telefonen.

Gik borttil, tok Mikrofonen fra Vechl-Ola og holdt opfor Øret.

«Er det Du Ola?» spurte han.

Gutten stod ved Siden. Hans unge Sanser hørte Farens Røst inde i Telefonen.

Sjaataap: Dosmer.

«Nei!» Gammel-Ola ristet paa Hodet. Snudde sig og saa paa Vechl-Ola.

«I al Verdens Rike!» sier han. Han staar og ser paa Vechl-Ola. «Nei, je hører fuill gæli au je — nei hør Du!»

Han rækker Vechl-Ola Mikrofonen.

Nu staar han spændt og stirrer paa Gutten, som vant tar imot.

«Det er 'n Vechl-Ola naa,» sier denne. «Hain Bedstfar hører itte.»

Saa blir det dødsstille i Kove og Stue. Bare den fjerne Tale inde fra Telefonen fornemmes.

«Aa seier Du!»

Vechl-Ola roper det ut og blir forandret i Ansigtet.

Det taler igjen derinde.

«Aa seier 'n?»

Gammel-Ola stabber tæt borttil og stirrer ufravendt paa Vechl-Ola, som ikke svarer men staar der som vokset fast til Telefonen og hører.

«Nei, Du Onder!»

Han snur sig med ett.

«Kongen er opsagt, seier 'n Far!» Det lyser blaat i de unge Øine.

Gammel-Olas brede Klo hugg Tak i Guttens Skulder.

«Aa er det, Du seier!» Han ropte det, skjælv i Maalet. Vechl-Ola snur sig.

«Stortinge' har sagt op 'n!» sier han; han kjender det svie i Akslen efter Gammel-Olas Klo.

Den Gamle seg ned paa Stolen, som stod fremved Telefonen.

«Lande' er frit,» seier 'n Far. Vechl-Ola slipper Mikrofonen.

«Hain sansjonerte itte — og saa gjorde døm Lande' frit!»

Gutten taler høit.

Gammel-Ola er blit blek. Han sier ikke et Ord, reiser sig bare og rusler mot Sengen. Sætter sig der med Hænder i Fang.

O n d e r: Under.

Saa folder han Fingrene.

«Saa je skulde løve den Dauen!» kommer det brutt. Og før nogen kan sanse sig, graater den gamle Mand. Gnider Haandknokene i Øinene som et Barn, der graater.

Vechl-Ola stod handfalden tæt ved og stirret paa Bedstefaren.

Den Gamle la sig nedpaa.

«Er Du klen?» spurte Vechl-Ola.

Gammel-Ola slog ut med Haanden.

«Nei, bære gaa fraa mei! Bære gaa fraa mei!» sa han.

Vechl-Ola gik og drog Kovedøren i efter sig.

Den Gamle laa længe med Hændene foldet over Brystet og stirret op under de gamle Slinder.

«Gud og Fader!» mumlet han.

Men da Vechl-Ola vel hadde faat Kovedøren igjen og stod fremfor Bordet, der Katekismen laa, blev han med ett tat av en underlig ellevild Fornemmelse.

Han slog Næven i Bordet, saa Bordplaten danset og Armen svirret.

«Dævelen au!» sa han.

Saa la han paa Sprang Stuen ut og bortover Jordet for at fortælle Karerne, som drev med Kjøring, at nu var Kongen opsagt og Landet frit.

* *
*

To Timer senere sat Gammel-Ola og Stor-Ola, som nu var hjemkommen, ved det store Bord i Sommerstuen og drak Kaffe.

Gammel-Ola talte alt i ett mellem Slurkene. Satte Skaalen fra sig paa Bordet, glemte den — og drak igjen.

«Ja vi faar fuill Kria naa,» sa han.

«Du vet hain traatter itte 'ta, Svensken!»

Han blaaste paa og drak.

Kria: Krigen.

«Aa je vet itte je,» svarte Stor-Ola.

«Folk ska' naa jussom væra fredelinere naa,» sa han.

Gammel-Ola ristet paa Hodet.

«Aa det sit ti døm sia gammalt,» sa han.

«Døm ska' naa jussom væra Hauk øver øss! Men det gaar itte det! Det har ailler gaat det!»

Han drak.

Saa sat han en liten Stund still.

«Hoi, døm trøng fuill Penger au naa,» sa han med ett.

«Ja det gjør døm,» svarte Stor-Ola.

Gammel-Ola skottet, først mot Børsene paa Væggen, saa, som snarest, — mot Skatollet.

«Aa døm kjem fuill fram Penga,» sa han.

Han reiste sig.

«Nei Du store Onder!»

Han gik mot Vinduet og stirret ut.

Han kjendte likesom Bringen videt sig saa svalt og skjønte ikke, hvad det kunde være.

Det var en ny Luft, som var kommen over alt Land.

Han snudde sig igjen og stod.

«Ja døm ringer fuill, før det bær i Vei?» Han saa paa Sønnen.

«Ja,» svarte Stor-Ola. «Øver hele Lande'. Hele Døgnet rundt.»

Gammel-Ola ruslet mot Koven.

«Aa jø, før Ringing Gut!» mumlet han.

Saa gik han ind i Koven og lukket Døren efter sig. Men Stor-Ola reiste sig, halvt smilende av den Gamle.

Da aapnedes Kovedøren igjen.

«Du faar skrive tel Tønnsett og ta ut, det vi har, tur Sparebanken,» sa Gammel-Ola. «Regjeringa trøng det.»

«Tur Boken dine au?» spurte Stor-Ola.

Der kom noget ørnekvasst over Gammel-Olas Ansigt.

«Tur aille Bøkøm!» svarte han. Kovedøren kom igjen med et fast Ryk. Saa gik han og la sig nedpaa.

traatter: taaler.

* *
*

Det var utover Høsten samme Aaret.

Grænsevakt var beordret; Bygdens unge Mænd var dragne, Gammelkarerne likesaa; Kvindfolk, Unggutter og Gubber drev med Skuronnen. Krigens Forventning fyldte Dalen.

Gammelt Folk fortalte fra forrige Krigens Tider, hvad de hadde hørt av sine Forældre. Og der faldt en underlig grøssen Tyngde under Slindene, der de sat og hørte rundt Aaren Septemberkveldene.

Det forstod alle, at brøt Krigen nu ut, da blev det en Krig for Livet, paa skjære blanke Livet hele Landet over.

* *
*

Paa Nordigard var det øde Septembermorgen.

Korn stod paa Stør rundt Husene; Høstkjølighet laa over de visnende Løvtrær, som alt begyndte at ta Høstens stærke Farver.

I Sommerstu-koven sov Gammel-Ola; hadde ligget vâk til langt paa Nat, men sov nu paa Morgensiden.

En Skjære skvatret paa Fjøstaket; en Gut kom listende Sommerstusvalen ind og tok i Klinken uhyre vârt. Smøg sig ind og frem til Bordet, skottet mot Væggen, hvor den gamle Bjørnestudser hang med Krudthorn, Knaldhorn og Kulepung, krøp op paa Bænken og tok det hele varsomt ned.

Saa skottet han mot Kovedøren, som var stængt, og listet stilt tilbake samme Vei, som han var kommen.

Der gik et godt Kvarter; saa vaaknet Gammel-Ola. Saa sig om som halvt paa en Ank, gjæspet en morgentræt, urolig Gjæsp og kom sig op.

Da han var vel færdig og skulde til at rusle ut i Stuen, hørte han en dôv Smeld.

Han stanset og lydde.

Han skottet mot Væggen, der Børsen hang, og blev staaende og stirre.

Den var borte.

Snudde saa og drog paa Dør.

«Aa er 'n Vechl-Ola etter?» spurte han Fjøskullen, som kom.

«Je vet itte je,» blev der svaret.

Han stod litt. Saa ruslet han nedover mot Uthusene, stanset ved Laaven og stirret utover Jordet.

Det smald igjen, en kvass Smeld, som gav Gjenlyd med Knepp i Laavevæggen og brakende Ekko over al Dalen.

«Hm!»

Han strøk nedover Jordet ved Smijuen; for der stod Røgpulderen høit og drev videre i Morgenluftningen.

Vechl-Ola hadde netop været fremme ved Smijuen for at se efter Skuddet og drev nu med at lade paany, da han fik se Gammel-Olas hvite Skjæg og Haar under Skjoldluen komme op bak Smijuknausen.

Han kom like fremtil.

Vechl-Ola trykket netop Kulen ned med Ladtenen.

«Haare-dø Gut, aa er det Du driv med?» truet Gammel-Ola; han stod, støttet paa sin Stav.

Vechl-Ola svarte ikke, trykket bare Kulen til Bunds, fik Ladtenen paa sin Plads og satte Knaldhætte paa.

Gammel-Ola saa paa ham gammelmorsk; gik saa bort til Smijuvæggen og saa paa Blinken.

«Det kunde ha vørré likere,» sa han.

«Det kunde ha vørré værre au,» svarte Vechl-Ola.

Gammel-Ola satte Staven fra sig.

«Ta hit Børsa,» sa han.

Gik saa langsomt nordover Jordet paa Maal. Vechl-Ola fulgte efter.

Gubben tok Anlæg mot Baathusvæggen. Efter et kort Sigte smald det.

Vechl-Ola sprang frem.

«Blinken!» ropte han, saa det sang.

Gammel-Ola blaaste Røken ut og kom gaaende fremover.

Han ruslet fremtil og saa. Rakte Vechl-Ola Børsen og tok Staven.

«Je tænkjer, døm kain kaammaa je,» sa han, snudde og gik opover.

Men ut over Morgenen smald det Skud paa Skud, kvasse, fra Nordigards ældgamle Bjørnestudser i Vechl-Olas Haand, saa længe der var en Kule tilovers i Kulepungen.

Det eneste Gammel-Ola sa, da Vechl-Ola ved Dugurdslete kom hjem, var tre Ord:

«Støp Kuler Gut,» sa han.

* *
*

Det var middagsstille i den store Sommerstue. Vechl-Ola sat ved Bordet og læste. Gammel-Ola laa paa Sengen i Koven.

Det var Lørdag, og imorgen skulde Gutten overhøres.

Med ett ringer det paa Telefonen.

«Kjære, aa er det naa att da?» sier den Gamle og reiser sig.

Vechl-Ola gaar fort hen.

Han staar litt; saa braasnur han mot Bedstefaren.

«Det er Bud fraa Stationem,» sier han. «Døm seier, at vi har faat Fre'a!»

«Fre'a!»

Gubben sitter handfalden.

«Aa seier Du,» bryter han ut.

«Og Lande' frit lel?»

«Ja, Lande' frit, kain Du fuill skjønne,» svarer Vechl-Ola. «Hain Far kjem att om otte Daer!»

Det lyste op næsten hvitnende i den Gamles Ansigt; Hændene blev kneppt ihop.

«Jamæn trur je, Folk har vørté bærer, je!» mumlet han hen for sig.

Saa reiste han sig og ruslet ut.

Men som han stod derute paa den gamle Gaard, den gamle Mand, drog han Aanden hikstende, næsten som Barn, der har graatt — og han kjendte igjen Bringen vide sig saa lykkelig svalt, og han syntes det var slik underlig blank Em over alle Fjeld.

«Gakk sta' og læs paa Kakjisma di,» sa han til Vechl-Ola, som hadde fulgt.

Gutten stod.

Gammel-Ola saa paa ham. Snudde sig og saa rundt de korntunge Lier.

«Det er svært tel Vær da Du!» sa han.

Ingrid Haug.

Bent ned for Trondskampen i øvre Dalen laa i ældgammel Tid Gaarden Haug. Nordenfor laa Birkesætr og søndenfor laa Berget; disse tre Gaarde hadde al Magt der i øvre Vestagrænden.

Men mægtigst var kanske Ætten paa Haug; den hadde sittet der fra Hedentider, og Manden het, saa gammelt tilbake, som Folk kunde mindes, Knut eller Ola, eftersom Mand skiftet med Mand Tiderne nedover.

I de Dager, da det hændte, som nu skal fortælles, hadde Manden paa Haug en Datter, som het Ingrid.

Denne Ingrid var lys av Let, høi av Vokster og saa fager, at hun var navngjæten Bygdene fram.

De sa endda, hun bandt Haaret sit en Gang kring Livet, lyst var det som Guld, og slik gik hun til Kirken i Messe; men Kirken laa den Gang paa Flaten ved Elven nedenunder Haugjorderne og kaldtes Sante Simon.

Hændte der da, at Præsten, Hr. Nils, som bodde paa Bjørnegard Uti og kom ridende over Elven ved Bergjorderne og op Bergvangen for at ta Kirkevei, møtte denne Ingrid Haug, der hun kom.

Det var endda Solveir den Dagen, og det glitret i alt det, som lyst var.

Da Præsten møtte denne Ingrid, der hun gik til Messe, stanset han Hesten.

«Kommer Du med Kjerkeguld idag Ingrid Haug?» spurte han.

Jenten skjønte ikke Præsten.

«Je — nei det gjør je nok itte,» svarte saa hun, hun saa paa Præsten.

Men da sa Hr. Nils:

«Jo, gjør Du saa,» sa han. «Fagrere Guld end det, Du har kring Livet, findes ikke paa nogen Messehagel i Sante Simon.»

Da smilte Ingrid Haug. Og hun gik videre til Kirke; men Præsten han red, saa han hadde Øinene paa hende hele Tiden.

Dette saa Folk, og det blev siden fortalt.

Det kan enhver skjønne, at denne Ingrid Haug var i alle unge Karfolks Sind der i Gaardene. Baade han Svend Berget og han Jo Birkesætr laa efter Jenten; men hun hadde ikke Hug paa nogen, saa de var mange, som mente, hun var mærket ut av Hr. Nils og skulde bli hans Kvind.

Men saa hændte ikke; for hun Ingrid Haug hun hadde sin Hug til en Ungdom i yttre Bygden.

Denne Ungdom het Lars og var Søn av Svend paa Barstad.

Ikke kunde Hauggubben ha noget at si paa at faa denne Svend til Maag; for Ætten var god at regne og Gaarden av de største; men Folk i de Dager syntes, det var rent ilde, at unge Jenter holdt sig utenom Bygden, og Folkene i Vestagrænden var helt harme paa hende Ingrid for dette.

Gik de da to av dem, Gubben paa Birkesætr, han Jo, og Gubben paa Berg, han Svend, en Dag frem til Gubben paa Haug, han Knut, og da de vel var budne ind paa gav de sig til at tale om dette.

«Du har en Dotter, du Knut,» sa Gubben paa Berg.

«Je har saa,» svarte Knut Haug da.

«Ja Du har nok det,» sa saa Gubben paa Birkesætr.

«Ho er vaksa naa,» sa om en Stund Gubben paa Berg.

«Ho skulde væra det,» svarte Hauggubben; han skjønte endnu ikke, hvor de vilde hen.

Da saa Berggubben fram for sig.

«Ja — det er slemt med vaksne Jinter,» sa han.

«Døm gjør tidt det, døm angrer.»

«Ja, slikt hænder,» sa Gubben paa Birkesætr.

Men da skjønte Hauggubben, hvad de mente.

«Er det om hende Ingrid, Dø er kømne?» spurte han.

De svarte ikke straks.

«Det kunde hænde det kainskje,» sa saa Gubben paa Berg.

«En hører saa mangt,» sa Birkesetten.

Da reiste Hauggubben sig.

«Aa er det naa da?» spurte han.

De to blev sittende.

«Nei, det var bære det,» sa Berggubben — «vi vilde høre, om det er sandt, det Dotter Di ska' giftes tur Bygden.»

«Ja — det var d é t,» sa Birkesetten.

Da slog Hauggubben i Bordet.

«Det ska' ailler ske!» sa han.

Berggubben og Birkesetten saa paa hinanden.

«Nei, nei,» sa Berggubben. «Det var saa, vi mente vi au!»

«Ja — det var bære det, vi vilde,» sa saa Birkesetten.

Og saa gik de, de to.

Men da Hauggubben hadde sundet sig paa dette, sendte han Bud paa hende Ingrid, Dotter sin.

«De sier, Du har Hug utenfor Bygden,» sa han og var som Sten i Røsten — «er det sandt det?»

Ingrid, Dotter hans, bleknet. Hun stod fremved Bordet og saa ned paa.

Saa satte hun Øinene bent paa Far sin.

«Ja Far, je har det,» sa hun.

«Aakken da?»

Hauggubben var kvass.

Men Jenten blev saa blaa i Øinene, der hun svarte.

«Han Lars Barstad,» svarte hun.

Da slog Hauggubben Øinene i Bordet.

«Saa,» sa han. «Det var bra nok det,» sa han. «Itte før det,» sa han. «Men det finns bra Folk nemmer!»

Han saa bent paa Dotter sin.

«Itte før mei,» svarte Ingrid Haug.

Da gik Hauggubben borttil Dotter sin.

«Hør nu,» sa han. «Du faar slutte med detta.»

Da svarte ikke Ingrid Haug.

Hun bare snudde sig og gik bent ut av Stuen.

Dagen efter reiste Hauggubben over Elven til Bjørnegard Uti for at tale med Præsten, Hr. Nils.

«Du faar gjøre Raa' før Dotter min,» sa han. «Ho vil gifte sei tur Bygden.»

Hr. Nils undret.

«Saa,» sa han.

«Gjør Du Raa' før dette, saa ska' je ofre en aarsgammal Kvige,» sa Hauggubben.

«Jeg skal prøve,» sa Præsten; «men da faar Du sende Dotter din hitover, saa jeg faar læse over hende.»

Hauggubben mente paa ja, og otte Dager efter kom Ingrid Haug ridende over Elven til Bjørnegard Uti hun som Faren.

Hun bandt Hesten ved Grinden, der Nordsettveien kommer, og gik ind.

Hr. Nils sat og skrev, da hun aapnet Klinken.

Men han kjendte hende straks; for hun hadde Søljer som Finnefolket bruker, og Haaret hadde hun en Gang kring Livet.

Da reiste han sig, Hr Nils; han kom fremtil og tok hende langt i Haand.

«Du kommer med Guld idag ogsaa, Ingrid Haug?» sa han.

Hun svarte ikke paa dette.

«Far min seier, Du vil tala aat mei,» sa hun; hun stod og saa stort paa ham.

Hr. Nils smilte.

«Ja,» sa han. «Han sier, Du vil gifte Dig ut av Bygden og til St. Peter*) — slikt kan jeg dog ei tillate!»

Og Hr. Nils strøk hendes Haand.

Da tok hun Haanden til sig.

«Je vet itte, aa Præsten har med det?» sa hun og var kvass i Øinene.

«Jo, min kjære Pike,» sa Hr Nils. «Saa fager en Mø faar ei av Bygden fare, om hun ei først ofrer av sit Guld til Prest og Kirke!»

Da tok Hr Nils Ingrid om Arm og drog hende til sig.

*) Yttre Dalens Menighet.

Men Ingrid Haug hun slog. Slog Hr Nils midt i hans Ansigt.

«Tvi vøre dei,» sa hun saa.

Dermed gik hun.

Men Hr Nils, som var en stærk Mand, satte efter og fanget hende, der hun stod ved Hesten for at sætte sig i Sadlen.

Saa bar han hende ind. Og alt Folk saa paa dette.

Hvad som hændte den Dag paa Bjørnegard Uti vet ingen; men det var aukjendt, at Jenten først kom ut, da Sol faldt, og da var hun blek som Døden, der hun red.

Men Hr Nils laa til Sengs den Dag efter.

* *
*

Ingrid Haug fór ikke til Haug den Dag. Folk fra Yttrebygden møtte hende ridende ved Kvars-evjen om Kvelden; men Morgenen efter kom Hauggraaen tomsadlet hjem.

Da blev Hauggubben blek som en Væg. Han sa intet; men da han høgstdags traf Berggubben, stanset han.

«Naa er det gjort,» sa han. «Hun Ingrid er væl gjømt.»

Berggubben blev staaende stiv.

«Aa seier Du?» hugg han i.

«Ho reste aat Præstøm igaar, og idau kom Graaen att tomsadels.»

Da kremtet Berggubben.

«Du store Gudsens Onder!» brøt han ut.

Saa skiltes de to.

— — —

Der gik fjorten Dager, før de hørte gjeti hende Ingrid Haug.

En Skogsmand hadde set et Kvindfolk i Skogen framved Finnbækken — et vakkert Kvindfolk med slikt Haar som Guld.

Man trodde, det var Hulder; for hun sprang; men nu skjønte han, at det maatte være hende Ingrid.

Hauggubben sa ikke stort, da han hørte dette; Barstaden sa heller ikke stort; men mindst sa Lars Barstad, Sønnen. Bare det, at han ret som det var drog paa Skogen hele Sommeren fram.

Slik gik det hele det Aaret; men paa Vintertider hændte det, at Lars Barstad drog av Bygden.

Han skulde paa Langfærd til Dalom het det.

Folk, som kjendte Saken, mente han var dragen Skivei over Finnskogen frem; men Svend Barstad selv, som visste bedst Besked, taug. Bare det, at han to Ganger den Vinter selv med Hest kjørte Lass til Barstadsæteren.

Vaaren Aaret efter kom Ingrid Haug en Dag kjørende selvanden ind paa Barstad Gaard. Hun var da høist gaaende, og Sønnen Lars kjørte Slæden.

Om Sommeren fødte hun, cg to Dager efter var hun heden gangen.

Men da Hauggubben hørte om denne sin Dotters Jammer, da graat han.

Dotteren fór til Jords i yttre Sogn og blev jordfæstet i Petri; men Sønnen, som faldt efter hende, sendte Lars Barstad til Haug.

«Herregud,» sa Hauggubbn, da Barnet kom.

Saa gik han til Præsten Hr Nils og bad om Raad.

Da sa Hr. Nils:

«Døp først Gutten.»

Men Hauggubben undret.

«Hvad Fars Navn skal je gi ham?» spurte han.

Da taug Hr Nils.

Og atter undret Hauggubben.

«Hvad Navn skal je døpe ham til?» Han saa paa Præsten, som var hvit.

«Kald ham Simon efter Kirken,» svarte da Præsten.

Og saa blev gjort.

Men fra den Tid er Navnet Simon hvertandet Karsnavn i Haugslægten.

Tiurklunk.

Det var disig Maimorgen.

Ola Fæmundsenden og jeg gik med Børse paa Aksel og Skræppe paa Ryg den bratte Skogsvei Groven op til Harsjøvolden.

Der hadde vi i Vinter hat Rypesnarer fremved Sjøen og set Vinterens drivhvite Eventyrfugler lette og forsvinde i den snetunge Skog; nu var Vaarløsningen kommen; Tiur spilte i Skogdypet ved de hemmelighetsfulde Kjern bag Trondskampen dypt inde; dit stod vor Hug idag.

Fonnaasfjeldet og Trondskampen laa snegrimete i Vaardisen; under os Dalen med Elven i begyndende Flom og alle Enger bare; men indover Sletfjeldet mot Øst laa endnu Sneen i store Flaker, og Sølenfjeld i Øst og Trondfjeld og Bællingen i Nord stod drivende hvite.

Skogsbunden, der vi gik, var fri for Sne; Granskogen stod brungrøn i Vaarventingen; bare hist og her i Tætskogens dype Skygger eller fremved Klipper og hemmelige Bækkesig laa frosne Fonner igjen.

Det var ikke varmere i Luften, end at det frøs de strængeste Nætter for at tine op om Morgenen og smelte videre i den tagende Vaarsol utover Middagstide.

Solen var endnu ikke runden; men der stod et rosenrødt Gløtt over Disigheten i Øst, og en lysere Tone av Dag laa over vestre Li.

Oppe fra Kjølen hørte vi langveis Aarhanebulderet, som netop hadde begyndt; Grantit og Lavskrik begyndte at smyge sig stilt og eventyrlig mellem Grenene; en

enkelt, ensom Aarhane spillet støt og ufortrøden paa Topp i en Storgran øverst i Lien. Ola Fæmundsenden stanset og skjøt Pusten. Jeg gjorde som han; vi hadde gaat fort opover; ti det gjaldt at naa Harsjøvolden, før Solen randt. Der, bakom Volden, indover Myrflaaene mot Trondsjøen, var der sikker Tiurlek, og Folk, som kjendte Skogen fra gammelt, sa at der spilte Tiur støest i selve Solspillet.

Ola Fæmundsenden stod og lydde.

«Jo, saa Aarhanaen speller Gut — indpaa Harsjømyren,» sa han.

Jeg svarte ikke straks; prøvde bare paa at faa det lokkende Bobbel av de kutrende Fugle ut av mine Ører og tænkte hele Tiden paa Tiurens dype, mystiske Klunk derinde ved Sjøen i Skogsdypet mot Nord.

«Kom naa,» sa jeg.

Saa drog vi atter i Vei.

Endnu en Gang snudde vi os oppe paa Grovhøgden for at se indover mot Øst, om Solen snart skulde rinde. Nei, endnu stod den bare i Morgenens første rødmende Dis; vi hadde endnu en stiv halv Time igjen, før Solspillet begyndte, ja kanske endnu længer der fremme ved Trondsjøen; ti her laa Trondskampen i Veien og slog Skygge.

Vi gik da saa fort, som Veien tillot det, den myrete Benvei nordenom Harsjøvolden i Kanten av Trondskampens bare Rabber og stod efter et godt Kvarters taus Gang midt i dype Skogen fremved Trondsjøen.

«Hysch,» sa Ola Fæmundsenden, idet vi stanset; med en rent fælen Kjendsel av ensom Kjølighet saa vi os om og lydde.

Her var trollsk saa stille!

Sjøen laa i Løsningen med svartblanke Glap mellem det hvite; de store Graner og Furuer stod vinterlig tause; Sne laa i vatret Teppe indover med bare Flekker, der Solen hadde naadd til; det dunklet derinde i den frodige mørkgrønne Skog, en forunderlig grøssen Blanding av Frost og Smeltning; langt inde faldt natsvart Skygge.

Ikke en Fugl var at se eller høre; det var, som al Skogen stod og voks for sig selv i Hundred Aars Fred. Jeg snudde uvilkaarlig Hodet og saa mot Øst; jeg syntes, jeg maatte snu mig dit, hvorfra Lys skulde komme.

Vi stod længe, dørgende stille og lydde. Saa gik vi med forsigtige Skridt videre ind i den store Skog.

Der gik en Rakstvei efter Ku derinde. Den fulgte vi; for der laa Sneen klar og frossen efter Høstens Væte og Frost med Is i Bunden. Vore Skridt hørtes krasende i den store Taushet.

Jeg tok i Ola Fæmundsenden.

«Vi skræmmer,» sa jeg.

Han gik videre.

«Det er itte her,» svarte han.

Og dypere og dypere gik det ind i Ødet.

Kommen frem til en liten Myr med videre Utsigt stanset han.

Hans Ansigt hadde et hemmelighetsfuldt Uttryk.

«Rettnaa er vi der,» hvisket han.

Jeg stod færdig til at følge; men han satte sig ganske rolig paa en Nedfaldsgran.

«Nei sitt naa,» sa han.

Jeg satte mig spakfærdig ved hans Side.

Dette var andre Gangen, jeg gik paa Tiurlek, og jeg hadde ikke netop stor Erfaring.

Vi sat visst i ti Minutter; jeg kjendte, jeg frøs.

«Spiller han her paa Myren?» spurte jeg Ola Fæmundsenden.

Han fik sin Pipe frem.

«Det hænder det au,» svarte han og karvet Tobakken.

«Men det er en liten Haug bortpaa her; der bruker'n kaammaa, ma Sola rind!»

Han rev ganske rolig en Fyrstikke av paa Laaret og tændte.

Den gule, fræsende Flamme og den stramme Svovllugt kjendtes saa hjemlig her i Ødet, at mit hidsige Blod likesom svalnet under det.

En var nok ikke voksen Kar, før en tok slikt med

en Tiur ganske hverdagslig; nei da var det andet med Bjørn og Elg.

Ola Fæmundsenden hadde netop tændt og stak nu Fyrstikhuset og Tobakskvartet i Lommen. De blaa Røkskyer drev som fine Striper i Luften.

Pludselig griper han mig i Armen.

«Sjaa 'na!» sier han.

Han stirrer bent over Myren.

Jeg stirrer som han og faar endelig se et mellemstort graat Dyr sitte ved en Stubbe paa den andre Siden av Myren.

Det var en Hare.

Uvilkaarlig grep jeg Børsen; men Ola Fæmundsenden forekom mig.

«Nei gjør itte detta,» sa han. «Før da er det slut med Tiurlekøm!»

Jeg forstod, at han hadde Ret og lot Børsen langsomt synke.

Det var jo Tiurjagt vi skulde ut paa, og ikke Harejagt.

Saa blev vi da sittende og se paa det graahvite Dyr der borte ved Granstubben. Og jeg kjendte en forunderlig fredelig Fornemmelse.

Der sat den nedhuket og aat. Mimret bortpaa Tuven efter noget Lyng eller Mose og gnog. Saa tok den nogen lette Slag bortover med de lange Bakføtter tæt indunder sig og aat atter, gnagende. Veiret med sin Snute og aat igjen.

Med ét kom den i forsigtige Hop like over Myren og dit, hvor vi sat.

Ola Fæmundsenden smilte, tok Pipen av Munden og blev sittende som muret.

Jeg kjendte en het Strøm gaa igjennem mig og var paa Nippet til at spænde Hanen; men jeg gjorde Vold paa mig og sat. Og jeg fornam hele Tiden Ola Fæmundsendens trygge Smil.

Haren kom bent over Myren og satte sig paa en Tuve ikke mer end tyve Alen fra os. Den sat gan-

ske tryg med bakoverflate Ører og gnog paa nogen Straa.

Jeg saa dens blanke Øine, dens Veirhaar, der den sat, den myke graahvite Pels og den lille hvite Haledusk.

Nu flyttet den til en liten Granbuske endnu nærmere. Bare den ikke kom helt op i Fanget paa os! Den klødde sig med den lange Bakfot i Øret; den satte sig op og lydde med lange Ører.

Vi holdt Pusten.

Saa slog den et Slag nærmere Tørgranen, hvor vi sat. Nu var den ikke mer end ti Skridt fra os.

Jeg kjendte mit Hjerte slaa. Og jeg syntes, jeg vilde ta den op i Armene mine.

Nu fik den se os.

Reiste sig først paa to med store forundrede Øine, usikker, fordi vi sat saa stille.

Da sparket Ola Fæmundsenden pludselig i begge Ben.

Den skvat væk som et Lyn, satte i sprættende Hop avsted over Myren og forsvandt i Skogen.

Ola Fæmundsenden lo.

«Jo, naa fekk'n Føter aa gaa paa,» sa han lunt; han kveiket sin sluknende Pipe.

«Skulde Du ha set slikt?» utbrøt jeg.

«Jo, detta har je nok set,» svarte han. Og saa fortalte han den ene Historien efter den andre om, hvor trygge alle Skogens mindre Dyr som Hare, Ekorn, Lavskrik og slikt kan være, naar en bare staar dørgende still.

«Døm trur, det er Stubber, sir Du,» sa han.

Som vi endnu sat, steg Morgenens Rødme i Øst. Den dunkle Skog omkring fik likesom Liv; det var, som om alt vaaknet efter Hundred Aars Søvn.

«Naa faar vi stille øs frampaa,» sa Ola Fæmundsenden; han reiste sig og tok Børsen.

I det samme hørtes der et fjernt Blask mellem Trærne og bakefter en susende pipende Lyd.

Ola Fæmundsenden stod som fjetret.

Fra Skogen og bent over Myren, langs Myrkanten og nordover drog paa pipende Vingeslag en stor mørk

Fugl. Den svingte med Vingespidsene nedad buet ind mellem Trærne og blev borte. Litt efter hørtes Blasken av Indslaget længer Nord.

«Der var'n,» sa Ola Fæmundsenden.

Jeg tok Geværet og drog i Vei.

«Nei vent naa lite,» sa han.

Saa stod vi begge som fjetret og lydde.

Det var et langt Minut stille. Jeg syntes, det var som en Evighet.

Da tok Ola Fæmundsenden Pipen av Munden og stak den i Lommen.

«Hørde Du 'ta?» sa han.

Jeg hadde ingenting hørt. Vi stod nu Side om Side ved Myrkanten, begge med Børsene færdige.

Jeg lydde.

«Naa!» sa han.

Jeg ristet paa Hodet.

«Hysch,» sa han. Og vi lydde atter begge, j e g saa Ørene kunde springe.

Han saa paa mig.

Jo, nu hørte jeg ogsaa noget. Noget underlig smaat mystisk Knepp, som der dryppet Blodsdraaper i Skogen.

Nu kom det igjen.

«Ja,» sa jeg, betagent hviskende.

Ola Fæmundsenden stod still.

De mystiske Knepp kom fortere, hørtes fjernere og kom igjen.

Saa blev de med ett borte.

Jeg saa spørgende paa Ola Fæmundsenden.

Han hvisket:

«Hain sitt oppaa Hauøm der,» sa han. «Det er før tidlig endda!»

Vi stod.

Solrødmen steg over Aasene.

Da kom atter de dæmpete, dryppende Knepp fortere og fortere, og med ett en stærk Klunk, som fór igjennem mig fra Hode til Fot.

Da sprang Ola Fæmundsenden.

Jeg blev fjetret staaende. En sugende, hvæsende

Lyd som av en Sag skar gjennem Stilheten. Saa blev alt atter stille.

Og Ola Fæmundsenden stod som naglet, hyttende i Haanden til mig.

Jeg hadde jo været med før og visste godt, at jeg skulde springe efter Klunken, mens Hvæsingen holdt paa; men det hele tok mig med saa mystisk en Undren derute i den vilde Skog, at jeg glemte det hele.

Nu spilte Tiuren Knepp i Knepp og Klunk efter Klunk, hidsigere og hidsigere, der Solen randt.

Vi hadde naadd tvers over Myren, glohete av Sprang og Spænding; nu arbeidet vi os op over den vesle Skograbb hitenfor Haugen, hvorfra Spillet kom. Hvergang Sugingen kom, sprang vi, men nu ikke mer end to Skridt om Gangen. Og den mystiske Knepp og Klunk syntes os nu saa nær, at vi hørte den rundt omkring os.

Pludselig slaar Ola Fæmundsenden sig ned paa Knæ og blir liggende slik.

Jeg blev staaende og stirre.

Der sat den midt paa en tyk Furugren med Brystet grønskimrende vendt like mot mig.

Den hadde netop sluttet Skjæringen og skulde til med nye Knepp.

Jeg stod som spikret og kunde ikke flytte mig av Flekken, skjønt jeg visste, den maatte se mig.

Nu løftet den Hodet, stanset i Kneppingen — jeg slog mig ned; men det var for sent.

Et Par mægtige Blask og den kjendte stille pipende Lyd av Vingeslag hørtes.

Ola Fæmundsenden reiste sig braatt.

«Faen au!» sa han.

Jeg laa der, skyldbevisst, paa Knæ med Børsen fremfor mig.

«Skulde Du set slikt,» sa jeg.

«Nei slikt har je ailler set,» svarte Ola Fæmundsenden.

«Slik vakker Fugl au!»

Han var rent harm.

«Ja, det var netop det,» svarte jeg.

Der blev ikke talt mer om Saken. Ola Fæmundsenden snudde sig og saa bortover Skogen.

«Vi faar skynde os,» sa han. «Je vet taa in Lek te! indpaa her!»

Han gik hurtig bent over Haugen, og jeg fulgte taus og slukøret bakefter.

Kommen paa den andre Siden av Haugen og ned i Skogkanten snudde Ola sig og saa tilbake mot den store Furu.

«Der sat'n,» sa han lakonisk.

Jeg kunde intet indvende.

Og i den stigende Morgenlysning gik vi videre ind over Skogen.

* *
*

Da vi hadde gaat omtrent ti Minutter, stanset Ola Fæmundsenden.

Han pekte ned paa nogen Maurtuer, hvor der var store Oprotninger.

«Se her,» sa han.

«Bjønn?» spurte jeg.

Han smilte.

«Aa nei itte naa lel,» sa han.

«Storfuggel,» oplyste han.

Saa begyndte han at gaa langsomt; ti her blev Skogen gresnere med Storfuru iblandt.

Der lettet en Hjerpe med stort Blask. Jeg trodde, det var Tiur, og stanset.

Ola Fæmundsenden smilte.

«Bære Hjerpe,» hvisket han. Og atter gik vi med forsigtige Skridt fremover mellem Stammene.

Med ett stopper jeg og Ola paa samme Gang. Vi har hørt det mystiske Knepp paany i den dype Skog, o[r] Storjagtens Betagenhet er paany faret os begge gje[n]nem Blodet.

Denne Gang høres Lyden ganske nær og fra to fo[r]skjellige Steder.

Vi stod huggende stille. Saa blev det hviskende og pekende bestemt, at Ola skulde gaa efter den, som spilte nordenom det lille Granholt tilhøire og jeg efter den, som sat dypt inde i Storskogen ret frem.

Dette huet mig ogsaa bedst; ti jeg var ræd for, at jeg som forrige Gang ikke skulde kunne forstaa at dække mig paa mere aapent Lænde.

Allikevel skalv jeg i hver en Led, da jeg drog i Vei; det var igrunden første Gang, jeg gik alene og stillet paa Tiur.

Og den er nu paa sin Kvist Herre og Mester i Skogen.

De to Fugler spilte tæt og jevnt; han, jeg gik paa, var kanske den stærkeste i Klunken og den seigeste i Hvæsingen; men jeg fik ikke Tid til at gjøre mange Spørsmaal til mig selv om den Ting; det gjaldt at springe og staa, huke sig og krype med glohete Øreflipper og behersket Aandedræt; det gjaldt ogsaa at skynde sig; ti naadde Ola frem først og faldt der Skud, turde det hænde, at den anden Fugl lettet og drog sin Vei.

Jeg sprang fra Træ til Træ; det blev mørkere og mørkere derinde.

Men øverst paa Grantoppen høit over mig gyldet Solens første Strime.

Nu hadde jeg naadd den store Gran, hvorfra jeg hadde Dækning til at se utover Lændet. Efter Lyden trodde jeg, den spilte paa Bakken og ikke i Træ. Der var en liten aapen Plads med Smaagran omkring litt fremfor mig.

Med tilbakeholdt Aande bøide jeg en Kvist til Side, idet Klunken kom.

Jo — der paa Bakken ret foran mig spilte den. Diger og brusende, med Halsen strak, ildrød i Øienbrynene. Hakeskjægget sænket og Halen som et bredt Halvhjul eller Vifte svingte den rundt paa en liten Flek, hvæste og skar og kneppret med Næb. Saa med ett gjorde den et Hop ret til Veirs, kom ned med utbredte Vinger, svingte endnu frem og tilbake og blev saa med ett stille.

Fjærene slanknet; Halen sank; den sat aarvaaken med blanke Øine og løftet Hode.

«Aah, aah,» sa det i en Gran ved Siden av. Jeg skjønte det var Røien, men saa den ikke. Jeg hadde nok med at se paa den stolte Fugl der nede paa Bakken.

Jeg stod dirrende still.

Nu kneppet den igjen! Sænket Hodet mot Bakken som en Hane, der slaass, og kneppet.

«Aah, aah,» sa Røien.

Den stanset og sat atter høi og slank, lyttende.

Da faldt der et Skud.

Jeg rykket til av Harme; men Fuglen sat, snudde Hodet og lyttet.

Jeg saa dens blanke Øine. Nu vilde den lette. Mekanisk drog jeg mig tilbake for at ta Sigte. Da fløi den, med stort Brak og Blask tungt op fra Marken øverst paa Topp i samme Gran, hvor Røien sat.

Der skimtet jeg den gyldenblaat glimrende, oven mørkbrun langs Vinger og Sider, Næbbet kroket og gult.

Skjælvende fort famlet jeg mig frem til klart Sigte. Børsen svinglet for Øiet de Par første Sekunder, men holdt saa Stand. Sigtet gled hen over Skudflekken — jeg klemte av.

Skuddet gav dump Klang i Skogen. Noget tungt dasket ned mellem Grenene og faldt skrapende mot en Snefonn; den store Fugl laa med sortsprikende Vinger utover den hvite Sne.

Men Røien hadde lettet i samme Sekund og fik, da den drog over den aapne Plads, mit andet Skud slængt efter sig.

Jeg saa, dens Bak sank ned, men hadde ikke Tid til at fæste mig videre ved Saken. Med dundrende Hjerte sprang jeg frem og hen til Snefonnen, hvor Tiuren laa.

Den var stokdød.

Da kjendte jeg voksen Jægerfornemmelse stige stolt i mig. Jeg blaaste Røken ut av Pipen og ladet paany. Det var første Gang, jeg gik med Dobbeltløp i Skogen.

Saa løftet jeg efter Foten den tunge Fugl op. Vingene hang; den var saa forunderlig slap i al Fjæren. Og det var ikke frit for, at jeg kjendte en hemmelig Kvide.

Men den seirende Fornemmelse fik Overtak, jeg rettet mig og ropte, saa det gjaldet i Skogen.

«Hoi!» ropte jeg.

«Hoi» svarte det dernede.

Jeg blev staaende, der jeg stod. Vi vekslet endnu et Par Signaler; saa kom Ola Fæmundsenden med sin Tiur paa Børsepipen skrævende opover Skraaningen.

Det kraset i Snefanene, og det taug, der han traadte paa den bare Jord.

Nu saa jeg ham ved den aapne Plads.

Jeg løftet min Tiur høit op. Det kjendtes tungt at løfte.

Han kom borttil.

«Ja, det var gammal Fuggel det,» sa han.

Jeg saa paa ham.

Det var en Ungtiur med graat Næb. Og jeg kjendte en egen Stolthet inde i Bringen.

«Jeg skjøt efter en Røi ogsaa,» sa jeg.

«Je hørde det,» svarte han.

Vi faar sjaa etter'n!»

Med mig foran for at vise Retningen drog vi nu med hver vor Fugl paa Akselen tvers over den aapne Plads og bortover den Skograbb, hvor Røien var dragen.

Vi gik søkende og forsigtig, speidende til høire og venstre. Pludselig stanset Ola Fæmundsenden.

«Aa jo san!» utbrøt han.

Saa gik han like frem til nogen Tuer. Der blev han staaende og se.

Jeg sprang borttil.

Der laa Røien med Vingene spilet som til Flugt. Næbbet var løftet og hvilte paa Tuen; Øinene stod blanke; den aandet endnu.

Da jeg kom borttil, gav jeg den et Naadestøt med Foten. Det skalv litt i dens Krop; Vingene slog smaa

korte, krampagtige Slag. Saa seg Øienlokene sagte ned over de blanke Øine.

Ola Fæmundsenden løftet den op.

«Vakker Fuggel,» sa han.

Men jeg fornam, der jeg stod, den frene, vilde Fuggellugt og fik slik kvalmende Uro kring Hjertet.

«Nu tar vi Todtsupen Ola,» sa jeg munter og drog Lommeflasken frem.

«Ja, naa har vi førtent'n,» svarte Ola Fæmundsenden. Han slængte sin Tiur av Akslen ved Siden av Røien og slog sig overende paa Tuen.

Jeg fulgte hans Eksempel; Todtsupen blev drukken, og litt efter laa vi begge og aat paa hver vort ihoplagte Smørogbrød med Fugleblod utover de valne Fingrer.

Det var henrivende friskt omkring.

Fra Harsjøen hitover hørtes det ellevilde Bobbel av Aarhaneleker; Solen stod og skar i Aaskammen mot Øst med gyldent glitrende Streif over al Skogen, som laa rødmende vaarfrisk i den klarnende Luft. Rimfrosten smeltet blinkende i Baret; Smaafugl kvitret og pippet vaarglade i de vaate Grener; al Vaarens Svalhet og Forgjættelser strømmet over Fjeldet.

Vi aat fort; ti vi tænkte saa smaat paa at ta en Sving om Harsjømyren; Aarhanebuldret drog os saa altfor lokkende; efter nok en Todtsup fik vi Fuglene paa Akselen, Ola de to og jeg den ene, og drog videre sydover Moen.

Vi hadde kanske gaat et Par Hundrede Skridt fremover den halvt renmosblandede Skogbund med de høie, ranke Furuer, da vi atter hørte det trollske Knepp av en Tiur, som spilte.

Denne Gangen var det dypt inde i Granskogen ret foran os.

Og da vi stanset betagne, for at lye, var der to, som spilte fra samme Sted derinde.

Ola Fæmundsendens Ansigt lyste op til Smil.

«Nei naa bir det Moro Gut!» hvisket han.

Jeg nikket overvældet.

Det var saa eventyrligt dette med de store Skogens Fugler, som nu var vore, og dette levende Mylder av vild Fugl omkring.

Det fór et Par Ganger næsten koldt igjennem mig, at jeg nok drømte, som jeg hadde drømt om disse Ting saa mangen en Gang.

Nei — det var nok Virkelighet; jeg kjendte Fuglelugten rundt min Ryg, og derinde i Skogen spilte de to.

Litt uvorrent stillet vi ind paa dem fremover Moen og kom mærkelig nok ind i Tykskogen uten at de hadde mærket os.

Jeg fornam Ola likesom i Nærheten uten rigtig at gjøre mig Rede for det; jeg stillet og sprang likesom litt paa Maafaa; Øinene saa ikke rigtig klart, og jeg kjendte Hete i Ansigtet.

Kvister slog mig, der jeg sprang under Hvæsingen; jeg kjendte, de rev min Hals med kolde Naaler, men brød mig om intet; endelig fik jeg Besindelsen og braastanset; ti nu spilte det like ved.

Jeg saa mig om. Bak mig tilvenstre stod Ola Fæmundsenden og lyttet rødøiet og glohet i Ansigtet; saa slog vi os begge ned.

Vi hørte, de spilte derinde og svarte, Spil paa Spil; vi hørte Røienes betagne «Aah Aah Aah!» men vi kunde intet se mellem de tætte Graner.

Nu hørtes et Blask. En Fugl fløi fra Træ og ned paa Bakken; den begyndte at spille dernede.

Vi laa paa Knæ med Hodet tæt ved Marken, speidet, men kunde intet se.

Der hørtes et nyt Blask; det var den anden Tiur, som slog sig ned.

Nu spilte de begge paa Bakken.

Vi smøg os paa alle fire fremover; jeg skalv i hvert Ledemod, der jeg krøp.

Endelig naadde vi en Storgran, smøg indunder og stod i Skjul.

Der, mellem Tuer og Smaagran, saa vi dem.

De spillet med blodrøde Øine og Fjærene brusende ret ut.

Saa med ett røk de ihop.

De hug med Næb, de slog med Vingeknoker; det smald som smaa Skud, hvergang Vingeslagene møttes. Fjæren føk efter Huggene; de væltet over hinanden, kom atter op og for ihop som før.

Jeg kom mig ned paa Knæ for at ta Sigte, men var ikke istand til at skyte; saa dødsensspændende var de to Storfuglers Kamp.

To Røier sat i en Gran inde paa Kvistene, slankne og smygne med blanke Øine og dukket Hals. De ventet paa, hvem som skulde vinde.

Med halvaapen Mund og stirrende Øine fulgte jeg Kampen videre; nu sprang den ene Hane, forfulgt mellem Tuene; nu røk de atter ihop.

Da smald det et vældigt Skrald tæt ved mit Øre.

Det var Ola Fæmundsenden, som hadde skutt.

Et stort Brak av Vinger svarte. Fugl plasket bort mellem Trærne til alle Kanter; men mellem Tuene laa den ene Tiur baksende i Dødskampen, mens den andre paa pipende Vinger forsvandt over Trærne og nedover mot Trondsjøen.

Ola Fæmundsenden slap Børsen og sprang frem. Han hugg Tak i den baksende Fugl og løftet den op efter Halsen.

Den slog nogen voldsomme Slag med Vingene og var død.

«Naa var vi midt i Leken Gut,» ropte Ola overvældet, og hans brune, skogvante Ansigt var et eneste Smil.

Med to Storfugl hver over Børsepipen drog vi os nu hjemover; det gik med Lyst fremover de vaartinete Stier; Solen skinte, vi drog Aanden saa uendelig frit og let.

Men da vi naadde Trondsjøen og gik forbi de dype, svale Granrister ovenom Sjøen, snudde jeg mig uvilkaarlig og saa mig tilbake.

Det var, som om jeg tok Farvel med Skogenes dunkleste Eventyr, med det dypeste og vildeste jeg hadde set og levet.

«Ja detta er Tiurlænde,» sa Ola Fæmundsenden erfarent; han saa, jeg stanset.

Jeg svarte ikke, men gik taus videre. Jeg tænkte paa Skogen, slik den hadde været, før noget Menneske satte sin Fot der, saa uendelig vild og fri og lykkelig.

Og jeg kjendte de store, vilde Fuglers Vegt paa min Aksel som en sørgmodig Tyngde.

Det var Høgstdags, da vi atter naadde Præstegaarden. Folk saa efter os, der vi gik, tunge av Fugl; vi kjendte Jægerens stolte Selvbevissthet.

«Aa stakkar,» sa Mor, da hun tok imot Fuglene. Det var slik Ømhet i Røsten.

Saa leverte hun dem til Gjertrud, som hængte dem op paa Boden, hvor det var koldt. De skulde gjemmes til Søndag Middag; for da kom Prosten.

Og da Søndag Middag kom med skinnende hvit Duk og Rødvin, gled de møre Bryststykker av den unge Tiur let og delikat ned, mens Prosten tørket den brune Saus av sin fete Hake med Servietten.

Der var ikke det mindste skogvildt ved det hele.

Gammel-Haugen.

Det var en sval Sankthanskveld i Soknedalen.

Hele Dagen hadde det styrtregnet under murrende Tordenskurer, som kom drivende blygraa fra Norefjeldstraktene østover. Men paa Kveldsiden hadde det klarnet av og nu i Solefaldet stod Skogen mørkgrøn og dugget, glinsende under høi, blaa Luft med Kveldsolens eventyrlige Regnbueguld mellem Trætoppene i Vest og uldhvite, drivende Godveirsskyer over Aasene mot Øst.

Det funklet i Grannaalenes efterglemte Draaper; Spindelvæven mellem Grenene hang som sølvskinnende Slør; Smaafugl sang vâkt og friskt; Meise og Grantit smøg og smatt og svandt mellem de unge Kongler og myke Kvister høit oppe; men over Bredvand og Langvand dernede under Ruudsæteren svam en Fiskeørn i store Ringer, skrikende, og som jeg stod der paa Sæterveien og stirret, gled Blikket fra Ørnejaget høiere op og videre hen over Aasene mot Syd og Vest, Blaane efter Blaane indover mot Holeia.

* *
*

Jeg vendte mig om mot den høie, magre Skogsmand, som stod bak mig med Fiskestang i Haand og Skræppe paa Ryg; saa pekte jeg utover mot Sydvest:

«Der var det, A s b j ø r n s e n drev i gammel Tid,» sa jeg, og jeg kjendte som en underlig Kjøling fare gjennem al min Krop, som jeg stod der og saa indover Even-

tyrtraktene, hvor just de første Kveldskygger begyndte at synke.

«Ja, det var vel det,» svarer Ola Juvet; et halvt Smil dæmrer i det magre Ansigt med Høkenæsen og de tinderblaa Øine.

Jeg vender mig mot ham. Han ser visst paa mig.

«Det var der, han skjøt den digre Tiuren!» sier jeg og prøver at synes likesæl.

Smilet paa Ola Juvets Ansigt sitter der fremdeles. «Je har hørt gjiti det,» sier han. Og da jeg ikke forandrer Mine, føier han til likesom hen for sig selv:

«Han skulde væra mest saa diger som en Sau.»

«Du kjender kanske til den Sak Du?»

«Nei, itte je, men Far min,» sier han forsigtig.

«Far din? Var han med Asbjørnsen?» spør jeg. Jeg er med ett blit interessert.

Ola Juvet ser paa mig, forsigtig, næsten forlegen.

«Nei, itte det lel,» sier han lavt. «Men han har altiss hørt gjiti'n,» føier han til, litt sikrere i Maalet.

«Hvor bor din Far?» — Jeg lager mig istand til at gaa, tar Ranselen paa Ryg og Regnkappen paa Armen.

«Strast ne-i Lia her — framved Juvet,» svarer Ola; han staar og venter.

«Er han hjemme?» Jeg gaar.

«Ja, itte ana heller je veit,» svarer Ola; han følger.

«Saa gaar vi indom,» sier jeg og vender mig mot ham under Gangen.

Han svarer ikke, men gaar fortere, saa han kommer paa Siden av mig og endelig foran.

«Det er itte langt,» sier han.

Og med store Skridt i seig Skogsmarsch, saa jeg knapt kan følge, slaar han ind paa en Skogsti tilvenstre, bent ned over Lien.

* *
*

Juvet var en brunsvart Hytte i Skogen, tæt ved Elvestupet. Fugtighet slog os i Møte, da vi kom dit ned; Skogen stod høi med store Slagskygger og en rødmende

Stripe langs Aaskanten i Øst; Duren av den vilde Fos sang som en dump Dirren gjennem det hele. En liten dyrket Flek med Kaalplanter og Poteter klænget op mot Huset, vendt mot Solsiden; en graagul Hane og en sortbrun Høne hadde sat sig op paa en Hesjerae tæt ved Huset; en Skindfeld, brun med graa Bøter, hang ved Siden.

Det hugg i Skaalen, jevne, trygge Hugg, av og til en længere Stans indimellem. Og nede ved selve Juvet, hvor den graa Røk av Fossen stod høit over de svartnende Klipper, var en Sau tjoret paa en grønskende Flek mellem Stenene.

Ola Juvet gik fort foran, da vi kom frem til Husene, drog like til Vedskaalen, stod der, talte nogen Ord og kom saa raskt tilbake.

«Han kommer trast,» sier han.

«Du faar gaa ind og sitte,» føier han til. Vi gaar begge mot Stuen, hvis Dør staar oppe, kommer ind, hilser paa en gammel Kone, som brænder Kaffe, og en Unggut, som sitter ledig ved Vinduskarmen, og slaar os trætte ned paa Bænken, efterat Ola har tat vare paa Ranslerne og talt nogen Ord til Moren om Kaffe.

Som vi endelig efter nogen Tale og mange Forberedelser har faat Niste frem og Kaffe er buden i blaa Spølkummer med Koksukkerbiter i Blikkop paa Stett, tar det tungt i Døren; en forsigtig Kremt høres; — det er Juven selv, som kommer.

«Godkveld!» Jeg reiser mig, gaar frem fra Høisætet og tar i Haand.

«Go'kveld!»

Han tar til Luen og rækker saa Haanden frem, en gammel knoket Haand, men varm og stærk; Ansigtet er lyst med krum Næse og lysblaa Øine under hvitnende Bryn; Haaret gulhvitt og tistet. Kroppen noget lutt, men sund og mager.

«Saa det er Fiskerer ute?» sier han; han sætter sig forsigtig fremved Bordet og mønstrer mig i al Stilhet, mens Konen likesaa stilt skjænker en Kop Kaffe og sætter fremtil.

Jeg mente, det var ikke rart med Fiskingen, skjønt jeg hadde hat god Hjelp.

Fra Fisket førte jeg Samtalen litt efter litt over paa Forskjellen mellem før og nu, og derom blev vi da snart alle i Stuen enige, at slik som Skogen og Vandet var i gammel Tid, slik blev det aldrig mer, og borte blev det alt det, som fløi og sprang, ja til og med alt det, som i Vatnet var.

«Det er snart slut naa, Juven,» sa jeg.

Juven drog en lang Pust.

«Ja, det er snart slut,» sa han.

* *
*

Det blev en Stund stille i Stuen. Kveldsdunkelheten ute faldt paa; Kveldsvarmen inde lyste op av og til, faldt atter sammen og brændte jevnt og lunt.

Jeg reiste mig, gik frem til Peisen og tændte min Pipe, satte mig paa Krakken og sa likegyldig:

«Det fôr vel aldrig Byskytterer her i gammel Tid?»

Juven ventet en Stund, før han svarte; han skjønte tydelig, hvor jeg vilde hen, og saa paa Sønnen, som sat uten at forandre en Mine og stirret ende frem for sig.

«Aa nei — itte mange!» svarte han omsider, — han fik en avbrukken Kridtpipe frem av Vestelommen, tok op Tobak og karvet.

«Aanei — itte mange!» gjentok han.

Da skjønte jeg, at han vilde fortælle.

«Det var vel ikke stort, Du var med heller Du den Gangen?» sier jeg.

Juven svarer ikke. Jeg har rørt ved den rette Streng.

«Han fôr her naa, han Kaftein G r a m,» sier han omsider.

«Han hadde med Fløitinga i Elva her, ser Du!» fortsætter han, han damper stærkt paa sin Pipe.

«Var det den Kaptein Gram, som var med Asbjørnsen i Holeia?» spør jeg.

«Ja, den var det!» Svaret kom kort og bestemt.

«Den Gangen Asbjørnsen skjøt den digre Tiuren?»

«Ja netop den Gongen!» Juven ser igjen paa Sønnen. Men denne sitter som før.

«Er Du sikker paa det?» Jeg spør tvilende.

«Ja, det er je sikker paa. Han Pær Sandaaker var med au den Gongen.»

«Per Sandaker? Var han herfra?»

«Ja, han var fraa Soktndalen,» sier han endelig. «Han var ifraa en Gard, som hette Sandaaker tæt utafor Haukedalsgarden.»

«Lever han endnu?»

Juven ser paa mig.

«Nei, han lever itte,» svarer han stilt. «Han døe i no'n og halvtreds, saa vidt je minnes.»

«Kjendte Du ham?»

«Nei itte stort; men Far min, Gammeljuven dom kaldte, han kjendte'n.»

Jeg lar det bli en liten Pause, hvori vi alle tre ivrig damper paa vore Piper. Saa spør jeg med ett likefrem:

«Kom aldrig Asbjørnsen her opover til Soknedalen?»

Juven svarer straks og bestemt:

«Nei, itte det je vet.»

«Hm!» Jeg stirrer hen for mig.

«At han ikke fulgte med Kaptein Gram! — Det var underligt.»

Der fôr et lyst Smil over Juvens Ansigt i Halvmørket.

«Han var for tong paa Foten,» sa han lunt. «Det er slik slemt Bjønnlænne oppi Bygda her,» la han til, likesom undskyldende.

Jeg maatte smile. Jeg syntes, jeg saa den bredfaldne Eventyrkonge bevæge sig tungt og gemytlig gjennem Skogene som et av sine egne Troll paa Vandring.

«Det var en svært diger Tiur, han skjøt den Gangen i Holeia,» sa jeg muntert.

Juven tømte Koppen.

«Ja, han var stygstor Fuggeln den Tia,» sa han og

Pær Sandaaker, kjendt fra Asbjørnsens Fortælling «En Tiurlek i Holeia.»

smaalo. «Og større vart 'n, etter 'n var skutt,» la han til; han stak Pipen i Lommen og tok en brukt Buss frem.

«Han var vel svært til Skytter han Pær Sandaker, siden Asbjørnsen hadde ham med?» spør jeg.

Juven reiste sig.

«Aa han var itte værst — saa paa Fuggel, som sat still; — ja han har da skutt Bjønn au! Ellers saa var det naa dom, som var likere den Tia,» svarer han — han lægger Bussen ind paa Plads i Munden.

«Hvem da?»

«Aa — det var mange det! Han Endre Haugen — ja han var naa den ældste ta dom, je minnes; han skaut Bjønn i Fjellet om Høsten paa Bærgangen; en Gong skaut'n fem Bjønner paa ei Veke og en Dag; samma Karen skaut paa en Gong fem Tiurer i ett Træ, nea-ifraa og opover ; — ja Folk mente det, han kunde trolle, saa grepa Skytter var 'n, han Gammel-Endre Haugen!»

«Det var svært!»

«Ja han Endre han var værre; det er sikkert det! En Gong, han og 'n Pær Hagaen gik paa Bjønn i Bukollfjelle,' skaut 'n Endre fysst og traf Bjønnen, saa han satte op; han Pær Hagaen sprang fram og skaut han au, men traf itte. Saa blei'n staaenes og skrike:

«Bjønn tar mei!»

Han var daarli, ser Du, i Foten; for om Høsten hadde'n vørti laarbiten og dugde itte stort.

«Jei ser det,» sa'n Endre, og saa ladde 'n Børsa si saa svint — dom brukte Mundladning den Tia — atte han skaut Bjønn, just som'n rauk paa'n Pær Hagaen.»

— — Det var ledet langt paa Kveld; jeg skjønte paa den gamle graa Kone, som gik ut og ind, at Sengetid var inde.

«Var der andre Gammelskytterer paa den Tiden?» spurte jeg og reiste mig.

«Ja det var da fleir,» sier Juven; han reiser sig han ogsaa.

«Vi hadde en, som het Gammel-Haugen; — det var

Bærgangen, Bjørnen spiser Bær om Høsten.

han, som var med Kaftein Gram og hadde Bikjene hass. Han var den frakeste ta dom alle.»

«Jeg faar kanske høre om ham en anden Gang da, Juven?» sa jeg — «det blir sent i Kveld.»

«Ja, det kan Du nok.» Han fulgte til Døren. Ola Juvet og jeg fik Ranslene paa; for vi skulde til Ruudgaarden, hvor Kveldsmat og gode Senger ventet os.

* *
*

Ute i Døren tok vi Farvel; men den Gamle fulgte os ut. Det var likesom han hadde faat Munden paa Glid nu og nødig vilde slippe.

«Agt Er for Trollskap da,» sa han smilende — han stod nu midt ute paa Pladsen, hvor Sommernattens lyse Skjær graanet mellem de svarte Skoger og Duren av Fossen klang dovere og mere dæmpet end ved Dag.

«Findes her Troll da?» Jeg snudde mig.

Den Gamle kom nærmere.

«Je har itte set dom,» sier han hemmelighetsfuldt. «Men Uler og no Smaafant ska' ha fari her i gammal Ti'. Far min, Gammel-Juven dom kaldte, sloss med Tomten her ei Jonsoknat og vart kaste' langt ne-i Lia en Kveld, han gik aat Sætera. Det var endda like opmed Brurskobakken her, strast føre Du kommer aat Helvete.»

«Brurskobakken? Helvete?» Jeg gjentok uvilkaarlig Ordene.

«Ja—Brurskobakken kalder dom 'n; for der har Ulera synt sei i gammal Ti'. Saa var det engong, det kom et Brurfølgje fraa Strømsoddbygda, og just som dom kom aat dissa Bakkene, fekk dom baade se og høre Ulera. Brura vart saa ræd, at a miste' Skoen sin — derfor kalder dom Bakken Brurskobakken. Men der, Ulera sat framved Veien, er det en stor Søkk i Steinen. Det kan Du sjøl se — like opmed Juvet her.» Han pekte bakover med Tommelfingeren.

Uler (tyk l): Hulder.

«Ja; men Helvete!»

«Vi kalder det Helvete en Plads opmed Juvet her. Fysst kommer Du aat Vesle-Helvete — der gaar det endda an aa komma fram; men saa kommer Du aat store Helvete, og der er det værre. Og der var det, Smaafanten kom og tokes med Far min.»

«Maatte han saa snu?»

«Nei — han kræk sei opover Lia att, og gla var han, da han kom øvst paa Glabakke; men han var halt over ei Veke etter det Slagsmaale'.»

«Glabakke? Hvorfor kaldes den saa?»

Juven smaalo.

«Aa Du er vel altiss gla Du au, naar Du kommer øvst i en lang Bakke,» sa han lunt. «Ellers har vi naa en Slaatt, dom kaller Glabakkeslaatten,» la han til. Og mens vi gik langsomt ned over Veien i Kveldsdunkelheten og stanset ved Veiskillet for at ta det sidste Farvel, fortalte Juven om Spillemanden og Eventyrfortælleren Ola Kleven, en Krylling, at han en Kveld, da han var kommen fra Dans, la sig i Skogen ved Glabakken, og da han just skulde til at sovne, hørte han slik rar Slaatt, og denne Slaatten sveiv sig slik ind i Sjæla paa'n, at han kunde den Tone for Tone Dagen efter. Den Slaatten, som gik der i Bygden længe efter, at Ola Kleven var død, kaldte de for Glabakkeslaatten.»

«Var han flink Spillemand den Ola Kleven?» spurte jeg til Avsked.

«Hoi! Ja han var styggflink,» sa Juven betagen; «han spelte baade for Ola Bull og Møllargutten!»

Nede ved det store Furutræ ved Veiskillet gik vi endelig hver vor Vei, vi til Dals og Juven langsomt hjemover.

* *
*

Et Stykke Vei nedenfor Juvet, paa Veistykket mellem Langvandet og den store Gaard Ruud ligger paa venstre Side, naar man gaar nedover, en gammel Husmands-

Krylling: Mand fra Krødsherred.

plads. Husene er graa og solslitte, Hafællen morken. Men længere nedenfor i Bakken, paa høire Haand, hvor Fossedur høres, skimter man Taket av et nyt Hus like ved Stupet.

Hitind var det, jeg næste Kveld søkte under Styrtregn og Tordenskrald; ti herinde skulde han idag sitte, Juven, ved sit Arbeide, paa samme Vis, som de gamle Kvernkaller sat, Dag efter Dag, Uke efter Uke borti de øde Skogsmarker ved Kvernene Høst og Vaar.

Jeg traadte ind, gik over løse Planker og Bord, som endnu laa igjen fra Husets Opførelse, frem til Døren, tok varsomt i Laasen og vred den om.

Døren ga efter med et gissent Knirk — det nye Træ hadde slaat sig i Fugtigheten — og da jeg hadde aapnet den halvt, stanset den mot Gulvet.

En gammel Skikkelse sat bøid over noget, da jeg kom ind. Et Lys brændte paa Bordet.

Den gamle Mand saa op fra det, han holdt paa med. Det var Juven.

Jeg gik stille borttil og blev staaende og se paa.

«Godkveld Juven — og signe Arbeidet!»

Han saa op en Gang til og saa atter ned paa det, han holdt paa med.

«Aa — Takk,» sa han.

«Det er itte rart Arbe',» la han til.

Han var øiensynlig ikke i Humør.

Regnskuren slog mot Tak og Væg; Lyset brandt dovt i Dunkelheten.

Men ved Siden av Fosseduren derutefra hørtes i Rummet en mystisk svirrende, sugende, farlig Lyd av ukjendt Art, og av og til, som Juven flyttet Fingrene, slog en gulblaa Funke som et Blink av en Sankthansorm op i Skumringen.

«Hvad er det, Du gjør her da, Juven?» spør jeg.

Juven ser op, sørgmodig.

«Je styrer Krafta,» sier han saart.

«Det er itte rart Arbe' — for en Skogsmand,» føier han igjen til. Han er tydeligvis yderst misfornøiet.

Jeg stod nu like fremved og forstod det hele.

Midt inde i Fossen, hvor Nøkken før slog Laat og hvor Huldra i gammel Tid stod bak de duggete Orebusker og lyet, svirret nu en moderne Turbin, og der hvor i det gamle Hus Kvernstenene mol med Larm og grovt Dunder, mens det graa, jernbeslagne Kvernhjul stærkt og besindig drev i Fosseskummet, der leverte en Dynamo sit stille, mægtige Arbeide, klokt og fantasiløst, saa en bare hørte som en lav Hvisken og Stryken og av og til saa en fremmed farlig Funke, der blev borte likesaa fort, som den kom.

Ti her hadde den driftige Eier av Gaarden Ruud anlagt sit Elektricitetsværk, der gav hele hans store Anlæg dernede i Gaarden Drivkraft og Lys, baade i Hovedbygning, paa Stald og i Laave.

Og denne «Krafta» sat gamle Juven, Skogsmanden, Eventyrskytten, fuld av al gammel Tids Sagn og Fortælling, og passet Dag efter Dag, ensom mellem de nye, friske Vægger.

«Hvad er det?» Jeg pekte.

«Det er Dynamoen eller Dynamitten eller aa dom kalder det,» sa Juven. «Det er den, som gjør Krafta,» la han til. «Ja aassaa Turbinen da,» retter han det øieblikkelig og peker med Hodet bakover Skulderen halvt mot Fossen.

Jeg smiler.

«Du liker nok ikke dette, Juven,» sier jeg høit.

Juven flytter igjen noget med Fingrene.

«Aa — en faar vel like det,» sier han. «Skjønt det er vel næsten farli au!» Der slaar et Par Funker, og han ser forsigtig rundt sig.

Jeg gaar like hen og slaar ham lindt paa Skulderen.

«Blaas i Dynamitten Du Juven og la mig heller faa høre noget fra selveste Skogen,» sier jeg.

Juven smaaler, men fortsætter med sit Arbeide. Ser av og til bort paa mig.

«Bære je faar Krafta jemn,» sier han lunt.

Det er en Stund stille. En hører bare Værkets fine, hvislende Arbeide i Rummet, Duren av Fossen uten-

for og den avtagende Regnskurs støtvise Slag mot Ruten.

* *
*

Om en Stund reiser Juven sig.

«Naa er a jemn,» sier han, og hans Ansigt er lysere end før.

«Faens Magt, ser Du,» sier han lunt; han kommer bortover mot Døren og faar en Stol frem.

Jeg sætter mig. Han drar sin egen Stol frem til Bordet og slaar sig ned der.

«Det blir snart for mikkje ta detta nie naa,» sier han og tænder Pipen ved Lyset.

Jeg svarer ikke.

«Vi holdt paa med Gammel-Haugen, Du vet,» sa jeg avgjørende.

Juven lo.

«Alt ska' naa Du veta,» sier han.

«Hvor bodde han henne?» spør jeg for at faa Kvernen i Gang og Dynamoen til at arbeide.

Juven klør sig i Hodet.

«Jo det ska' je si dei,» sier han. Han slaar Benene i Kors, støtter Albuen paa det ene Knæ, holder Armen ret op fra Knæet og Snadden i lukket Haand med Mundstykket ned mot mig, mest som en Pekepinde.

«Han Pær Sandaaker, Du veit, hadde en Son, som hette Ole. Denne Ole kjøfte Haugen ta gamle Endre Haugen — Pladsen ligger endda nordst i Brekkebygda. Ta hannom kjøfte 'n O l a E r i k s o n Pladsen. Denne Ola Erikson var kommen ifraa Sletaaker eller Grønvold i Soktndalen. Hannom var det, vi kaldte Gammel-Haugen, og hannom var det, som hadde Bikjene hass Kaftein Gram. Ja, for det var'n Gram, som fysst brukte Laushund her paa dissa Grænsene, dissa g r a a e Finnebikkjene, Du veit.»

Juven spyttet og gav mig Tid til at fordøie disse Oplysninger.

m i k k j e: meget. — n i e: nye. — p a a d i s s a G r æ n s e n e: paa disse Kanter. — a l l e r: aldrig.

«Hvad Slags Hunder brukte De før heroppe?» spurte jeg — jeg hadde faat en Notisbok frem.

Juven skottet bort paa Papiret. Han stanset litt, men tok sig i det og fortsatte:

«Aa, det fysste, je kan minnes hadde dom ingen Hund. Dom brukte Drev baade paa Bjønn og Ælj. Men saa fekk dom et Par ifraa Østerdalen. Dom var b r o n e og var Lurhund, vi kalder. Men mest skaut dom for Drev. Far min, Gammel-Juven, skaut den fysste Æljen i Lunner etter Graabeintia.»

Det er med en viss Stolthet, Juven fører Samtalen ind paa Elgeskytteriet; ti han er, det fik jeg siden vite, kjendt som en av Soknedalens bedste Elgeskytterer av det gamle Kuld. Dobbelt forsmædeligt maatte det derfor kjendes at sitte der og passe «Krafta» i et nyt Træhus for en slik gammel Skogshøvding.

«Hvordan saa han ut denne Gammel-Haugen?» spurte jeg; jeg lukket Boken igjen.

Juven saa tilfreds paa, at Boken forsvandt.

«Han var liten og kruggete med diger Kroknasa og mest ittno Skjæg. Børse hadde 'n med sei støtt; ja dom sa'e, han itte kunde g a a uta Børse og at 'n hadde a med sei paa sjølve Veslehuse'.

Men gaa i Skauen, det kunde 'n og fryse gjorde 'n aller.

Om Vaaren paa Tiurleiken klara 'n sei, bære han hadde Nasavarmen; om Skrotten laag borti Snøhaugen, bridde han sei itte døfta om.»

Juven reiste sig og gik bort for at kontrollere «Krafta», hvor det igjen hadde begyndt at slaa Funker. Kom saa atter hen og slog sig ned ved Bordet.

«Denna Gammel-Haugen brukte længe ei lita svart Bikkje — «Spellop» trur je a hette — den brukte 'n baade paa Bjønn og paa Ælj og paa Fuggel og Hara. Hu dreiv Haran hele halle Timen, og det var mii den Tia. Og frakere Kar tel aa lokke Føsterlokk om Høsten end han Gammel-Haugen det fanns itte i heile

L a u s h u n d: Elgehund, som gir Standlos. — L u r h u n d: Elgehund, som tier. — m i i: meget.

Soktndalen. Det kan Du trygt skrive op. For det var ingen andre, som kunde det,» lægger han til med ubeskriveligt Humor i sit Ansigt.

Jeg tar mer end gjerne Boken frem. Det er en Stund ganske stille.

Saa begynder Juven at smaale ganske lunt og jevnt, rister paa Hodet og ler igjen.

«Slik, som han flaug i Skauen den Gammal-Haugen,» bryter han ut. «Aller blei 'n trøt, og det sa'n sjøl kom sei ta det, at han aat Graut og Mjelk etter at han hadde eti sei mæt paa Øsjemat og Kaffe fysst om Maaraaen. Det ska' væra bra det, sier dom.» Juven ser paa mig opmuntrende; jeg drar paa Smilen, mens jeg skriver.

«Flaug 'n itte ifraa'n Pær Sandaaker paa ei Jagt etter Bjønn i Strømsaabigda i Fløværingsmarka; han tok att Bjønn paa Sprangen og skaut 'n mens 'n sprang; men han Pær Sandaaker sat att paa en Stein og graat, for det han itte orke' følgje med. Det er Gudsens Sanning det!»

«Ja, for 'n Pær var tynger bak han ser Du,» fremkom han med som en oplysende og undskyldende Bemærkning.

«Skjøt de Bjørn i Hi den Gangen — paa Ringing?»

«Ja, dom gjorde da det. Men da maatte dom væra ute tili paa Vaaren; for vi har et gammalt Ord om, at Bjønn gaar tur Hi saa omkring Slutten ta Mars Maane.»

Og Juven citerte i syngende Tone:

«Marimessdag[1] gaar Bjønn tur Hi;
Hellemessdag[2] saa gaar han i;
Olsokdag[3] sætter Skya Lag,
og det skal vare til — Dommedag!»

«Det var længe,» sa jeg.

Juven saa op. «Ja, det var nok itte Dommedag,» sa han lunt; «men je har glømt Slutten,» sa han endnu lunere. «Je blir gammal naa!» Det sidste kom som et Suk.

[1] 25de Marts. [2] Alle Helgensdag. [3] 29de Juli.

Og atter gaar der Kveldstilhet gjennem Rummet, mens Juven undersøker «Krafta» for sidste Gang den Kveld; ti ved Ellevetiden skal den slaaes av efter Ordre fra Gaarden.

* *
*

«Har du aldrig hørt gjeti noget Skrømt her i Soknedalen i din Tid?» Jeg spør nu likefrem og fortrolig.

«Aa jo — gjiti det har je hørt, men aller set no.» Han tar av Luen, men sætter den straks paa igjen. «Han Johannes Rampen traf tel aa se no opmed Søbølsætera en Gong han laag der paa Tømmerhøgst.

Gammel-Haugen og en dom kaldte Jest Baardsen fraa Flaa (itte den, som var saa svær tel aa stæla) laag inde i Sætera; han Johannes Rampen og han Ole Haugen, Vesle-Haugen dom kaldte og Son til Gammel-Haugen, laag ti Liua paa Volden. Han Ola Paalsbraataaen var au med, saa det var nok ta dom, som hørte det.

Saa tili paa Maaraaen beginte det aa rope:

«Naa ska' I op!» ropte det.

«Ja!» svarte'n Vesle-Haugen. Han trudde det var Far sin, som ropte.

Ret som dom laag, ropte det att:

«Naa ska' I op!»

Slik ropte det tre Gonger.

«Kjære aa ska'n Far oppe saa tili da,» sa Vesle-Haugen. For det var reint mørkt.

«Vi lit staa op lel,» sa han. Ja dom sto op og gik ind aat Gammel-Haugen i Sætera.

Men der sov dom alle ihop. Aa Gammel-Haugen vart reint sint, da dom vækte'n saa tili. For sova det kunde'n den Karen og det tel Gagns.

Og detta var det tre Mann som hørte.

Det gik støtt om Nættene der, naar dom laag og sov, og slog i Liuvæggen. Men naar dom gik ut med Ljøs, var det itte Spor aa se, endda Nysnøen laag tjuk kring Liua.»

Juven reiste sig, gik hen og slog «Krafta» av. For Klokken var blit elleve.

«Andet Skrømt har Du ikke hørt om?» spør jeg, idet vi staar i Døren og skal gaa.

Juven rister paa Hodet. Saa blaaser han ut Lyset.

«Jo, han Ola Sjaaheim hørte Gauken gala midt paa Vinternatta paa Lindelimarka i Vinter paa Tømmerhøgst,» sier han og drar Døren i efter sig.

Vi er komne ut i det Fri. Regnet har stilnet; men det duskregner endda. Der staar graa Taake over Skogene.

«Det var vel en Ølgauk det?» sier jeg.

Juven ler.

«Nei itte det lel,» svarer han bestemt. «For Sjaaheimen var Ordensmann,» lægger han til.

«Det er jeg og — for jeg har ingen Dram at by dig i Kveld,» sier jeg og rækker ham Haanden til Farvel.

«Aa, det faar væra like væl,» svarer han.

«Ja Godnat da!»

«Go—nat!»

* *
*

Jeg ser hans sortnende Skygge svinde opover Veien. Og som jeg gaar nedover og skimter de hvitnende Stolper av Elektricitetsledningen i den svarte Skog, kjender jeg det næsten som en Tyngde og en Sorg, at nu omsættes Naturens vældige Kræfter, som fordum fyldte Skogene med Sagn og Eventyr, til Nyttes Drivkraft i moderne Kulturs Tjeneste, mens Eventyrgubbene fra Skogens enkle, dulgte Liv sitter med krokete Finger over Dynamomaskiner og andet Aandens fine Arbeide, som de kun litet forstaar.

Knut Brændeggen.

Fremover de magre Skograbber øverst i Vestalien gik en Mand med Bakmés paa Ryg og Øks paa Aksel. Han gik fort; Færdene efter ham syntes i den krame Nysne, som fulgte Foten og faldt av alt i ett, der han gik. Det var Knut Brændeggen, som skulde paa Tømmerhugst i Finndalen.

Skogen stod drivende hvit under det første Snefald. Sneflingrene myldret som Fjær fra Luften; de danset og svævet og sank; de la sig lydløst over Trækronene og den spekte Jord.

Knut Brændeggen snudde Hodet, en Tiur lettet fra en Storfuru med svært Blask og drog over Trætoppene længer ind. Det blev snart for sent nu at sætte Storfuglsnarer, om dette Snefald holdt ved, og det saa det ut til. Han saa op i den graa Luft og drog videre nedover mot Finndalen, dit hvor Bergsett-teigen begyndte. Det var for Bergsetten, han skulde hugge iaar.

Tømmerkojen i Finndalen laa fremved Finnbækken; det var bare at følge Bækkefaret nedover, saa fandt man frem. Knut Brændeggen var ellers kjendt i Trakten; hadde været med Bergsetten tidlig i Høst og blinket ut Tømmeret; det kunde ikke være lange Stubben igjen.

Han stanset med ett. Der, i den vesle Granbusken tæt ved Bækken trykket en Hare; han saa dens svarte, blanke Øie og de lange hvite Ører med svarte Øretipper, som rørte sig; ellers sat den dørgende still og trodde sig gjemt.

Knut gjorde en liten Sving bort mot Granbusken; da

spekte: haardfrosne.

sprat den ut, la i Vei i store, skræmte Sprang og forsvandt med bakoverlagte Ører bortover Skograbbene.

Knut Brændeggen stanset og saa efter den, fik Pipen op av Vestelommen, rev en Fyrstikke av og tændte paa. Saa gik han langsomt videre nedover; han hadde faat Øie paa Tømmerkojen halvveis nede i Skograbben paa høire Siden.

* *
*

Det var ikke rare Hus. Det skrek gissent, da han drog Døren op. Der laa Sne paa Aaren og noget bruntørket Granris paa de nakne Bænker; én kunde se det glise mellem Vægstokkene like ut i Sneen.

I Indhakket over Tverbænken laa en rusten Kniv uten Skaft; et Par halvbrændte Furuspiker stod indstukne over Døren.

Knut Brændeggen stod litt og saa; fik saa Bakmésen av og satte den paa Langbænken. Øksen hadde han hugget i Væggen, da han kom. Han tok Pipen ut av Munden, slukket med Tommelfingeren og stak den i Vestelommen. Her skulde han holde til alene i vilde Skogen kanske hele Maaneden frem!

Aa ja, det gik an, naar en hadde Mat nok og Kaffe og Tobak; han hadde været paa Butiken hos Hans paa Bua igaar og faat det, han trængte som mest. Bergsetten hadde gaat god for fem Daler, og alt ihop strøk med; noget skulde hun ha hun Goro, Kjærringen hans, ogsaa. Ja ikke for det: det blev altid noget tilovers til Opgjøret i Sankthans. Han skulde hugge tredive Tylvter efter en halv Daler Tylvten. Det blev femten Daler, saa han fik endda ti Daler til bedste, om han ikke brukte dem Vinteren utover. Men da kom Tømmerkjøringen.

Knut Brændeggen snudde, der han stod, støtte Døren op, tok Øksen og ruslet ut. En fik gjøre op Varme og koke Kaffe; det var det første.

Han saa sig rundt. Jo, der laa en gammel Furulægg,

halvt ophuggen. Det var Ramved; det kunde han se; det rødmet saa fett paa Veden.

Han gik borttil.

Litt efter hørtes der støe Øksehugg fremved Finnbækken; al Smaafugl i Trærne rundt omkring flyttet længer ind; en Ræv, som holdt til i Granskogen længer nede, lusket forundret til Dals; men kommen paa god Avstand satte den sig ved en Tuve og funderte.

* *
*

Knut Brændeggen drog Døren op og slængte et Tørvedfange ind under Langbænken; gik saa ut igjen og ned til Finnbækken med Kaffekjelen i Haanden. Det var ikke langt efter Vatten her i disse Traktene; ellers gik det nok an at greie sig med Sne nu Vinterstider; det blev bedste Kaffeen det, sa alle.

Med Kjelen fuld av Finnbækkens iskolde Vand kom Knut Brændeggen ind i Kojen. Saa gjorde han op Varmen.

Det luet og brandt med ildrød, fet Lue; Kjelen sød og suste. Knut sat med Hænder i Fang paa Bænken og nød Varmen. Det drog stygt i Ryggen, der han sat; men han hadde islandsk Uldtrøie over Brystduken og kjendte litet til det, var heller ikke likere vant.

Nu snudde han sig og aapnet Bakmésen; for nu begyndte det at koke der fremme paa Aaren. Han flyttet Kjelen til Side med en Furuspik og fik frem Kaffekonten. Den laa i Skræppen fremved Koksukkerplaten og Tobaksrullen. Smørøsjen og Fetostskalken drog han ogsaa frem og la paa Bænken. Saa aapnet han Kaffekonten og heldte Kaffe paa Kjelen. Fik den frempaa Varmen igjen og lot den smaakoke saa det brune Skum stod like op i Lok-kanten! Flyttet den til og fra med Smaakok Gang paa Gang; for slik blev Kaffeen bedst; satte den saa endelig til Side, slog litt kold Vand av en Kop oppi til Klaring og gav sig saa til at grave efter Brødet og Spekelaaret, som hun Goro hadde lagt længer nede i Bakmésen.

Faa se, om han hadde det altsammen! Jo, der var Mjøl i en Sauskindspose; der var Fleskestykket og Tørkjøtknoken; der var en diger Søtmyssmørball og en Øsje med Blandsmør; der var Gryn og Erter. Og nederst i Bakmésen seks ihoplagte Brød. Ja, det forslog nu ikke længe; men Gutten, han Tore, var tilsagt at komme oppaa med Brød, naar det led over Helgen.

Knut Brændeggen fik en Brødlev frem og stak alt det øvrige forsigtig ned i Bakmésen igjen. Saa skjænkte han Kaffe i Koppen, tok en Smørflingre oppi med Knivsodden, bet et Stykke av Koksukkerplaten og drak. Slog paa Skaalen og drak, mens han alt i ett blaaste paa; for Kaffen var gloende varm. Fik saa Maten frem og gav sig i god Ro og Mak til at spise.

Da det vel var gjort, tændte han igjen Pipen, tok Øksen og ruslet til Skogs.

Han skulde faa frem Kubbeved til Natten og ferskt Granris paa Bubænken.

Noget videre gjorde ikke Knut Brændeggen første Dagen; men da Kveld kom med økende Snefald over Skogene, sov der en Mand i fulde Klær paa det ferske Granris i Ljaarbuen. Gufsen av Vinternat stod ind gjennem de glisne Vægger; en tung Furukubbe brandt paa Aaren; Knut Brændeggen ænste hverken Gufs eller Varme, der han sov med Armene ihopkneppte bak Nakken i sin islandske Uldtrøie og Skjoldluen fremme paa Næsen.

* *
*

Det hugg dypt inde i Skogen. Jevne, kvasse Hugg, som faldt kort og dødt i Stilheten.

Det var Knut Brændeggen, som hugg Tømmer øverst i Bergsett-teigen.

Han stod under en bredkronet Storfuru. Træet skalv for hvert Hugg; Sne drysset.

Av og til stanset han og saa opover den brunrøde Stamme; saa hugg han igjen.

Flis spratt, fersk og gulhvit unda Huggene; der gik

en dypere Dirr gjennem det stolte Træ for hvert Hugg som faldt. Og det gapende Saar i Stammen blev altid større. Bark laa flænget kringom Roten; Øksebladet var seigt av duftende Kvae, Træets Blod.

Han lod Øksen sitte efter sidste Hugg, spyttet i Nævene og hugg videre; rettnu hadde han naadd Træets Marg.

Da det vel var gjort, sluttet han, saa igjen op, gik forsigtig rundt Træet og tok fat paa den øvre Siden. Alt i ett saa han op, mens han hugg. Rettnu bar det vel overende, og da gjaldt det at holde sig paa rette Siden; ellers kunde en faa Træet over sig.

Nu kom det.

Der hørtes et underlig bristende Brak, idet Stammen knakk; han rev Øksen til sig og kom sig unda Træfaldet. Det bar utover til Dals, som han hadde tænkt; med sukkende Sus slog den mægtige Krone gjennem Smaaskogen og tok Bakken næsten bløtt, en og anden Gren knak; saa var det atter dødt og stille i Skogen.

Der laa den gamle Kronfuru. Tiur hadde spillet Solspillet paa dens Top i over halv Hundred Aar; Sol hadde gyldet dens guldrøde Grener; Storm hadde suset gjennem dens Krone Vinter og Vaar, Vinter og Høst. Der laa den saa tung av Bar med de tunge Grener utover i Nysneen.

Knut Brændeggen stod med Øksen i Haand og saa.

Jamænd var det gildt Tømmer au, han hadde, Bergsetten! Mindst tolv Alen tolvtoms Top og kvistfri næsten like op til Kronen! Og Træet bare blanke Malmen!

Han spyttet og gik fremover langsmed Furulæggen. Stod litt og funderte, spyttet igjen og gav sig saa til at kviste og flekke Furuen.

Men en Storfugl, som kom paa pipende Vinger for at slaa sig ned, satte sig forundret op i en Ungfuru ved Siden; saa lettet den straks med et kort Blask og drog sydover Furumoene i jagende Flugt.

Det tok over en halv Time at kviste og flekke Storfuruen. Nu laa den der, brun og hvitvatret med Kvist og Krone hjælpeløst omkring. Knut Brændeggen hugg

«Øie» øverst i Stokken, stod litt, spyttet igjen og drog saa videre sydover Skogteigen, til han fandt det næste Træ, hvis hvite «Blink» i Barken fortalte, at det var mærket og dødsdømt.

Og atter hugg det, jevnt og kvasst, dypt inde i den øde Skog hele Dagen frem. Av og til hørtes et sukkende Brak og et tungt Sus i Bakken; saa tidde alt; saa hugg det igjen.

* *
*

Det er ottende Dagen.

Knut Brændeggen har kokt Kaal tre Ganger og Myssmørsuppe fire; Smørøsjen er det ikke farligt med, og Flesket har han i Behold; men Brødlevene er snart slut; bare de nu holder, til Gutten, han Tore, kommer oppaa! Aa ja, han kom vel idag eller imorgen.

Knut strøk av Skeen med Haandbaken og satte den i Væggsprungen; saa fik han Pipen frem, karvet vel og længe, gned Tobakken godt i Haanden, stoppet og bøide sig frem efter en Glo, som han tok med Fingrene og la paa Pipen. Snart steg blaa Tobaksrøk stærk og søt op mot Ljaaren, og Knut laa som han brukte med Hændene ihopknept bakom Nakken paa Bubænken, tænkte og røkte om hinanden, til han halvveis dormet ved Buvarmen.

Med ett er han vaaken og reiser sig halvt, saa han sitter. Han har hørt Skridt i Sneen utenfor Buvæggen.

Nu tar det i Døren. Det er Gutten, han Tore, som kommer.

«Goddau,» kom det, idet han snudde sig ind med Skræppe paa Ryg og stod smilende.

«Er det Du?» Faren sitter som før og røker.

Tore faar Skræppen av.

«Det er Brø' aat dei,» sier han; han smiler endda.

Faren reiser sig nu og tar Skræppen.

«Aa staar tel med 'n Mor?» spør han.

«Jo, bra.» Sønnen sætter sig paa den andre Bænken.

Øie: et Hul i Stokken til at fæste Tømmerlænken i, naar Tømmeret skal kjøres frem paa Vinterføret til nærmeste Elv.

Øinene gaar rundt i Rummet.

«Vil Du ha Kaffe?»

Faren tænder igjen Pipen, som holder paa at slukne. Tore snufser, kold av Veiret.

«Aa,» svarer han. Han ser bortpaa Kaffekjelen.

«Ha 'pi aat dei sjøl,» sier Faren.

En halv Time senere gaar Knut Brændeggen igjen til Skogs, denne Gang fulgt av Sønnen.

Utover Skogen, der de gaar, ligger Krone og Kvist av de store Furuer; de lyse Tømmerstokker tæt derved. Nu naar de et nyt Træ, som er blinket. Det er en kvistet Gran med brede Nedfaldsgrener.

Knut hugger; Tore leter efter Godkvae i Granskogen tæt omkring.

Hver driver med sit, og hver faar agte sig selv, som Skik er i Skogen.

Det braker. Granen siger overende i Ungskogen.

«Agt dei Tore!» roper Faren.

Tore hører Braket og springer til. Men det er forsent. Et Øieblik efter ligger han under en av de digre Grener nedfældt.

«Aaj!» roper han.

Faren kommer fort fremover.

«Je spør dei je!» sier han. Han staar over Gutten.

Da tier denne.

Faren prøver at løfte; men det er for tungt.

«Bi lite!» sier han. Saa springer han efter Øksen.

«Aaj,» jamrer Gutten nu, Faren ikke staar nær.

Knut kommer fort tilbake.

Saa hugger han en tre fire kvasse Hugg. Grenen er av; men Gutten reiser sig ikke.

«Foten er av,» sier han, hvit i Ansigtet.

«Hm!»

Faren tar og løfter ham.

Da bærer Gutten sig ilde.

«Aa skulde Du der?» sier Faren haardt, stænger Øksen, tar Gutten i Fanget og gaar mot Ljaarbuen.

* * *

Dagen efter kom en Skogsmand fort Groven ned, Grænden nordover og tok Veien bent til Brændeggen. Det var Knut.

«Kjære, aa er det naa?» sa Konen, hun Goro, da han stod i Svalen.

«Hain Tore har fældt ned sei,» svarte Manden.

Goro Brændeggen slog begge Hænder ihop, men sa ikke et Ord.

«Hain kom attfør,» forklarte Knut, han stod og drak Vand ved Vass-saaen.

«Det var venster Foten!» oplyste han.

Goro slog igjen Hændene ihop.

«Er den av?» spurte hun.

«Je trur mest det,» svarte Knut; han gik frem til Aaren.

«Han bærer sig vel ilde da?» Moren staar med Hændene under Forklædet og ser paa Manden.

«Aa itte værst heil,» svarer denne.

Tore blev kjørt paa Slæde hjem fra Finndalen, og Doktor blev hentet med Bergsett-graaen næste Dag. Han forklarte, at Laarbenet var brukket og at Tore kanske blev Krøpling for Levetiden.

Knut Brændeggen stod en Stund og stirret paa Gutten, som laa blek i Sengen og hørte paa.

«Ja, det er inga Raa' med det,» svarte han. Hans veirbitne Ansigt ændret ikke en Mine. Saa snudde han sig og fulgte Doktoren til Dørs.

— To Dager senere hugg det atter dypt inde i Finndalen. Jevne, kvasse Øksehugg i den tause Skog. Trær braket tungt overende; Kvist og Kroner laa efterglemt rundt omkring.

Det var Knut Brændeggen, som hugg Tømmer for Bergsettgubben. Han hadde alt naadd til syvende Tylvten.

INDHOLD AV TREDJE BIND

Side

PRÆSTEGAARDSHISTORIER:

Marit 9
Vesleblakken 22
Ulveslaget 35
Jakkelin 47
Tull-Erik 56
Tusen-Mikkel 64
Keiser Dal 71
En tung Stund 79
Præstegaards-Rosa 85
Med Sjuluspær 95
Min første Tiurjagt 105
Arfuglleken paa Midtskogsbrænden 112
Da Prinsen kom 121

EVENTYR OG HISTORIER:

Gutten, som døivet Trollet 129
Troll-Jo 138
Guldblom 149
Stygvakker-Mari 154
Mons fra Mi-au 162
Latter-Ola 167
Kværningkværna 171
Jens Ulv 183
Underjordsfolk 189
Julsrudnissen 195

Side

Skriveren og Tassengraa 201
Sørjenøkk 204
Vriomvrang 209
Da Bjørnen for til Jords 216
Sankthansdans 220
Spirrevip og Spurrevup 222
Kaare paa Sus 226
Tomsing-Thore 239

BYGDEN RUNDT:

Oline Løvbakken 255
Gammelstu Oppi 266
Guldkua og Guldoksen 272
Trollharen paa Brændenget 287
Suggen 310
Nordigardsfolket 315
Ingrid Haug 327
Tiurklunk 333
Gammel-Haugen 348
Knut Brændeggen 363

JACOB B. BULL:

NUTIDSROMANER I—III

15 Kroner, eleg. indb. 35 Kr. 50 Øre

Bd. 1. Livets Triumf. - Lys Hævn.
„ 2. Præstens Søn.
„ 3. Den nye Gud.

FOLKELIVSROMANER I-III

14 Kroner, eleg. indb. 34 Kr. 50 Øre

Bd. 1. Jutulskaret. - Glomdalsbruden.
„ 2. Eline Vangen. - Fonnaasfolket.
„ 3. Østerdalskongen. - Knut Veum.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

A/S P. M. BYE & CO., KR.A

BOUND BY
HM

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
839.83 B87F0191 C001 v.3
Folkelivs billeder /
3 0112 089031774